

ความรับผิดชอบช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Criminal Liability In Assisting A Criminal Offender Under Section 189 Of The Criminal
Code Of Thailand

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws
Common Course
FACULTY OF LAW
Chulalongkorn University
Academic Year 2021
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความรับผิดชอบต่อผู้กระทำความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 189
โดย	น.ส.ชวณิตี บุตรดี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ชวณิติ บุตรดี : ความรับผิดฐานช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189. (Criminal Liability In Assisting A Criminal Offender Under Section 189 Of The Criminal Code Of Thailand) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการบัญญัติความรับผิดของผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดประเภทการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด บทบัญญัติของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่เป็นการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดและการกำหนดโทษ

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 บัญญัติต้องประกอบความผิดในส่วนของผู้รับการช่วยเหลือไว้สองกรณีคือผู้ต้องหาและผู้กระทำความผิด ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันในการปรับใช้กฎหมาย กรณีที่การช่วยเหลือผู้ต้องหาที่สุดท้ายแล้วศาลตัดสินว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิด คำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่ากรณีเช่นนี้ ผู้ช่วยเหลือผู้ต้องหานั้นไม่มีความรับผิดตามมาตรา 189 ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของนักกฎหมายอาญาหลายท่านที่มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงตามตัวบท เมื่อศึกษาพบว่ากรช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในรูปแบบนี้ แม้จะเป็นความรับผิดเฉพาะแต่ยังมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดหลักอยู่โดยที่การพิจารณาความรับผิดนั้นต้องได้ความว่ามีกรกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และการกำหนดอัตราโทษจะต้องไม่เกินไปกว่าการกระทำความผิดหลัก

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ในส่วนของผู้รับการช่วยเหลือให้เหลือเพียงผู้กระทำความผิดเพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีของการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดว่าต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และไม่ให้เกิดปัญหากรณีที่การช่วยเหลือผู้ต้องหา ที่ภายหลังผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิด และเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การกำหนดระวางโทษของผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่ให้เกินไปกว่าการกระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือ

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6280113234 : MAJOR LAWS

KEYWORD: Accessory after the fact, Assistance receiver, Providing shelter

Chavanit Bootdee : Criminal Liability In Assisting A Criminal Offender Under Section 189 Of The Criminal Code Of Thailand. Advisor: Pramote Sermsilatham, Ph.D.

The objective of this thesis is to explore the appropriate rules for prescribing criminal liability for a person who assists the culprit after the crime has been committed (accessory-after-the-fact), by providing shelter to and covering up the culprit. The author aims to study concepts and theories relating to the accessory-after-the-fact, as well as Thai law and foreign law relating to the offence of providing shelter to and covering up the culprit, in order to analyze and compare the rules for prescribing criminal liability and penalty.

As the assistance-receiver component in section 189 of the Criminal Code includes both the “accused” and the “culprit”, there are some inconsistencies in the application of the law in the case where the assistance had been given to an accused who was later exonerated by the court. The Supreme Court precedent is that the person who assisted the accused in this case is not guilty under section 189, which contradicts the views of many criminal law scholars who see that such precedent is not according to the wording of the statute. After having been studied, although being a specific offence, assisting the culprit in this manner relates to the principal offence the criminal liability must arise only if the offence has really been committed, and the penalty must not exceed the penalty for the principal offence.

Therefore, this thesis proposes a change to section 189 of the Criminal Code the assistance-receiver should be limited to the “culprit”, to conform to the sheltering and covering up theory that the principal offence must really have been committed, and to avoid the problem where an assistance had been given to the accused who was later exonerated. In addition, penalty for the person who assisted the culprit should not exceed the penalty of the culprit receiving the assistance.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2021

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ตั้งแต่ที่ได้เข้ามาศึกษาที่คณะนิติศาสตร์ ผู้วิจัยได้รับการบ่มเพาะความรู้และประสบการณ์ ได้รับความเมตตาจากท่านคณาจารย์หลายท่าน ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม ที่กรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ได้ให้การสนับสนุนช่วยแนะแนวทางในการศึกษาวิจัยตั้งแต่เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยเริ่มทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทั้งยังให้การช่วยเหลือและกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอ

นอกเหนือจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณบุคคลสำคัญ คือ ท่านศาสตราจารย์ ดร. คนพล จันทน์หอม ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอมาตั้งแต่ครั้งที่ผู้วิจัยเข้าศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรี ทั้งยังคอยชี้แนะ ให้ออกาสให้ความรู้ด้านกฎหมายอาญาอันเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งในงานวิจัยฉบับนี้ และผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ให้คำแนะนำประเด็นทางกฎหมายอาญาและให้ความรู้ที่สำคัญแก่ผู้วิจัย โดยเฉพาะความรู้กฎหมายอาญาเยอรมันซึ่งทำให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ทั้งนี้บุคคลที่ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณมากที่สุด คือ นางชวนชื่น บุตรดี มารดา ผู้ซึ่งให้ความรัก ความเมตตา กำลังใจ และคอยอยู่เคียงข้างผู้วิจัยยามที่ผู้วิจัยพบกับปัญหาให้ก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี และนายสันติ บุตรดี บิดา ผู้ให้การศึกษ ความรู้ ความรัก การสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง ทั้งยังเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้วิจัย และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณยาย และ คุณตา ญาติผู้ใหญ่ที่ผู้วิจัยเคารพรักผู้ให้ความรัก ความเอ็นดูแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ท่านสมภพ ประทุม ที่กรุณาช่วยแปลเนื้อหากฎหมายเยอรมันอันเป็นข้อมูลสำคัญแก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยทุกท่านที่สละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประเด็นสำคัญแก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พี่หนู ท่านสุกัลยา ตรีนเรศ และพีตินา ภัทรพร ประสาทแก้ว และรุ่นพี่ทุกท่านที่ให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และต้องขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน ขอบคุณ ศิรดา พันธกิจไพบูลย์ ขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโทสาขากฎหมายอาญาทุกท่านที่น่ารักและมีน้ำใจให้แก่นักเรียนเสมอ ๆ ขอบคุณ ภูริวัฒน์ ชัยสิริโรจน์ เพื่อนผู้ช่วยเหลือผู้วิจัยในเรื่องภาษาต่างประเทศ ขอบคุณเพื่อนสนิททุก ๆ คน ที่เป็นกำลังใจและห่วงใยกัน และสุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณน้องหมีพู และน้องชิตนีย์ ที่ให้ความสุขและความอบอุ่นใจแก่ผู้วิจัย

คุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์ ญาติผู้ใหญ่ที่ผู้วิจัยเคารพรัก และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน หากวิทยานิพนธ์มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยมา ณ โอกาสนี้ และขอน้อมรับข้อผิดพลาดนั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว

ชวนิตี บุตรดี

สารบัญ

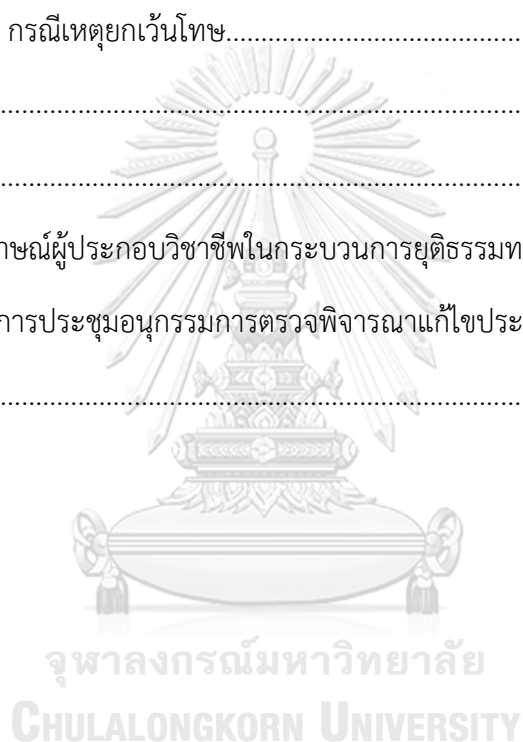
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด.....	10
2.1 ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ร่วมกระทำความผิด	10
2.1.1 ความหมายของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด	11
2.1.1.1 ผู้กระทำความผิด (Perpetrator).....	11
2.1.1.2 ผู้ร่วมกระทำความผิด (Accomplice)	13
2.1.2 ประเภทของผู้ร่วมกระทำความผิด	13
2.1.2.1 ผู้ใช้ (Instigator)	14
2.1.2.2 ผู้สนับสนุน (Accessory).....	14
2.1.3 ระบบการแบ่งแยกผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด	14

2.1.3.1 ระบบผู้กระทำความผิดหนึ่งเดียว.....	14
2.1.3.2 ระบบผู้ร่วมกระทำความผิด.....	15
2.2 การกำหนดความรับผิดทางอาญาของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด.....	16
2.2.1 กรณีช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด.....	17
2.2.1.1 ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด.....	18
2.2.1.2 หลักเกณฑ์การเป็นผู้สนับสนุน.....	19
2.2.1.3 การกำหนดระวางโทษผู้สนับสนุน.....	22
2.2.2 กรณีช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด.....	23
2.2.2.1 ประเภทของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด.....	24
2.2.2.2 ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด.....	26
2.2.2.3 แนวการกำหนดความรับผิดและการกำหนดโทษการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด.....	31
2.2.2.4 แนวคิดที่ใกล้เคียงกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด.....	40
บทที่ 3 ความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นตามกฎหมายไทย.....	44
3.1 พัฒนาการกฎหมายไทยว่าด้วยความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ.....	44
3.1.1 ก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา.....	45
3.1.1.1 กฎหมายตราสามดวง.....	45
3.1.1.2 กฎหมายลักษณอาญา รัตนโกสินทรศก 127.....	51
3.1.2 หลังประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา.....	55
3.1.2.1 ความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189.....	55

3.1.2.2 บทบัญญัติอื่นตามประมวลกฎหมายอาญา	66
3.2 วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น เพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ.....	69
3.2.1 ปัญหาความหมายของถ้อยคำในบทบัญญัติ.....	70
3.2.1.1 ปัญหาองค์ประกอบความผิด	70
3.2.1.2 ปัญหาการกำหนดเหตุยกเว้นโทษ.....	72
3.2.2 ปัญหาการกำหนดระวางโทษ	72
บทที่ 4 กฎหมายต่างประเทศว่าด้วยความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด	74
4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา	74
4.1.1 แนวคิดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด	75
4.1.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด	77
ก. หลักเกณฑ์ความรับผิด	78
ข. การกำหนดโทษ	85
4.2 ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย	91
4.2.1 แนวคิดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด	91
4.2.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด	94
ก. หลักเกณฑ์ความรับผิด	95
ข. การกำหนดโทษ	101
4.3 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	103
4.3.1 แนวคิดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด	103
4.3.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด	106
4.3.2.1 ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษ (Strafvereitelung)	107
4.3.2.2 บทบัญญัติอื่นที่ใกล้เคียง.....	114

4.4 ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	120
4.4.1 แนวคิดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด	120
4.4.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด	123
4.4.2.1 ความผิดฐานช่วยรับตัวผู้กระทำความผิดไว้ (Le recel de malfaiteur)	123
4.4.2.2 บทบัญญัติอื่นที่ใกล้เคียง.....	130
บทที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดตาม กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ	133
5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดกับการ เป็นผู้สนับสนุน	133
5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบัญญัติความรับผิด	137
5.2.1 เปรียบเทียบรูปแบบความรับผิด	137
5.2.1.1 ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact).....	137
5.2.1.2 การบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะ	138
5.2.2 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิด.....	141
5.2.2.1 องค์ประกอบความผิดภายนอก.....	141
5.2.2.2 องค์ประกอบความผิดภายใน.....	156
5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดโทษ.....	158
5.3.1 การกำหนดอัตราโทษ.....	158
5.3.1.1 การกำหนดอัตราโทษเฉพาะ	159
5.3.1.2 การกำหนดอัตราโทษลดหลั่น	161
5.3.1.3 การกำหนดอัตราโทษเป็นอัตราส่วน	161
5.3.2 การกำหนดเหตุยกเว้นโทษ.....	162
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	167
6.1 บทสรุป	167

6.2 ข้อเสนอแนะ	173
6.2.1 การกำหนดความรับผิดชอบ.....	173
6.2.1.1 กรณีองค์ประกอบความผิดภายนอก.....	173
6.2.1.2 กรณีองค์ประกอบความผิดภายใน.....	173
6.2.2 การกำหนดโทษ.....	174
6.2.2.1 กรณีอัตราโทษ.....	174
6.2.2.2 กรณีเหตุยกเว้นโทษ.....	174
บรรณานุกรม.....	175
ภาคผนวก.....	183
ภาคผนวก ก บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	184
ภาคผนวก ข รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา.....	205
ประวัติผู้เขียน.....	276

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและ ซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษกับการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดและ ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม.....	42
ตารางที่ 2	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิดและผู้สนับสนุน ภายหลังการกระทำความผิด	77
ตารางที่ 3	เปรียบเทียบความรับผิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามระบบกฎหมายเยอรมัน	105
ตารางที่ 4	เปรียบเทียบความแตกต่างของหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษระหว่าง บทบัญญัติมาตรา 258 (Strafvereitelung) และมาตรา 257 (Begünstigung)	118
ตารางที่ 5	เปรียบเทียบความรับผิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามระบบกฎหมายฝรั่งเศส	123
ตารางที่ 6	เปรียบเทียบการเป็นผู้สนับสนุนกับการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด	136
ตารางที่ 7	แสดงหมายเลขหน้าของรายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวล กฎหมายอาญาคั้งที่ 200 ถึง 234 ปีพุทธศักราช 2484.....	205

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระทำความผิดในครั้งหนึ่งอาจมีบุคคลหลายคนเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยมีลักษณะของการเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ โดยหลักบุคคลที่สำคัญที่สุดในการกระทำความผิดคือ “ผู้ลงมือกระทำความผิด” หรืออาจเรียกว่าตัวการในการกระทำความผิด และการกระทำนั้นอาจมีบุคคลที่เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ผู้ก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า “ผู้ชี้” และผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า “ผู้สนับสนุน” ในกรณีของการเป็นผู้สนับสนุน ถ้าพิจารณาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 86¹ จากหลักเกณฑ์การเป็นผู้สนับสนุน อาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด ทำได้เฉพาะในช่วงเวลาก่อนหรือขณะการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดอาจเกิดขึ้นหลังจากการกระทำความผิดแล้วก็เป็นได้ เพียงแต่บทบัญญัติมาตรา 86 จำกัดขอบเขตของผู้สนับสนุนไว้เพียงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะการกระทำความผิดเท่านั้น

กรณีบทบัญญัติของประเทศไทย มีบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดสำหรับบุคคลที่ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด โดยในกรณีที่การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกเกิดขึ้นก่อนหรือขณะกระทำความผิด บุคคลที่ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นจะมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น ส่วนการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังการกระทำความผิด ประเทศไทยใช้วิธีการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะสำหรับการกระทำรูปแบบต่าง ๆ อันมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังการกระทำความผิด เนื่องจากมีด้วยกันหลายกรณี ตัวอย่างเช่น การช่วยผู้กระทำความผิดซ่อนเร้นหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอันเป็นความผิดฐานรับของโจร

¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86

“ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น”

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357² การช่วยทำลายหรือซ่อนเร้นพยานหลักฐานในการกระทำความผิดเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงตาม มาตรา 184³ การช่วยผู้อื่น ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเพื่อไม่ต้องรับโทษ โดยให้ที่พักที่ซ่อนเร้น หรือช่วยมิให้ผู้กระทำความผิดถูกจับกุมตาม มาตรา 189⁴ เป็นต้น

ความรับผิดตามมาตรา 189 เป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดโดยการช่วยตัวผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม ถูกบัญญัติขึ้นเพื่ออุดช่องว่างของหลักกฎหมายเรื่องผู้สนับสนุนในระบบกฎหมายไทย เนื่องจากระบบกฎหมายไทยไม่มีการกำหนดสถานะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดประเภทผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต่างจากระบบกฎหมายของบางประเทศ ซึ่งกำหนดให้ผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังการกระทำความผิดเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดอีกรูปแบบหนึ่งที่แยกออกมาจากการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะกระทำความผิด เรียกว่า ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หรือ Accessory after the fact⁵

การกำหนดความรับผิดการช่วยตัวผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรมนี้ มิได้เพิ่งถูกบัญญัติขึ้นในสมัยประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา แต่ในระบบกฎหมายไทยแต่เดิม มีการกำหนดความรับผิดสำหรับการกระทำความผิดในรูปแบบนี้มานานแล้วตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวง ในส่วนกฎหมายลักษณะโจร และกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 โดยแต่เดิมในสมัยกฎหมายตราสามดวงนั้น การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ผู้ช่วยเหลือจะมีสถานะทาง

² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357

“ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื่อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184

“ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นมิให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189

“ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ต้องรับโทษ โดยให้ที่พักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อมิให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁵ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯพิมพ์ลิขซึ่ง, 2557), หน้า 25-26.

กฎหมายเป็น สมโจร หรือ ผู้สมรู้ ซึ่งเทียบเคียงได้กับการเป็นผู้สนับสนุนตามหลักกฎหมายปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายในสมัยนั้นมิได้แยกความรับผิดชอบการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดว่าเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด ต่อมาในสมัยกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 เป็นจุดเริ่มต้นที่มีการแยกความรับผิดชอบการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดตามช่วงเวลาที่ได้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก กล่าวคือ การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะกระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือจะมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดซึ่งเป็นบทบัญญัติในลักษณะทั่วไป ในขณะที่การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังการกระทำความผิด โดยเฉพาะ กรณีการช่วยตัวผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงจากระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นบทบัญญัติความผิดเฉพาะ สืบเนื่องต่อมาจนมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ก็ยังคงใช้หลักการกำหนดความรับผิดชอบในลักษณะนี้เช่นกัน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 บัญญัติว่า

“ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พำนักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

บทบัญญัติข้างต้นกำหนดความรับผิดชอบแก่การกระทำของบุคคลที่เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นไว้สามประการ คือ การให้ที่พำนัก การซ่อนเร้น หรือการช่วยด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม โดยผู้รับการช่วยเหลือตามบทบัญญัติมีด้วยกันสองประเภทคือ ผู้กระทำความผิด หรือ ผู้ต้องหา และการช่วยเหลือต้องได้กระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษคือ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ ทั้งกำหนดระวางโทษไว้เป็นการเฉพาะ ไม่มีเกณฑ์พิจารณาว่า ผู้รับการช่วยเหลือนั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือต้องหาว่ากระทำความผิดฐานใด อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 189 นี้ กฎหมายได้กำหนดเหตุยกเว้นโทษบางประการไว้ในมาตรา 193 ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา 184 มาตรา 189 หรือมาตรา 192 เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภรรยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้”

ถ้าบุคคลที่กระทำความผิดตามมาตรา 189 กระทำไปเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภรรยาของตน ศาลอาจใช้ดุลพินิจเลือกได้ว่าจะลงโทษหรือไม่ลงโทษก็ได้

นอกจากบทบัญญัติมาตรา 189 ข้างต้น ยังมีบทบัญญัติที่มีองค์ประกอบความผิดความใกล้เคียงกันบัญญัติอยู่ในมาตรา 214 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ถูกตราขึ้นเพื่ออุดช่องว่างการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังการกระทำความผิดเช่นกัน⁶ ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดประพฤติดนเป็นปกติธุระเป็นผู้จัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้นหรือที่ประชุมให้บุคคลซึ่งตนรู้ว่า เป็นผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดนั้น เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้”

องค์ประกอบของการกระทำความผิดตามมาตรานี้คล้ายคลึงกับมาตรา 189 เนื่องจากเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการจัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้น รวมไปถึงที่ประชุม และยังมี การกำหนดเหตุยกเว้นโทษไว้เช่นเดียวกัน แต่มีส่วนที่แตกต่างกัน คือ การกระทำที่เป็นการจัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้น ที่ประชุม ผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำโดยประพฤติดนเป็นปกติธุระ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดนิยามของคำดังกล่าวไว้ ทำให้มีแนวความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาแยกออกเป็นหลายทาง กล่าวคือ บางฝ่ายเห็นว่า การกระทำความผิดดังกล่าวต้องกระทำเป็น อาจฉัย กระทำซ้ำ ๆ กัน อีกฝ่ายเห็นว่าอาจเป็นการกระทำในครั้งแรกแต่มีเจตนาที่แสดงให้เห็นว่า ต้องการกระทำอย่างสม่ำเสมอในภายหน้าได้ เช่น การจัดทำห้องลับสำหรับซ่อนตัวบุคคล⁷ นอกจาก ความแตกต่างในส่วนของการกระทำที่ต้องประพฤติดนเป็นปกติธุระแล้ว มาตรา 214 ยังหมายเฉพาะ การช่วยเหลือบุคคลซึ่งตนรู้ว่า เป็นผู้กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ไม่รวมถึงความผิดลหุโทษ และไม่รวมถึงความผิดตามกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษในทางอาญาไม่ว่าจะมี โทษร้ายแรงเพียงใดก็ตาม⁸ และการกระทำไม่จำต้องได้กระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อมิให้ต้องโทษ หรือเพื่อมิให้ถูกจับกุม

บทบัญญัติข้างต้นต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดความรับผิดชอบบุคคลซึ่งช่วยตัวผู้กระทำความผิดอย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติมาตรา 189 ทั้งองค์ประกอบความผิดและ

⁶ เรื่องเดียวกัน

⁷ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 126-127.

⁸ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 25.

การกำหนดระวางโทษ พิจารณาเห็นว่า มีปัญหาหลายประการซึ่งจำแนกออกเป็นปัญหาถ้อยคำในบทบัญญัติ และปัญหาการกำหนดระวางโทษดังนี้

กรณีปัญหาความหมายของถ้อยคำในบทบัญญัติ มีประเด็นปัญหาสำคัญด้วยกันสองประการ ดังนี้

ประการแรก วัตถุประสงค์การกระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้คือผู้รับการช่วยเหลือ ซึ่งกฎหมายกำหนดทั้งกรณีผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา ในกรณีของบทบัญญัติคำว่า “ผู้ต้องหา” มีประเด็นปัญหาว่า หากในภายหลังผู้ต้องหาผู้รับการช่วยเหลือตามบทบัญญัตินี้ ศาลมีคำพิพากษาว่ามีได้เป็นผู้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือจะมีความรับผิดชอบหรือไม่ ประเด็นปัญหานี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488⁹ ที่ตัดสินในขณะที่บังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 มาตรา 154¹⁰ และยังคงถูกใช้เป็นแนวคำพิพากษาที่นำมาปรับใช้กับกฎหมายมาตรา 189 ในปัจจุบันด้วย คำพิพากษาศาลฎีกาวางแนววินิจฉัยไว้ว่า ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาที่เป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่มีความรับผิดชอบตามมาตรานี้ แปลความได้ว่าศาลฎีกามีดุลพินิจว่าผู้ช่วยเหลือจะมีความรับผิดชอบก็ต่อเมื่อได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดจริงเท่านั้น ในขณะที่นักวิชาการด้านกฎหมายอาญาหลายท่าน เช่น ศาสตราจารย์

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 วินิจฉัยว่า “จำเลยนำใบเสร็จจ่ายไปแสดงต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ปล่อยผู้อื่นที่ถูกจับเรื่องานั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ที่ถูกจับมิได้กระทำความผิดอย่างใดแล้ว ผู้แสดงใบเสร็จก็ไม่มีผิดฐานช่วยให้พ้นจากอาญาตาม มาตรา 154 ทำใบเสร็จปลอมว่าจ้างที่ผู้จับเป็นของตนเพื่อจะให้เจ้าพนักงานปล่อยตัวผู้ถูกจับนั้น ไม่เป็นผิดฐานพยายามฉ้อโกง จำเลยอุทธรณ์ขอให้รื้อการลงอาญา เมื่อปรากฏว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ศาลอุทธรณ์ก็ยกฟ้องได้”

¹⁰ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154

“ผู้ใดเจตนาจะช่วยผู้อื่นให้พ้นอาญาอันควรรับตามกฎหมาย แลมันกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวต่อไปในมาตรานี้คือว่า

- (1) มันกระทำความผิดหรือสิ่งซึ่งเป็นสักขีพยานในการกระทำความผิดให้สูญหายไปเสียก็ดี
- (2) มันเพทุบายเอาเนื้อความที่มันรู้ว่าเป็นเท็จมาบอกเล่าในเรื่องความผิดใดใดเพื่อจะให้หลงเชื่อไปในทางที่เป็นเท็จก็ดี
- (3) มันให้สำนัก หรือซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องหาในความผิดไว้ก็ดี
- (4) มันช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิดนั้น หลบหลีกไม่ให้ถูกจับกุมก็ดี

ท่านว่ามันผู้กระทำการเช่นว่ามานี้มีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปีและให้ปรับตั้งแต่ยี่สิบบาทขึ้นไปจนถึงสองร้อยบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง

ถ้าแลมันผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาที่มันช่วยนั้น เป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาในความผิดอุกฤษฏ์โทษถึงประหารชีวิต หรือเป็นมหันตโทษ คือจำคุกตั้งแต่สิบห้าขึ้นไป ท่านว่ามัน ผู้ช่วยนั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง

แต่ถ้าการที่ช่วยผู้กระทำความผิดตั้งที่วามาในข้อ 3 และข้อ 4 ในมาตรานี้ นั้น เป็นการที่สามช่วยภริยา หรือภริยาช่วยสามีไซ้ ท่านว่าอย่าให้ลงอาญาแก่มันผู้ช่วยนั้นเลยเพราะมันเป็นผัวเมียเสียกันมิได้”

จิตติ ดิงศภัทย์¹¹ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย และศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร¹² มีความคิดเห็นว่าแม้ภายหลังผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่การที่ได้ช่วยเหลือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดในขณะนั้นย่อมเป็นความผิดแล้ว คำวินิจฉัยของศาลไม่ตรงกับตัวบท¹³ ดังนี้จึงเกิดเป็นประเด็นปัญหาว่า ความรับผิดตามบทบัญญัติมาตรา 189 นี้ ควรใช้หลักเกณฑ์ใดเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ประเด็นของการบัญญัติ คำว่า “ผู้ต้องหา” ยังมีประเด็นปัญหาว่า หมายความว่าตามนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) ที่บัญญัติว่า “ผู้ต้องหา” หมายความว่าบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล” หรือไม่ เนื่องจากมีแนวความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาที่ขัดแย้งกัน ฝ่ายหนึ่งคือ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์¹⁴ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย¹⁵ และพลตำรวจตรี สุวัฒน์ ใจหาญ¹⁶ มีความคิดเห็นว่าคำว่า “ผู้ต้องหา” นั้น พิจารณาตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่อีกฝ่ายคือ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร¹⁷ และอาจารย์ สุปัน พูลพัฒน์¹⁸ มีความคิดเห็นว่าคำว่า “ผู้ต้องหา” ควรต้องหมายความรวมถึงจำเลยในคดีอาญาด้วย

เมื่อพิจารณาตัวบทกฎหมายบัญญัติใช้คำว่า “ผู้ต้องหา” เท่านั้น ในกรณีเช่นนี้หากแท้จริงแล้วกฎหมายมีเจตนารมณ์ต้องการลงโทษผู้ที่ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม แม้สุดท้ายผู้รับการช่วยเหลือจะมีใช้ผู้กระทำความผิดจริง การลงโทษเฉพาะการช่วยเหลือผู้ต้องหา อาจทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมายกรณีที่ช่วยเหลือจำเลย ไม่เป็นความผิดตามมาตรา นี้ ซึ่งในประเด็นปัญหานี้ต้องมีความแน่ชัดในประเด็นก่อนหน้ามาแล้วว่าควรใช้หลักเกณฑ์ใดในการลงโทษผู้ช่วยเหลือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548), หน้า 407-408.

¹² คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), หน้า 1060-1061.

¹³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: พลสยามพรีนติ้ง, 2553), หน้า 383.

¹⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407.

¹⁵ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 102.

¹⁶ สุวัฒน์ ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ (กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม, 2532), หน้า 553.

¹⁷ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 1061.

¹⁸ สุปัน พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา (ตอน 2), พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2531), หน้า 546.

ประการที่สอง บทบัญญัติในส่วนของเจตนาพิเศษ กระทบไปเพื่อมิให้ถูกจับกุม พิจารณาการช่วยเหลือในขณะใดเป็นสำคัญ เนื่องจากมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522¹⁹ วางแนววินิจฉัยไว้ว่า การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดออกจากที่เกิดเหตุ ในขณะที่ยังไม่มีผู้มีอำนาจคนใดจะจับกุม จึงยังไม่ใช่การช่วยเหลือเพื่อมิให้ถูกจับกุม อาจทำให้แปลความได้ว่าเจ้าพนักงานของรัฐต้องทราบถึงการกระทำความผิดนั้นก่อนหรือไม่ และการช่วยเหลือหลังจากนี้จึงจะถือว่าได้ช่วยเพื่อมิให้ถูกจับกุม หากมีการช่วยเหลือในทันทีหลังจากเกิดเหตุโดยที่ยังไม่มีใครทราบเรื่องการกระทำความผิด จึงไม่มีการออกหมายจับ หรือไม่มีการติดตามจับกุม แต่ผู้ช่วยเหลือได้กระทำไปเพื่อมิให้ผู้ใดทราบถึงการกระทำความผิดเช่นกัน หากพิจารณาตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ ผู้ช่วยเหลืออาจไม่มีความผิดตามมาตรา

ประการที่สาม บทบัญญัติมาตรา 189 มีเหตุยกเว้นโทษสำหรับบุคคลบางประเภท ซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 193 มีประเด็นว่า บิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำจะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้ช่วยเหลือโดยชอบด้วยหรือกฎหมายหรือไม่ หรือเพียงพิจารณาตามความเป็นจริง เนื่องจากในประเด็นนี้มีความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาที่แตกต่างกันอยู่เช่นกัน

ประเด็นปัญหาสามประการข้างต้นเป็นปัญหาถ้อยคำในบทบัญญัติ ทั้งนี้นอกจากปัญหาถ้อยคำในบทบัญญัติแล้ว ยังมีปัญหาการกำหนดระวางโทษ กล่าวคือ การกำหนดระวางโทษตามบทบัญญัติ มาตรา 189 กำหนดระวางโทษไว้เป็นการเฉพาะโดยมิได้คำนึงถึงระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับฐานความผิดของบุคคลผู้รับความช่วยเหลือ แตกต่างจากการเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดที่มีการกำหนดระวางโทษสองในสามส่วนของระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น ทั้งที่มาตรา 189 มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดอยู่เช่นกัน เพียงแต่ถูกบัญญัติความรับผิดชอบเป็นการเฉพาะเนื่องจากมีความร้ายแรงน้อยกว่าการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะกระทำความผิด ดังนั้นหากผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมีความรับผิดชอบมากกว่าผู้กระทำความผิด กรณีเช่นนี้อาจทำให้ขัดต่อหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 189 กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่นำมาปรับใช้กับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในฐานความผิดที่มีโทษต่ำกว่าระวาง

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522 วินิจฉัยว่า “ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 บัญญัติถึงการกระทำเพื่อช่วยเหลือมิให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษโดยมิให้ถูกจับกุมเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยถือรถจักรยานให้ บ. ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดนั่งซ้อนท้ายพาออกจากที่เกิดเหตุไปในขณะที่ยังไม่มีผู้มีอำนาจจับกุมคนใดจะจับกุม บ. และยังได้ความอีกว่า จำเลยถือรถจักรยานพา บ. นั่งซ้อนท้ายไปบ้าน จึงส่อให้เห็นเจตนาว่าไม่ใช่เพื่อหลบหนีหรือเพื่อมิให้ถูกจับกุมอีกด้วย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามบทมาตราดังกล่าว”

โทษดังกล่าวด้วย เนื่องจากบัญญัติยกเว้นไม่ใช้กับความผิดประเภทโทษเท่านั้น²⁰ เช่น ฐานความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี แม้ว่ามาตรา 189 จะไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำ ศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษน้อยเพียงใดก็ได้ แต่ก็อาจเกิดกรณีที่ผู้ช่วยเหลือถูกลงโทษมากกว่าผู้รับความช่วยเหลือได้เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ให้เกิดความชัดเจนว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดในกรณีดังกล่าวยึดหลักเกณฑ์ใดเป็นสำคัญ และแก้ไขการกำหนดระวางโทษให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดของประเทศไทยและบทบัญญัติกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาจะมีบทบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด แต่บทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีปัญหาความบกพร่องของถ้อยบัญญัติในกฎหมายทั้งในส่วนขององค์ประกอบความผิดและการกำหนดเหตุยกเว้นโทษและปัญหาการกำหนดระวางโทษที่ไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ หากมีการแก้ไขบทบัญญัตินี้จะส่งผลให้การปรับใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวสอดคล้องกับหลักกฎหมายอาญาและมีการกำหนดระวางโทษที่เหมาะสม

²⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102

“ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของบทบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 โดยเฉพาะ โดยศึกษาเปรียบเทียบแนวทางของกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักเกณฑ์ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และหลักเกณฑ์ของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเป็นวิธีการศึกษาโดยวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) อันได้แก่ หนังสือ ตำรา ตั๋วบทกฎหมาย ผลงานวิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา บทความ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ประกอบวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปหาแนวทางแก้ไขต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ทำให้ทราบทฤษฎีและแนวคิดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด
- 1.6.2 ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างบทบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด
- 1.6.3 ทำให้วิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด
- 1.6.4 ทำให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

ในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาทฤษฎีและแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด โดยแยกออกเป็นสองส่วนซึ่งมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ในส่วนแรก ผู้วิจัยจะศึกษาความรับผิดทางอาญาของผู้ร่วมกระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดครั้งหนึ่ง นอกจากตัวผู้กระทำความผิดที่ลงมือกระทำความผิด อาจมีบุคคลที่เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในครั้งนั้นในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งมีด้วยกันหลายประเภท หนึ่งในนั้นคือบุคคลประเภทที่ให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิด โดยที่การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้นเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีส่วนทำให้ความผิดสำเร็จลงหรือก่อภัยอันตรายที่ร้ายแรงกว่าเดิมจึงเป็นผลให้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมีความรับผิดในทางอาญาเช่นกัน และในส่วนที่สอง ผู้วิจัยจะศึกษาการกำหนดความรับผิดทางอาญาของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ซึ่งแบ่งออกเป็นสองกรณีคือ กรณีการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด และกรณีการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด ด้วยเหตุว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดคนละช่วงเวลากันนั้นส่งผลให้เกิดความรับผิดทางอาญาที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยจะศึกษาทฤษฎีและแนวคิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดทั้งสองกรณีว่ามีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันอย่างไร อันนำมาสู่การกำหนดความรับผิดและการกำหนดโทษที่แตกต่างกัน

2.1 ความรับผิดทางอาญาของผู้ร่วมกระทำความผิด

การกระทำความผิดทางอาญารูปหนึ่ง อาจเกิดจากการกระทำของบุคคลเพียงคนเดียว หรือเกิดจากการกระทำของบุคคลหลายคน กรณีที่เกิดจากการกระทำของบุคคลหลายคน หมายถึง นอกจากบุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนที่ริเริ่มและลงมือกระทำความผิดแล้ว อาจมีบุคคลอื่นอีกที่กระทำความผิดเช่นกันในรูปแบบอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไป¹ กล่าวคืออาจมีบุคคลที่แม้มิได้เป็นผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง แต่มีความรับผิดเพราะเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในครั้งนั้น โดยการเข้าเกี่ยวข้องมีรูปแบบและความร้ายแรงที่แตกต่างกัน² กฎหมายจึงจำเป็นต้องให้ความหมายประเภทของบุคคลที่เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดระวางโทษที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบการแบ่งแยกประเภทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดใน

¹ Johannes Keiler, "Forms of Participation," in *Comparative Concepts of Criminal Law*, eds. Johannes Keiler and David Roef (Cambridge: Intersentia, 2019), p. 285.

² ปาริชาติ สุขทวีสถิตกุล, "แนวทางในการจำแนกประเภทและระวางโทษผู้กระทำความผิดหลายคน" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562), หน้า 8-10.

แต่ละประเทศ แม้ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายเดียวกันแต่ระบบการแบ่งแยกประเภทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดอาจไม่ได้ใช้รูปแบบเดียวกัน

ประเภทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด มีประเภทบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิดด้วยตนเอง กล่าวคือ แม้ในขณะที่เกิดการกระทำความผิดจะไม่ได้ลงมือกระทำความผิด และไม่ได้ปรากฏตัวอยู่ในขณะที่เกิดเหตุการณ์การกระทำความผิดนั้นเลยก็ตาม ก็อาจมีความรับผิดชอบทางอาญาได้ ซึ่งเรียกบุคคลประเภทนี้ว่า “ผู้ร่วมกระทำความผิด” ซึ่งมีลักษณะการเข้าเกี่ยวข้องโดยอาศัยความผิดของผู้อื่นที่ได้กระทำลง หรือเรียกว่าถือเอาความผิดของผู้อื่นมาเป็นของตน³ สาเหตุที่ต้องกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาแก่ผู้ร่วมกระทำความผิดเนื่องจาก การกระทำความผิดซึ่งมีบุคคลหลายคนเข้าเกี่ยวข้องย่อมก่อให้เกิดความร้ายแรงและสำเร็จลงได้ง่ายกว่าอันเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนมากกว่าการกระทำความผิดโดยผู้กระทำความผิดเพียงคนเดียว⁴ ในทางตรงกันข้าม การกระทำความผิดบางฐานหากมีผู้กระทำความผิดเพียงคนเดียว ความรุนแรงอาจจะลดลง⁵ ซึ่งผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น สามารถจำแนกประเภทแตกต่างกันไปตามวิธีที่เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

2.1.1 ความหมายของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นแล้ว การพิจารณาความรับผิดชอบของบุคคลขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซึ่งการจำแนกประเภทบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักคือ ผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด

2.1.1.1 ผู้กระทำความผิด (Perpetrator)

ก. ผู้กระทำความผิดโดยตรง

การเข้าใจความหมายของผู้กระทำความผิดมีความสำคัญเพราะเป็นจุดตั้งต้นที่นำไปสู่การพิจารณาผู้เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดประเภทอื่น กรณีที่ความผิดนั้นกระทำลงโดยบุคคลเพียงคนเดียว ความหมายของผู้กระทำความผิดนั้นไม่ซับซ้อน กล่าวคือ การกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเพียงคนเดียว ผู้ที่กระทำครบองค์ประกอบความผิดและลงมือกระทำความผิดถึงขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด บุคคลนั้นคือ “ผู้กระทำความผิดโดยตรง” บางประเทศกำหนดนิยามของคำว่าผู้กระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 25

³ จิตติ เจริญฉ่ำ, "ตัวการและผู้สนับสนุน" (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโท ภาค 2 ทางนิติศาสตร์, ลักษณะวิชากฎหมายอาญาพิสดาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514), หน้า 1-2.

⁴ พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาชญา ภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: อักษรนิติ, 2475), หน้า 231.

⁵ จิตติ เจริญฉ่ำ, "ตัวการและผู้สนับสนุน," หน้า 3.

(1)⁶ บัญญัตินิยามของ ผู้กระทำความผิดไว้ว่า “บุคคลใดกระทำความผิดอาญาด้วยตนเอง หรือผ่านการกระทำของผู้อื่นเป็นผู้กระทำความผิด”

ข. ผู้กระทำความผิดโดยอ้อม

การเป็นผู้กระทำความผิดอาจใช้วิธีการผ่านทางกระทำของผู้อื่นได้ ดังเช่น ในนิยาม ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 25 (1) ที่กำหนดไว้ชัดเจนว่า ผู้กระทำความผิด อาจเป็นบุคคลซึ่งกระทำความผิดอาญาผ่านการกระทำของผู้อื่น เช่น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาจมีหรือใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด (ผู้ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เรียกว่า ตัวแทนโดยบริสุทธิ์ หรือ Innocent Agent) โดยผู้ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดนั้นมิได้มีส่วนรู้เห็น ไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิดนั้น กล่าวคือ ไม่ทราบว่าการกระทำของตนตามที่ถูกใช้ วาน หรือร้องขอให้กระทำนั้น เป็นการกระทำความผิด กรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าผู้ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดด้วย แต่ผู้ที่ใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือตนเองคือผู้กระทำความผิด ซึ่งเรียกว่า ผู้กระทำความผิดโดยอ้อม

ค. ผู้กระทำความผิดร่วม

กรณีที่การกระทำความผิดนั้นมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันกระทำความผิด โดยร่วมทั้งการกระทำและเจตนา โดยที่แต่ละคนไม่จำเป็นต้องมีส่วนในการกระทำทั้งหมดที่เป็นองค์ประกอบความผิดทางอาญานั้น เช่นว่า เป็นการแบ่งงานกันทำคนละส่วน โดยมีเจตนาถือเอาการกระทำในส่วนของคนอื่น ๆ เป็นการกระทำของตนเอง⁷ และการร่วมกันในส่วนของการกระทำนั้นต้องร่วมกันก่อนหรือขณะกระทำความผิด⁸ กรณีเช่นนี้เรียกว่า ผู้กระทำความผิดร่วม ซึ่งการเรียกผู้กระทำความผิดร่วม อาจแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับระบบการจำแนกประเภทผู้กระทำความผิดของแต่ละประเทศ ตัวอย่างเช่น ประเทศไทย กรณีที่มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป เรียกผู้กระทำความผิดร่วมว่า ตัวการ ดังเห็นได้จากบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 ในขณะที่บางระบบกฎหมาย เช่น ประเทศอังกฤษ คำว่า ตัวการ (Principal) อาจใช้ในกรณีที่มีความหมายกว้างกว่านั้นคือมีผู้กระทำความผิดเพียงคนเดียวหรือตั้งแต่สองคนขึ้นไปก็ได้⁹ กล่าวคือ คำว่า ตัวการ (Principal) ในระบบ

⁶ German Criminal Code, Section 25 (1)

“Whoever commits an offence themselves or through another incurs a penalty as an offender.”

⁷ พนม พลพุทธรัศม์, "ผู้กระทำความผิด-ผู้ร่วมกระทำความผิด" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 13.

⁸ เฉลิมชัย ศิลาลาว, "ความรับผิดทางอาญาของตัวการ : ศึกษาเฉพาะกรณีตัวการอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุ" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), หน้า 17-18.

⁹ จิตติ เจริญผ้า, "ตัวการและผู้สนับสนุน," หน้า 19-20.

กฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) ไม่ได้ใช้เฉพาะในกรณีของการกระทำความผิดร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป กรณีผู้ลงมือกระทำความผิดเพียงคนเดียวก็เรียกว่า ตัวการ (Principal) เช่นกัน ซึ่งแตกต่างกับระบบกฎหมายของประเทศไทย

2.1.1.2 ผู้ร่วมกระทำความผิด (Accomplice)

เมื่อพิจารณาได้ว่าการกระทำความผิดทางอาญานั้น บุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว ต้องพิจารณาต่อว่ามีบุคคลใดที่เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดบ้าง ผู้ร่วมกระทำความผิด (Accomplice) หรืออาจเรียกว่าผู้กระทำความผิดลำดับรอง (Secondary Party) หรือผู้สนับสนุน (Accessory) บุคคลประเภทนี้โดยส่วนใหญ่มักไม่ได้อยู่ในที่เกิดเหตุ ไม่ได้ลงมือกระทำความผิดเอง ความหมายของการร่วมกระทำความผิดเรียกอย่างกว้าง ๆ คือการช่วยเหลือต่อการกระทำความผิดของผู้อื่น ซึ่งสามารถแบ่งแยกประเภทออกเป็นการก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือการสนับสนุนการกระทำความผิดนั้นก็ได้¹⁰ ผู้ร่วมกระทำความผิดต้องอาศัยความผิดอาญาของผู้อื่นเป็นสำคัญ (Derivative Liability) โดยที่การเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดมิได้เป็นความผิดเฉพาะต่างหากที่แยกออกมา แต่เป็นความรับผิดที่สัมพันธ์กับบุคคลที่ลงมือกระทำความผิดในขั้นต้นที่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้ร่วมกระทำความผิด เช่นว่า ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ ผู้ร่วมกระทำความผิดมีความผิดฐานปล้นทรัพย์ด้วย หรือถ้าผู้กระทำความผิดยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด ทำให้ไม่มีความรับผิด ผู้ร่วมกระทำความผิดย่อมไม่มีความรับผิดด้วยเช่นกัน¹¹ อาจกล่าวได้ว่าความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดนี้เป็นเหมือนข้อยกเว้นหลักการของกฎหมายอาญาที่กำหนดให้บุคคลต้องมารับผิดในการกระทำของผู้อื่น¹² กล่าวคือแม้ว่าผู้ร่วมกระทำความผิดจะมีได้เป็นผู้ลงมือกระทำความผิดด้วยตนเอง แต่ก็มีส่วนที่ทำให้การกระทำความผิดสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องบัญญัติให้การกระทำลักษณะนี้มีความรับผิดทางอาญาเช่นกัน

2.1.2 ประเภทของผู้ร่วมกระทำความผิด

ประเภทของผู้ร่วมกระทำความผิด อาจถูกแบ่งประเภทออกเป็น บุคคลซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดบุคคลอื่นมีเจตนาที่จะกระทำความผิดเรียกว่า ผู้ใช้ (Instigator) ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 84 หรืออีกประเภทหนึ่ง คือบุคคลที่ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดเรียกว่า ผู้สนับสนุน (Accessory) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ซึ่งแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

¹⁰ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563), หน้า 406.

¹¹ Joshua Dressler, *Understanding Criminal Law*, 2nd ed. (New York: Matthew Bender, 1995), pp. 427-428.

¹² Joshua Dressler and Stephen P. Garvey, *Criminal Law : Cases and Materials*, 7th ed. (St. Paul, MN: West Academic Publishing, 2016), p. 891.

2.1.2.1 ผู้ใช้ (Instigator)

ผู้ใช้คือบุคคลที่มีเจตนา ก่อ ให้ผู้อื่นกระทำความผิด และกระทำการ ก่อ นั้นโดยวิธีการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน ยุยงส่งเสริม หรือประการใด ๆ ที่ส่งผลให้ผู้อื่นมีเจตนาที่จะกระทำความผิด หากผู้อื่นนั้นมีเจตนาในการกระทำความผิดนั้นอยู่ก่อนแล้ว ผู้ที่กระทำการดังกล่าวไม่อาจมีสถานะเป็นผู้ใช้ได้¹³ ทั้งนี้บางระบบกฎหมายอาจไม่ได้แยกสถานะการเป็นผู้ใช้ออกจากการเป็นผู้สนับสนุน เช่น ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ บุคคลซึ่งก่อให้เกิดการกระทำความผิดถูกจัดให้อยู่ในประเภทของผู้ร่วมกระทำความผิดที่เรียกว่า Accessory ประเภท Accessory before the fact เช่นเดียวกับผู้ช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกก่อนหรือขณะกระทำความผิด

2.1.2.2 ผู้สนับสนุน (Accessory)

ผู้สนับสนุนคือบุคคลที่มีเจตนาช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นในการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งวิธีการอาจเป็นการสนับสนุนทางกายภาพ (Physical) เช่น การให้อาวุธไปกระทำความผิด การช่วยดูต้นทาง หรืออาจเป็นการสนับสนุนทางจิตใจ (Psychological) เช่น การช่วยพูดให้กำลังใจ ซึ่งการสนับสนุนต้องกระทำก่อนหรือขณะกระทำความผิด และผู้ที่ได้รับการสนับสนุนนั้นต้องไปกระทำความผิดโดยเจตนาโดยกระทำถึงขั้นที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นในการกระทำความผิดอาญาอาจเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา ภายหลังการกระทำความผิดได้ แต่ช่วงระยะเวลาของการช่วยเหลือที่ต่างกันมีผลต่อการกำหนดความรับผิดและการลงโทษที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายต่อไปในหัวข้อที่ 2.2 ว่าด้วย “การกำหนดความรับผิดทางอาญาของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด”

2.1.3 ระบบการแบ่งแยกผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด

ความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดขึ้นอยู่กับระบบการบัญญัติเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งมีด้วยกัน 2 ระบบ คือ¹⁴

2.1.3.1 ระบบผู้กระทำความผิดหนึ่งเดียว

ระบบผู้กระทำความผิดหนึ่งเดียว คือ ระบบที่ถือว่าผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น ๆ ทุกคนล้วนเป็น ผู้กระทำความผิด โดยไม่คำนึงถึงว่าประเภทของการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นมีผลต่อการกระทำความผิดอย่างไร ดังนั้นระบบนี้จึงกำหนดระวางโทษผู้ร่วมกระทำความผิดเท่ากันทุกคน และการลงโทษผู้มีส่วนร่วมกระทำความผิดแต่ละคนซึ่งมีระดับความร้ายแรงต่างกันอย่างขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล แต่มิใช่ว่าระบบนี้ไม่มีการแบ่งแยกประเภทผู้กระทำความผิดและผู้ร่วม

¹³ พนม พลพุทธรักษ์, "ผู้กระทำความผิด-ผู้ร่วมกระทำความผิด," หน้า 15.

¹⁴ เฉลิมชัย ศิลาวาน, "ความรับผิดทางอาญาของตัวการ : ศึกษาเฉพาะกรณีตัวการอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุ," หน้า 10-12.

กระทำความผิดเลย เนื่องจากในระบบนี้การแบ่งแยกยังคงแสดงให้เห็นโดยปริยายจากหลักเกณฑ์เช่นว่า หากการกระทำนั้นของผู้กระทำไม่อาจลงโทษผู้กระทำได้ ก็ไม่อาจลงโทษผู้สนับสนุนได้ กล่าวคือต้องสามารถพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดให้ได้เสียก่อน จึงจะลงโทษผู้ร่วมกระทำความผิดได้ เพียงแต่ว่าในระบบนี้ไม่มีการแยกประเภทของการเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนออกจากกันอย่างชัดเจน ตัวอย่างประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

2.1.3.2 ระบบผู้ร่วมกระทำความผิด

ระบบผู้ร่วมกระทำความผิด คือ ระบบที่มีการบัญญัติแบ่งประเภทของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดออกเป็นหลายประเภท และมีหลักเกณฑ์การแบ่งประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและการกำหนดระดับของการลงโทษที่แตกต่างกันออกไป เช่น ระดับของการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นสูงกว่าผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ตัวอย่างประเทศที่ใช้ระบบนี้ คือ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย

การกำหนดความรับผิดทางอาญาแก่ผู้ร่วมกระทำความผิด เป็นการกำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนไม่ได้กระทำด้วยตนเอง แต่กรณีดังกล่าวไม่ใช่หลักความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) เนื่องจากมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีของการรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) ผู้รับผิดไม่มีส่วนก่อหรือสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดนั้นเลย เพียงแต่มีความสัมพันธ์พิเศษกับผู้กระทำความผิดและการกระทำความผิดนั้นได้ทำไปในขอบเขตของความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นผลให้บุคคลต้องรับผิดในการกระทำนั้นด้วย¹⁵ ในขณะที่ผู้ร่วมกระทำความผิดแม้ไม่ได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง แต่มีส่วนที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและก่อภัยต่อสังคม

บางระบบกฎหมาย เช่น ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดต้องรับโทษเท่ากัน การแบ่งประเภทผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดออกจากกันอาจไม่มีประโยชน์มากนัก แต่อย่างน้อยก็ยอมรับโดยปริยายว่าในการพิจารณาการกระทำความผิดก็ต้องมีการแบ่งประเภทของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดออกจากกัน ในขณะที่ระบบกฎหมายที่ยอมรับหลักการลดหย่อนโทษสำหรับผู้ร่วมกระทำความผิด เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย การแบ่งแยกผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดมีจุดประสงค์หลักเพื่อกำหนดระวางโทษที่แตกต่างกัน

¹⁵ ทรงพล สงวนพงษ์, "ความรับผิดในทางอาญาของผู้ใช้" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 15.

2.2 การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะศึกษาถึงการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะ โดยจำแนกออกเป็นการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด และการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันมีผลต่อทฤษฎีและแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป

ผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทที่ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด เรียกว่า ผู้สนับสนุน ความหมายของการให้ความช่วยเหลือนั้นค่อนข้างกว้าง อาจเป็นทางกายภาพหรือทางจิตใจก็ได้ ยกตัวอย่าง ในทางกายภาพ (Physical) เช่น การให้ยืมยานพาหนะ หรืออาวุธเพื่อใช้ในการกระทำความผิด การพาไปรู้จักบ้านผู้เสียหาย การช่วยดูต้นทาง หรือในทางจิตใจ (Psychological) เช่น การพูดจาเร้าใจหรือให้กำลังใจผู้กระทำความผิดก็ถือว่าเป็นการสนับสนุนผู้กระทำความผิดได้¹⁶ ทั้งนี้ในการให้ความช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด ในความเป็นจริงขอบเขตของการเป็นผู้สนับสนุนนั้นกว้างมากเพราะมีการกระทำมากมายหลายประเภทที่เป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่การกระทำความผิด ทั้งการเข้าช่วยเหลือผู้กระทำความผิด อาจเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด หรือภายหลังกระทำความผิดก็ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์แบ่งแยกประเภทของการช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเงื่อนไขสำคัญ คือ “ช่วงเวลาที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิด”

กรณีความรับผิดชอบของการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด ระบบกฎหมายในหลายประเทศกำหนดให้บุคคลเช่นว่านี้คือ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิด (Accessory) และจะกำหนดระวางโทษไว้ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบการแบ่งแยกผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดของประเทศนั้น ๆ ว่ายอมรับหลักการลดหย่อนโทษแก่ผู้ร่วมกระทำความผิดหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่ใช้ระบบผู้กระทำความผิดหนึ่งเดียว ผู้สนับสนุนจะถูกลงโทษเท่ากับผู้กระทำความผิดหรือตัวการ เว้นแต่ว่าศาลจะมีดุลพินิจลดโทษให้แก่ผู้สนับสนุนรายนั้นเป็นรายคดีไป ในขณะที่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย ยอมรับหลักการลดหย่อนโทษสำหรับผู้ร่วมกระทำความผิด โดยจะบัญญัติแบ่งแยกประเภทของผู้ร่วมกระทำผิดอย่างชัดเจนและมีบทกำหนดให้ลดหย่อนโทษไว้¹⁷

¹⁶ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, หลักกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551), หน้า 112-113.

¹⁷ พนม พลพุทธรักษ์, "ผู้กระทำความผิด-ผู้ร่วมกระทำผิด," หน้า 28-32.

กรณีความรับผิดชอบของการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด จะถูกแยกเป็นอีกประเภทหนึ่งออกไปต่างหากจากการมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด เพราะได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลังจากที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งบางระบบกฎหมายจัดให้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนที่แยกออกมาอีกประเภทหนึ่งหรือบางระบบกฎหมายได้บัญญัติให้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดเป็นบทบัญญัติความผิดเฉพาะเรื่องไป ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายหลักความรับผิดชอบของผู้ให้การช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดทั้งสองประเภท ดังต่อไปนี้

2.2.1 กรณีช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดก่อนหรือในขณะกระทำความผิด เรียกว่าผู้สนับสนุน หลักการเป็นผู้สนับสนุนของกฎหมายแต่ละประเทศแตกต่างกัน โดยขึ้นกับระบบการแบ่งแยกประเภทของการเป็นตัวการและผู้สนับสนุน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระบบ¹⁸

1. ระบบที่ถือเอาการกระทำของตัวการเป็นการกระทำของผู้สนับสนุน

ระบบที่การแบ่งแยกประเภทของผู้กระทำความผิดและผู้สนับสนุนการกระทำความผิดไม่มีประโยชน์ในทางพิจารณามากนักเนื่องจากกำหนดให้โทษของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเท่ากับผู้กระทำความผิดหรือตัวการ

2. ระบบที่ผู้สนับสนุนยังมีความสัมพันธ์อยู่กับตัวการ

ระบบที่ผู้สนับสนุนเป็นการกระทำที่เรียกว่าเป็นอุปกรณ์ของการกระทำความผิด และมีบทบาทรองมาจากผู้กระทำความผิดหรือตัวการ ดังนั้นการกำหนดความรับผิดชอบและการกำหนดโทษของผู้สนับสนุนยึดโยงกับความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด โดยกำหนดให้โทษของผู้สนับสนุนมีสัดส่วนลดลงจากโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับ อาจเป็นการบัญญัติกฎหมายกำหนดให้อัตราโทษต่ำกว่าผู้กระทำความผิดหรือกำหนดให้ศาลมีดุลพินิจที่จะลดโทษให้ต่ำกว่าผู้กระทำความผิด

3. ระบบที่แยกการสนับสนุนออกเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหาก

ระบบที่แยกผู้สนับสนุนออกเป็นความผิดต่างหาก ใช้วิธีลงโทษบุคคลที่มีส่วนในการกระทำความผิดเสมือนว่าเป็นผู้กระทำความผิดคนละฐานแตกต่างกันออกไป เช่น ในกรณีของการให้การสนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดมักมีการบัญญัติฐานความผิดไว้ต่างหาก

¹⁸ Pierre Bouzat, *Traité De Droit Pénal Et De Criminologie Tome 1 Droit Pénal Général* (1963), p. 619.

4. ระบบที่ถือว่าการสนับสนุนเป็นเหตุเพิ่มโทษ

ระบบที่เพิ่มความสมบูรณ์ให้กับระบบอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น โดยที่การเข้าร่วมในการกระทำความผิดในฐานะเป็นผู้สนับสนุนเป็นเหตุเพิ่มโทษของบุคคลนั้นเพราะถือว่าการเข้าร่วมกันกระทำความผิดทำให้ความผิดสำเร็จได้ง่ายขึ้น โดยต้องเข้าร่วมก่อนหรือขณะกระทำความผิด

การแบ่งแยกระบบของผู้สนับสนุนทั้ง 4 ประเภท อาจแยกเป็นสองแนวคิดหลัก คือ แนวคิดที่ไม่ลดหย่อนโทษให้แก่ผู้สนับสนุน เช่น ระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส กับแนวคิดที่ลดหย่อนโทษให้ผู้สนับสนุน เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย หลักเกณฑ์ของการเป็นผู้สนับสนุนมีดังต่อไปนี้¹⁹

2.2.1.1 ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ร่วมกระทำความผิด เนื่องจาก การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด มีลักษณะของการกระทำที่เป็นการร่วมกระทำความผิดรูปแบบหนึ่งเนื่องจากมีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้นอยู่เช่นกัน แต่ยังคงมีความน่าตำหนิน้อยกว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ลงมือในการกระทำความผิดในขั้นตอนสุดท้าย จึงเป็นเหตุให้ระบบกฎหมายของหลายประเทศมีหลักการลดหย่อนโทษให้แก่ผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ก. ทฤษฎีความน่าตำหนิของการร่วมกระทำความผิด (Culpability Theory of Complicity)

ทฤษฎีความน่าตำหนิของการร่วมกระทำความผิด พิจารณาถึง ความน่าตำหนิหรือความชั่วตามแนวคิดของหลักกฎหมายเยอรมันที่ว่า การกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดสามารถตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ถูกต้องได้แต่กลับตัดสินใจกระทำความผิดแทน ซึ่งนำมาอธิบายถึงความน่าตำหนิของผู้กระทำความผิดที่แม้ว่าในการกระทำความผิดนั้นจะมีผู้ร่วมกระทำความผิด เช่น ผู้ใช้ที่มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนที่มีส่วนช่วยเหลือการกระทำความผิดนั้น แต่ผู้กระทำความผิดก็สมควรต้องถูกตำหนิหรือมีความชั่วมากกว่าเพราะเป็นบุคคลที่ตัดสินใจในขั้นสุดท้ายว่าจะกระทำความผิดหรือไม่กระทำความผิด²⁰ ประเทศที่ใช้ระบบผู้ร่วมกระทำความผิดจึงบัญญัติประเภท

¹⁹ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ พับลิชชิ่ง, 2562), หน้า 215-236.

²⁰ George P. Fletcher, Rethinking Criminal Law (Boston: Little, Brown, 1978), p. 656.

ของผู้ร่วมกระทำความผิดไว้แตกต่างกัน เนื่องจากเห็นว่าความน่าตำหนิของผู้ร่วมกระทำความผิดแต่ละประเภทนั้นแตกต่างกัน²¹

ข. ทฤษฎีเงื่อนไขระหว่างการทำกระทำและผลของผู้ร่วมกระทำความผิด (Causation Theory of Complicity)

ทฤษฎีเงื่อนไขระหว่างการทำกระทำและผลของผู้ร่วมกระทำความผิด พิจารณาถึงบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดว่ามีผลต่อการเกิดการกระทำความผิดนั้นหรือไม่ ในกรณีของผู้ลงมือกระทำความผิด ซึ่งเป็นบุคคลที่ก่ออันตรายในขั้นตอนสุดท้าย การลงมือกระทำความผิดนั้นเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้นโดยตรง ในขณะที่ผู้ร่วมกระทำความผิดอื่นมีส่วนที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้นโดยอ้อม เพราะมิใช่ผู้ที่ลงมือก่ออันตรายในขั้นตอนสุดท้ายด้วยตนเอง ซึ่งอาจมองว่าการกระทำของผู้ร่วมกระทำความผิดไม่สัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ตามการกระทำของผู้ร่วมกระทำความผิดมีส่วนทำให้เกิดความผิดที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น²² กล่าวคือ แม้ว่าจะไม่ได้เป็นผู้ก่ออันตรายในขั้นตอนสุดท้าย แต่ผู้ร่วมกระทำความผิด เช่น กรณีของผู้ใช้ซึ่งก่อเจตนาแก่ผู้กระทำความผิด เป็นสาเหตุเบื้องต้นที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดนั้น ซึ่งเท่ากับว่ามีความร้ายแรงมากกว่าการเป็นผู้ลงมือกระทำความผิด²³ หรือ เช่น กรณีของผู้สนับสนุนที่มีส่วนที่ทำให้การกระทำความผิดนั้นได้รับความสะดวกและประสบผลสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้น

จากทฤษฎีข้างต้น จึงเป็นเหตุผลว่าการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้จะไม่ได้ลงมือทำความผิดด้วยตนเองแต่ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ความผิดสำเร็จง่ายขึ้นและมีความน่าตำหนิเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความรับผิดทางอาญาเช่นกัน

2.2.1.2 หลักเกณฑ์การเป็นผู้สนับสนุน

ก. มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น

การกำหนดความผิดของบุคคลที่มีสถานะเป็นผู้สนับสนุน ถือเป็นความผิดอุปกรณของ ความผิดหลัก กล่าวคือ จะต้องมีการกระทำความผิดทางอาญาในฐานะที่ผู้สนับสนุนให้การสนับสนุนถึงขั้นที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด อาจอยู่ในขั้นพยายามกระทำความผิดหรือความผิดสำเร็จลงก็ได้

²¹ เฉลิมชัย ศิลพานิช, "ความรับผิดทางอาญาของตัวการ : ศึกษาเฉพาะกรณีตัวการอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุ," หน้า 31-32.

²² Fletcher, G. P., *Rethinking Criminal Law*, p. 681.

²³ Wayne R. LaFare and Austin W. Scott Jr., *Handbook on Criminal Law* (St. Paul, Minn: West Publishing, 1972), p. 417.

หรือในกรณีการเตรียมกระทำความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดและการสมคบอันเป็นความผิด²⁴ และเฉพาะกรณีการกระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้นผู้สนับสนุนจึงจะมีความผิด

กรณีที่มีการสนับสนุนไม่เป็นความผิด คือ แม้มีการกระทำและบุคคลช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่การกระทำนั้นแต่การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดทางอาญา ผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่การกระทำนั้นไม่ถือว่าเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด เช่น การให้บุคคลยืมปืนเพื่อนำไปฆ่าตัวตาย เมื่อการฆ่าตัวตายไม่เป็นความผิดทางอาญา ผู้ที่ให้ยืมปืนอันเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือความสะดวกนั้นไม่เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด²⁵ กรณีที่เป็นผู้สนับสนุนแต่ไม่ต้องรับโทษ เช่น การสนับสนุนการกระทำความผิดลหุโทษ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้สนับสนุนไม่ต้องรับโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 106²⁶

ข. กระทำโดยประการใด ๆ อันเป็นการให้ความช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวก ในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดที่ได้เกิดขึ้นนั้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2545 ให้ความหมายของ คำว่า “ช่วยเหลือ” หมายความว่า สงเคราะห์ให้สำเร็จดังประสงค์หรือให้พ้นความลำบาก ส่วนคำว่า “สะดวก” หมายความว่า คล่อง, ไม่ติดขัด หลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือและให้ความสะดวกนั้น ไม่จำกัดวิธีการ อาจเป็นการกระทำทางกายภาพ หรือทางจิตใจก็ได้ เช่น อาจเป็นการใช้คำพูดสนับสนุนเร้าใจก็ได้ อย่างไรก็ตามการละเว้นไม่ห้ามปรามเพื่อมิให้มีการกระทำผิดนั้นไม่ถือว่าเป็นการสนับสนุน²⁷ เว้นแต่ว่าผู้หนึ่งเคยมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องป้องกันมิให้เกิดผลเช่นนั้น ซึ่งหากได้หนึ่งเฉยแล้วอาจมีผลให้ผู้หนึ่งเคยมีสถานะเป็นตัวการในการกระทำผิดนั้น²⁸

ความผิดที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องสำเร็จลงโดยอาศัยหรือเป็นผลจากการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นครบถ้วนทุกขั้นตอน เช่น คนรับใช้นัดหมายกับขโมยเปิดหน้าต่างทิ้งไว้เพื่อให้เข้ามาลักทรัพย์ ขโมยก็เข้ามาลักทรัพย์ตามที่ได้นัดหมายกันไว้ แม้ว่าในสถานการณ์จริง ขโมยจะเข้าทางประตู เพราะเจ้าของบ้านลืมปิดประตู คนรับใช้ก็เป็นผู้สนับสนุนแล้ว แต่ถ้าคนรับใช้แกล้งเปิดหน้าต่างไว้โดย

²⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2546), หน้า 495.

²⁵ เสริม วินิจฉัยกุล, กฎหมายอาญา ภาคต้นคำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2482, หน้า 105.

²⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 106

“ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ”

²⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2, หน้า 222.

²⁸ ทวี กลียพงค์, คำบรรยายอาญา ปี 27 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2527), หน้า 318-319.

ขโมยไม่รู้และขโมยเข้าทางหน้าต่างกรณีเป็นการสนับสนุนแล้ว แต่ถ้าขโมยเข้าทางประตู กรณีนี้ไม่มีการสนับสนุน²⁹

ค. โดยมีเจตนาช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก ในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดที่ได้เกิดขึ้นนั้น

การกระทำการสนับสนุนต้องกระทำด้วยเจตนา ซึ่งอาจเป็นการกระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผล หรือเจตนาเล็งเห็นผลก็ได้ กล่าวคือ การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่การกระทำนั้นผู้ช่วยเหลือต้องทราบถึงการกระทำความผิดนั้น ดังนั้นการสนับสนุนการกระทำความผิดโดยประมาทจึงไม่อาจมีได้ และการสนับสนุนต้องเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกที่ได้เกิดขึ้นแล้ว ไม่มีกรณีการพยายามให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกที่จะทำให้เกิดเป็นการพยายามสนับสนุนการกระทำความผิดได้³⁰

ง. การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นต้องกระทำก่อนหรือขณะกระทำความผิด

หลักเกณฑ์ในข้อนี้เป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้จำกัดความรับผิดของผู้สนับสนุนให้อยู่ในขอบเขตเพื่อแบ่งแยกระหว่างการมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด กับ การกระทำความผิดที่เป็น การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด

กรณี ก่อนกระทำความผิด หมายถึง กรณีก่อนการกระทำที่ถึงขั้นที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็น ความผิด เช่น ก่อนการเตรียมกระทำความผิดบางฐานที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด หรือ ก่อนการกระทำในชั้นพยายามกระทำความผิด ซึ่งการสนับสนุนก่อนกระทำความผิดนี้อาจมีระยะเวลา ห่างจากการกระทำความผิดเพียงใดก็ได้ ประการสำคัญคือจะต้องมีการกระทำความผิดที่ให้การ สนับสนุนถึงขั้นที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด

กรณี ขณะกระทำความผิด หมายถึง ขณะลงมือซึ่งผลสุดท้ายการกระทำนั้นอาจเป็นเพียงการ พยายามกระทำความผิด หรือเป็นความผิดสำเร็จก็ได้ หรือในชั้นเตรียมการกระทำความผิดบาง ฐานที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด³¹ ทั้งนี้การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังการกระทำ ความผิดไม่อยู่ในขอบเขตของการเป็นผู้สนับสนุน ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 249/2500 ซึ่ง วินิจฉัยว่า “คนร้ายลักโคจุมาระหว่างทางพบจำเลย จำเลยช่วยคนร้ายไล่ต้อนโคโดยรู้ว่าเป็นโคของ

²⁹ จิตติ ดิงศภักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 497.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 518-522.

³¹ เอก อังสนานนท์, "ความรับผิดในทางอาญาของผู้สนับสนุน" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 61-63.

ผู้อื่นและเมื่อพวกเขาทรัพย์มาพบก็วิ่งหนีไปด้วยกัน ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยได้สมคบหรือสมรู้กับคนร้ายในการลักทรัพย์”

จ. ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะได้อำนาจ หรือมิได้อำนาจถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นหรือไม่ก็ตาม

ผู้กระทำความผิดอาจไม่ทราบถึงการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น ซึ่งกรณีที่ผู้ลงมือกระทำความผิดไม่ทราบว่ามิบุคคลที่เจตนาให้การสนับสนุนการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดต้องได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือนั้นด้วย แต่หากเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดและผู้สนับสนุนตกลงนัดแนะกันมาตั้งแต่ต้น แม้สุดท้ายผู้กระทำความผิดจะไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการช่วยเหลือนั้น กรณีนี้ผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก็มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดนั้นแล้ว

2.2.1.3 การกำหนดระวางโทษผู้สนับสนุน

เมื่อบุคคลมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนแล้วการกำหนดระวางโทษของบุคคลซึ่งมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดขึ้นอยู่กับระบบการแยกตัวผู้ลงมือกระทำความผิดและผู้สนับสนุนของแต่ละประเทศซึ่งบางประเทศที่ใช้ระบบผู้กระทำความผิดหนึ่งเดียว เช่น ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวคิดว่าการกระทำของผู้สนับสนุนนั้นร้ายแรงเท่ากับผู้ลงมือกระทำความผิด หรือบางประเทศที่ใช้ระบบผู้ร่วมกระทำความผิด เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศญี่ปุ่น และประเทศไทย มีแนวคิดว่าการกระทำของผู้สนับสนุนร้ายแรงน้อยกว่าการเป็นผู้ลงมือกระทำความผิดซึ่งยอมรับการลดหย่อนโทษ ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 86³² กำหนดการลงโทษผู้สนับสนุนเป็นอัตราส่วนสองในสามของอัตราโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายมิใช่โทษที่ลงแก่ตัวการ³³ กล่าวคือพิจารณาจากโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนหรือความผิดที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งกระทำโดยผู้ลงมือกระทำความผิด³⁴

ทั้งนี้ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดบางประเภทที่มีความร้ายแรงกฎหมายอาจบัญญัติให้ผู้สนับสนุนระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำความผิดนั้น ตัวอย่าง บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยที่กำหนดให้ผู้สนับสนุนต้องต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการ เช่น กรณีผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาทและผู้สำเร็จ

³² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86

“ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมิได้อำนาจถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น”

³³ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 495.

³⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2, หน้า 243-244.

ราชการแทนพระองค์ตามมาตรา 111 ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอก
ราชอาณาจักรตามมาตรา 129 ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามมาตรา
135/3 ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดฐานเรียกค่าไถ่ตามมาตรา 314 ในทางตรงกันข้าม มีบาง
กรณีที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นโทษของผู้สนับสนุน คือกรณีที่ผู้สนับสนุนเข้าขัดขวางการกระทำ
ความผิดตามมาตรา 88 และผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษตามมาตรา 106 เป็นต้น

2.2.2 กรณีช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด

การให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดอาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้น
ภายหลังการกระทำความผิดได้ โดยที่ลักษณะของการกระทำนั้นหากพิจารณาจากทฤษฎีและแนวคิด
ของการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ไม่อาจอธิบายได้ว่าเป็นลักษณะของการร่วมกระทำความผิดเสีย
ทีเดียวเพราะมิใช่การกระทำที่มีส่วนก่อหรือสนับสนุนให้เกิดการกระทำความผิดนั้นตั้งแต่ต้น และ
หลักเกณฑ์สำคัญของการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด คือ เกิดขึ้นก่อนหรือขณะกระทำความผิด จึงอาจ
ไม่สอดคล้องกันในข้อนี้ แต่การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในภายหลังก็ถือว่าเป็นการกระทำความผิด
ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการก่ออาชญากรรมอยู่เช่นกัน เนื่องจากมีการร่วมกระทำหลังจากมีการ
กระทำความผิดสำเร็จแล้ว การกระทำที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในภายหลังจึงมีความ
จำเป็นที่ต้องถูกกำหนดให้มีความรับผิดทางอาญาด้วย

หลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาว่าอย่างไรคือการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด และอย่าง
ใดคือการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด คือการพิจารณาว่า การกระทำความผิดนั้นสิ้นสุดลง
แล้วหรือไม่ เช่น ผู้กระทำความผิดได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว แม้จะยังไม่เป็นความผิดสำเร็จ
กล่าวคือลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่
บรรลุผล³⁵ ซึ่งอยู่ในขั้นของการพยายามกระทำความผิดและการกระทำนั้นสิ้นสุดลงแล้ว การ
ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลังจากนั้นเป็นการช่วยเหลือในภายหลัง หรือกรณีที่การกระทำความผิด
สำเร็จแล้วแต่ผู้กระทำความผิดยังคงกระทำการบางอย่างภายหลัง เช่น ลงมือลักทรัพย์ เมื่อทรัพย์
เคลื่อนที่ ความผิดฐานลักทรัพย์สำเร็จลงแล้ว การกระทำอยู่ในขั้นตอนของการนำพาทรัพย์ไป หากให้
ความช่วยเหลือในการพาทรัพย์ไปก็เป็นการช่วยเหลือในภายหลัง³⁶ แต่ทั้งนี้การช่วยเหลือภายหลังต้อง
มิได้มีเจตนานัดแนะตกลงร่วมกันมาก่อน พิจารณาได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 50/2511³⁷

³⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80

³⁶ จิตติ เจริญจำ, "ตัวการและผู้สนับสนุน," หน้า 154.

³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 50/2511 วินิจฉัยว่า "จำเลยคอยรับลุงเป้งมันสำปะหลังจากคนร้ายที่ลักมาลงบรรทุกเรือของ
จำเลยซึ่งจอดคอยรับบรรทุกอยู่ที่หน้าริมตลิ่งห่างจากโถงที่คนร้ายไปเอาเป้งมา 30 วา อันมิใช่รับส่งกันในที่เกิดเหตุ จึงถือว่าเป็นการ

แม้จะเป็นการช่วยเหลือภายหลัง แต่ถ้ามีการตกลงนัดแนะกันมาก่อนว่าจะช่วยเหลือให้ความสะดวก หลังจากที่มีการกระทำความผิดแล้ว กรณีเช่นนี้ผู้ช่วยเหลือมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเพราะมีการตกลงกันมาก่อนอันถือว่าเป็นการกระทำที่เกิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

การกระทำที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด มีหลายประเภทดังนี้

2.2.2.1 ประเภทของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด

การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดมีหลายรูปแบบซึ่งอาจจำแนกประเภทของการช่วยเหลือโดยพิจารณาจากองค์ประกอบความผิดได้ดังต่อไปนี้

ก. บทบัญญัติความผิด มีองค์ประกอบความผิด ในส่วนของการกระทำว่าเป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

เป็นกรณีที่ต้ององค์ประกอบของการกระทำความผิดนั้นต้องมีผู้กระทำความผิดหลักก่อน บุคคลจึงจะมีความรับผิดชอบตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ซึ่งแบ่งออกเป็นกรณีของบทบัญญัติทั่วไปที่ไม่เจาะจงประเภทฐานความผิดของผู้รับความช่วยเหลือ และบทบัญญัติเฉพาะที่เจาะจงประเภทของฐานความผิดของผู้รับความช่วยเหลือ

1) บทบัญญัติทั่วไป

กรณีบทบัญญัติทั่วไป หมายถึง องค์ประกอบความผิดในส่วนผู้กระทำความผิดที่รับความช่วยเหลือไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นผู้กระทำความผิดในฐานความผิดใด เช่น การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือช่วยมิให้ผู้กระทำความผิดถูกจับกุม ตัวอย่าง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189, 192 และ 214 ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น มาตรา 103³⁸ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 434-6³⁹ การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการทำลายหรือซ่อนเร้นพยานหลักฐาน

ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด ดังนี้จำเลยย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ประกอบด้วยมาตรา 86”

³⁸ Japanese Criminal Code, Section 103

“A person who harbors or enables the escape of another person who has either committed a crime punishable with a fine or greater punishment or has escaped from confinement shall be punished by imprisonment with work for not more than 2 years or a fine of not more than 200,000 yen.”

³⁹ French Criminal Code, Section 434-6 subsection 1

“Providing the person who is the author or accomplice of a crime or an act of terrorism punishable by at least ten years' imprisonment with accommodation, a place of retirement, subsidies, means of existence or any other means of avoiding search or arrest is punishable by three years' imprisonment and a fine of 45,000 euros. The

ตัวอย่าง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184 ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น มาตรา 104⁴⁰

2) บทบัญญัติเฉพาะ

กรณีบทบัญญัติเฉพาะ หมายถึง องค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้กระทำความผิดที่รับการช่วยเหลือมีการกำหนดเฉพาะเจาะจงว่าเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเฉพาะฐานความผิด ซึ่งอาจเป็นกรณีที่มีการกระทำในลักษณะนั้นต้องสืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานนั้นโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น บุคคลผู้ซื้อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กซึ่งถูกพรากโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317, 318 และ 319 บุคคลผู้กระทำการเป็นคนกลาง โดยเรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างใดที่มีควรได้จากผู้กระทำความผิดฐานเรียกค่าไถ่ตาม มาตรา 315 การช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิดลักษณะทรัพย์สินบางฐานความผิดซึ่งเป็นความผิดฐานรับของโจรตาม มาตรา 357

นอกจากนี้อาจเป็นกรณีที่กฎหมายต้องการกำหนดให้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในฐานความผิดที่มีความร้ายแรงนั้น มีความรับผิดชอบโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น บุคคลผู้จัดหาที่ประชุมหรือที่พำนักให้แก่อั้งยี่หรือช่องโจร อุปการะอั้งยี่หรือช่องโจรโดยให้ทรัพย์สินหรือโดยประการอื่น หรือ ช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่อั้งยี่หรือช่องโจรได้มาโดยการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 212 ซึ่งต้องระวางโทษเช่นเดียวกันกับผู้กระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือช่องโจร

ข. กรณีบทบัญญัติความผิด ไม่มีองค์ประกอบความผิดในส่วนของกรกระทำ ความผิดที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

เป็นกรณีที่องค์ประกอบความผิดไม่ได้บัญญัติเป็นการเฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นการกระทำเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดเท่านั้น ผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติลักษณะนี้อาจเป็นบุคคลใดก็ได้ และไม่จำเป็นต้องมีการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้นก่อนมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติเหล่านี้ เพียงแต่บุคคลก็อาจกระทำความผิดตามบทบัญญัติเหล่านี้โดยมีเจตนาที่จะช่วยผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนหน้าได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น บทบัญญัติในส่วนของกรกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จ ตามประมวลกฎหมาย

penalties are increased to five years' imprisonment and a fine of 75,000 euros when the offense is committed in the usual way.”

⁴⁰ Japanese Criminal Code, Section 104

“A person who suppresses, damages, counterfeits or alters evidence relating to a criminal case of another person, or who uses counterfeit or altered evidence, shall be punished by imprisonment with work for not more than 2 years or a fine of not more than 200,000 yen.”

อาญา มาตรา 137 ความผิดฐานต่อสู้อัตตาเจ้าพนักงาน มาตรา 138 บุคคลอาจกระทำความผิดเหล่านี้โดยมีเจตนาภายในใจเพื่อจะช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลักก็ได้ แต่เจตนาภายในใจนี้ไม่มีผลต่อการพิจารณาความรับผิด ดังนั้นบทบัญญัติความผิดในลักษณะนี้ไม่ถือว่าเป็นบทบัญญัติความรับผิดที่เป็นการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดโดยตรง

การจำแนกประเภทการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดข้างต้นเป็นการจำแนกจากการพิจารณาองค์ประกอบความผิดเป็นหลัก ทั้งนี้การจำแนกประเภทอาจพิจารณาจากลักษณะของการช่วยเหลือก็ได้ ตัวอย่าง การช่วยเหลือทางทรัพย์สิน เช่น การช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด การช่วยเหลือตัวบุคคลผู้กระทำความผิด เช่น การช่วยตัวผู้กระทำความผิดให้หลีกเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม

การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดมีด้วยกันหลายประเภท ซึ่งมีทฤษฎีและแนวคิดทางกฎหมายเบื้องหลังบทบัญญัติดังกล่าวแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะทฤษฎีและแนวคิดของการช่วยเหลือตัวผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด เนื่องจากการช่วยเหลือในลักษณะนี้มีลักษณะที่กำกวมกับแนวคิดของการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วซึ่งล่วงเลยระยะเวลาที่บุคคลจะช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด เมื่อบุคคลได้เข้ามาช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในภายหลังจึงได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการหลีกเลี่ยงการค้นพบตัวผู้กระทำความผิด ดังจะเห็นได้ว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ ระบบกฎหมายของบางประเทศก็บัญญัติความรับผิดให้ผู้ช่วยเหลือมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนในอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ระบบกฎหมายของบางประเทศก็บัญญัติเป็นความผิดเฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายถึงทฤษฎีความรับผิดทางอาญาของการกระทำความผิดรูปแบบนี้และแนวการกำหนดความรับผิดของการกระทำความผิดรูปแบบนี้ดังต่อไปนี้

2.2.2.2 ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดแต่ละประเภทมีเจตนารมณ์เบื้องหลังบทบัญญัตินั้น ๆ แตกต่างกันไป ทั้งนี้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดประเภทช่วยตัวผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการร่วมกระทำความผิดแต่ไม่ใช่การร่วมกระทำความผิดอย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด ระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ จึงมีบทบัญญัติแยกความรับผิดของบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดในลักษณะนี้ หรือแม้แต่ว่าระบบกฎหมายที่จัดให้การกระทำใน

ลักษณะนี้เป็นผู้สนับสนุนรูปแบบหนึ่งก็ยังมีพิจารณาความรับผิดที่ต่างออกไป เนื่องจากการร่วมกระทำผิดในภายหลังหรือการช่วยเหลือตัวผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้มีความน่าตำหนิหรือมีความชั่วน้อยกว่าการร่วมกระทำผิด⁴¹ ความรับผิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในภายหลังนี้จึงสมควรกำหนดโทษให้น้อยกว่าการเป็นผู้ร่วมกระทำผิด อาจกล่าวได้ว่าการกระทำผิดในมีลักษณะนี้ใกล้เคียงกับการร่วมกระทำผิดทางอาญาแต่ไม่ได้มีลักษณะเป็นการร่วมกระทำผิดเสียทีเดียว แต่เป็นการเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหลังเกิดเหตุโดยสาระสำคัญเป็นการพยายามหลีกเลี่ยงการค้นพบ เช่น การค้นพบตัวผู้กระทำความผิด การกระทำความผิด สิ่งที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งความรับผิดในบทบัญญัติเหล่านี้ขึ้นอยู่กับว่าการกระทำผิดที่ต้องการหลีกเลี่ยงไม่ให้ค้นพบนั้นสิ้นสุดลงแล้วหรือไม่⁴² ในระบบกฎหมายบางประเทศ เช่น ประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่ช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิดมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 ส่วนการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดมีบทบัญญัติเป็นเอกเทศเฉพาะเรื่องเพื่อป้องกันความรับผิดที่ทับซ้อนกัน⁴³

ก. ทฤษฎีว่าด้วยการกำหนดความรับผิด

แม้ว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ไม่อาจนำทฤษฎีความรับผิดทางอาญาของผู้ร่วมกระทำผิดมาอธิบายได้เสียทีเดียว เนื่องจากการช่วยเหลือภายหลังการกระทำผิดมีลักษณะเป็นการกระทำผิดที่แยกออกมาจากการร่วมกระทำผิด และเป็นการช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อหลบหนี มิใช่เพื่อให้ไปกระทำความผิดนั้น⁴⁴ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาทฤษฎีการกำหนดความรับผิดทางอาญาก็มีเหตุผลเพียงพอที่จะลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นนี้ เนื่องจากการกระทำในลักษณะดังกล่าวก่อภัยอันตรายต่อสังคมอยู่เช่นกัน

หากพิจารณาในแง่ของการกำหนดความรับผิดทางอาญาโดยใช้หลักเกณฑ์ทางด้านศีลธรรม (Morality) เป็นเงื่อนไขในการกำหนดความรับผิด การช่วยเหลือโดยที่ทราบว่าคุณคนนั้นกระทำความผิด เท่ากับว่าคุณคนนั้นมีจิตใจที่ชั่วร้ายอยู่ประมาณหนึ่ง เสมือนเข้าร่วมกับผู้กระทำความผิดแม้ไม่ได้เข้าร่วมกับผู้กระทำความผิดแต่แรกก็ตามแต่ก็เปรียบได้กับการสนับสนุนผู้กระทำความผิด

⁴¹ ปาริชาติ สุขทวีสถิตกุล, "แนวทางในการจำแนกประเภทและระวางโทษผู้กระทำความผิดหลายคน," หน้า 23-24.

⁴² พนม พลพุทธรักษ์, "ผู้กระทำความผิด-ผู้ร่วมกระทำผิด," หน้า 22-23.

⁴³ จิตติ เจริญฉ่ำ, "ตัวการและผู้สนับสนุน," หน้า 153.

⁴⁴ Joachim Dietrich and Pauline Ridge, "Accessories in Private Law,"(Cambridge University, 2016), pp. 75-

ในทางอ้อม แม้ไม่ได้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกเพื่อไปกระทำความผิดแต่ก็เป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังจากที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว ทั้งที่ทราบว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้นแต่ก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดยอมเป็นการก่อกำล้างใจแก่ผู้กระทำความผิดว่า ภายหลังจากการกระทำความผิดนั้น มีบุคคลที่คอยช่วยเหลือเพื่อมิให้ตนต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

หากพิจารณาในแง่ของการกำหนดความรับผิดทางอาญาโดยใช้หลักเกณฑ์ทางด้านภัยอันตราย (Harm to others) เป็นเงื่อนไขในการกำหนดความรับผิด การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้เป็นการช่วยก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อสังคมได้ในทางอ้อมเนื่องจาก การกระทำความผิดก่อนหน้าที่เสร็จสิ้นลงแล้ว เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็มีโอกาสที่จะไปก่อความผิดได้อีก หรือในกรณีที่การกระทำความผิดนั้นเป็นทราบกันทั่วไปในหมู่ประชาชน ย่อมก่อความเดือดเนื้อร้อนใจต่อสังคมส่วนรวมที่ไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ ทั้งยังกระทบต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักเนื่องจาก การไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมย่อมไม่อาจนำมาตราทางกฎหมายที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักมาใช้ เช่น การลงโทษผู้กระทำความผิดหลักเพื่อป้องปรามอาชญากรรม หรือ การลงโทษผู้กระทำความผิดหลักเพื่อปรับปรุงแก้ไข เป็นต้น

นอกจากนี้ การช่วยเหลือในลักษณะนี้เป็นการกระทำที่ขัดขวางกระบวนการยุติธรรมอย่างหนึ่งทำให้กระบวนการยุติธรรมในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต้องเน้นเข้าออกไป เพิ่มภาระในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ยากขึ้น ส่งผลเสียไปถึงผู้เสียหายที่อาจไม่ได้รับการเยียวยาทางกฎหมาย การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้จึงมีความร้ายแรงมากพอที่ต้องถูกกำหนดให้มีความรับผิดทางอาญา เพียงแต่ไม่ร้ายแรงถึงขนาดการเป็นผู้สนับสนุนให้มีการกระทำความผิดหรือตัวผู้ลงมือกระทำความผิดหลักนั่นเอง

ข. ทฤษฎีว่าด้วยการกำหนดโทษ

การกำหนดโทษแก่ผู้ให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้วยกันสองทฤษฎี คือหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) และ หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดรายบุคคล (Individualization of Punishment) ดังนี้

1) หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment)

หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) หมายความว่า โทษทางอาญาต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิด⁴⁵ เป็นหลักการสำคัญที่สอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมที่อยู่ภายใต้หลักนิติธรรม หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษมีแนวคิดมาจากว่า อาชญากรควรได้รับการลงโทษเสมือนกับความเสียหายที่ได้ก่อให้เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย⁴⁶ เป็นการพิจารณาในเชิงภาวะวิสัย ว่าการกระทำความผิดนั้นมีความร้ายแรงเพียงใดในภาพรวมโดยไม่ได้พิจารณาแต่ละกรณี ๆ ไป

หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษมีเกณฑ์การพิจารณาด้วยกัน 2 กรณี⁴⁷ คือ

1. Ordinal Proportionality

เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้การกระทำความผิดแต่ละฐานมีการลงโทษที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ดังนั้นหากผู้กระทำความผิดกระทำความผิดเหมือนกันต้องได้รับบทลงโทษที่เท่าเทียมกัน เว้นแต่มีสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น กรณีที่มีเหตุเพิ่มโทษหรือมีเหตุบรรเทาโทษ

2. Cardinal Proportionality

เป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้การกำหนดบทลงโทษต้องอยู่ในช่วงที่กฎหมายกำหนด และการใช้ดุลพินิจลงโทษก็ต้องพิจารณาความร้ายแรงของการกระทำความผิดนั้นด้วยว่าควรลงโทษอย่างไร และเพียงใด

แนวทางที่ศาลควรใช้ในการพิจารณาว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นได้สัดส่วนหรือไม่ มีสามประการ คือ ระดับความรุนแรงของการกระทำความผิด การเปรียบเทียบความรุนแรงกับคดีอื่นที่เกิดขึ้นก่อนหน้า หากรุนแรงน้อยกว่าต้องกำหนดบทลงโทษน้อยกว่าคดีที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น และ

⁴⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, "หลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ," ใน รพี 2557, อรรถพล ธนสานติ, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), หน้า 15-21.

⁴⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท, "การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนกรณีคดีอาชญากรรม," วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 16, 4 (2560): 907-908.

⁴⁷ Andrew von Hirsch, "Proportionality in the Philosophy of Punishment," Crime and Justice: Review of research 16(1992): 55-98.

การเปรียบเทียบกับศาลอื่นว่าในคดีรูปแบบเดียวกันนี้ศาลอื่นกำหนดบทลงโทษอย่างไร⁴⁸ การนำหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษมาใช้ทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเป็นธรรม ช่วยจำกัดขอบเขตของการลงโทษที่เกินพอดีและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย สะท้อนแนวคิดของความยุติธรรม⁴⁹

ทฤษฎีหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษเป็นทฤษฎีที่สอดคล้องกับแนวการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ร่วมกระทำความผิด หรือแม้แต่การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทผู้ช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด เนื่องจากระดับและบทบาทของการเข้าร่วมกระทำความผิดมีความแตกต่างกัน จึงควรพิจารณาถึงความแตกต่างของความร้ายแรงในการร่วมกระทำความผิดซึ่งควรได้รับโทษที่แตกต่างกันตามสัดส่วนของความร้ายแรงนั้น เนื่องจากการลงโทษอย่างได้สัดส่วนมีผลก่อความเป็นธรรมทั้งต่อผู้เสียหายและตัวผู้กระทำความผิดอาญานั้นเอง สัดส่วนของการลงโทษจึงต้องพิจารณาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดที่มีต่อสังคม⁵⁰

กรณีของการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด เป็นการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดที่มีความน่าตำหนิและความรุนแรงน้อยกว่าผู้ร่วมกระทำความผิดแต่แรก เนื่องจากมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้น ทั้งวิธีของการช่วยเหลือภายหลังลักษณะนี้มีได้ต่อยอดให้ผลของการกระทำความผิดหลักนั้นรุนแรงยิ่งขึ้น แต่เป็นการช่วยผู้กระทำความผิดหลบเลี่ยงจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งการช่วยเหลือในลักษณะนี้มีความเชื่อมโยงกับการเป็นผู้สนับสนุนก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ว่าบางกรณีจะถูกบัญญัติให้เป็นความผิดเฉพาะต่างหาก ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิดลักษณะนี้ต้องพิจารณาหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษโดยพิจารณามิให้โทษที่ลงแก่ผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเกินไปกว่าโทษที่ผู้กระทำความผิดหลักได้รับ มิฉะนั้นจะกลายเป็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมีความน่าตำหนิมากกว่าการกระทำความผิดหลักนั้นเสียเอง

⁴⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท, "การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนกรณีคดียาเสพติดให้โทษ," วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

⁴⁹ คีตงาม คงตระกูล ลี, "รายงานแนวคิดและประสบการณ์ของศาลสิงคโปร์เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษ" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564. แหล่งที่มา:

<https://oia.coj.go.th/th/file/get/file/2019013100a1991bfd938d7f8c97313d7573ace3104416.pdf>

⁵⁰ ปารีชาติ สุขทวีสถิตกุล, "แนวทางในการจำแนกประเภทและระวางโทษผู้กระทำความผิดหลายคน," หน้า 37-38.

2) หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดรายบุคคล (Individualization of Punishment)

หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดรายบุคคล (Individualization of Punishment) มีความสัมพันธ์กับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) ในแง่ที่ว่า หลักการนี้พิจารณาการกระทำความผิดนั้นในเชิงอัตวิสัย โดยพิจารณาว่าการกระทำความผิดนั้นมีรายละเอียดอย่างไร โดยเฉพาะรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิด โดยที่ฝ่ายนิติบัญญัติอาจกำหนดให้มีเหตุยกเว้นโทษ เหตุลดโทษ หรือเหตุเพิ่มโทษ สำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทได้⁵¹ ในกรณีของศาลซึ่งเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการลงโทษ ต้องใช้ดุลพินิจอยู่ในกรอบที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดจะลงโทษสูงกว่าหรือต่ำกว่าที่บัญญัติไม่ได้ แนวทางกำหนดตรววงโทษของศาล ควรพิจารณาถึงข้อเท็จจริงของผู้กระทำความผิดแต่ละรายว่ามีภูมิหลังของผู้กระทำความผิด สาเหตุของการกระทำความผิด ลักษณะความรุนแรงแห่งการกระทำความผิด เป็นอย่างไร รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดนั้นด้วยเพื่อเลือกแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิดรายนั้น⁵²

กรณีของการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ลักษณะของการช่วยเหลือเช่นนี้ บุคคลที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับผู้กระทำความผิดหลักย่อมต้องช่วยเหลือกันเป็นธรรมดา การกำหนดโทษแก่บุคคลที่เป็นญาติกันนี้ย่อมต้องพิจารณาหลักการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดรายบุคคล เนื่องจาก หากเปรียบเทียบระหว่างผู้ช่วยเหลือที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำความผิด กับบุคคลที่เป็นญาติ ความชั่วร้ายในการกระทำความผิดย่อมแตกต่างกัน บุคคลที่เป็นญาติอาจกระทำไปโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องช่วยเหลือบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตนเป็นธรรมดายากที่จะห้ามมิให้กระทำการดังกล่าว บทบัญญัติของหลายประเทศจึงกำหนดเหตุยกเว้นโทษไว้สำหรับผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่มีความสัมพันธ์เป็นญาติกับผู้กระทำความผิด เช่น การมีฐานะเป็น ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน บิดามารดา บุตร พี่น้อง สามี ภรรยา หรือ ผู้ที่อยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยา เป็นต้น

2.2.2.3 แนวทางการกำหนดความรับผิดชอบและการกำหนดโทษการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดกรณีช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด มีแนวทางการกำหนดความรับผิดชอบและการกำหนดโทษ

⁵¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท, "การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนกรณีคดีอาชญากรรมให้โทษ," วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

⁵² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, "หลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ," ใน รพี 2557, หน้า 15-21.

ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ ซึ่งแบ่งออกได้เป็นสองรูปแบบหลัก รูปแบบแรก คือการกำหนดให้บุคคลที่ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนประเภทหนึ่ง ที่เรียกว่า “ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หรือ Accessory after the fact” ที่แยกออกมาจากการเป็นผู้สนับสนุนก่อนหรือขณะกระทำความผิด บทบัญญัติในลักษณะนี้ปรากฏอยู่ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์เป็นส่วนใหญ่ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ประเทศแคนาดา และประเทศสาธารณรัฐอินเดีย เป็นต้น และในอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การกำหนดให้การกระทำที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ ทั้งการให้ที่พักและซ่อนเร้น หรือการกระทำโดยประการใดเพื่อช่วยตัวผู้กระทำความผิดมิให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เป็นบทบัญญัติความผิดเฉพาะแตกต่างกันออกไป แล้วแต่ว่าองค์ประกอบในส่วนของกรกระทำนั้น หมายถึงรูปแบบการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในลักษณะใด เช่น การช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น การช่วยผู้กระทำความผิดหลบหนีออกจากที่คุมขัง การช่วยทำลายพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ซึ่งแนวการกำหนดความรับผิดการกระทำอันเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ทั้งสองรูปแบบมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact)

หลักเกณฑ์ของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดมีที่มาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) ดั้งเดิม ที่จำแนกประเภทความผิดออกเป็นสามประเภท คือ Treason, Felony และ Misdemeanor ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. Treason

ความผิดฐานกบฏเป็นความผิดร้ายแรง บุคคลใดก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้ร่วมกระทำความผิด หรือผู้ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด ทุกกรณีถือว่าบุคคลนั้นเป็นตัวการในการกระทำความผิด ต้องรับโทษเช่นเดียวกับการเป็นตัวการเท่ากันทุกคน

2. Felony

ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต หรือมีโทษจำคุกมากกว่าหนึ่งปี ความผิดประเภทนี้มีการแบ่งแยกประเภทของบุคคลที่เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

3. Misdemeanor

ความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าความผิดประเภท Felony จึงมีโทษต่ำกว่าความผิดประเภท Felony เช่น โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือโทษปรับ บุคคลที่เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำ

ความผิดประเภทนี้ไม่ว่าในรูปแบบใดจะมีสถานะเป็นตัวการในการกระทำความผิดและรับโทษ เช่นเดียวกันทุกคน เว้นแต่การช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดไม่ถูกลงโทษ⁵³

ความผิดทั้งสามประเภทนี้เฉพาะความผิดประเภท Felony เท่านั้นที่จำแนกประเภทผู้ที่เข้า เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ตัวการ (Principal) และ ผู้สนับสนุน (Accessory) แต่ละประเภทยังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้⁵⁴

1. ตัวการ (Principal)

1.1 ตัวการในชั้นต้น (Principal at the first degree)

ตัวการในชั้นต้นคือบุคคลที่มีเจตนาและตัดสินใจลงมือกระทำความผิด เป็นบุคคลสุดท้ายที่ เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดครั้งนั้น การพิจารณาว่าการลงมือกระทำความผิดนั้นเป็นการ กระทำความผิดฐานใด พิจารณาที่การกระทำของตัวการในชั้นต้นนี้ การกระทำความผิดในครั้งหนึ่ง อาจมีตัวการในชั้นต้นได้หลายคน โดยแต่ละคนลงมือกระทำความผิดคนละส่วนกันก็ได้ เช่น ตัวการ คนหนึ่งทำร้ายผู้เสียหาย และอีกคนหนึ่งใช้ปืนยิงผู้เสียหาย หรือ เช่น การแย่งกันกระทำการปลอม เอกสารคนละส่วน ทุกคนมีสถานะเป็นตัวการชั้นต้นในการกระทำความผิดฐานปลอมเอกสาร Principal at the first degree อาจถูกเรียกว่า Perpetrator

1.2 ตัวการในชั้นรอง (Principal at the second degree)

ตัวการในชั้นรองคือบุคคลที่ต้องปรากฏตัวอยู่ ณ สถานที่เกิดเหตุเสมอ เพื่อที่จะช่วยเหลือ ให้ คำแนะนำ สั่ง หรือ ระวังตัวการในชั้นต้นในขณะที่มีการกระทำความผิด⁵⁵ การปรากฏตัวอยู่ในที่เกิด เหตุอาจอยู่ในระยะที่ไกลกว่าสถานที่เกิดเหตุได้แต่ต้องอยู่ในระยะที่ใกล้มากเพียงพอที่จะช่วยเหลือ ตัวการในชั้นต้น ตัวอย่างเช่น การเฝ้าสังเกตตัวการในชั้นต้นที่กำลังลงมือกระทำความผิด หรือ การให้ สัญญาณแก่ตัวการในชั้นต้นเพื่อบอกว่าผู้เสียหายกำลังมา หรือการเฝ้ารอให้ความช่วยเหลือแก่ตัวการ ในชั้นต้นหากตัวการในชั้นต้นต้องการ

⁵³ Rollin M Perkins, "Parties to Crime," *University of Pennsylvania Law Review and American Law Register* 89, 5 (1940-1941): 581-623.

⁵⁴ LaFave, W. R. and A. W. S. Jr., *Handbook on Criminal Law*, pp. 496-498.

⁵⁵ Daniel E. Hall, *Criminal Law and Procedure*, 6th ed. (Delmar: Cengage Learning, 2012), p. 235.

2. ผู้สนับสนุน (Accessory)

2.1 ผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact)

ผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด คือ บุคคลซึ่งช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ สิ่ง หรือ ใ้ใจให้บุคคลอื่นกระทำความผิดประเภท Felony แต่ไม่ได้ปรากฏตัวอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ การช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาต้องสัมพันธ์กับการกระทำความผิดนั้น ตัวอย่างเช่น การให้สิ่งของบางประการเพื่อนำไปกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่ได้ใช้สิ่งของนั้น ผู้ให้ก็มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิดนี้แล้ว แม้ว่าตัวการในชั้นรอง (Principal at the second degree) กับผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact) จะมีลักษณะการกระทำคือ การช่วยเหลือให้คำแนะนำ สิ่ง หรือ ใ้ใจให้บุคคลอื่นกระทำความผิดประเภท Felony เช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการเป็นตัวการในชั้นรอง (Principal at the second degree) กับผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact) คือ ข้อเท็จจริงว่ามีการปรากฏตัวอยู่ในที่สถานเกิดเหตุ หรือปรากฏตัวอยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิดหรือไม่ หากผู้ใดให้คำปรึกษาแก่ตัวการก่อนการกระทำความผิด ภายหลังได้ตามไป ณ สถานที่เกิดเหตุและอยู่ร่วมด้วยในขณะนั้น ผู้นั้นจะมีสถานะเป็นทั้ง ตัวการในชั้นรอง (Principal at the second degree) และผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact) การกระทำของตัวการในชั้นรองและผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิดถือว่าเป็นตัวการด้วยกันทุกกรณี ซึ่งส่งผลให้การกำหนดโทษเช่นเดียวกันกับการเป็นตัวการในการกระทำความผิด

2.2 ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact)

ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ตามนิยามของ Blackstone⁵⁶ ให้ความหมายว่า “ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หรือ Accessory after the fact คือบุคคลซึ่ง รับ (receives) บรรเทา (relieves) ให้ความสะดวก (comforts) ช่วยเหลือ (assists) ผู้กระทำความผิด (felon)⁵⁷ โดยทั่วไปคือการช่วยเหลือใดก็ตามที่ให้แก่ผู้กระทำความผิดเพื่อหลบเลี่ยงกระบวนการยุติธรรม การพิจารณา การอุทกโทษ หรือกล่าวได้ว่า คือ บุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อให้หลีกเลี่ยงจากการถูกตรวจพบการกระทำความผิด ภายหลังจากการกระทำความผิดโดยที่บุคคลผู้ช่วยเหลือนั้นทราบว่ามีกรกระทำความผิดประเภท Felony เกิดขึ้น⁵⁸ ผู้ที่มีสถานะเป็นผู้สนับสนุน

⁵⁶ William Blackstone, *Commentaries on the Laws of England* (Book 4) (1769), p. 37.

⁵⁷ ผู้กระทำความผิด (Felon) หมายถึงผู้กระทำความผิดประเภท Felony

⁵⁸ Fletcher, G. P., *Rethinking Criminal Law*, p. 645.

ภายหลังการกระทำความผิดต้องไม่ได้มีสถานะเป็นตัวการในการกระทำความผิดประเภท Felony อยู่แล้ว และมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ประการแรก มีการกระทำความผิดประเภท Felony เกิดขึ้นโดยบุคคลอื่น และภายหลังจากการเกิดขึ้นของความผิด บุคคลได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้น โดยไม่คำนึงว่าในขณะนั้นบุคคลอื่นซึ่งกระทำความผิดได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแล้วหรือไม่ หลักการสำคัญคือการช่วยเหลือต้องเกิดหลังจากที่การกระทำความผิดสำเร็จแล้ว

ประการที่สอง บุคคลนั้นต้องทราบที่มีการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น หากเพียงสงสัยหรือเข้าใจผิดว่าผู้รับความช่วยเหลือนั้นกระทำความผิด หรือกรณีที่ผู้รับความช่วยเหลือเป็นเพียงผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดนั้นผู้ช่วยเหลือไม่มีความผิด ในทางกลับกัน ถ้ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้กระทำความผิดถูกตั้งข้อกล่าวหาเสียก่อน⁵⁹

ประการที่สาม บุคคลนั้นได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้นโดยตรงเป็นการส่วนตัว ซึ่งแต่เดิมขอบเขตของการช่วยเหลือนั้นมีขอบเขตกว้างเนื่องจาก หลักกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม ให้ความหมายของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดว่า หมายถึง “บุคคลที่ทราบที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นโดยบุคคลอื่นแล้ว ตนได้กระทำการ รับ (receives), บรรเทา (relieves), ให้ความสะดวก (comforts) หรือ ช่วยเหลือ (assists) ผู้กระทำความผิดนั้น แต่ต่อมาหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ในเรื่องนี้ได้เปลี่ยนไปโดยเพิ่มเติมหลักการว่าการเข้าช่วยเหลือข้างต้นนี้ต้องกระทำไปโดยมีเจตนาเพื่อจะขัดขวางกระบวนการยุติธรรมที่ขอบด้วยกฎหมายด้วย เป็นเหตุให้การพิจารณาลักษณะของการกระทำอันจะถือว่าเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนี้มีขอบเขตที่แคบลง กล่าวคือ การช่วยเหลือนั้นต้องกระทำโดยมีจุดประสงค์เพื่อซ่อนผู้กระทำความผิดจากการจับกุม จากการพิพากษาว่ากระทำความผิด และจากการลงโทษ⁶⁰ ประกอบกับหลักเกณฑ์ที่ว่าต้องเป็นการช่วยเหลือที่กระทำต่อผู้กระทำความผิดโดยตรงนั้น ทำให้การกระทำที่เป็นการรับหรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในนัยยะนี้⁶¹ ทั้งผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนี้ต้องมีเจตนาขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นการช่วยเหลือที่เป็นเพียงน้ำใจหรือการกุศลจึงไม่เพียงพอที่ทำให้เป็นการกระทำความผิดนี้เช่นกัน

⁵⁹ Wayne R. LaFave and Austin W. Scott JR, *Substantive Criminal Law (Vol 2)* (Minnesota: West Publishing Co., 1968), p. 167.

⁶⁰ Perkins, R. M., "Parties to Crime," *University of Pennsylvania Law Review and American Law Register*: 581-623.

⁶¹ Fletcher, G. P., *Rethinking Criminal Law*, p. 646.

การกระทำที่เป็นการช่วยเหลือนั้นไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตามที่นำไปเพื่อซ่อนผู้กระทำความผิดจากการถูกจับกุม หรือการลงโทษ เป็นความผิดการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดทั้งสิ้น แต่ทั้งนี้การไม่รายงานการกระทำความผิด หรือการจับกุมผู้กระทำความผิดไม่สำเร็จไม่ถือเป็นการกระทำความผิดนี้ ตัวอย่างการกระทำที่เป็นการสนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดอาจแยกเป็นสองประเภทหลัก กล่าวคือ การกระทำที่เป็นการรับ (receipt) เช่น การให้ที่พักอาศัย ซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด และการช่วยเหลือ (assistance) เช่น การให้อาหาร ยานพาหนะ หรือสิ่งอำนวยความสะดวก⁶² การปกปิด ทำลาย เปลี่ยนแปลงพยานหลักฐาน การช่วยทำลายศพ การชักนำให้พยานบุคคลไม่มาให้การเป็นพยาน หรือไม่ให้การ หรือให้การเท็จต่อพนักงานสอบสวน และการให้ข้อมูลเท็จแก่ตำรวจเพื่อเบี่ยงเบนผู้ต้องสงสัยจากการเป็นผู้กระทำความผิด เห็นได้ว่าหลักเกณฑ์การเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องเป็นการช่วยเหลือที่เป็นการช่วยตัวผู้กระทำความผิดไว้ แต่ไม่ได้หมายความว่าระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีบทบัญญัติการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดเพียงกรณีของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเพียงบทบัญญัติเดียวเท่านั้น กรณีของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในรูปแบบอื่นก็มีบทบัญญัติความผิดเฉพาะแยกออกไปเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การช่วยรับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือรับของโจรไว้ ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ไม่ถือว่าผู้รับของโจรเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด แต่มีความผิดฐานรับของโจรที่ถูกบัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะต่างหาก ดังนั้นการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องเป็นกรณีให้ที่อาศัยหรือซ่อนตัวแก่ผู้ลักทรัพย์นั่นเอง ไม่ใช่การช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการลักทรัพย์⁶³

การเป็นผู้ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดแตกต่างจากการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทอื่น ๆ เพราะไม่ได้เข้าไปก่อหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิด แต่ถึงอย่างไรก็ตามความรับผิดชอบก็ขึ้นอยู่กับ การเกิดขึ้นของการกระทำความผิดของบุคคลอื่นอีกที⁶⁴ และตัวการเองก็จะมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดสำหรับการกระทำในภายหลังนั้นอีก แต่กรณีที่บุคคลซึ่งเป็นผู้สนับสนุนก่อนหรือขณะกระทำความผิด (Accessory before the fact) สามารถเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนี้ได้อีก (Accessory after the fact) หรือถ้าบุคคลใดรวมอยู่ด้วยในขณะกระทำความผิด แต่ไม่ได้ช่วยเหลือหรือยุยงก่อนหรือในขณะกระทำความผิดนั้น แต่ได้

⁶² Alfred Filani, "Accessories after the Fact: A Critical Analysis," *International Journal of Education and Research* 4, 6 (2016): 212-222.

⁶³ อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน, "ความผิดฐานรับของโจร" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 8-9.

⁶⁴ Peter s Gillies, "The Law of Criminal Complicity" (Degree of Doctor of Philosophy Faculty of Law, The University of New South Wales 1981), p. 436.

ช่วยเหลือหลังการกระทำความผิดนั้นแล้ว บุคคลนั้นมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเท่านั้น⁶⁵

การกำหนดบทลงโทษ เดิมผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดมีความรับผิดชอบเท่ากับตัวการ สืบเนื่องมาจากแนวคิดที่ว่าผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทหนึ่งแต่ต่อมาแนวคิดได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดมีความน่าตำหนิน้อยกว่าการร่วมกระทำความผิดและผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดมิใช่ผู้ร่วมกระทำความผิดอย่างแท้จริง ทำให้ศาลโดยส่วนใหญ่มองว่าการกระทำของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดควรได้รับความเมตตาจากศาล ดังนั้นโทษที่ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้รับมักจะน้อยกว่าผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทอื่น ๆ⁶⁶

ดังนั้นแนวคิดที่เริ่มเปลี่ยนไปเป็นเหตุให้การพิจารณาความรับผิดชอบแยกออกมาต่างหากเพื่อการกำหนดบทลงโทษที่น้อยกว่าการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทอื่น แนวคิดที่เปลี่ยนไปนี้มีผลต่อการบัญญัติกฎหมาย กล่าวคือ จากเดิมที่ใช้คำว่า “Accessory after the fact” บางประเทศอาจบัญญัติฐานความผิดขึ้นมาใหม่แทนในลักษณะของการกระทำรูปแบบนี้ ตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษมีการแก้ไขกฎหมายโดยยกเลิกการแบ่งประเภทความผิด Felony และ Misdemeanor ทำให้ คำว่า “Accessory after the fact” ที่ใช้สำหรับการกระทำความผิดประเภท Felony ได้ถูกยกเลิกไป แต่การกระทำในลักษณะนี้ยังคงต้องถูกกำหนดให้เป็นความผิดอยู่ จึงมีการบัญญัติให้การกระทำในลักษณะนี้เป็นความผิดแต่เรียกว่า “Assisting Offender” แทน⁶⁷ ซึ่งถูกบัญญัติเป็นความผิดเฉพาะ⁶⁸ ที่กำหนดความรับผิดชอบสำหรับผู้ขัดขวางการจับกุม การฟ้องร้อง⁶⁹ อย่างไรก็ตาม การแยกบัญญัติให้เป็นความรับผิดชอบนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดเฉพาะเสียทีเดียวเนื่องจากการกำหนดความรับผิดชอบยังคงสัมพันธ์กับความผิดหลัก โดยที่อย่างน้อยที่สุดก็ต้องพิจารณาถึงการเกิดขึ้นของความผิดหลักอยู่⁷⁰ และมีหลักเกณฑ์ว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้นอาจเป็นการกระทำใดก็ได้ที่ช่วยเหลือตัวการ (Principal) เช่น การทำลายพยานหลักฐาน การแจ้งเท็จแก่เจ้าพนักงานตำรวจเกี่ยวกับสถานที่อยู่ของ

⁶⁵ LaFave, W. R. and A. W. S. Jr., *Handbook on Criminal Law*, pp. 522-523.

⁶⁶ Claude M Mcquarrie, "Criminal Procedure Evidence Accomplice Testimony of Accessory after the Fact Need Not Be Corroborated " *St Mary's Law Journal* 8, 2 (1976): 381-391.

⁶⁷ Filani, A., "Accessories after the Fact: A Critical Analysis," *International Journal of Education and Research*.

⁶⁸ Criminal Law Act 1967, Section 4 (1)

⁶⁹ Joanne Clough, Adam Jackson, and Natalie Wortley, *Criminal Law*, 10th ed. (London: Thomson Reuters, 2014), p. 38.

⁷⁰ Jonathan Herring, *Criminal Law*, 8th ed. (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013), p. 328.

ผู้กระทำความผิด การจัดหายานพาหนะหรือหนังสือเดินทางเพื่อการหลบหนี โดยต้องมีการกระทำที่ไม่เพียงการนิ่งเฉย และผู้กระทำความผิดมีเจตนาเพื่อขัดขวางกระบวนการยุติธรรม⁷¹

ทั้งนี้การกำหนดโทษการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด บทบัญญัติของหลายประเทศกำหนดเหตุยกเว้นโทษสำหรับผู้ช่วยเหลือที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำความผิด จากเดิมเฉพาะบุคคลที่มีความสัมพันธ์เป็นสามีหรือภริยาเท่านั้น แต่ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา กฎหมายของหลายมลรัฐ ขยายเหตุยกเว้นโทษออกไปสำหรับบุคคลที่มีความสัมพันธ์เป็น สามี ภริยา บิดา มารดา บุตร ซึ่งอาจขยายไปถึงผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือแม้กระทั่งผู้รับใช้ การขยายเหตุยกเว้นโทษออกไปตั้งอยู่บนแนวความคิดที่ว่าเป็นการยากที่จะห้ามมิให้บุคคลที่มีความสัมพันธ์พิเศษเหล่านี้ช่วยเหลือกันและกัน

ข. การบัญญัติให้การกระทำที่เป็นการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด เป็นบทเฉพาะ

ระบบกฎหมายของประเทศที่ส่วนใหญ่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law System) ไม่ได้มีแนวคิดการจำแนกประเภทของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดเช่นเดียวกับในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จึงไม่มีแนวคิดของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดรูปแบบใดที่ฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่ามีควมร้ายแรงและจำเป็นที่จะต้องห้ามการกระทำเช่นนั้นไว้จะถูกบัญญัติให้เป็นความผิดและหากเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงและรัฐต้องการปราบปรามอาชญากรรมนั้น การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดบางฐานความผิดอาจมีโทษเท่ากับเป็นตัวการ หรือ ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดฐานนั้น เช่น การช่วยเหลือซึ่งอาจเกิดขึ้นก่อนหรือภายหลังการเป็นอภัยหรือช่องโหว่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 212⁷² โดยผู้ช่วยเหลือต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานเป็นอภัยหรือช่องโหว่แล้วแต่กรณี หากไม่ได้กำหนดให้การช่วยเหลือรูปแบบใดเป็นความผิด การกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิด

⁷¹ Michael Jefferson, *Criminal Law*, 6th ed. (Harlow: Pearson Education, 2003), p. 232.

⁷² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 212

“ผู้ใด

- (1) จัดหาที่พักหรือที่พักให้แก่อภัยหรือช่องโหว่
 - (2) ชักชวนบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกอภัยหรือพรรคพวกช่องโหว่
 - (3) อุปการ่อภัยหรือช่องโหว่โดยให้ทรัพย์สินหรือโดยประการอื่น หรือ
 - (4) ช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่อภัยหรือช่องโหว่ได้มาโดยการกระทำความผิด
- ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานเป็นอภัยหรือช่องโหว่แล้วแต่กรณี”

กรณีการช่วยเหลือโดยให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด อาจเป็นหนึ่งในการกระทำของความรับผิดชอบหนึ่งที่กำหนดลักษณะของการกระทำไว้อย่างกว้าง หรืออาจเป็นการกระทำที่ถูกบัญญัติเฉพาะว่ากรณีการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเท่านั้น ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายอาญาของแต่ละประเทศว่าบทบัญญัติดังกล่าวถูกจัดอยู่ในการกระทำความผิดหมวดใด ยกตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในภายหลังเป็นการเฉพาะ ซึ่งการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นหนึ่งในการกระทำความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 258 หรือ ระบบกฎหมายของหลายประเทศบัญญัติให้การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นความผิดเฉพาะในตัวเอง ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 434-6 ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น มาตรา 103 ประมวลกฎหมายอาญาเบลเยียม มาตรา 339 และประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 189 เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ความแตกต่างระหว่างการกำหนดความรับผิดชอบประเภทผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) กับการบัญญัติให้การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นบทเฉพาะนั้น มีอยู่ว่ากรณีของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ลักษณะของการกระทำความผิดค่อนข้างกว้างกว่าการบัญญัติกฎหมายเป็นบทเฉพาะ เนื่องจากผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด อาจเป็นการกระทำในรูปแบบใดก็ตามที่กระทำไปภายหลังการกระทำความผิด และมีเจตนาเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม เช่น การให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น การทำลายพยานหลักฐาน การทำลายศพ การให้เงินทุน สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพ ในขณะที่การบัญญัติกฎหมายเป็นบทเฉพาะอาจกำหนดให้การช่วยเหลือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดหลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม ในบางรูปแบบเท่านั้นเป็นความผิด หรืออาจแยกประเภทของการช่วยเหลือออกเป็นบทบัญญัติความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น บทบัญญัติของประเทศไทยที่บัญญัติความรับผิดชอบการช่วยทำลายพยานหลักฐาน⁷³ การให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น⁷⁴ และการทำลายศพ⁷⁵

⁷³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184

“ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือผู้อื่นให้ต้องรับโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁷⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189

“ผู้ใดช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาวากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พำนักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁷⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 199

“ผู้ใดลอบฝัง ซ่อนเร้น ย้ายหรือทำลายศพหรือส่วนของศพเพื่อปิดบังการเกิด การตายหรือเหตุแห่งการตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แยกออกจากกันและมีกำหนดระวางโทษที่แตกต่างกัน

2.2.2.4 แนวคิดที่ใกล้เคียงกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พัก และซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

การให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษรูปแบบหนึ่ง แม้ไม่ใช่การร่วมกระทำความผิดอย่างแท้จริงแต่ยังคงมีความเชื่อมโยงกับการกระทำความผิดหลัก ประกอบกับการแยกพิจารณาความรับผิดชอบของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นนั้น ทำให้การช่วยเหลือในลักษณะนี้ทับซ้อนกันกับแนวคิดของการกระทำความผิดที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีความรับผิดชอบอยู่หลากหลายรูปแบบ ระบบกฎหมายของบางประเทศบัญญัติความรับผิดชอบนี้อยู่ในหมวดของการกระทำความผิดที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ จึงมีลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมรูปแบบหนึ่ง⁷⁶ ตัวอย่างเช่น ปัจจุบันในประเทศสหรัฐอเมริกา บางมลรัฐบ้างก็บัญญัติให้การกระทำในลักษณะที่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) เป็นบทบัญญัติที่เรียกว่าการหลบเลี่ยงซ่อนเร้นแทน (Hindering Prevention) และถูกจัดอยู่ในหมวดที่เรียกว่าเป็นการกระทำความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (Obstruction the course of justice)⁷⁷

ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (Obstruction of Justice) มีที่มาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่ใช้ระบบกล่าวหาในการพิจารณาคดี ซึ่งคู่ความแต่ละฝ่ายมีสถานะเท่าเทียมกันในการพิจารณาและสามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถูกกีดขวางการนำเสนอพยานหลักฐานที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี อาจทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไป ลักษณะของความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม คือการกระทำที่แทรกแซงกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะในขั้นตอน การจับ การสอบสวน การพิพากษา การลงโทษ โดยการใช้อิทธิพล การข่มขู่ การทำอันตราย การแทรกแซงพยาน เจ้าหน้าที่ทางกฎหมาย หรือเจ้าหน้าที่ศาล หรือโดยการสร้างข้อมูลเท็จ การทำลายเอกสาร⁷⁸

ตัวอย่างการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เช่น การข่มขู่ ทำร้าย จู่ใจ ผู้พิพากษา ลูกขุน พนักงานอัยการ หรือการกระทำใด ๆ เพื่อไม่ให้พยานบุคคลมาปรากฏตัวต่อศาล การ

⁷⁶ Gillies, P. s., "The Law of Criminal Complicity," p. 438.

⁷⁷ Fletcher, G. P., *Rethinking Criminal Law*, p. 646.

⁷⁸ ปรีดา นันทดี, "กฎหมายขัดขวางกระบวนการยุติธรรม : ศึกษากรณีการพัฒนากฎหมายไทยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ" (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 10-16.

เบิกความเท็จ สร้างพยานหลักฐานเท็จ การปกปิด ซ่อนเร้น แก้ไข เปลี่ยนแปลง พยานเอกสาร หรือ พยานวัตถุ เป็นต้น การกระทำดังกล่าวหากได้กระทำไปโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดและ กระทำไปเพื่อต้องการช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ต้องรับโทษ การกระทำเช่นนี้จึงเป็นการกระทำที่ คล้ายคลึงกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด เพราะทั้งสองกรณีเป็นการ กระทำความผิดต่อเนื่องกับการกระทำความผิดหลัก แล้วจึงมีการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ กระบวนการยุติธรรมล่าช้าหรือเพื่อให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไป⁷⁹

ทั้งนี้ความแตกต่างของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด และความผิดฐานขัดขวาง กระบวนการยุติธรรมในระบบคอมมอนลอว์นั้น เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ของผู้สนับสนุนภายหลังการ กระทำความผิด การกระทำต้องเป็นการช่วยซ่อนตัวผู้กระทำความผิดจากการถูกจับกุม การพิจารณา คดี หรือการลงโทษ ซึ่งอาจถูกจัดว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบหนึ่งได้ แต่ไม่ใช่ การกระทำที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมโดยตรง และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการ ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ผู้กระทำความผิดอาจเป็น ตัวผู้กระทำความผิดในความผิดหลักนั่นเอง หรืออาจเป็นผู้อื่นที่กระทำไปเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดได้

อย่างไรก็ตามการช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษมี ความแตกต่างจากความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมอยู่เช่นกัน ไม่อาจกล่าวว่าเป็นการ ขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเสียทีเดียวเพราะบางกรณียังไม่มีการเริ่มต้นกระบวนการยุติธรรม และ ลักษณะการกระทำมิได้มีความรุนแรงเท่ากับการกระทำความผิดที่เป็นการขัดขวางกระบวนการ ยุติธรรม ดังเช่น การข่มขู่พยานหรือเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีความร้ายแรงมากกว่า

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแนวคิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น เพื่อไม่ให้ต้องรับโทษมีความก้ำกึ่งระหว่างการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดและความผิดฐานขัดขวาง กระบวนการยุติธรรม ในลักษณะที่อยู่ตรงกลางระหว่างสองแนวคิดนี้ ซึ่งไม่อาจนำแนวคิดของเรื่องใด เรื่องหนึ่งมาอธิบายการกระทำความผิดที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ได้เสียทีเดียว

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18-19.

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและ
 ซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษกับการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดและความผิดฐาน
 ซัดขวางกระบวนการยุติธรรม

ประเด็น	ความรับผิด		
	ผู้ร่วมกระทำความผิด กรณีช่วยเหลือก่อนหรือ ขณะกระทำความผิด (ผู้สนับสนุน)	การให้ที่พำนักและซ่อน เร้นผู้กระทำความผิดเพื่อ ไม่ให้ต้องรับโทษ	ความผิดฐานซัดขวาง กระบวนการยุติธรรม
หลักเกณฑ์	ต้องมีการกระทำความผิด หลักหรือความผิดก่อน หน้าเกิดขึ้นก่อน	ต้องมีการกระทำความผิด หลักหรือความผิดก่อน หน้าเกิดขึ้นก่อน	ไม่จำเป็นต้องมีการกระทำ ความผิดหลักหรือ ความผิดก่อนหน้าเกิดขึ้น ก่อน
ผู้กระทำความผิด	ต้องไม่ใช่ผู้กระทำ ความผิดหลัก	ต้องไม่ใช่ผู้กระทำ ความผิดหลัก	บุคคลใดก็ตามซึ่งอาจเป็น ผู้กระทำความผิดหลักก็ได้
ลักษณะของการกระทำ ความผิด	ช่วยเหลือผู้กระทำ ความผิดก่อนหรือขณะ กระทำความผิดใน ลักษณะใดก็ได้	ช่วยเหลือผู้กระทำ ความผิดภายหลังการ กระทำความผิดใน ลักษณะที่ช่วยมิให้ ผู้กระทำความผิดเข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมโดย การให้ที่พำนักและซ่อน เร้นผู้กระทำความผิด	การกระทำที่เป็นการ ซัดขวางกระบวนการ ยุติธรรม เช่น การให้ สินบน การข่มขู่พยาน การข่มขู่เจ้าหน้าที่ใน กระบวนการยุติธรรม (บางประเทศอาจบัญญัติ ให้ การให้ที่พำนักและ ซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ถูกบัญญัติอยู่ในหมวดการ กระทำความผิดที่เป็นการ ซัดขวางกระบวนการ ยุติธรรมได้)
การกำหนดโทษ	พิจารณาโทษที่ลงแก่ ตัวการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแล้ว ระบบกฎหมายว่าลงโทษ เท่ากับตัวการ หรือน้อย กว่าตัวการ	ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมาย บ้างพิจารณาโทษที่ลงแก่ ตัวการโดยกำหนดให้ไม่ สูงไปกว่าตัวการ บ้าง บัญญัติระวางโทษเป็น การเฉพาะแต่ระวางโทษ ไม่สูง	ระวางโทษเป็นการเฉพาะ ขึ้นอยู่กับประเภทของ ความผิด

ในบทต่อไปผู้วิจัยจะอธิบายถึง พัฒนาการกฎหมายไทยว่าด้วยความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น เพื่อพิจารณาว่าแนวทางการบัญญัติความผิดและการกำหนดระวางโทษสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวในระบบกฎหมายของไทยมีรูปแบบและความเป็นมาอย่างไร และมีข้อบกพร่องประการใดในการปรับใช้กฎหมายที่สมควรหาแนวทางแก้ไขต่อไป

บทที่ 3

ความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นตาม กฎหมายไทย

เมื่อได้ศึกษาแนวความคิดว่าด้วยความรับผิดทางอาญาของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ระบบกฎหมายอาญาของประเทศไทยกำหนดความรับผิดของการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดไว้ในรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายขึ้นเป็นบทเฉพาะเรื่องแยกต่างหากจากการมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ตัวอย่างบทบัญญัติความรับผิดทางอาญาของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด เช่น ความผิดฐานรับของโจรซึ่งเป็นการช่วยเหลือประเภทช่วยจำหน่ายทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ความผิดฐานทำลายหรือซ่อนเร้นพยานหลักฐานในการกระทำความผิดเพื่อช่วยผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 184 ความผิดฐานช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 และในบทนี้ผู้วิจัยจะศึกษาบทบัญญัติมาตรา 189 โดยเฉพาะ เนื่องจากมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือตัวผู้กระทำความผิดโดยตรงเพื่อหลีกเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรมโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประกอบกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาพร้อมกับวิเคราะห์ถึงปัญหาของบทบัญญัติมาตรา 189 ที่ใช้ในปัจจุบันทั้งในส่วนขององค์ประกอบความผิดและการกำหนดโทษเป็นลำดับถัดไป

3.1 พัฒนาการกฎหมายไทยว่าด้วยความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการของกฎหมายไทยที่เกี่ยวกับความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดในรูปแบบของการช่วยตัวผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษว่ากฎหมายอาญาของไทย ตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวงจนถึงประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน มีบทบัญญัติความรับผิดในลักษณะนี้เป็นเช่นใดและมีการกำหนดบทลงโทษไว้อย่างไรบ้าง

3.1.1 ก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายเก่าของประเทศไทยก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาปรากฏความรับผิดชอบในลักษณะที่เป็นการช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษในหลายรูปแบบซึ่งมีทั้งส่วนที่ใกล้เคียงกับกฎหมายที่ใช้ปัจจุบันและส่วนที่แตกต่างกัน ซึ่งจะอธิบายความรับผิดชอบในลักษณะนี้ตั้งแต่สมัยที่ประเทศไทยมีการชำระสะสางกฎหมายในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทำให้มีการรวบรวมกฎหมายเก่าให้เป็นหมวดหมู่และเรียกว่ากฎหมายตราสามดวง¹

3.1.1.1 กฎหมายตราสามดวง

สมัยการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวง บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ ถูกบัญญัติอยู่ใน กฎหมายตราสามดวง ส่วนพระธรรมศาสตร์ มูลคดีวิวาท ในพระไอยการลักษณะโจร หรืออาจเรียกว่า กฎหมายลักษณะโจร กฎหมายนี้ถูกตราขึ้นตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (หรือพระเจ้าอู่ทอง) ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 1903 มีเนื้อหาทั้งในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ กรณีของกฎหมายสารบัญญัติ บัญญัติการกระทำความผิดทางอาญาต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์ ทั้งกำหนดลักษณะการกระทำความผิดหนักเบาแตกต่างกันไป โดยแบ่งระดับของความผิดออกเป็น 4 ระดับ คือ ชั้นอุกฤษฏ์โทษ ชั้นมหันตโทษ ชั้นมิชฌิมโทษ และชั้นลหุโทษเรียงลำดับตามระดับความร้ายแรงจากมากไปน้อย และกรณีของกฎหมายวิธีสบัญญัติ มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการจับกุมผู้กระทำความผิด การสืบสวนสอบสวน การพิจารณาคดี และการลงโทษ²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹ หลวงสุทริวาทนฤพุมิ, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507), หน้า 86-87.

² กัธธ กำประเสริฐ และ สุเมธ จานประดับ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549), หน้า 63.

บทบัญญัติในส่วนต้นของกฎหมายลักษณะโจรมีเนื้อหาแบ่งโจรออกเป็น 8 จำพวก ประกอบด้วยองค์โจร 3 จำพวก และสมโจร 5 จำพวก³

องค์โจร 3 จำพวก และสมโจร 5 จำพวกเปรียบได้กับประเภทของตัวการและผู้สนับสนุนตามกฎหมายปัจจุบันดังต่อไปนี้⁴

1. องค์โจร หมายถึง ผู้ที่กระทำความผิด เปรียบเสมือนตัวการ ต้องรับโทษตามกฎหมายบัญญัติ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษา แบ่งออกเป็น 3 จำพวก ได้แก่
 - 1.1 ผู้ลงมือกระทำความผิดด้วยตนเอง
 - 1.2 ผู้ที่ไม่ได้ลงมือกระทำความผิดด้วยตนเองแต่ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด
 - 1.3 ผู้ที่ไม่ได้ลงมือกระทำความผิดด้วยตนเองและไม่ได้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดแต่ได้สั่งสอนให้ผู้อื่นกระทำความผิด
2. สมโจร หมายถึง ผู้ที่กระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดที่เรียกว่าองค์โจร เปรียบเสมือนผู้สนับสนุน ต้องรับโทษกึ่งหนึ่งขององค์โจร แบ่งออกเป็น 5 จำพวก ได้แก่
 - 2.1 ผู้ที่ให้ที่พักอาศัยแก่โจร
 - 2.2 ผู้ที่เป็นเพื่อนหรือมิตรสหายกับโจร
 - 2.3 ผู้ที่คบคิดรู้เห็นเป็นใจกับโจร
 - 2.4 ผู้ที่ช่วยปกป้องคุ้มกันโจร
 - 2.5 ผู้ที่อยู่กินคลุกคลีกับโจร

การแบ่งประเภทของโจรตามกฎหมายลักษณะโจรข้างต้นนี้ กรณี สมโจร เปรียบเทียบได้กับการเป็นผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน แต่มีขอบเขตที่กว้างกว่าเพราะรวมไปถึงกรณีการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกภายหลังการกระทำความผิดด้วย ดังเห็นได้ว่ารวมไปถึง ผู้ที่ให้ที่พักอาศัยแก่โจร ผู้ที่ช่วยปกป้องคุ้มกันโจร ซึ่งโดยพฤติการณ์การกระทำในลักษณะเช่นนี้ต้องเกิดการกระทำความผิดขึ้นก่อนแล้วเพราะได้ใช้ชื่อผู้รับความช่วยเหลือว่า โจร ทั้งกำหนดระวางโทษของผู้ที่เป็นสมโจรต้องรับผิดกึ่งหนึ่งของโทษของโจร จึงพอเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายปัจจุบันได้ว่า กรณี

³ ศูนย์วิจัยบริการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, อิทธิพลของกฎหมายตราสามดวงต่อวงการศาลและสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: เพชรรุ้ง, 2555), หน้า 1-4.

⁴ ก่าธร กำประเสริฐ, คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 76-77.

ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด โดยการให้ที่พำนัก อาศัย การช่วยปกป้องคุ้มกันโจรกฎหมายกำหนดให้มีสถานะเช่นเดียวกับการเป็นผู้สนับสนุน เนื่องจากกฎหมายลักษณะโจรมีได้แยกประเภทของการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกว่าได้กระทำ ก่อนหรือขณะ หรือ ภายหลังการกระทำความผิด ทุกกรณีมีสถานะเป็นสมโจรหรือผู้สนับสนุน เช่นเดียวกันทั้งหมด และการกำหนดโทษมีความสัมพันธ์กับโทษของผู้กระทำความผิดผู้รับ การช่วยเหลือ คือกึ่งหนึ่งของโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับ

บทบัญญัติแบ่งประเภทของโจรข้างต้นเป็นเสมือนบททั่วไปที่นำมาใช้กับทุกฐานความผิดซึ่งถูก บัญญัติไว้ในส่วนต้นของกฎหมายลักษณะโจร บทบัญญัติในลำดับถัดไปที่อยู่ต่อมาจากการแบ่ง ประเภทโจรนี้จะเป็นบทบัญญัติเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิดประเภทต่าง ๆ และในส่วน ของบทบัญญัติเฉพาะเรื่องเหล่านี้ มีบทบัญญัติการกระทำความผิดบางมาตราที่มีลักษณะของความผิด เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษบัญญัติไว้เพิ่มเติมอีกเช่นกัน โดยมีทั้งกรณีที่ ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าของพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสมัยนั้น และกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดา ดังต่อไปนี้

1. กรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้กระทำความผิด

บทบัญญัติที่ผู้กระทำความผิดมีสถานะเป็นเจ้าของพนักงาน และได้กระทำการในลักษณะที่เป็น การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ ปรากฏอยู่ด้วยกัน 3 มาตรา มีองค์ประกอบ ความผิดและการกำหนดโทษแตกต่างกัน ทั้งนี้คำว่าโจรที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ พอเปรียบเทียบได้กับการ เป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องมีดังนี้⁵

มาตรา 8 บัญญัติว่า “*อหนึ่ง มีพระอายุการในพระนครบาลผู้เปนตาเมืองจำเมืองเพชรดาพ ชำรงคงดาชนายดาบ แลจับเอาผู้อื่นซึ่งหมีได้เปนโจรมาเชียรว่าเปนโจรก็ดี เอาสินจ้างโจรก็ดี เอาสิน จ้างไฟก็ดี เปลียนโจรก็ดี เปลียนไฟก็ดี เอาเงินโจรก็ดี เอาเงินไฟก็ดี เลียงโจรเอาสินจ้างก็ดี คัดสำนวน ลำเอียงก็ดี รับหนังสือบลก็ดี ทั้งนี้เปนโทษ 3 ประการนดูจว่ามาแต่ก่อนนั้น*”

องค์ประกอบความผิด คือ เจ้าพนักงานผู้ดูแลบ้านเมือง ไม่ว่าในตำแหน่ง พระอายุการในพระ นครบาล พนักงานสืบสวนสอบสวน พนักงานฝ่ายควบคุมจำขัง (พำรงคง) เสมียนพนักงาน (ภูดาช)

⁵ กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์ตามต้นฉบับหลวง เล่ม 1, (2550), หน้า 703-741.

นายดาบ ซึ่งเทียบได้กับเจ้าพนักงานในตำแหน่งตำรวจหรือทหาร เจ้าพนักงานเหล่านี้จะจับคนผิดมา บังคับให้รับว่าเป็นโจรเพราะเห็นแก่สินจ้างของศัตรูของบุคคลนั้น หรือเพราะโจรจ้างให้ทำเช่นนั้น เพื่อที่ตนต้องการหลุดพ้นจากการจับกุมหรือจากการลงโทษ ความหมายของคำว่าเอาสินจ้างไฟ ใน บทบัญญัตินี้พอแปลได้ว่ารับสินบนจากโจรที่กระทำความผิดฐานวางเพลิง ส่วนคำว่าเปลี่ยนไฟ เปรียบเทียบได้กับการเปลี่ยนรูปคดี หรือการช่วยโจรโดยการไม่ติดตามจับกุมให้ได้ตัวมา เนื่องจาก สมัยก่อนการกระทำความผิดมักเกิดในช่วงเวลากลางคืน และเจ้าพนักงานจำเป็นต้องใช้ไฟส่องทาง การเปลี่ยนไฟจึงหมายถึง การใช้ไฟที่ไม่สว่างเพียงพอในการติดตามโจรทำไปเพื่อช่วยโจรให้หลบหนีไป ได้

การกำหนดโทษ คือ บทบัญญัติมาตรานี้บัญญัติให้นำโทษของ 3 มาตราก่อนมาใช้ การกำหนด โทษตามมาตรา 5 ถึง มาตรา 7 คือโทษสมโจรหรือลงโทษกึ่งหนึ่งขององค์โจร โทษฆาต และปรับ โหมเท่ากับตัวโจร⁶

มาตรา 12 บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ผู้เป็นเจ้าของใช้ให้ไปจับผู้ร้ายระงับผู้ร้าย แลผู้นั้นไปเอา สินจ้างเงินทองแก่ผู้ร้าย แลหมีได้จับหมีได้ระงับผู้ร้าย พระผู้เป็นเจ้าของรู้ด้วยประการใด แลท่านให้ พิจารณาเปนลัจ ว่าเอาเงินทองแก่ผู้ร้ายเปนสินจ้างจริงท่านให้เรียกหาเอาลิ่งนั้นเปนหลวง แลเอาสิน จ้างนั้นแขวนคอขึ้นขาหย่างผจารแล้วทวรด้วยลวดหน้ 30 ที ถ้าท่านผู้เป็นเจ้าของมีพระกรรุธาหมีให้ ผจาร ให้ทวนด้วยลวดหน้ 60 ที”

องค์ประกอบความผิด คือ ผู้เป็นเจ้าของ หมายถึง ท่านท้าวพระยาอำมาตย์ ผู้แทนพระองค์ พระมหากษัตริย์ ใช้ให้พนักงานชั้นรองลงไป ไปจับผู้ร้าย แต่เจ้าพนักงานทุจริตรับสินบนและปล่อย ผู้ร้ายไป

การกำหนดโทษ คือ การถูกแขวนคอขึ้นขาหย่างประจานและถูกเขียนด้วยลวด 30 ที หาก ได้รับความกรุณาในพระปรมาภิไธย ใ้ห้ดการประจานแต่ต้องถูกเขียนด้วยลวด 60 ที เนื่องจาก สมัยก่อน คนกลัวการถูกประจานมากกว่า การถูกประจานจึงถือว่ารุนแรงกว่าการถูกเขียน ส่วนสินบน ที่ได้รับมาให้รับตกเป็นของหลวง⁷

⁶ หลวงสุทริวาทนฤพุมิ, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 429-431.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 435-436.

มาตรา 13 บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง เพชดาจ่าเมืองไปเอาโจรสลัดจ้าง หมี่เอาโจรมา แกล้งจะให้โจรหนีรอด ท่านว่าผู้ไปเอาโจรร้ายกว่าโทษโจรสองส่วนโดยโทษานุโทษ”

องค์ประกอบความผิด คือ เพชดาจ่าเมือง หมายถึง บุคคลผู้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสืบสวนจับกุมโจรผู้ร้าย เมื่อเจ้าพนักงานรู้ตัวหรือรู้ที่อยู่ของโจร มีหน้าที่ต้องติดตามจับกุม แต่รับสินบนจากโจร จึงปล่อยโจร หรือให้โอกาสแก่โจรเพื่อหลบหนี

การกำหนดโทษคือ ต้องรับโทษสองเท่าของโทษที่โจรนั้นได้รับ โดยพิจารณาความหนักเบาของโทษโจรเป็นหลัก⁸

บทบัญญัติข้างต้นทั้งสามมาตรา เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานในตำแหน่งต่าง ๆ จุจริตรับสินบนจากโจร จึงช่วยเหลือโจรโดยการไม่กระทำการตามหน้าที่ที่จะจับกุมตัวโจรมาลงโทษ โดยมีทั้งกรณีไม่ติดตามจับกุมตั้งแต่แรก หรือกรณีที่ปล่อยตัวโจรที่อยู่ในการควบคุมให้หลบหนีไป การกำหนดโทษแตกต่างกันออกไปตามแต่ลักษณะการกระทำความผิด ซึ่งการกำหนดโทษมักพิจารณาความร้ายแรงของโทษของโจรผู้รับความช่วยเหลือ เช่นในกรณีมาตรา 8 ที่ลงโทษเช่นเดียวกับผู้สมโจร เท่ากับว่าต้องลงโทษโดยพิจารณาโทษที่โจรได้รับเป็นหลักและกรณีมาตรา 13 ที่ลงโทษสองเท่าของโทษที่โจรได้รับ

2. กรณีบุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด

มาตรา 20 บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง เพชดาจ่าเมืองกรมพระนครบาลจะไปเอาโจรผู้ร้าย แลผู้ใดบังอาจป้องกันขัดเอาโจรไว้ในบ้านในเรือนตน แลแล้วก็ไล่เลือกโจรนั้นหนีรอดก็ดี ป้องกันไว้หมี่สิ่งก็ดี ท่านให้เอาเจ้าบ้านเจ้าเรือนผู้ขัดนั้นมาลงโทษอันจะก่อควรลงแก่โจรนั้น ถ้าแลโทษโจรนั้นถึงตาย ท่านให้เอาเจ้าบ้านเจ้าเรือนอันป้องกันโจรไว้ นั้น ช้นษาหย่างประจาร์แลทวนด้วยลวดหนั่ง 50 ปี ถ้าสมเอาสินบนโจรด้วยท่านให้ส่งไปยังแพ่งแห่งชุกา ให้ปรับไหมโดยพระราชกฤษฎีกา”

องค์ประกอบความผิด คือ เพชดาจ่าเมือง หมายถึง บุคคลผู้มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสืบสวนจับกุมโจรผู้ร้าย หากไปจับกุมโจรผู้ร้าย ผู้ใดที่ปิดบังโจรผู้ร้ายโดยให้มาอยู่ในบ้าน หรือเลือกไล่ช่วยเหลือให้โจรรอดพ้นการจับกุม ไม่ส่งตัวให้ผู้จับกุม

การกำหนดโทษ คือ ผู้ช่วยเหลือโจรนั้นมีโทษหนักเบาตามโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจรผู้นั้นได้กระทำไว้ เช่นว่า โจรมีโทษถึงตาย ผู้ช่วยปิดบังต้องถูกเขียน (ทวน) ด้วยลวดหนั่ง 50 ที่

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 436.

และขึ้นขาท้งเพื่อประจัน และถ้าผู้ันรับสินจ้างสินบนจากโจรเมื่อได้รับโทษแล้วต้องถูกส่งตัวไปยัง ตูลากร (แพ่งแห่งชุกา) ให้ลงโทษปรับใหม่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้อีกส่วนหนึ่งด้วย⁹

มาตรา 21 บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ถ้าขุนมนนายไพร่ฟ้าอนาประชาราษฎรทั้งหลายมดผูกถัม แหว่งพินตีค้ำกัน ปล่นเอาช่างม้าสาระพะเหตุสิ่งใด ๆ ก็ดี แลผู้เจ็บเกาะกุมคนร้ายนั้นมาก็ดี เพชดาจำ เมืองไปเอามากก็ดี ถ้าพวกพ้องพี่น้องญาติอ้ายผู้ร้ายบังอาจตามมาชิงป้องกันเอาคนร้ายนั้นไปได้ ท่านให้ ตามเอาคนร้ายนั้นจงได้ ถ้าเปนลัจว่าชิงเอาผู้ร้ายจากผู้เจ็บจริง ให้ตีผู้ชิงด้วยลวดหนึ่ง 30 ที แล้วให้ ใหมกึ่งคนร้าย ถ้าแลหมีได้ผู้ร้ายให้ตีด้วยลวดหนึ่ง 30 ที แล้วให้ใหม่ต่างคนร้ายจงเต็ม ถ้าคนร้ายโทษ หมีถึงตาย ท่านให้ลงโทษโดยโทษาณโทษ ถ้าชิงผู้ร้ายต่อเพชดาจำเมือง ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง 60 ที แล ให้ใหม่โดยโทษ ถ้าหมีได้คนร้ายให้ใหม่ต่างคนร้าย”

องค์ประกอบความผิด คือ กรณีที่ญาติพี่น้องของผู้ร้ายได้กระทำการชิงตัวผู้ร้ายจากผู้เสียหาย ที่จับกุมคนร้ายมาหรือจากเจ้าพนักงานที่ควบคุมตัวคนร้ายอยู่

การกำหนดโทษ คือ การถูกตีด้วยหนึ่ง 30 ที และต้องถูกปรับใหม่กึ่งหนึ่งของคนร้าย หาก ไม่ได้ตัวคนร้ายมา ต้องถูกปรับใหม่เท่ากับคนร้าย ถ้าโทษของคนร้ายไม่ถึงกับประหารชีวิต ให้ลงโทษ ตามความหนักเบาแห่งข้อหา กรณีที่เป็นการชิงตัวคนร้ายจากการควบคุมตัวของเพชดาจำเมืองหรือ เจ้าพนักงาน ต้องถูกเขียนด้วยลวดหนึ่ง 60 ที และให้ปรับใหม่ตามโทษ ถ้าไม่ได้ตัวคนร้ายต้องถูกปรับ ใหม่เท่าคนร้าย¹⁰

บทบัญญัติข้างต้นทั้งสองมาตรา เป็นกรณีที่บุคคลธรรมดาช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อ ไม่ให้ต้องรับโทษโดยการหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการจับกุม ในกรณีมาตรา 20 เป็นการช่วยเหลือให้ที่ พานักแก่ผู้กระทำความผิด หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่ให้ถูกจับกุม ซึ่งใกล้เคียงกับบทบัญญัติตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ในปัจจุบัน ส่วนมาตรา 21 เป็นกรณีการช่วยเหลือผู้กระทำ ความผิดจากการถูกควบคุมตัวจากทั้งผู้เสียหาย และเจ้าพนักงาน ให้หลบหนีไป การกำหนดโทษมี หลักเกณฑ์ใกล้เคียงกับกรณีบทบัญญัติที่ผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงาน กล่าวคือ การกำหนด ระวังโทษพิจารณาความร้ายแรงของโทษของผู้กระทำความผิดผู้รับความช่วยเหลือ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สมัยกฎหมายตราสามดวง ในส่วนของกฎหมายลักษณะโจร มีบทบัญญัติ ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยมีวิธีการแบ่ง

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 443-444.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 445-446.

ประเภทของโจรกำหนดให้มีสถานะเป็น สมโจร เช่นเดียวกับการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด การกำหนดระวางโทษ คือกึ่งหนึ่งของโทษที่องค์โจรหรือผู้กระทำความผิดได้รับ เท่ากับการกำหนดระวางโทษมีความยืดหยุ่นกับโทษของบุคคลผู้รับการช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติบางประการที่มีลักษณะของการกระทำความผิดเป็นการช่วยเหลือโจร คนร้าย หรือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องโทษ ทั้งในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้กระทำความผิด และบุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด และการกำหนดระวางโทษ โดยส่วนใหญ่ค่านิ่งโทษของโจร คนร้าย หรือผู้กระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือเป็นหลัก กล่าวคือ ผู้ช่วยเหลือจะต้องรับโทษหนักเบาแตกต่างกันออกไปตามความร้ายแรงของโทษของบุคคลซึ่งตนช่วยเหลือ

3.1.1.2 กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127

ภายหลังจากการชำระสะสางกฎหมายเก่าในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทำให้มีการใช้กฎหมายตราสามดวงนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจนกระทั่ง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการปฏิรูปกฎหมายครั้งใหญ่ ซึ่งการปฏิรูปกฎหมายในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม โดยมีมูลเหตุด้วยกัน 2 กรณี¹¹ กล่าวคือ ประการแรก การเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต (Extraterritoriality) ตั้งแต่มีการจัดทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) กับประเทศอังกฤษ เมื่อปีพุทธศักราช 2398 ซึ่งมีผลให้ประเทศไทยต้องเสียอำนาจอธิปไตยทางการศาล และ ประการที่สอง ความบกพร่องของกฎหมายไทยในส่วนของ การกำหนดบทลงโทษตามกฎหมายตราสามดวงหลายกรณีที่มีความรุนแรง ขาดหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่มีการจำแนกกฎหมายแพ่งออกจากกฎหมายอาญาอย่างชัดเจน อีกทั้งยังขาดบทบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการกระทำรูปแบบใหม่ ๆ นอกจากเหตุผลทั้งสองประการนี้แล้ว แนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมของประเทศตะวันตกสามารถนำมาช่วยพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และที่ปรึกษาราชการที่เป็นชาวต่างชาติต่างก็เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระดำริปฏิรูปกฎหมายตามอย่างประเทศตะวันตก

การปฏิรูปกฎหมาย ได้เลือกยกร่างกฎหมายลักษณะอาญาก่อนการยกร่างกฎหมายประเภทอื่น เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นประมวลกฎหมายที่ร่างได้ง่ายที่สุดและศาลต่าง ๆ เข้าใจได้ง่าย เพราะมีเนื้อหาที่ทับซ้อนกับแนวคิดทางศีลธรรม และเกี่ยวข้องกับความสะดวกเรียบร้อยของสังคม และตัว

¹¹ คณพล จันทน์หอม, "วิเคราะห์กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 : ศึกษากระบวนการร่างกฎหมายและประเด็นความรับผิดชอบในทางอาญา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 86-88.

ประชาชนเองก็เข้าใจเนื้อหาได้ไม่ยาก¹² กฎหมายลักษณะอาญา¹³ เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พุทธศักราช 2451

เมื่อมีการประกาศใช้ กฎหมายลักษณะอาญา บทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอาญานี้มี บทบัญญัติความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษอยู่เช่นกัน บัญญัติอยู่ใน ส่วนของภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด แยกต่างหากจากผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกก่อนหรือ ขณะกระทำความผิดซึ่งบัญญัติอยู่ใน ภาค 1 ว่าด้วยข้อบังคับต่าง ๆ อันเทียบได้กับบทบัญญัติที่เป็น หลักทั่วไปที่เป็นหลักเดียวกันกับผู้สนับสนุนตามกฎหมายปัจจุบัน บทบัญญัติความรับผิดของบุคคลซึ่ง ช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ บัญญัติอยู่ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วนที่ 3 ว่า ด้วยความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรม หมวดที่ 1 ความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอำนาจ ศาล มาตรา 154 และบัญญัติอยู่ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วนที่ 5 ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้ เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สิน หมวดที่ 2 ความผิดฐานสมคบกันเป็นอั้งยี่และเป็นช่องโจรผู้ร้าย มาตรา 182 ซึ่งบททั้งสองบทบัญญัตินี้เทียบได้กับการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หรือพรรคพวกภายหลังการ (Accessory after the fact) ตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) ซึ่งทั้งสองมาตรานี้เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดรู้ว่ามี การกระทำความผิด เกิดขึ้นแล้ว ได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้หลุดพ้นความรับผิดทางอาญา หรือเรียกได้ว่าเป็นพรรค พวกภายหลังการ¹³ ทั้งสองบทบัญญัตินี้เนื้อหา ดังนี้

มาตรา 154 บัญญัติว่า “ผู้ใดเจตนาจะช่วยผู้อื่นให้พ้นอาญาอันควรรับตามกฎหมาย แลมัน กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าวต่อไปในมาตรานี้ คือว่า

- (1) มันกระทำความผิดหรือสิ่งซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำความผิดให้สูญหายไปเสียก็ดี
- (2) มันเพทุบายเอาเนื้อความที่มันรู้ว่าเป็นเท็จมาบอกเล่าในเรื่องความผิดใดใดเพื่อจะ ให้หลงเชื่อไปในทางที่เป็นเท็จก็ดี
- (3) มันให้ล่านัก หรือซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องหาในความผิดไว้ก็ดี

¹² แสง บุญเฉลิมวิภาส และ อติรุจ ตันบุญเจริญ, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2562), หน้า 238.

¹³ พระยาปริธานฤเบศร์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 3 (2425-2507), หน้า 190-192.

(4) มันช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่กระทำผิดหรือผู้ต้องหาว่าได้กระทำผิดนั้น หลบหลีกไม่ให้ถูกจับกุมก็ดี

ท่านว่ามันผู้กระทำการเช่นว่ามานี้มีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เดือนหนึ่งขึ้นไปจนถึงสามปีและให้ปรับตั้งแต่ยี่สิบบาทขึ้นไปจนถึงสองร้อยบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง

ถ้าแลมันผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาที่มันช่วยนั้น เป็นผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาในความผิดอุกฤษฏ์โทษถึงประหารชีวิต หรือเป็นมหันตโทษ คือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป ท่านว่ามัน ผู้ช่วยนั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไปจนถึงห้าร้อยบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง

แต่ถ้าการที่ช่วยผู้กระทำความผิดตั้งที่เข้ามาในข้อ 3 และข้อ 4 ในมาตรานี้ นั้น เป็นการที่สามมีช่วยภริยา หรือภริยาช่วยสามีหรือ ท่านว่าอย่าให้ลงอาญาแก่มันผู้ช่วยนั้นเลยเพราะมันเป็นผิวเมียเสียกันมิได้”

บทบัญญัติมาตรา 154 นี้มีที่มาจาก กฎหมายลักษณะโจร มาตรา 20 ที่กำหนดความรับผิดชอบกรณีการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการป้องกันโจรไว้ในบ้านของตน หรือช่วยเหลือให้พ้นจากการจับกุม และได้มีการเพิ่มเติมวิธีการช่วยเหลืออีกหลายประการ¹⁴ โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้¹⁵

ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ จะเป็นบุคคลใดก็ได้ที่มีใช้ตัวผู้กระทำความผิดเอง โดยมีการกระทำแบ่งออกเป็น 4 ประการดังนี้

กรณีอนุมาตรา 1 เป็นกรณีช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการทำให้พยานหลักฐานสูญหาย
กรณีอนุมาตรา 2 เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการแจ้งความเท็จ และกรณีอนุมาตรา 3 และอนุมาตรา 4 เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิด โดยเป็นการช่วยตัวผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พัก หรือซ่อนเร้น และวิธีการอื่นใดให้พ้นจากการจับกุม ซึ่งทุกกรณีเป็นการกระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อให้ผู้รับความช่วยเหลือพ้นอาญาอันควรรับตามกฎหมาย

กรณีการกระทำความผิดตามอนุมาตรา 3 และ อนุมาตรา 4 เห็นได้ว่าแต่เดิมตามมาตรา 154 บัญญัติการกระทำข้างต้นแยกกันคนละกรณี แต่ประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน คือ มาตรา 189

¹⁴ หลวงสุทิวาหนฤพุมิ, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย, หน้า 444.

¹⁵ หุต แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน, 2561), หน้า 288-290.

บัญญัติรวมอยู่ในมาตราเดียวกัน ซึ่งจะได้อธิบายในลำดับถัดไป โดยคำว่า “ผู้ต้องหา” ใช้ความหมายเดียวกับนิยามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และแม้ว่าภายหลังผู้ต้องหาผู้รับการช่วยเหลือจะมีใช้ผู้กระทำความผิดจริง แต่มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 ซึ่งตัดสินในขณะที่ยังคงใช้กฎหมายลักษณะอาญานี้ว่าผู้ต้องหาต้องเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริง ซึ่งกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังคงนำแนวคำพิพากษาศาลฎีกานี้มาปรับใช้อยู่เช่นกัน

ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้จะต้องมีเจตนาธรรมดา คือทราบองค์ประกอบของการกระทำความผิด และต้องมีเจตนาพิเศษ คือทำไปเพื่อที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นอาญาอันควรได้รับตามกฎหมาย

การกำหนดระวางโทษตามมาตรา 154 มีส่วนคล้ายคลึงกับกฎหมายตราสามดวงตรงที่บทบัญญัติวรรคที่สาม ได้กำหนดเหตุฉกรรจ์ในกรณีที่โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด หากผู้รับการช่วยเหลือเป็นผู้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษสูง ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย ซึ่งแสดงถึงการกำหนดโทษที่ยังมีความยึดโยงกับความร้ายแรงของฐานความผิดที่ลงแก่บุคคลผู้รับการช่วยเหลือ และการกำหนดเหตุยกเว้นโทษ เฉพาะการกระทำความผิดตามอนุมาตรา 3 และอนุมาตรา 4 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีสถานะเป็นสามีหรือภริยาของผู้รับการช่วยเหลือเท่านั้น ไม่รวมถึงญาติประเภทอื่น

นอกจากบทบัญญัติมาตรา 154 ข้างต้นนี้ ยังมีบทบัญญัติที่ใกล้เคียงกันที่กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดบัญญัติอยู่ในมาตรา 182

มาตรา 182 บัญญัติว่า “ผู้ใดประพฤติดังต่อไปนี้ เป็นคนสำหรับหาที่พัก ที่ซ่อนเร้น หรือที่ประชุม ให้บุคคลที่มันรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตั้งแต่ส่วนที่ 1 จนถึงส่วนที่ 9 ในภาคที่ 2 แห่งกฎหมายนี้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษฐานสมรู้ในความผิดนั้น ๆ”

บทบัญญัติข้างต้นมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้¹⁶

การกระทำความผิดฐานนี้กำหนดให้ต้องมีการกระทำที่ประพฤติดังต่อไปนี้ในการจัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้น หรือที่ประชุม ให้แก่บุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดตั้งแต่ส่วนที่ 1 จนถึงส่วนที่ 9 ในภาคที่ 2 ของกฎหมายลักษณะอาญานี้เท่านั้น การประพฤติดังต่อไปนี้เปรียบเทียบกับถ้อยคำว่า “เป็นปกติธุระ” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 214 ที่ใช้ในปัจจุบัน การกำหนดระวางโทษกำหนดให้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้สมรู้ในความผิดนั้น ๆ ซึ่งผู้สมรู้เทียบเคียงได้กับผู้สนับสนุนตาม

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 311.

กฎหมายปัจจุบัน และการกำหนดระวางโทษของผู้สมรู้ตามกฎหมายลักษณะอาญาเป็นไปตามมาตรา 65 คือระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่รับการช่วยเหลือ

3.1.2 หลังประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา

หลังจากการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาบทบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 มาตรา 154 ได้บัญญัติแยกออกเป็น มาตรา 184 กำหนดความรับผิดชอบการช่วยผู้กระทำความผิดโดยการทำให้พ้นหรือซ่อนเร้นพยานหลักฐานซึ่งเทียบเคียงได้กับกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154 อนุมาตรา 1 ส่วน มาตรา 189 กำหนดความรับผิดชอบการช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือช่วยโดยประการใดเพื่อมิให้ถูกจับกุมซึ่งเทียบเคียงได้กับกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154 อนุมาตรา 3 และ อนุมาตรา 4 ส่วนการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการแจ้งความเท็จได้ ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154 อนุมาตรา 2 ได้ถูกยกเลิกไป หากมีการแจ้งความเท็จต่อพนักงานไม่ว่าจะกระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อช่วยผู้กระทำความผิด หรืออย่างไรก็ตามก็เป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จ ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับการแจ้งความเท็จเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดแยกออกไปต่างหากอีก

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะศึกษาถึงบทบัญญัติความรับผิดชอบที่เป็นการช่วยตัวผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อมิให้ถูกจับกุมตามมาตรา 189 โดยเฉพาะ

3.1.2.1 ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและ ซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189

“มาตรา 189 ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้ที่พักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อมิให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 189 นี้มีข้อความทำนองเดียวกับ กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154 (3), (4) ส่วนกรณีของการช่วยผู้กระทำความผิดโดยการทำให้พ้นพยานหลักฐานตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154 (1) ได้ถูกบัญญัติอยู่ในมาตรา 184 แยกออกไปต่างหาก¹⁷ ดังนั้นในการศึกษาหลักเกณฑ์ของ

¹⁷ จิตติ ดิงศภักดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 406.

มาตรา 189 นี้ อาจศึกษาได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาสมัยที่บังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154

พิจารณาบทบัญญัติมาตรา 189 ในส่วนขององค์ประกอบความผิดและการกำหนดโทษ ประกอบกับแนวคำพิพากษาของศาลฎีกามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. องค์ประกอบความผิด

1) องค์ประกอบความผิดภายนอก

1. องค์ประกอบความผิดส่วน ผู้กระทำ

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 หมายถึงบุคคลใดก็ตามที่ต้องมีใจตัวผู้กระทำความผิดนั่นเอง¹⁸ กล่าวคือ ต้องไม่เป็นการช่วยเหลือตนเอง แต่หากเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดอีกคนหนึ่งในคดีเดียวกันก็เป็นการช่วยเหลือผู้อื่นมีความผิดตามบทบัญญัตินี้ได้เช่นกัน¹⁹ ทั้งนี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4182/2530²⁰ ที่วินิจฉัยว่า หากบุคคลเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดฐานนั้นแล้วอาจมีความรับผิดชอบตามบทบัญญัตินี้ได้อีก โดยเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษบทหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90²¹

2. องค์ประกอบความผิดส่วน การกระทำ

องค์ประกอบความผิดส่วนของการกระทำ คือ การช่วยเหลือที่ต้องมีการกระทำ การช่วยเหลือ โดยการละเว้นหรือการงดเว้น เช่น การนิ่งเฉย ไม่เป็นการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือตามบทบัญญัตินี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 646/2478

¹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407.

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4182/2530 วินิจฉัยว่า “ท. ยิงผู้ตายแล้วไปรับเอากระสุนปืนจากจำเลยมาใช้ยิงผู้ตายซ้ำอีก หลังจากนั้นจำเลยยังได้ส่งกุญแจรถจักรยานยนต์ให้ ท. เพื่อใช้ขับขี่หลบหนี พนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยในข้อหาช่วยท. ให้หลบหนีเพื่อมิให้ถูกจับกุมอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ซึ่งโจทก์ในคดีนี้เป็นโจทก์ร่วมในคดีดังกล่าว ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยไปแล้ว โจทก์ยังฟ้องจำเลยในข้อหาเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดโดยการช่วยเหลือส่งกระสุนปืนให้ ท. ยิงผู้ตายเป็นคดีนี้ อีกตั้งนี้การช่วยเหลือของจำเลยในคดีนี้กับคดีก่อนในการกระทำความผิดของ ท. เป็นการช่วยเหลือกระทำความผิดในคราวเดียวต่อเนื่องติดต่อกันไม่ขาดสายจนเป็นความสำเร็จในข้อหาเป็นผู้สนับสนุน ท. ฆ่าผู้ตายและช่วยเหลือ ท. เพื่อมิให้ถูกจับกุม การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท เมื่อจำเลยถูกฟ้องในคดีก่อนจนศาลพิพากษาลงโทษและคดีถึงที่สุดไปแล้วสิทธิขาดคืออาญาฟ้องจำเลยของโจทก์เป็นคดีนี้ย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4)”

²¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90

“เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด”

การกระทำที่เป็นการช่วยเหลือตามบทบัญญัตินี้แบ่งออกเป็น 3 วิธี²²

1. การให้ที่พักพิง

การให้ที่พักพิง หมายถึง การให้ที่อยู่อาศัย พักพิง อาจเป็นการชั่วคราวก็ได้ แต่ต้องไม่ได้อาศัยอยู่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิด ถ้าเคยอาศัยอยู่ก่อนแล้วเมื่อได้กระทำความผิดจึงกลับมาอาศัยที่เดิม ไม่ต้องตามบทบัญญัตินี้²³

2. การซ่อนเร้น

การซ่อนเร้น หมายถึง การแอบไว้ในที่คนตัวได้ยาก

3. การช่วยผู้พ้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม

การช่วยผู้พ้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม หมายถึง การสงเคราะห์ผู้กระทำโดยมีเป้าหมายเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม

วิธีการช่วยเหลือในส่วนนี้อาจเป็นการกระทำอย่างใดก็ได้ นอกจากการให้ที่พักพิง และการซ่อนเร้น ตัวอย่างเช่น²⁴ เจ้าพนักงานตำรวจกำลังเข้าจับกุมผู้เล่นการพนัน จำเลยร้องบอกผู้เล่นการพนันว่า ตำรวจมา²⁵ หรือ จำเลยรับสมอ้างกับเจ้าพนักงานตำรวจว่าตนเองเป็นคนร้ายเพื่อช่วยไม่ให้ผู้กระทำความผิดตัวจริงถูกจับกุม²⁶ หรือ ผู้กระทำความผิดซ่อนอยู่ในบ้านจำเลย แต่จำเลยบอกเจ้าพนักงานตำรวจที่กำลังติดตามจับกุมว่าไม่มีตัวผู้กระทำความผิด²⁷ หรือ จำเลยเป็นผู้ส่งข่าวเรื่องการติดตามจับกุมให้ผู้กระทำความผิดทราบ²⁸ ทั้งนี้วิธีการช่วยเหลือบางกรณีเองก็อาจเป็นการกระทำความผิดตามบทบัญญัติอื่นอยู่ในตัวด้วยอันเป็นกรณีการกระทำความผิดกฎหมายหลายบทได้ เช่น การแจ้งความเท็จแก่เจ้าพนักงานตำรวจว่าผู้ร้ายหนีไปในทิศทางหนึ่ง โดยที่รู้ว่าผู้ร้ายไม่ได้หนีไปในทิศทางนั้น นอกจากจะเป็นการกระทำความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 189 นี้แล้ว ยังเป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา 137 อีกบทหนึ่ง

²² คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด 1, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2564), หน้า 275-276.

²³ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 103.

²⁴ สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่, จิ๊กซอว์กฎหมายอาญา (เส้นทางสู่ความสำเร็จ) = Jigsaw of Criminal Law (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตอักษร, 2563), หน้า 371-372.

²⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2448/2521

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 490/2519

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1670/2522

²⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 696/2478

การช่วยเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมตามบทบัญญัตินี้ต้องเป็นการจับกุมที่ชอบด้วยกฎหมาย²⁹ ทั้งนี้การช่วยด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1671/2512³⁰ ที่วินิจฉัยว่า หากผู้กระทำความผิดถูกจับกุมอยู่ก่อนแล้วไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัตินี้ ทั้งนี้หากการช่วยเหลือผู้ที่ถูกจับกุมอยู่แล้วเป็นการช่วยเหลือเพื่อให้หลุดพ้นจากการถูกคุมขัง กรณีเช่นนี้เป็นการกระทำความผิดตามบทบัญญัติมาตรา 191³¹ ซึ่งบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

การช่วยเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมมีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า หมายถึงการช่วยเหลือในช่วงเวลาใด เนื่องจากมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522 ที่วินิจฉัยว่า การพาออกจากที่เกิดเหตุไปในขณะที่ยังไม่มีผู้มีอำนาจจับกุมคนใดจะจับกุม ไม่ได้กระทำไปเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม

“คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 บัญญัติถึงการกระทำเพื่อช่วยเหลือมิได้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษโดยมิให้ถูกจับกุมเมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยถือบัตรจักรยานให้ บ. ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดนั่งซ้อนท้ายพาออกจากที่เกิดเหตุไปในขณะที่ยังไม่มีผู้มีอำนาจจับกุมคนใดจะจับกุม บ. และยังได้ความอีกว่า จำเลยถือบัตรจักรยานพา บ. นั่งซ้อนท้ายไปบ้าน จึงส่อให้เห็นเจตนาว่าไม่ใช่เพื่อหลบหนีหรือเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมอีกด้วย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามบทมาตราดังกล่าว”

ดังนั้นจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น อาจแยกพิจารณาอำนาจจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีการกระทำความผิดซึ่งหน้า เมื่อเจ้าพนักงานทราบถึงการกระทำความผิดนั้นแล้ว เท่ากับว่าผู้รับการช่วยเหลือเป็นผู้ต้องหาและเจ้าพนักงานมีอำนาจจับกุม ผู้ช่วยเหลือโดยประการใดใน

²⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1255/2473 และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 123/2474

³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1671/2512 วินิจฉัยว่า “ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 บัญญัติถึงการกระทำเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด ไม่ให้ต้องรับโทษหรือไม่ให้ถูกจับกุม เมื่อข้อเท็จจริงฟังว่าผู้ซึ่งจำเลยได้ช่วยเหลือได้ถูกจับกุมในข้อหาอันไปก่อนแล้ว การกระทำของจำเลยจึงไม่ต้องด้วยความผิดตามมาตรานี้”

³¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 191 วรรคแรก

“ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดให้ผู้ที่ถูกคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานอัยการ ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา หลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ขณะนั้นเพื่อให้บุคคลนั้นพ้นจากการจับกุมมีความผิดตามมาตรา¹ซึ่งเทียบเคียงได้กับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4922/2539³²

กรณีการกระทำความผิดที่ไม่เกิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522 อาจทำให้ตีความไปได้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจต้องทราบเรื่องการกระทำความผิดนั้นก่อนหรือไม่ อาจโดยการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษ แล้วจึงจะถือว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุม ทั้งนี้หากเป็นเช่นนี้ การช่วยผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาภายหลังการกระทำความผิดทันทีโดยที่ยังไม่มีบุคคลใดทราบเรื่องการกระทำความผิด แม้ผู้ช่วยเหลือจะกระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมและเพื่อไม่ให้ต้องโทษ กรณีเช่นนี้ผู้กระทำจะมีความผิดตามมาตรา¹หรือไม่ยังเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไป

ทั้งนี้การจับกุมต้องเป็นการจับกุมเพราะเป็นผู้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง เพียงการออกหมายจับเพื่อให้มาฟังคำพิพากษา ไม่ใช่การจับกุมตามมาตรา¹ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 207/2517³³

3. องค์ประกอบความผิดส่วน วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ

วัตถุประสงค์แห่งการกระทำตามบทบัญญัติ¹ มิได้มีลักษณะเป็นผู้เสียหาย แต่เป็นผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือผู้กระทำความผิด และ ผู้ต้องหา ในความผิดอาญาที่มีใช้ความผิดลหุโทษ อาจตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา ซึ่งความหมายของผู้กระทำความผิด และผู้ต้องหา แยกพิจารณาดังต่อไปนี้

³² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4922/2539 วินิจฉัยว่า “จำเลยที่ 1 ขับรถยนต์บรรทุกไม้แปรรูปแล้วถูกนายดาบตำรวจ ก. กับพวกยึดรถยนต์บรรทุกไม้แปรรูปไม่ให้ขับออกไป จำเลยที่ 2 ได้มาพูดกับนายดาบตำรวจ ก. กับพวกเป็นทำนองให้ปล่อยรถยนต์บรรทุกไม้แปรรูปและจำเลยที่ 1 เมื่อนายดาบตำรวจ ก. กับพวกไม่ยอม ต่อมาจำเลยที่ 2 ก็พาจำเลยที่ 1 ขึ้นรถยนต์ขับหนีไป แสดงว่าจำเลยที่ 2 รู้แล้วว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและมีจำเลยที่ 1 เป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอันมิใช่ความผิดลหุโทษจำเลยที่ 2 จึงต้องมีความผิดฐานช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอันมิใช่ความผิดลหุโทษเพื่อไม่ให้ต้องโทษหรือไม่ให้ถูกจับกุมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 189”

³³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 207/2517 วินิจฉัยว่า “ท. ถูกฟ้องว่าฆ่าผู้อื่น ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ครั้นเมื่อศาลนัดฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ท.หลบหนี ศาลออกหมายจับ ท. จำเลยให้พำนักและซ่อนเร้น ท. และบอก ท.ให้รู้ตัวเมื่อตำรวจมาตามจับจำเลยก็ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 เพราะทราบได้ที่ยังไม่มีคำพิพากษาศาลสูงเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาศาลชั้นต้นก็ต้องถือว่า ท. ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดในข้อหาฆ่าผู้อื่นและการที่ศาลออกหมายจับนั้นก็เพื่อให้ได้ตัวมาฟังคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ไม่ใช่เพราะกระทำผิดฐานหลบหนีไม่ไปศาล”

ประเภทแรก “ผู้กระทำความผิด” ความหมายของ ผู้กระทำความผิด ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ ให้คำอธิบายว่า หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่พิจารณาตามความเป็นจริงที่พิสูจน์ได้³⁴ ส่วน ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร ให้คำอธิบายว่า หมายถึง ผู้ที่ศาลพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ส่วนคำพิพากษาจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ไม่เป็นข้อสาระสำคัญ³⁵

ทั้งนี้มีความคิดเห็นของ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์³⁶ พลตำรวจตรี สุวัฒน์ชัย ใจหาญ³⁷ และ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร³⁸ ที่มีความคิดเห็นว่าภาวะความเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อคดีนั้นลงโทษไม่ได้อีกต่อไป เช่น การช่วยเหลือเมื่อการกระทำความผิดขาดอายุความ แล้ว แต่การช่วยเหลือก่อนความผิดขาดอายุความ เมื่อความผิดนั้นขาดอายุความลงภายหลังที่ช่วยเหลือ แต่ความผิดตามมาตรา 189 ยังไม่ขาดอายุความ ผู้ช่วยเหลือตามบทบัญญัตินี้ยังมีความรับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำว่า “ผู้กระทำความผิด” ตามบทบัญญัติมาตรา 189 นี้ยังไม่ชัดเจนว่า หมายเฉพาะผู้ลงมือกระทำความผิด หรือ หมายรวมไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทอื่นด้วย เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมิได้บัญญัตินิยามศัพท์ของคำว่า ผู้กระทำความผิดไว้ ดังนั้น ในกรณีที่ช่วยเหลือบุคคลซึ่งมีสถานะเป็นผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลัก โดยให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ๆ เพื่อมิให้ถูกจับกุม จึงยังไม่ชัดเจนว่ากรณีเช่นนี้มีความรับผิดชอบตามมาตรา 189 นี้หรือไม่ และจากการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องยังไม่ปรากฏคดีที่มีข้อเท็จจริงขึ้นสู่ศาลฎีกาในกรณีที่เป็นกรช่วยเหลือผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งประเด็นในข้อนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรมีการตีความที่ชัดเจนว่าการช่วยเหลือผู้ร่วมกระทำความผิดในลักษณะนี้ควรมีความรับผิดชอบตามมาตรา 189 นี้หรือไม่

³⁴ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407.

³⁵ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 1060.

³⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 408.

³⁷ สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ, หน้า 553.

³⁸ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 1061.

ประเภทที่สอง “ผู้ต้องหา” ความหมายของ ผู้ต้องหา มีคำอธิบายในเชิงวิชาการที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็นสองฝ่าย ดังนี้

ความคิดเห็นของฝ่ายแรก ซึ่งประกอบไปด้วย ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์³⁹ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย⁴⁰ และพลตำรวจตรี สุวัฒน์ชัย ใจหาญ⁴¹ มีความคิดเห็นว่า คำว่า ผู้ต้องหา ต้องแปลความหมายตามคำนิยามที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) ซึ่งหมายถึง บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล ซึ่งไม่หมายความรวมถึงบุคคล ซึ่งเป็นจำเลย

สภาพของการเป็นผู้ต้องหาเริ่มขึ้นเมื่อมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7), (8) ซึ่งอาจเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจกล่าวหาเองก็ได้⁴² ดังนั้น กรณีความผิดต่อแผ่นดินเมื่อเจ้าพนักงานกล่าวโทษต่อตนเองและติดตามจับกุมถือว่ามีกรกล่าวโทษผู้ต้องหาแล้ว⁴³ ในขณะที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวต้องมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายก่อนจึงจะเป็นผู้ต้องหา

ความคิดเห็นของฝ่ายที่สอง เช่น ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฦ นคร มีความคิดเห็นว่า คำว่า “ผู้ต้องหา” คือ ผู้ที่ได้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอาญาต่อเจ้าพนักงานหรือผู้ที่เจ้าพนักงานกล่าวหาเอง และหมายความรวมถึงจำเลยในคดีอาญาก่อนศาลพิพากษาด้วย⁴⁴ เช่นเดียวกับ อาจารย์ สุป็น พูลพัฒน์ ซึ่งมีความคิดเห็นว่า หมายความรวมถึงบุคคลที่ถูกฟ้องต่อศาลแล้วด้วย⁴⁵

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

³⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407.

⁴⁰ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 102.

⁴¹ สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ, หน้า 553.

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2

“(7) “คำร้องทุกข์” หมายความถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และกรกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

(8) “คำกล่าวโทษ” หมายความถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้ กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น”

⁴³ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407.

⁴⁴ คณิต ฦ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 1061.

⁴⁵ สุป็น พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา (ตอน 2), หน้า 546.

ในประเด็นของการช่วยเหลือ ผู้ต้องหา มีประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า หากสุดท้ายแล้ว ศาลมีคำพิพากษาว่า ผู้ต้องหานั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ในกรณีเช่นนี้มีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 วินิจฉัยไว้ว่า

“คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 จำเลยนำใบเสร็จจ่ายค่าปลอมไปแสดงต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ปล่อยผู้อื่นที่ถูกจับเรื่องอย่างนั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ที่ถูกจับมิได้กระทำความผิดอย่างใดแล้ว ผู้แสดงใบเสร็จก็ไม่มีผิดฐานช่วยให้พ้นจากอาญาตาม มาตรา 154

ทำใบเสร็จปลอมว่าจ้างที่ถูกจับเป็นของตนเพื่อจะให้เจ้าพนักงานปล่อยตัวผู้ถูกจับนั้น ไม่เป็นผิดฐานพยายามฉ้อโกง

จำเลยอุทธรณ์ขอให้รื้อการลงอาญา เมื่อปรากฏว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ศาลอุทธรณ์ก็ยกฟ้องได้”

คำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น ตัดสินตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154 วินิจฉัยในทำนองว่า การช่วย ผู้ต้องหาที่มีได้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือไม่มีความผิดตามมาตรานี้ เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 154 มีองค์ประกอบความผิดในตอนต้นว่า “ผู้ใดเจตนาจะช่วยผู้อื่นให้พ้นอาญาอันควรรับตามกฎหมาย” ดังนั้นผู้ต้องหาที่รับการช่วยเหลือจะต้องเป็นผู้กระทำความผิด หากผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้ช่วยเหลือก็มีใช่ผู้กระทำความผิดแต่ประการใดซึ่งเปรียบเทียบได้เช่นเดียวกับบทบัญญัติมาตรา 189 ในส่วนต้นที่บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ...” ดังนั้นจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น ผู้ต้องหาต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง

อย่างไรก็ตามจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น มีความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาบางท่านเห็นแย้ง เช่น ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์⁴⁶ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย และศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฦ นคร⁴⁷ มีความคิดเห็นเห็นว่า แม้ปรากฏว่า ผู้ต้องหา มิใช่ผู้กระทำความผิดจริง ผู้ช่วยเหลือก็มีความผิดตามมาตรานี้แล้ว คำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นตัดสินไม่ต้องตามตัวบทกฎหมาย⁴⁸

⁴⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407-408.

⁴⁷ คณิต ฦ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 1060-1061.

⁴⁸ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1, หน้า 383.

2) องค์ประกอบความผิดภายใน

องค์ประกอบภายในของบทบัญญัตินี้มีในส่วนของเจตนาธรรมดา คือรู้ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดว่าผู้รับความช่วยเหลือเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ต้องหา แต่ไม่ต้องรู้ถึงว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาตามบทบัญญัติใดหรือข้อหาใด และการกระทำนั้นต้องมีเจตนาพิเศษ คือการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาไปเพื่อไม่ให้ต้องโทษและเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมทั้งสองประการ ดังนั้นการช่วยเหลือทั่ว ๆ ไป เช่น เพื่อไม่ให้อดอาหารหรือให้หายจากการเจ็บไข้ได้ป่วย ยังไม่เป็นการกระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้⁴⁹ ทั้งการกระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้ต้องเป็นการกระทำที่มีเจตนาพิเศษเพื่อช่วยบุคคลอื่นนอกจากตัวผู้ช่วยเหลือนั่นเอง

อย่างไรก็ดี เจตนาพิเศษในส่วน “เพื่อมิให้ถูกจับกุม” มีคำอธิบายในเชิงวิชาการที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็นสองฝ่าย

ความคิดเห็นของฝ่ายแรก เช่น ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภักดิ์⁵⁰ มีความคิดเห็นว่า เพื่อมิให้ถูกจับกุม เป็นเจตนาพิเศษที่ใช้กับการกระทำทั้งการให้ที่พัก และ การซ่อนเร้นด้วย ซึ่งจะทำให้องค์ประกอบความผิดในส่วนของ การให้ที่พัก และการซ่อนเร้น แคลงไป กล่าวคือต้องกระทำเพื่อไม่ให้ต้องโทษและเพื่อมิให้ถูกจับกุม ดังนั้นการตีความตามความคิดเห็นของฝ่ายแรก ถ้ามีการให้ที่พัก หรือซ่อนเร้นในขณะที่ไม่มีการจับกุม แม้กระทำไปเพื่อไม่ให้ต้องโทษ ก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา

ความคิดเห็นของฝ่ายที่สอง เช่น ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์⁵¹ มีความคิดเห็นว่า กรณีของการให้ที่พัก ซ่อนเร้น กระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษสุดท้ายเพียงเพื่อไม่ให้ต้องโทษ เท่านั้น ส่วนการช่วยเหลือโดยวิธีการอื่นใดนอกจากนี้ต้องกระทำเพื่อมิให้ถูกจับกุมและเพื่อไม่ให้ต้องโทษ ดังนั้นการตีความตามความคิดเห็นของฝ่ายที่สอง การช่วยเหลือโดยการให้ที่พัก ซ่อนเร้น แม้จะทำในขณะที่ไม่มีการจับกุม เช่น ในขณะนั้นยังไม่มีผู้เสียหาย หรือเจ้าพนักงานตำรวจทราบถึงการกระทำความผิด แต่ผู้ช่วยเหลือได้ให้ที่พัก หรือซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อไม่ให้ต้องโทษ ก็เป็นการกระทำความผิดตามมาตราแล้ว

⁴⁹ จิตติ ดิงศภักดิ์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407-408.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน

⁵¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1, หน้า 380-381.

เมื่อพิจารณาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 95/2507 มีส่วนของการวินิจฉัยส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่า ศาลฎีกาในคดีนี้ได้อธิบายข้อกฎหมายตามบทบัญญัติมาตรา 189 ว่าการช่วยเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องเป็นกรณีการช่วยด้วยประการอื่นใดนอกจากการให้ที่พำนัก และซ่อนเร้น โดยมีข้อความส่วนหนึ่งของคำวินิจฉัยดังนี้

“...เกี่ยวกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 189 นั้น เห็นว่าการช่วยผู้อื่นเพื่อไม่ให้ต้องโทษอันจะเป็นความผิดตามมาตรา 189 นี้ จะต้องกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดใน 3 ประการที่ระบุไว้ คือ 1. โดยให้ที่พำนัก 2. โดยซ่อนเร้น 3. โดยช่วยอย่างอื่นเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ตามฟ้องโจทก์บรรยายว่า จำเลยกล่าวเท็จต่อเจ้าพนักงานในเรื่องทำพินัยกรรม เพื่อไม่ให้ต้องโทษเป็นการบรรยายเฉพาะองค์ความผิดที่ว่า "ช่วยผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องโทษ" ส่วนองค์ความผิดตอนที่ว่า ช่วยโดยให้ที่พำนัก หรือซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมนั้น โจทก์มิได้กล่าวในฟ้อง และตามคำบรรยายฟ้องก็ไม่อาจให้รู้ได้ว่า โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยกระทำการเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาถูกจับกุม เมื่อฟ้องขาดองค์ความผิด จึงไม่มีทางลงโทษตามมาตรา 189 นี้ได้คู่กัน”

คำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นเป็นกรณีที่ โจทก์ฟ้องจำเลยว่าได้กล่าวเท็จต่อเจ้าพนักงานในเรื่องทำพินัยกรรมเพื่อช่วยเหลือพวกที่ต้องหาว่าสมคบกันทำพินัยกรรมปลอมเพื่อไม่ให้ต้องโทษ เป็นกรณีที่ฟ้องว่าจำเลยได้ช่วยเหลือผู้ต้องหาโดยประการอื่นนอกจากการให้ที่พำนัก และการซ่อนเร้น โดยโจทก์มิได้บรรยายว่าการช่วยโดยประการอื่น ซึ่งในข้อเท็จจริงนี้คือการแจ้งความเท็จนั้น จำเลยได้ทำไปเพื่อมิให้ผู้ต้องหาถูกจับกุม ศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่าคำฟ้องของโจทก์เป็นคำฟ้องที่ขาดองค์ประกอบ จึงไม่อาจลงโทษจำเลยได้

ข. การกำหนดระวางโทษ

การกำหนดโทษตามบทบัญญัติ มาตรา 189 คือ ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งไม่มีการกำหนดเหตุจรรยาที่ปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา และการกำหนดโทษไม่พิจารณาถึงความร้ายแรงของผู้กระทำความผิดที่รับการช่วยเหลือ ทั้งนี้ บทบัญญัติมาตรา 189 มีเหตุยกเว้นโทษสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภทบัญญัติอยู่ในมาตรา

มาตรา 193 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา 184 มาตรา 189 หรือ มาตรา 192 เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้”

ความหมายของศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ นั้นหมายถึง ศาลจะลงโทษหรือไม่ลงโทษก็ได้ แต่ไม่ใช่บทที่ยกขึ้นเพื่อลดโทษ แต่บทบัญญัติมาตรา 189 นั้นไม่มีโทษขั้นต่ำ ดังนั้นศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษเพียงใดก็ได้⁵²

ความหมายของการเป็นบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยา มีความคิดเห็นของนักวิชาการแบ่งออกเป็นหลายฝ่ายด้วยกัน

ความคิดเห็นของฝ่ายแรก คือ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์⁵³ และศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ⁵⁴ มีความคิดเห็นว่า บิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยา หมายความว่าตามกฎหมายครอบครัว กล่าวคือ ต้องมีสถานะชอบด้วยกฎหมาย

ความคิดเห็นของฝ่ายที่สอง คือ อาจารย์ สุบัน พูลพัฒน์ มีความคิดเห็นว่าบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยา ต้องถือตามความเป็นจริง เนื่องจากโดยธรรมชาติของบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์กันในลักษณะนี้ย่อมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันและเป็นธรรมดา และควรตีความกฎหมายให้เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด⁵⁵

ความคิดเห็นของฝ่ายที่สาม คือ ศาสตราจารย์ ดร. คณพล จันทน์หอม มีความคิดเห็นว่า ควรแยกพิจารณาแต่ละกรณี โดยกรณีความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร ควรถือตามความเป็นจริงและตามกฎหมาย กล่าวคือ การช่วยเหลือกันเพราะเหตุเป็นบิดากับบุตรแม้จะไม่ใช่โดยชอบด้วยกฎหมายแต่ความผูกพันตามสัญชาตญาณที่บุตรและบิดาจะช่วยเหลือกันไม่ควรใช้ความสัมพันธ์โดยชอบด้วยกฎหมายมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และในกรณีตามกฎหมายนั้น หมายถึง ในกรณีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยทางการแพทย์เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พุทธศักราช 2558 มาตรา 29 ที่ให้ถือว่าเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาที่ประสงค์จะมีบุตรด้วย ซึ่งในกรณีนี้แม้ไม่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด บิดามารดากับ

⁵² จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 423-424.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 423.

⁵⁴ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2564), หน้า 106.

⁵⁵ สุบัน พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตรา ประมวลกฎหมายอาญา (ตอน 2), หน้า 564-565.

บุตรในกรณีนี้ก็ควรได้รับประโยชน์จากมาตรานี้ และกรณีความสัมพันธ์ฉันสามีภริยานั้น ควรถือตามกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว เพราะหากถือตามความเป็นจริงอาจยากต่อการพิสูจน์⁵⁶

3.1.2.2 บทบัญญัติอื่นตามประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากบทบัญญัติ มาตรา 189 ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอธิบายถึงบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาที่มีความใกล้เคียงกับ บทบัญญัติมาตรา 189 กล่าวคือมีองค์ประกอบความผิดที่คล้ายคลึงกัน เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือช่วยโดยประการอื่นใด ดังต่อไปนี้

ก. ความรับผิดเกี่ยวกับการให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือช่วยผู้ที่หลบหนีจากการคุมขัง เพื่อไม่ให้ถูกจับกุมตามมาตรา 192

ความรับผิดตามมาตรา 189 เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหายังไม่ถูกควบคุมตัวหรือถูกคุมขัง แต่ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวได้หลบหนีที่คุมขัง ไม่ว่าจะเป็นการการหลบหนีเองหรือมีบุคคลอื่นช่วยให้หลบหนีจากที่คุมขัง หากมีการช่วยเหลือผู้ที่หลบหนีจากที่คุมขังเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ผู้ช่วยเหลือมีความรับผิดตามมาตรา 192 ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ให้ผู้ที่หลบหนีจากการคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดตามมาตรา 192 เป็นคนละขั้นตอนกับการช่วยเหลือตามมาตรา 189 โดยหมายเฉพาะกรณีที่ผู้รับการช่วยเหลือได้หลบหนีจากการคุมขังเท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งการหลบหนีจากการคุมขังอาจเป็นการคุมขังตามอำนาจของศาล หรือตามอำนาจของพนักงานสอบสวน การช่วยเหลือเป็นการให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือวิธีการอื่นใด โดยกระทำไปโดยมีเจตนาธรรมดาพร้อมทั้งมีเจตนาพิเศษเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม

การกำหนดโทษตามบทบัญญัติ มาตรา 192 คือ ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมีเหตุยกเว้นโทษสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท บัญญัติอยู่ในมาตรา 193 เป็นหลักเกณฑ์เดียวกันกับมาตรา 189

⁵⁶ คณพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด 1, หน้า 264-265.

ข. ความผิดฐานช่วยผู้กระทำความผิดเป็นปกติธุระ ตามมาตรา 214

มาตรา 214 “ผู้ใดประพฤติดนเป็นปกติธุระเป็นผู้จัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้นหรือที่ประชุมให้บุคคลซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดนั้น เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้”

1) องค์ประกอบความผิด

1. องค์ประกอบความผิดภายนอก

การกระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นหลังจากที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว⁵⁷ เช่นกันกับมาตรา 189 โดยวิธีการช่วยเหลือเป็นการจัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้นหรือที่ประชุม โดยที่ผู้จัดหาไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของสถานที่ดังกล่าวก็ได้ โดยจัดทำให้แก่บุคคลซึ่งตนรู้ว่าการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้เฉพาะในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 เท่านั้น ไม่รวมถึงผู้ที่กระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายอื่น และไม่รวมถึงความผิดลหุโทษ โดยผู้กระทำต้องมีการกระทำที่ประพฤติดนเป็นปกติธุระ ซึ่งเทียบเคียงได้กับ ถ้อยคำว่า “ประพฤดิเป็นปรกติตน” ตามกฎหมายลักษณอาญา มาตรา 182

ความหมายของคำว่า “ประพฤดิตนเป็นปกติธุระ” มีความคิดเห็นของนักวิชาการแยกออกเป็นหลายฝ่ายด้วยกัน กล่าวคือ

ความคิดเห็นของฝ่ายแรก คือ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภทิพย์⁵⁸ และศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์⁵⁹ มีความคิดเห็นว่าการกระทำเป็นปกติธุระ หมายถึง ทำซ้ำ ๆ กัน ในลักษณะที่จะเป็นการกระทำเช่นนั้นต่อ ๆ ไป แม้เพียงสอง ครั้งก็น่าจะพอ จะกระทำตามมาตรานี้ก่อนหรือหลังการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดตามภาค 2 ก็ได้ แต่ต้องมีการกระทำตามภาค 2 เกิดขึ้นด้วย

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 340.

⁵⁸ จิตติ ดิงศภทิพย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 472.

⁵⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 25.

ความคิดเห็นของฝ่ายที่สอง คือ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย⁶⁰ มีความคิดเห็นว่า การกระทำเป็นปกติธุระ ต้องพิจารณาเจตนาของผู้กระทำ แม้จะกระทำครั้งแรกแต่มีเจตนาจะกระทำเป็นปกติธุระ คือจะกระทำสม่ำเสมอในภายหน้า ก็เป็นความผิดตามมาตรานี้ได้

ความคิดเห็นของฝ่ายที่สาม คือ อาจารย์ พิพัฒน์ จักรางกูร⁶¹ มีความคิดเห็นว่า การกระทำเป็นปกติธุระ จะต้องเป็นการกระทำหลายหนสม่ำเสมอจนเป็นที่เห็นได้ว่าเป็นปกติธุระ การกระทำครั้งเดียวแม้จะมีเจตนากระทำไปเรื่อย ๆ ไม่เข้าหลักเกณฑ์นี้ และการกระทำหลายครั้งอาจจะไม่เป็นปกติธุระเสมอไป ต้องถึงขนาดฟังได้ว่าเป็นปกติธุระ

การประพฤตินั้นเป็นปกติธุระอาจเป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 คนเดียวกันหลายครั้ง หรือ ต่างคนกันหลายครั้งก็ได้⁶²

2. องค์ประกอบความผิดภายใน

ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 นี้เพียงมีเจตนาธรรมดา คือรู้ว่าบุคคลให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น หรือ จัดหาที่ประชุมให้เป็นผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติในภาคที่ 2 นี้เพียงพอแล้ว โดยไม่ต้องมีเจตนาพิเศษ เพื่อไม่ให้ต้องหาแต่อย่างใด ซึ่งต่างจากมาตรา 189

2) การกำหนดระวางโทษ

การกำหนดโทษตามบทบัญญัติ มาตรา 214 คือ ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 182 ที่ให้ระวางโทษดังเช่นผู้สมรู้หรือผู้สนับสนุน และมีการกำหนดเหตุยกเว้นโทษตาม วรยศสอง กล่าวคือ ถ้าการกระทำความผิดนั้น เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้ อันเป็นหลักเกณฑ์เดียวกับเหตุยกเว้นโทษตามมาตรา 193 ซึ่งในกรณีนี้มีประเด็นปัญหาอย่างเดียวกันว่าบุคคลดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

⁶⁰ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 127.

⁶¹ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วย ความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดลหุโทษ (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2536), หน้า 17.

⁶² สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ, หน้า 652-653.

ทั้งนี้นอกจากตัวบทสารบัญญัติข้างต้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับช่วยเหลือผู้กระทำความผิดแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 24 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในกรณีความผิดเกี่ยวพันกัน ในอนุมาตรา (3) บัญญัติว่า

“เมื่อความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกันโดยเหตุหนึ่งเหตุใด เป็นต้นว่า

(3) ปรากฏว่าความผิดฐานหนึ่งเกิดขึ้นโดยมีเจตนาช่วยผู้กระทำความผิดอื่นให้พ้นจากรับโทษในความผิดอย่างอื่นซึ่งเขาได้กระทำได้

ดังนี้จะฟ้องคดีทุกเรื่อง หรือฟ้องผู้กระทำความผิดทั้งหมดต่อศาลซึ่งมีอำนาจชำระในฐานะความผิดซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าไว้ก็ได้

ถ้าความผิดอันเกี่ยวพันกันมีอัตราโทษอย่างสูงเสมอกัน ศาลซึ่งมีอำนาจชำระ ก็คือศาลซึ่งรับฟ้องเรื่องหนึ่งเรื่องใดในความผิดเกี่ยวพันกันนั้นไว้ก่อน”

บทบัญญัตินี้กำหนดวิธีการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษว่าสามารถดำเนินคดีทั้งคดีการกระทำความผิดหลักและคดีความผิดฐานที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในศาลเดียวกันได้

3.2 วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ

จากการศึกษาบทบัญญัติมาตรา 189 ในส่วนขององค์ประกอบความผิดและส่วนของการกำหนดโทษ พบว่าการนำบทบัญญัตินี้ไปปรับใช้ยังมีประเด็นปัญหาหลายประการซึ่งพิจารณาเห็นได้จากคำอธิบายในทางตำราของบูรพาจารย์ด้านกฎหมายอาญาที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันรวมไปถึงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาหลายท่าน ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายอาญาควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนว่ากรณีเช่นใดเป็นความผิดหรือไม่เป็นความผิด เพื่อเป็นการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงปัญหาของของบทบัญญัตินี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ ปัญหาความหมายของถ้อยคำในบทบัญญัติ ซึ่งจำแนกออกเป็นปัญหาในส่วนขององค์ประกอบความผิด และปัญหาการกำหนดระยะเวลาโทษ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ปัญหาความหมายของถ้อยคำในบทบัญญัติ

บทบัญญัติมาตรา 189 มีประเด็นปัญหาของถ้อยคำในบทบัญญัติที่นำมาสู่ความไม่ชัดเจนเมื่อมีการปรับใช้กฎหมายดังต่อไปนี้

3.2.1.1 ปัญหาองค์ประกอบความผิด

กรณีแรก ผู้รับการช่วยเหลือตามบทบัญญัตินี้มีด้วยกัน 2 กรณี คือ ผู้กระทำความผิด และผู้ต้องหา ในกรณีของคำว่าผู้กระทำความผิดไม่เกิดปัญหาในการปรับใช้แต่อย่างใด เพราะเป็นการสมเหตุสมผลแล้วที่การช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาด้วยตามทฤษฎีและแนวคิดของการเป็นผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิด ภายหลังจากการกระทำความผิด แต่ในกรณีของการช่วยเหลือบุคคลขณะที่มีสถานะเป็น ผู้ต้องหา เกิดปัญหาว่า ถ้าสุดท้ายแล้ว ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ได้กระทำความผิดและศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ในกรณีเช่นนี้ผู้ช่วยเหลือควรมีความรับผิดชอบตามบทบัญญัติมาตรา 189 หรือไม่ ซึ่งตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 ได้วินิจฉัยว่าเมื่อผู้รับการช่วยเหลือมิใช่ผู้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือขณะที่บุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหาไม่มีความผิดเช่นกัน อย่างไรก็ตาม แนวคำพิพากษาศาลฎีกานี้ขัดแย้งกับแนวคิดของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาหลายท่าน⁶³ ในประเด็นปัญหานี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการบัญญัติกฎหมายอาญาว่า จะยึดหลักเกณฑ์ใดเป็นสำคัญ ระหว่างการลงโทษผู้ที่ขัดขวางกระบวนการยุติธรรมโดยไม่พิจารณาว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ หรือการลงโทษบุคคลที่ช่วยเหลือผู้ที่ได้กระทำความผิดอย่างแท้จริง

ประเด็นปัญหาของคำว่า “ผู้ต้องหา” มีข้อพิจารณาต่อไปอีกว่าหากกฎหมายมีเจตนารมณ์ลงโทษบุคคลที่ช่วยเหลือผู้ต้องหาแม้จะไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดจริงเพราะถือว่าได้กระทำการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ในกรณีเช่นนี้ทำให้เกิดประเด็นพิจารณาต่อมาว่า การไม่บัญญัติให้รวมถึง การช่วยเหลือจำเลยด้วย จะทำให้การปรับใช้กฎหมายไม่เป็นไปในทางเดียวกันหรือไม่ แม้จะมีนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาบางท่านที่เห็นว่าคำว่าผู้ต้องหาให้รวมถึงจำเลยด้วย แต่นักวิชาการอีกหลายท่าน⁶⁴ ก็เห็นว่าคำว่าผู้ต้องหานั้น ควรพิจารณาตามนิยามที่บัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งไม่รวมถึงบุคคลที่ถูกฟ้องต่อศาล ดังนี้ หากข้อเท็จจริงเป็นกรณีและผู้เสียหายฟ้องบุคคลใดต่อศาลและศาลได้ประทับรับฟ้องแล้วอันมีผลให้บุคคลนั้นมีสถานะเป็นจำเลย หากมีการ

⁶³ โปรดดู หน้าที่ 60-62

⁶⁴ โปรดดู หน้าที่ 61

หลบหนีและมีผู้ช่วยเหลือจำเลยที่หลบหนีโดยการให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น หรือกระทำโดยประการใดไม่ให้เกิดจับกุม ผู้ช่วยเหลือนี้จะมีความรับผิดชอบตามบทบัญญัติมาตรา 189 หรือไม่ ในขณะที่บทบัญญัติมิได้บัญญัติถึงผู้เป็นจำเลย

กรณีที่สอง ความหมายของคำว่า “เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม” การจับกุมใช้เกณฑ์ใดในการพิจารณา เช่น ภายหลังจากการกระทำความผิดหากผู้ช่วยเหลือทราบถึงการกระทำความผิดและกระทำการช่วยเหลือโดยให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น หรือช่วยเหลือโดยประการใดเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกจับกุม โดยทันทีที่ยังไม่มี บุคคลใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย หรือเจ้าพนักงานตำรวจทราบการกระทำความผิดหรือทราบตัวผู้กระทำความผิด การช่วยเหลือกระทำไปโดยมีเจตนาพิเศษเพื่อมิให้ถูกจับกุม กรณีเช่นนี้จะกรณีช่วยเหลือเพื่อมิให้ถูกจับกุมหรือไม่ เนื่องจากมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522 วินิจฉัยว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดออกจากที่เกิดเหตุ ในขณะที่ยังไม่มีผู้มีอำนาจคนใดจะจับกุม จึงยังไม่ใช่การช่วยเหลือเพื่อมิให้ถูกจับกุม ซึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหากแปลความกฎหมายว่าความรับผิดชอบตามมาตรา 189 นี้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการออกหมายจับ หรือมีการติดตามจับกุมแล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าอาจทำให้การปรับใช้กฎหมายแคบเกินไปและไม่ครอบคลุมถึงการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดในทันที ทั้งที่การช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดในทันทีมีส่วนก่ออันตรายต่อสังคมเพราะทำให้หากภายหลังทราบการกระทำความผิดแล้วการติดตามผู้กระทำความผิดทำได้ยากยิ่งขึ้น และผู้กระทำความผิดอาจไปก่อความเสียหายกับบุคคลอื่นได้อีก

ทั้งนี้ประเด็นปัญหาของถ้อยคำว่า “เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม” นั้น เป็นเจตนาพิเศษที่ผู้ช่วยเหลือต้องมีสำหรับการกระทำทุกประเภทที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ คือทั้งการให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น การช่วยด้วยประการใด ๆ หรือ เฉพาะกรณีการให้ที่พำนัก หรือซ่อนเร้นเท่านั้นที่มีเจตนาพิเศษเพียงไม่ให้ออกรหัส ซึ่งถ้าเทียบเคียงกับกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 มาตรา 154 แล้วผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ากฎหมายเดิมมีบทบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนมากกว่าโดยแยกออกเป็นต่างอนุมาตรากัน โดยกรณีของการให้ที่พำนัก หรือ ซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดกระทำไปโดยมีเจตนาเพื่อไม่ให้ต้องโทษก็เพียงพอแล้ว ประเด็นปัญหาในส่วนนี้อาจเป็นประเด็นปัญหาที่เล็กน้อยแต่ก็มีผลทำให้การปรับใช้กฎหมายกรณีให้ที่พำนัก หรือ ซ่อนเร้นแคบลงไป ยกตัวอย่างเช่น กรณีระหว่างที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมีเจตนาจะหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรมโดยระหว่างนั้นมีผู้ช่วยเหลือโดยให้ที่พำนัก หรือ ซ่อนเร้น ผู้กระทำความผิด ในขณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ทราบถึงการหลบหนีนั้น และยังไม่มีการออกหมายจับหรือการติดตามจับกุมอีกครั้งหนึ่ง หากตีความว่าการให้ที่

พำนัก หรือการซ่อนเร้นมีเพียงเจตนาพิเศษเพื่อมิให้ต้องโทษเท่านั้น กรณีเช่นนี้ผู้ช่วยเหลือก็มีความรับผิดชอบตามบทบัญญัตินี้ได้ แต่หากตีความว่าการให้ที่พำนัก หรือการซ่อนเร้น ต้องมีเจตนาพิเศษทั้งเพื่อมิให้ถูกจับกุมและเพื่อมิให้ต้องโทษ จึงเป็นประเด็นปัญหาว่ากรณีเช่นนี้ผู้ช่วยเหลือจะมีความรับผิดชอบตามมาตรานี้หรือไม่

3.2.1.2 ปัญหาการกำหนดเหตุยกเว้นโทษ

บทบัญญัติมาตรา 189 นอกจากจะมีปัญหาของถ้อยคำของบัญญัติในส่วนองค์ประกอบความผิดแล้ว ยังมีประเด็นปัญหาในเรื่องของการกำหนดเหตุยกเว้นโทษซึ่งบัญญัติอยู่ในมาตรา 193 ว่า บุคคลที่กฎหมายบัญญัติว่าศาลอาจไม่ลงโทษนั้น คือ บิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ จะต้องมิสภาวะชอบด้วยกฎหมาย หรือถือตามความเป็นจริง ซึ่งนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาต่างมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป⁶⁵ ทั้งนี้บทบัญญัติเหตุยกเว้นโทษนี้มีผลต่อการกำหนดโทษของบุคคลเป็นอย่างมาก และในการกระทำความผิดตามมาตรา 189 นี้โดยส่วนใหญ่มักเป็นบุคคลใกล้ชิดที่ช่วยเหลือกัน

3.2.2 ปัญหาการกำหนดระวางโทษ

จากการศึกษาพัฒนาการของกฎหมายไทยของความรับผิดชอบ เห็นว่าแม้จะใช้ระบบซีวิลลอว์ แต่มีแนวคิดของระบบคอมมอนลอว์แฝงอยู่ การประชุมคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาได้อ้างอิงถึงกฎหมายอังกฤษ ซึ่งที่มาของบทบัญญัตินี้มีสาเหตุมาจากต้องการบัญญัติกฎหมายขึ้นมอดช่องว่างการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการ (Accessory after the fact) ที่มีแนวคิดว่าการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดมีความร้ายแรงน้อยกว่าการเป็นตัวการในการกระทำความผิด หรือแม้แต่การเป็นผู้สนับสนุนก่อนหรือขณะกระทำความผิด จึงต้องมีการบัญญัติไว้ต่างหากโดยมิให้รับโทษเท่าตัวการ

ทั้งนี้ประกอบกับการศึกษาพัฒนาการของกฎหมายไทยตั้งแต่สมัยกฎหมายตราสามดวง ในส่วนของกฎหมายลักษณะโจร การกำหนดโทษของผู้เป็นสมโจรรับโทษเพียงกึ่งหนึ่งขององค์โจร และในบางฐานความผิดการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดคำนึงความร้ายแรงของความผิดของผู้รับการช่วยเหลือเป็นสำคัญเช่นเดียวกับกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 มาตรา 154 วรรคสาม ที่กำหนดเหตุลดโทษสำหรับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดมีโทษสูง เห็นได้ว่าการกำหนดระวางโทษที่คำนึงความร้ายแรงกับโทษของผู้กระทำความผิดที่รับความช่วยเหลือ ดังนี้ผู้วิจัยมี

⁶⁵ โปรดดู หน้า 65

ความคิดเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 189 ปัจจุบันขาดหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดโทษในความผิดฐานนี้ กล่าวคือ การกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดตามมาตรา 189 ขาดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระวางโทษที่ต้องไม่เกินสัดส่วนที่ผู้กระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือได้รับ แม้ว่าการกำหนดระวางโทษตาม มาตรา 189 จะไม่มีการกำหนดระวางโทษขั้นต่ำ ศาลมีดุลพินิจที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 นี้เพียงใดก็ได้ แต่ก็ไม่มีหลักประกันว่าผู้รับการช่วยเหลือจะได้รับโทษไม่เกินไปกว่าบุคคลที่ตนให้การช่วยเหลือ และพิจารณาบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญามีหลายกรณีที่มีกำหนดระวางโทษต่ำกว่าโทษตามมาตรา 189 นี้ และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ การบัญญัติความผิดมาตรา 189 แม้จะเป็นบทบัญญัติเฉพาะที่เป็นฐานความผิดประเภทหนึ่งแต่โดยหลักการและที่มาแล้วเป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่ออุดช่องว่างการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด เมื่อการกำหนดระวางโทษของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดยังพิจารณายึดโยงกับความผิดที่ให้การสนับสนุน การช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดเดิมก็เป็นผู้สมรู้รูปแบบหนึ่ง แต่ภายหลังได้มีการบัญญัติเป็นการเฉพาะ เมื่อการกำหนดระวางโทษไม่มีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดที่รับการช่วยเหลือ อาจส่งผลให้เกิดการกำหนดระวางโทษที่ไม่สัมพันธ์และขัดกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment)

ในบทต่อไปผู้วิจัยจะศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศว่า การบัญญัติความรับผิดลักษณะนี้ในระบบกฎหมายของต่างประเทศทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law System) ว่ามีแนวคิดในเรื่องนี้อย่างไร และบัญญัติความรับผิดโดยมีหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษอย่างไร เพื่อนำมาใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยต่อไป

บทที่ 4

กฎหมายต่างประเทศว่าด้วยความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

เมื่อได้ศึกษาพัฒนาการของกฎหมายไทยว่าด้วยความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดและประเด็นปัญหาของบทบัญญัติมาตรา 189 ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกฎหมายต่างประเทศว่าด้วยความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศทั้ง 4 ประเทศคือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยจะศึกษาหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทบัญญัติของประเทศไทยในลำดับต่อไป

ทั้งนี้ในการอธิบายหลักเกณฑ์กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ผู้เขียนจะใช้คำว่า ผู้กระทำความผิดหลัก ซึ่งหมายถึงผู้ลงมือกระทำความผิดหรือตัวการในการกระทำความผิดก่อนหน้าที่เป็นผู้รับการช่วยเหลือ และใช้คำว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดหลัก ซึ่งหมายถึงความรวมไปถึงผู้ชี้และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดก่อนหน้า เนื่องจากความรับผิดในการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด จะต้องอธิบายไปถึงหลักเกณฑ์ของการกระทำความผิดหลักหรือความผิดก่อนหน้านั้นด้วย

4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้วิจัยเลือกศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุผลเพื่อศึกษาหลักกฎหมายเรื่องผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกับหลักกฎหมายไทยในข้อใดบ้าง หรือมีประเด็นกฎหมายใดที่กฎหมายสหรัฐอเมริกามีความชัดเจนแต่กฎหมายไทยยังไม่มีคำตอบในข้อนั้น แม้ว่าระบบกฎหมายอาญาของไทยจะใช้ระบบซีวิลลอว์ แต่ที่มาของกฎหมายมาตรา 189 นี้ เมื่อครั้งที่มีการประชุมคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ได้มีการหยิบยกถึงประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายลักษณอาญา มาตรา 154 (เทียบเคียงได้กับบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189) กับหลักผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้เปรียบเทียบกับอยู่บ้างซึ่งหลักผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเป็นหลักการที่ยังคงปรากฏอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้วิชาการด้านกฎหมาย

อาญาบางท่าน¹ ได้ให้ความคิดเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 189 เป็นบทบัญญัติที่เข้ามาอุดช่องว่างของการเป็นผู้ช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ผู้วิจัยจึงจะศึกษาหลักเกณฑ์ความรับผิดผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของประเทศไทย

4.1.1 แนวคิดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) การจำแนกประเภทของการเป็นผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดจึงได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิมซึ่งการแบ่งแยกประเภทนี้ใช้เฉพาะกับการเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดประเภท Felony เท่านั้น โดยที่ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิมแบ่งแยกการกระทำความผิดออกเป็น 3 ประเภท คือ Treason, Felony และ Misdemeanor ทั้งนี้แต่ละมลรัฐได้มีบทบัญญัติแบ่งประเภทของความผิดที่มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปจำแนกตามระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ตัวอย่างเช่น กฎหมายมลรัฐฟลอริดาจำแนกระดับความผิดประเภท Felony ออกเป็นอีกหลายระดับ

การจำแนกประเภทผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิมแบ่งออกเป็น ตัวการในขั้นต้น (Principal at the first degree) ซึ่งหมายถึงผู้กระทำความผิด ตัวการในชั้นรอง (Principal at the second degree) ซึ่งหมายถึงผู้ช่วยเหลือตัวการในขั้นต้นในการกระทำความผิดโดยปรากฏตัวอยู่ในสถานที่เกิดเหตุขณะที่มีการกระทำความผิด ผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact) ซึ่งหมายถึงผู้ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดแต่ไม่ได้ปรากฏตัวอยู่ในสถานที่เกิดเหตุและผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ทราบว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อให้หลบหนีการถูกจับกุม หรือ การพิจารณาคดี เป็นต้น²

ดังนั้นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด ผู้ช่วยเหลืออาจมีสถานะเป็นตัวการในชั้นรอง (Principal at the first degree) หรือ ผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact) ขึ้นอยู่กับว่าในขณะที่ช่วยเหลือ ผู้นั้นปรากฏอยู่ในสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ โดยทั้งสองประเภทมีความรับผิดเท่ากับตัวการในขั้นต้น (Principal at the first degree)

¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, หน้า 25-26.

² Ellen S. Podgor *et al.*, Criminal Law : Concepts and Practice, 4th ed. (North Carolina: Carolina Academic Press, 2018), p. 520.

อย่างไรก็ตามการแบ่งแยกประเภทผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดข้างต้นมีการแก้ไขโดยยกเลิกการจำแนกประเภทระหว่างตัวการทั้งสองประเภท และผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิดโดยกำหนดให้เป็นประเภทเดียวกันและมีโทษเท่ากัน³ ตามตัวอย่างบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา หมวดที่ 18 ว่าด้วยกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United States Code Title 18 - Crimes and Criminal Procedure) มาตรา 2 (a) ซึ่งบัญญัติโดยรวมว่าบุคคลที่กระทำความผิด หรือบุคคลที่ได้ช่วยเหลือ (aids) ยุยง (abets) ให้คำแนะนำ (counsels) สั่งการ (commands) จูงใจ (induces) หรือ จัดหา (procures) ให้มีการกระทำความผิด จะถูกลงโทษเช่นเดียวกับตัวการ⁴

กรณีของการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด ถูกบัญญัติแยกออกมาโดยไม่ถือว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้กระทำความผิด⁵ แม้จะใช้คำว่า Accessory after the fact หรือผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดก็ตาม โดยผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนี้หมายเฉพาะถึงการช่วยเหลือประเภทที่เป็นการช่วยผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงการจับกุม การพิจารณา หรือการพิพากษาลงโทษเท่านั้น ส่วนการช่วยเหลือประเภทอื่นถูกบัญญัติอยู่ในบทบัญญัติความรับผิดที่แตกต่างกันไป

ประเทศสหรัฐอเมริกามีบทบัญญัติผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ทั้งในประมวลกฎหมายอาญารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา และกฎหมายของมลรัฐ โดยที่กฎหมายของบางมลรัฐใช้คำว่า Accessory after the fact ในการบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะของการกระทำความผิดที่เป็นการซ่อนเร้นตัวผู้กระทำความผิดจากกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้กฎหมายของบางมลรัฐอาจไม่ได้นำคำนี้มาใช้ แต่จัดให้ลักษณะของการกระทำที่เป็นการซ่อนเร้นตัวผู้กระทำความผิดซึ่งเทียบเคียงได้กับหลักเกณฑ์ของ Accessory after the fact ให้เป็นหนึ่งในความผิดประเภทที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม (Obstruction of Justice) ซึ่งประกอบไปด้วยการกระทำความผิดหลายรูปแบบ เช่น การขัดขวางกระบวนการทางกฎหมาย หรือ การทำลายหรือเข้าไปข้องเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หรือ การช่วยเหลือ การให้ที่พักแก่ผู้กระทำความผิดนั้น⁶ การเป็น

³ Ibid., 521.

⁴ The United States Code, Title 18, Section 2 (a)

“Whoever commits an offense against the United States or aids, abets, counsels, commands, induces or procures its commission, is punishable as a principal.”

⁵ Joshua Dressler, *Criminal Law*, 3rd ed. (St. Paul, MN: West Academic, 2015), p. 230.

⁶ Wayne R. LaFave, *Criminal Law*, 5th ed. (St. Paul, Minn: West, 2010), p. 757.

ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) มีความสัมพันธ์กับความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรม อาจกล่าวได้ว่าหลักเกณฑ์ของการกระทำที่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดมีลักษณะทับซ้อนกับความผิดประเภทการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในกรณีการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิดและผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด

ประเด็น	ความรับผิด	
	Accessory Before the Fact	Accessory After the Fact
หลักเกณฑ์ความรับผิด	บุคคลซึ่งช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ สิ่ง หรือ ใ้ใจให้บุคคลอื่นกระทำความผิดประเภท Felony และไม่ได้ปรากฏอยู่ในสถานที่เกิดเหตุ	บุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด เพื่อให้หลีกเลี่ยงจากการถูกตรวจพบการกระทำความผิด ภายหลังจากการกระทำความผิดโดยที่บุคคลผู้ช่วยเหลือนั้นทราบว่ามีกระทำความผิดประเภท Felony เกิดขึ้น
การกำหนดโทษ	การกำหนดโทษเช่นเดียวกับการเป็นตัวการในการกระทำความผิด	การกำหนดโทษไม่เท่ากับการเป็นตัวการในการกระทำความผิด โดยอาจมีการกำหนดระวางโทษไว้เป็นการเฉพาะ หรือการกำหนดระวางโทษให้ลดหลั่นจากโทษที่กำหนดไว้สำหรับกรณีการเป็นตัวการในการกระทำความผิดนั้น

4.1.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด เป็นการช่วยเหลือรูปแบบหนึ่งที่จัดอยู่ในลักษณะของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ซึ่งบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา หมวดที่ 18 ว่าด้วยกฎหมายอาญาและ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (United States Code Title 18 - Crimes and Criminal Procedure) มาตรา 3 บัญญัติหลักเกณฑ์ของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไว้ว่า⁷

“ผู้ใดทราบว่ามี การกระทำความผิดตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้น ได้ กระทำการ รัับ บรรเทา ให้ความสะดวก ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อซ่อนเร้น หรือหลีกเลี่ยงการจับกุม การ พิจารณาคดี การลงโทษ บุคคลนั้นคือผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact)

เว้นแต่ว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น โทษของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ต้องไม่เกินไปกว่าครึ่งหนึ่งของโทษจำคุกขั้นสูงสุดที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการนั้น หรือโทษ ปรับขั้นสูงสุดลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการนั้น หรือทั้งสองกรณี หรือถ้าผู้กระทำความผิดที่เป็น ตัวการต้องถูกลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต โทษของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำ ความผิดคือโทษจำคุกไม่เกินไปกว่า 15 ปี”

กรณีบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา มาตรา 3 ข้างต้น เห็น ได้ว่า บัญญัติต้องประกอบกับการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ซึ่งมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดโดยการช่วยเหลือเป็นการ กระทำไปเพื่อซ่อนเร้น หลีกเลี่ยงการจับกุม การพิจารณาคดี และการลงโทษ อย่างไรก็ตามแต่ละมล รัฐอาจบัญญัติกฎหมายขึ้นเองเพื่อใช้ในมลรัฐของตนซึ่งมีถ้อยบัญญัติที่แตกต่างกันออกไปบ้าง แต่ หลักเกณฑ์สำคัญที่มีร่วมกันมีดังนี้

ก. หลักเกณฑ์ความรับผิด

หลักเกณฑ์ของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดปรากฏอยู่ในคำพิพากษาของ ศาลสูงสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้คำพิพากษาที่ผู้วิจัยนำมาพิจารณามีทั้ง คำพิพากษาศาลระดับสหพันธรัฐ (Federal Court) และคำพิพากษาศาลระดับมลรัฐ (State Court) แต่มีหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกันใน

⁷ The United States Code, Title 18, Section 3

“Whoever, knowing that an offense against the United States has been committed, receives, relieves, comforts, or assists the offender in order to hinder or prevent his apprehension, trial or punishment, is an accessory after the fact.

Except as otherwise expressly provided by any Act of Congress, an accessory after the fact shall be imprisoned not more than one-half the maximum term of imprisonment or (notwithstanding Section 3571) fined not more than one-half the maximum fine prescribed for the punishment of the principal, or both; or if the principal is punishable by life imprisonment or death, the accessory shall be imprisoned not more than 15 years.”

การพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด โดยผู้วิจัยจะแยกพิจารณาหลักเกณฑ์ความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งแบ่งออกเป็นการกระทำที่เป็นความผิด (Actus Reus) และเจตนาภายใน (Mens Rea) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ดังนี้

1. องค์ประกอบภายนอก (Actus Reus)

1.1 ผู้กระทำ

บุคคลที่จะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนี้ต้องไม่ใช่ตัวการ (Principal) ทั้งตัวการในชั้นต้น (Principal at the first degree) และตัวการในชั้นรอง (Principal at the second degree)⁸ การกระทำของตัวการที่เกิดขึ้นหลังจากที่ตนกระทำความผิด ไม่ทำให้เกิดความรับผิดในฐานะผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดอีก เนื่องจากการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องเป็นบุคคลที่มีเจตนาจะช่วยผู้กระทำความผิด เป็นการกระทำอีกขั้นตอนหนึ่งที่แยกออกมาจากการกระทำความผิดแรก จึงสัมพันธ์กับหลักเกณฑ์ที่ว่าต้องมีการกระทำความผิดโดยตัวการในความผิดฐานหนึ่งสำเร็จลงแล้วก่อน จึงจะเกิดความรับผิดของบุคคลที่เข้าช่วยเหลือในภายหลังเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้⁹ ตัวอย่างคำพิพากษา คดี *Staten v. State*¹⁰ และคดี *Donald v. State*¹¹

ในทางตรงกันข้าม กรณีของผู้สนับสนุนก่อนหรือขณะกระทำความผิด (Accessory before the fact) อาจมีความรับผิดเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) อีกได้¹² และในกรณีที่บุคคลปรากฏอยู่ในที่เกิดเหตุแต่ไม่ได้มีการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือ ยุยงก่อนหรือขณะกระทำความผิด แต่ภายหลังที่มีการกระทำความผิดแล้วจึงให้การช่วยเหลือ บุคคลนั้นสามารถเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้ ตัวอย่างคำพิพากษา คดี *State v. Collins*¹³ ที่มีประเด็นว่า การพิสูจน์การเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ไม่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่ามีการปรากฏตัวของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดอยู่ในสถานที่หรือไม่ เนื่องจากเดิมหาก

⁸ Perkins, R. M., "Parties to Crime," *University of Pennsylvania Law Review and American Law Register*: 581-623.

⁹ LaFave, W. R., *Criminal Law*, p. 753.

¹⁰ *Staten v. State*, 519 So.2d 622 (Fla. 1988)

¹¹ *Donald v. State* 722 So.2d 177 (Fla.1998)

¹² LaFave, W. R., *Criminal Law*, p. 755.

¹³ *State v. Collins*, 329 S.C. 23 (S.C. 1998)

บุคคลปรากฏตัวอยู่ในที่เกิดเหตุไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด โดยศาลไ่ว่างหลักวินิจฉัยใหม่ในคดีนี้ว่า หากการกระทำนั้นเข้าหลักเกณฑ์ว่ามีเจตนาที่จะช่วยผู้กระทำความผิดภายหลังที่มีการกระทำความผิดแล้วก็เพียงพอ แม้ว่าผู้ช่วยเหลือจะอยู่ในที่เกิดเหตุขณะที่มีการกระทำความผิดก็ตาม

1.2 การกระทำ

ลักษณะของการกระทำที่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องมีลักษณะเป็นการช่วยตัวผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม การกระทำที่เป็นช่วยรับเอาทรัพย์สินไปไม่ใช่ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด โดยการช่วยเหลือนั้นต้องมีการกระทำในลักษณะที่ไม่ใช่เพียงการนิ่งเฉย เช่น การไม่แจ้งหรือไม่ให้ข้อมูลแก่เจ้าพนักงานยังไม่มี ความรับผิด หรือความผิดพลาดในการรายงานความผิดหรือความผิดพลาดในการจับกุม¹⁴ กรณีเช่นนี้ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความรับผิดเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ดังคำวินิจฉัยของศาลในคดี *Satterfield v. State*¹⁵

ตัวอย่างการกระทำที่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้ เช่น **การให้ที่พัก การซ่อนเร้น** การปกปิดตัวผู้กระทำความผิด การช่วยให้หลบหนี การปกปิด ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงพยานหลักฐาน การให้การเท็จในการสอบสวน การให้ข้อมูลเท็จต่อเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อให้บุคคลอื่นนั้นพ้นจากการเป็นผู้ต้องสงสัย¹⁶

ทั้งนี้การช่วยเหลือไม่จำเป็นต้องสำเร็จลง ประเด็นสำคัญคือมีการกระทำที่ปรากฏออกมาว่าผู้ช่วยเหลือมีเจตนาจะช่วยให้ผู้กระทำความผิดพ้นจากกระบวนการทางกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่มีการพยายามเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดดังเช่นคำพิพากษาของศาลในคดี *Bush v. State*¹⁷

1.3 วัตถุประสงค์การกระทำ

ผู้รับการช่วยเหลือจากผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนั้นหมายความถึง ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นตัวการ โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดคือ มีการกระทำความผิดประเภท Felony เกิดขึ้นซึ่งสืบเนื่องมาจากหลักกฎหมายคอมมอนลอว์

¹⁴ Podgor, E. S. et al., *Criminal Law : Concepts and Practice*, p. 521.

¹⁵ *Satterfield v. State*, 252 Ark. 747 (Ark. 1972)

¹⁶ LaFave, W. R., *Criminal Law*, p. 755.

¹⁷ *Bush v. State*, 359 So.2d 556 (Fla. 4th DCA 1978)

ดั้งเดิมที่แบ่งแยกประเภทของผู้กระทำความผิดเฉพาะกรณีความผิดประเภท Felony เท่านั้นซึ่งหมายถึง ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต หรือ มีโทษจำคุกมากกว่าหนึ่งปี แต่ทั้งนี้ในปัจจุบันการแบ่งประเภทความผิด Felony อาจแตกต่างกันออกไปในแต่ละมลรัฐ กล่าวคือ บางมลรัฐกำหนดระดับความผิดประเภท Felony ที่มีระดับของความร้ายแรงที่มีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป ดังนั้นหลักเกณฑ์ในข้อนี้จึงหมายถึงว่ามีการกระทำความผิดประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ใช้กับผู้สนับสนุนภายหลังจากกระทำความผิดเกิดขึ้น

นอกจากนี้การเป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดสำหรับการกระทำความผิดฐานใด ต้องมีการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังจากที่ความผิดฐานนั้นสำเร็จลงแล้ว กล่าวคือ บุคคลไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) หากการช่วยเหลือเกิดขึ้นหลังจากการลงมือฆ่าแล้ว แต่เกิดขึ้นก่อนผู้เสียหายเสียชีวิต¹⁸ ดังเห็นได้จากคำพิพากษาของศาลในคดี Baker v. State¹⁹ มีประเด็นในคดีว่า จำเลยถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยบังคาลโทษ (voluntary manslaughter) แต่ในขณะที่จำเลยได้ทำการย้ายร่างของผู้เสียหายซึ่งถูกผู้กระทำความผิดแทงเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ตรวจพบ ขณะนั้นผู้เสียหายยังมีชีวิตอยู่ และเสียชีวิตหลังจากนั้น 11 วัน เมื่อขณะที่จำเลยช่วยเหลือ การกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยบังคาลโทษ (voluntary manslaughter) ยังไม่สมบูรณ์ จำเลยไม่มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยบังคาลโทษ (voluntary manslaughter) และศาลได้วางหลักวินิจฉัยในคดีนี้ว่า บุคคลไม่อาจมีความรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดนั้น ถ้าการกระทำความผิดที่สนับสนุนนั้นยังไม่สมบูรณ์

ตัวอย่างคำพิพากษาอื่น ๆ ที่นำหลักนี้มาใช้อ้างอิงเช่น คดี Harrel v. State²⁰ ผู้ช่วยเหลือพาผู้กระทำความผิดหลบหนี หลังจากผู้กระทำความผิดทำร้ายผู้เสียหายจนมีบาดแผลขนาดใหญ่ แต่ผู้เสียหายยังมีชีวิตอยู่ ผู้ช่วยเหลือไม่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (murder) หรือคำพิพากษาของศาลในคดี Little v. United States²¹ จำเลยไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นหากขณะที่จำเลยพาผู้ถูกลงมือยิงผู้เสียหายออกจากที่เกิดเหตุผู้เสียหายยังคงมีชีวิตอยู่ หรือคดี United States v. Nystrom²² ผู้เสียหายต้องเสียชีวิตก่อนที่จำเลย

¹⁸ LaFave, W. R., *Criminal Law*, p. 753.

¹⁹ Baker v. State, 184 Tenn. 503 (Tenn. 1947)

²⁰ Harrel v. State, 39 Miss. 702 (1861)

²¹ Little v. United States, 709 A.2d 708 (D.C. 1998)

²² United States v. Nystrom, 39 M.J. 698, 704 n. 3 (N.M.C.M.R. 1993)

เข้าช่วยเหลือผู้กระทำความผิด หรือคดี *State v. Williams*²³ เพื่อจะลงโทษการกระทำที่เป็นการสนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ต้องปรากฏว่าความผิดนั้นได้เสร็จลงแล้วคือ ผู้เสียหายเสียชีวิต หากการช่วยพาผู้กระทำความผิดหลบหนีเกิดขึ้นก่อนการเสียชีวิต ผู้ช่วยเหลือไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานนั้นได้

อย่างไรก็ตามจากแนวคำพิพากษาข้างต้น แม้ว่าจำเลยไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐานที่ยังไม่เสร็จลงแล้วได้ แต่หากในขณะที่ผู้สนับสนุนเข้าช่วยเหลือมีความผิดสำเร็จลงแล้วในอีกฐานหนึ่ง เช่น กรณีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (murder) ถ้าการช่วยเหลือเกิดขึ้นก่อนที่ผู้เสียหายเสียชีวิต แม้ผู้ช่วยเหลือจะไม่สามารถเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (murder) ได้ แต่ผู้ช่วยเหลืออาจเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานอื่นได้สำเร็จลงไปแล้วเช่น ฐานทำร้ายร่างกาย (assault) เช่น ตัวอย่างคำพิพากษาคดี *State v. Chism*²⁴ ซึ่งมีประเด็นในคดีว่า หลังจากที่ผู้กระทำความผิดแทงผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดพาผู้เสียหายขึ้นรถที่มีจำเลยนั่งอยู่ด้วย ในขณะที่ผู้เสียหายยังมีชีวิตอยู่ จำเลยเห็นบาดแผลการถูกแทง ผู้กระทำความผิดใช้ให้จำเลยและเพื่อน ขับรถพาตนไปยังสถานที่หนึ่ง หลังจากนั้นได้ใช้ให้จำเลยและเพื่อนพาผู้เสียหายลงจากรถไปไว้ยังสถานที่นั้น พร้อมกับผู้กระทำความผิดลงจากรถด้วย และจำเลยกับเพื่อนก็ขับรถออกไป การช่วยเหลือของจำเลยเกิดขึ้นก่อนที่ผู้เสียหายเสียชีวิต ซึ่งจำเลยไม่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐานฆ่า แต่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

ทั้งนี้นอกจากหลักเกณฑ์ที่ว่า ความรับผิดชอบของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องเกิดขึ้นภายหลังจากการกระทำความผิดฐานนั้นเสร็จลงแล้ว ผู้ช่วยเหลือจึงจะมีความรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐานนั้น โดยไม่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ว่า การเกิดขึ้นของการกระทำความผิดถูกรวบรวมการกระทำความผิดหรือมีการฟ้องร้องอย่างเป็นทางการแล้วหรือไม่ หรือเพียงแต่เป็นผู้ต้องสงสัยในการกระทำความผิด²⁵ เพียงได้กระทำหลังจากที่ความผิดสำเร็จ ดังนั้น แม้ภายหลังจากการกระทำความผิดจะยังไม่มีบุคคลใด (นอกจากผู้กระทำความผิดและผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด) ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงการกระทำความผิดนั้นผู้ช่วยเหลือก็มีความรับผิดชอบได้ ตัวอย่างคำพิพากษาของศาลในคดี *Howard v. People*²⁶

²³ *State v. Williams*, 229 N.C. 348 (N.C. 1948)

²⁴ *State v. Chism* 436 So. 2d 464 (La. 1983)

²⁵ Justin Miller, *Handbook of Criminal Law*, 35th ed. (St. Paul, MN: West 1975), p. 239.

²⁶ *Howard v. People*, 97 Colo. 550 (Colo. 1935)

การพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด เนื่องจากผู้สนับสนุน ภายหลังการกระทำความผิดมีสถานะเป็นผู้สนับสนุน (Accessory) รูปแบบหนึ่ง จึงต้องศึกษาถึงวิธี พิจารณาคดีของผู้สนับสนุนซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทหนึ่ง (Accomplice) ว่ามี ความสัมพันธ์กับความรับผิดของผู้กระทำความผิดหลักเพียงใด โดยหลักกฎหมายคอมมอนลอว์เดิม ผู้สนับสนุนไม่อาจถูกพิพากษาว่ากระทำความผิด จนกว่าตัวการจะมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด (Conviction) และไม่อาจมีความรับผิดในฐานะความผิดที่ร้ายแรงมากกว่าหรือในระดับความผิดที่ ร้ายแรงไปกว่าตัวการได้ อย่างไรก็ตามหลายมลรัฐได้ยกเลิกหลักกฎหมายคอมมอนลอว์เดิมนี โดยไม่มี หลักกฎหมายที่ห้ามดำเนินคดีผู้สนับสนุนหากตัวการยังไม่ถูกดำเนินคดี เนื่องจากหลายกรณีที่ไม่อาจ ลงโทษตัวการได้เพราะตัวการหลบหนีออกจากเขตอำนาจศาล หรือเสียชีวิต หรือมีภูมิคุ้มกันจากการ ถูกฟ้องร้อง ดังนั้นการพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนจึงไม่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องมีคำ พิพากษาลงโทษตัวการเสียก่อน ในทางกลับกันกรณีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง สาเหตุของการยกฟ้อง อาจเป็นไปได้ทั้งกรณีที่ตัวการไม่ได้กระทำความผิด เป็นผลให้ผู้สนับสนุนไม่มีความรับผิดด้วย หรืออาจ เป็นกรณีที่ไม้อาจลงโทษตัวการได้เนื่องจากสาเหตุบางประการ แต่การกระทำความผิดนั้นได้เกิดขึ้น จริง ซึ่งกรณีนี้ผู้สนับสนุนยังคงมีความรับผิดได้²⁷

การพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดแต่เดิมมีหลักการ เช่นเดียวกับหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิม กล่าวคือ ต้องมีคำพิพากษาลงโทษตัวการเสียก่อน จึง จะลงโทษผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้ แต่ปัจจุบันเนื่องจากแนวคิดที่เปลี่ยนไปว่าการ กระทำในลักษณะนี้เป็นการกระทำความผิดที่แยกออกมาต่างหาก ไม่ได้มีลักษณะเป็นผู้ร่วมกระทำ ความผิดแล้ว และการพิจารณาความรับผิดผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดที่ขึ้นอยู่กับความ รับผิดของตัวการมีข้อเสียในกรณีที่ตัวการตาย หรือหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรมทำให้ไม่สามารถ ลงโทษผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้ ดังนั้นการพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุน ภายหลังการกระทำความผิดจึงไม่ขึ้นอยู่กับว่าตัวการมีคำพิพากษาลงโทษแล้วหรือไม่ ผู้สนับสนุน ภายหลังการกระทำความผิดอาจถูกฟ้องร้อง หรือถูกพิพากษาว่ามีความผิด หรือถูกลงโทษได้ โดยไม่ พิจารณาว่าจะมีคำพิพากษาลงโทษตัวการมาก่อนหรือไม่ และไม่พิจารณาว่าตัวการได้เข้าสู่

²⁷ Dressler, J., *Understanding Criminal Law*, p. 445.

กระบวนการยุติธรรมแล้วหรือไม่²⁸ แต่ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงให้ได้ความว่ามีการกระทำความผิดหลักนั้นเกิดขึ้นจริง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ไม่ขึ้นอยู่กับผลคำพิพากษาของศาลในคดีที่พิจารณาความรับผิดของตัวการ แต่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่ต้องพิสูจน์ได้ว่า ความผิดที่ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดให้ความช่วยเหลือนั้นได้เกิดขึ้นจริง²⁹

2. องค์ประกอบภายใน (Mens Rea)

ประการแรก ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องรู้ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้รับความช่วยเหลือเป็นผู้กระทำความผิดประเภท Felony

ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องรู้ข้อเท็จจริงที่ว่าผู้รับความช่วยเหลือเป็นผู้กระทำความผิดประเภท Felony ความเข้าใจผิดไปว่าบุคคลนั้นกระทำความผิด ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดนี้ หรือเพียงแต่ว่าบุคคลนั้นเป็นเพียงผู้ต้องหา ในทางกลับกันถ้าบุคคลที่รับความช่วยเหลือกระทำความผิดไม่จำเป็นต้องมีการถูกกล่าวหา³⁰ การรู้ข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอาจไม่ต้องทราบรายละเอียดทั้งหมด เพียงแต่มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่ทำให้เห็นว่าผู้ช่วยเหลือพอจะทราบได้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ตัวอย่าง คำพิพากษาคดี United States v. Graves³¹ ซึ่งตัดสินโดยอ้างอิงบทบัญญัติ United States Code Title 18 มาตรา 3 ที่วินิจฉัยว่า จำเลยต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และเมื่อจำเลยทราบถึงข้อเท็จจริงนั้นแล้วจึงจะลงโทษจำเลยที่ได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงการถูกจับกุม หรือการพิจารณาคดีได้ และคำวินิจฉัยของศาลในคดี Bowen v. State³² วินิจฉัยว่า การพิสูจน์เจตนาของผู้ช่วยเหลือใช้หลักเกณฑ์ที่ว่า ต้องพิสูจน์ว่าผู้ช่วยเหลือทราบข้อเท็จจริงโดยตรง หรือข้อเท็จจริงบางประการที่มีเหตุผลให้เชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

²⁸ "Accessory after the Fact: What Proof of Guilt on the Part of the Principal Is Necessary," *Michigan Law Review* 25, 3 (1927): 301-302.

²⁹ Wayne R. LaFave and Austin W. Scott Jr., *Substantive Criminal Law* (St. Paul, Minn: West Publishing, 1986), p. 20.

³⁰ LaFave, W. R., *Criminal Law*, pp. 753-754.

³¹ United States v. Graves, 143 F.3d 1185 (9th Cir. 1998)

³² Bowen v. State, 791 So. 2d 44 (Fla. Dist. Ct. App. 2001)

ประการที่สอง ผู้ช่วยเหลือต้องมีเจตนาที่จะช่วยซ่อนเร้น หลบเลี่ยงตัวผู้กระทำความผิดจากการตรวจพบ การจับกุม การฟ้องร้อง การพิพากษา และการลงโทษ

แต่เดิม ความหมายของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หมายความว่า “บุคคลซึ่งทราบว่ามี การกระทำความผิดประเภท Felony เกิดขึ้นโดยบุคคลอื่น ได้ช่วยรับ บรรเทา ให้ความสะดวกสบาย ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้น” ซึ่งมีความหมายค่อนข้างกว้าง ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้เพิ่มเติมว่า การกระทำที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้กระทำต้องมีเจตนาที่จะขัดขวางกระบวนการยุติธรรมที่ชอบด้วยกฎหมายหรือทำให้กระบวนการยุติธรรมสิ้นผลด้วย ดังนั้นหลักเกณฑ์การเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือต้องกระทำไปโดยมีเจตนาที่จะทำให้กระบวนการยุติธรรมสิ้นผล ซึ่งศาลได้วางหลักวินิจัยไว้ในคดี *United States v. Hill*³³ หากการกระทำนั้นทำไปโดยมีแรงจูงใจธรรมดา หรือเป็นเพียงการช่วยเหลือ ในลักษณะการกุศล ไม่ก่อให้เกิดความรำคาญนี้

หลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในนั้นเป็น หลักเกณฑ์สำคัญ ดังเห็นได้จากคำพิพากษาของศาลในคดี *United States v. Lopez*³⁴ ที่แสดงให้เห็นว่าศาลให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์สามประการนี้เป็นหลัก โดยกล่าวไว้ในคำวินิจัยว่า “การกระทำในลักษณะที่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ประการแรก ต้องมีเจตนาโดยเฉพาะเจาะจงที่ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ประการที่สอง มีการกระทำความผิดโดยตัวการ (Principal) และประการที่สาม ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดทราบว่ามี การกระทำความผิดโดยตัวการนั้นเกิดขึ้น”

ข. การกำหนดโทษ

1. การกำหนดระวางโทษ

เดิมความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องรับโทษเช่นเดียวกับตัวการ (Principal) แต่แนวคิดดังกล่าวเปลี่ยนไป เนื่องจากผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดมิได้มีส่วน ก่อให้เกิดการกระทำความผิดดังเช่นผู้ที่ช่วยเหลือ ยุยง หรือสมคบกับผู้กระทำความผิด ลักษณะของ การกระทำจึงมีความร้ายแรงน้อยกว่า เป็นผลให้การกำหนดโทษผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำ ความผิดจึงต้องลงโทษน้อยกว่าผู้ที่มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด³⁵ คำพิพากษาของศาล คดี

³³ *United States v. Hill*, 279 F.3d 731 (9th Cir. 2002)

³⁴ *United States v. Lopez*, 482 F.3d 1067 (9th Cir. 2007)

³⁵ Podgor, E. S. et al., *Criminal Law : Concepts and Practice*, p. 521.

United States v. Graves³⁶ ได้วินิจฉัยโดยอธิบายความแตกต่างระหว่างการก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือการสมคบกันกระทำความผิด และ ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดว่า

“มีความแตกต่างที่สำคัญระหว่างลักษณะของการกระทำความผิดประเภทผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด และการกระทำความผิดประเภทการช่วยเหลือ การยุยง หรือการสมคบ กล่าวคือ ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไม่ได้เข้าร่วมในการก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้นตั้งแต่แรก แต่เป็นเพียงบุคคลที่ช่วยเหลือผู้กระทำความผิด โดยช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบเลี่ยงการถูกจับกุม หรือการถูกฟ้องร้องตามกฎหมายหลังจากที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไม่อาจมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับการเป็นตัวการ ด้วยเหตุผลการกระทำความผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดถูกพิจารณาให้มีความรับผิดชอบที่น้อยกว่าการกระทำความผิดหลัก ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดซึ่งไม่มีบทบาทในการกระทำความผิดหลัก การกระทำจึงน่าตำหนิน้อยกว่าบุคคลที่เข้าร่วมในการก่อให้เกิดการกระทำความผิด ในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้จำกัดการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดไม่ให้ต้องรับผิดชอบเกินไปกว่าครึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก”

บทบัญญัติกฎหมายประมวลกฎหมายอาญารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา มาตรา 3 วรรคสอง กำหนดระวางโทษสำหรับผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไว้ว่า

“เว้นแต่ว่ามีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น โทษของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องไม่เกินไปกว่าครึ่งหนึ่งของโทษจำคุกขั้นสูงสุดที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการนั้น หรือโทษปรับขั้นสูงสุดลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการนั้น หรือทั้งสองกรณี หรือถ้าผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการต้องถูกลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต โทษของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดคือโทษจำคุกไม่เกินไปกว่า 15 ปี”

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญารัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกา มาตรา 3 เป็นบทบัญญัติทั่วไป ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา หลายมลรัฐมีบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบของผู้สนับสนุนภายหลัง

³⁶ United States v. Graves 143 F.3d 1185 (9th Cir. 1998)

การกระทำความผิดเป็นการเฉพาะ โดยที่หลักเกณฑ์การพิจารณาความรับผิดชอบของผู้สนับสนุน ภายหลังจากการกระทำความผิดใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาที่คล้ายคลึงกัน แต่ในกรณีของการกำหนดโทษ กฎหมายของแต่ละมลรัฐบัญญัติบทลงโทษแตกต่างกันออกไป ซึ่งแบ่งออกเป็นกฎหมายมลรัฐที่กำหนดให้ระวางโทษของผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดลดหลั่นลงมาจากระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก และกฎหมายมลรัฐที่บัญญัติความผิดไว้เป็นระวางโทษ โดยเฉพาะ ยกตัวอย่างเช่น

กรณีแรก การกำหนดระวางโทษสำหรับผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดลดหลั่นลงมาจากระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก เป็นผลให้การกำหนดโทษสำหรับผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดน้อยกว่าโทษที่ลงแก่ตัวการในการกระทำความผิด ตัวอย่างกฎหมายของมลรัฐที่กำหนดระวางโทษในรูปแบบนี้ เช่น

ตัวอย่าง **กฎหมายมลรัฐฟลอริดา** กำหนดความรับผิดชอบของผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดอยู่ในบทบัญญัติประมวลกฎหมายมลรัฐฟลอริดา หมวดที่ 46 บทที่ 777 เรื่องตัวการผู้สนับสนุน การพยายามกระทำความผิด การชักชวนให้กระทำความผิด การสมคบกันกระทำความผิด กรณีของผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดบัญญัติอยู่ใน มาตรา 777.03 ซึ่งมีรายละเอียดแบ่งแยกระดับของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดหลายประเภทและกำหนดโทษตามระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิดหลักที่ผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิดเข้าไปช่วยเหลือ กฎหมายมลรัฐฟลอริดาแบ่งแยกประเภทความผิดเรียงลำดับจากระดับความร้ายแรงออกเป็น 5 ประเภท คือ โทษประหารชีวิต โทษจำคุกตลอดชีวิต ความผิดประเภท Felony ชั้นที่หนึ่ง ความผิดประเภท Felony ชั้นที่สอง ความผิดประเภท Felony ชั้นที่สาม ความผิดประเภท Misdemeanors ชั้นที่หนึ่ง ความผิดประเภท Misdemeanors ชั้นที่สอง ความผิดประเภท Misdemeanors ชั้นที่สาม³⁷ ทั้งนี้ระดับความผิดของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังจากการกระทำความผิด

³⁷ Florida Statutes, Section 775.081 Classifications of felonies and misdemeanors.

“(1) Felonies are classified, for the purpose of sentence and for any other purpose specifically provided by statute, into the following categories:

- (a) Capital Felony;
- (b) Life Felony;
- (c) Felony of the first degree;
- (d) Felony of the second degree; and
- (e) Felony of the third degree.

จะมีระดับของความผิดในชั้นรองกว่าระดับของความผิดที่ได้ให้การสนับสนุน ดังเช่นบทบัญญัติ มาตรา 777.03³⁸ ที่กำหนดให้กรณีการกระทำความผิดหลักมีโทษประหารชีวิต ผู้สนับสนุนภายหลังการ

A capital Felony and a life Felony must be so designated by statute. Other felonies are of the particular degree designated by statute. Any crime declared by statute to be a Felony without specification of degree is of the third degree, except that this provision shall not affect felonies punishable by life imprisonment for the first offense.

(2) Misdemeanors are classified, for the purpose of sentence and for any other purpose specifically provided by statute, into the following categories:

- (a) Misdemeanor of the first degree; and
- (b) Misdemeanor of the second degree.

A misdemeanor is of the particular degree designated by statute. Any crime declared by statute to be a misdemeanor without specification of degree is of the second degree.

(3) This Section is supplemental to, and is not to be construed to alter, the law of this state establishing and governing criminal offenses that are divided into degrees by virtue of distinctive elements comprising such offenses, regardless of whether such law is established by constitutional provision, statute, court rule, or court decision.”

³⁸ Florida Statutes, Section 777.03

“(1) (a) Any person not standing in the relation of husband or wife, parent or grandparent, child or grandchild, brother or sister, by consanguinity or affinity to the offender, who maintains or assists the principal or an accessory before the fact, or gives the offender any other aid, knowing that the offender had committed a crime and such crime was a third degree Felony, or had been an accessory thereto before the fact, with the intent that the offender avoids or escapes detection, arrest, trial, or punishment, is an accessory after the fact.

(b) Any person who maintains or assists the principal or accessory before the fact, or gives the offender any other aid, knowing that the offender had committed the offense of child abuse, neglect of a child, aggravated child abuse, aggravated manslaughter of a child under 18 years of age, or murder of a child under 18 years of age, or had been an accessory thereto before the fact, with the intent that the offender avoids or escapes detection, arrest, trial, or punishment, is an accessory after the fact unless the court finds that the person is a victim of domestic violence.

(c) Any person who maintains or assists the principal or an accessory before the fact, or gives the offender any other aid, knowing that the offender had committed a crime and such crime was a capital, life, first degree, or second degree Felony, or had been an accessory thereto before the fact, with the intent that the offender avoids or escapes detection, arrest, trial, or punishment, is an accessory after the fact.

(2) (a) If the Felony offense committed is a capital Felony, the offense of accessory after the fact is a Felony of the first degree, punishable as provided in s. 775.082, s. 775.083, or s. 775.084.

(b) If the Felony offense committed is a life Felony or a Felony of the first degree, the offense of accessory after the fact is a Felony of the second degree, punishable as provided in s. 775.082, s. 775.083, or s. 775.084.

กระทำความผิดจะมีโทษในระดับความผิดประเภท Felony ชั้นที่หนึ่ง หรือหากการกระทำความผิดหลักมีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือมีโทษในระดับความผิดประเภท Felony ชั้นที่หนึ่ง ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดจะมีโทษในระดับความผิดประเภท Felony ชั้นที่สอง เป็นต้น

ตัวอย่าง **กฎหมายมลรัฐหลุยเซียนา** กำหนดความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดอยู่ใน บทบัญญัติ Revised Statutes Title 14 มาตรา 25 วรรคสาม บัญญัติว่า³⁹

“ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด มีโทษปรับไม่เกิน 500 ดอลลาร์ หรือจำคุกโดยต้องทำงานหรือไม่ต้องทำงาน ไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งปรับและจำคุก ทั้งนี้ระวางโทษต้องไม่เกินไปกว่าครึ่งหนึ่งของอัตราโทษสูงสุดที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดของตัวการ”

กรณีของมลรัฐหลุยเซียนา การกำหนดโทษของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดถูกจำกัดขอบเขตว่าต้องไม่เกินครึ่งหนึ่งของอัตราโทษสูงสุดที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดของตัวการ

กรณีที่สอง การกำหนดระวางโทษสำหรับผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเป็นระวางโทษเฉพาะ ตัวอย่างเช่น **กฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย** กำหนดความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาแคลิฟอร์เนีย มาตรา 32 และกำหนดระวางโทษในมาตรา 33

มาตรา 32⁴⁰ บัญญัติว่า “ผู้ใดหลังจากเกิดการกระทำความผิดได้กระทำการให้ที่พำนัก ซ่อนเร้น ช่วยเหลือตัวการในการกระทำความผิดประเภท Felony โดยมีเจตนาเพื่อช่วยให้ตัวการหลีกเลี่ยง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

(c) If the Felony offense committed is a Felony of the second degree or a Felony of the third degree ranked in level 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, or 10 under s. 921.0022 or s. 921.0023, the offense of accessory after the fact is a Felony of the third degree, punishable as provided in s. 775.082, s. 775.083, or s. 775.084.

(d) If the Felony offense committed is a Felony of the third degree ranked in level 1 or level 2 under s. 921.0022 or s. 921.0023, the offense of accessory after the fact is a misdemeanor of the first degree, punishable as provided in s. 775.082, s. 775.083, or s. 775.084.”

³⁹ Louisiana Revised Statutes Title 14, Section 25 Paragraph 3

“Whoever becomes an accessory after the fact shall be fined not more than five hundred dollars, or imprisoned, with or without hard labor, for not more than five years, or both; provided that in no case shall his punishment be greater than one-half of the maximum provided by law for a principal offender.”

⁴⁰ California Criminal Code, Section 32

“Every person who, after a Felony has been committed, harbors, conceals or aids a principal in such Felony, with the intent that said principal may avoid or escape from arrest, trial, conviction or punishment,

หรือ หลบหนีการจับกุม การพิจารณา การพิพากษาลงโทษ หรือ การลงโทษ โดยที่ตนทราบว่าตัวการ ได้กระทำความผิดประเภท Felony หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดประเภท Felony หรือถูก พิพากษาลงโทษ ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุน (ภายหลังการกระทำความผิด) การกระทำความผิดประเภท Felony นั้น”

มาตรา 33⁴¹ บัญญัติว่า “เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ผู้สนับสนุน (ภายหลังการ กระทำความผิด) จะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันดอลลาร์ หรือจำคุกตามมาตรา 1170 (h) หรือ จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งปรับและจำคุก”

กรณีของมลรัฐแคลิฟอร์เนียกำหนดระวางโทษไว้โดยไม่ได้พิจารณาโทษที่ลงแก่ตัวการในการ กระทำความผิด หรือโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก แต่มีข้อสังเกตว่า เมื่อพิจารณา บทบัญญัติมาตรา 32 ซึ่งกำหนดว่าผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดใช้สำหรับการกระทำ ความผิดประเภท Felony ซึ่งมีกำหนดโทษจำคุกมากกว่า 1 ปี ขึ้นไป แต่โทษที่กำหนดไว้สำหรับ ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด คือ โทษปรับไม่เกินห้าพันดอลลาร์ หรือจำคุกตามมาตรา 1170 (h) หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งปรับและจำคุก ดังนั้นโทษที่ลงแก่ผู้สนับสนุนภายหลังการ กระทำความผิดจึงไม่อาจเกินไปกว่าโทษที่ลงแก่ตัวการในการกระทำความผิดหลัก

2. การกำหนดเหตุยกเว้นโทษ

การกำหนดเหตุยกเว้นโทษของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หลักเกณฑ์ ของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิม กำหนดเหตุยกเว้นโทษไว้เพียงกรณีเดียวคือ ภรรยาซึ่ง ช่วยเหลือสามีจะไม่มีควมรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด แต่ปัจจุบันแต่ ละมลรัฐ ได้กำหนดประเภทของบุคคลที่ได้รับยกเว้นโทษไว้หลายสถานะ เช่น สามี ภรรยา บิดา มารดา บุตร ซึ่งอาจขยายไปถึงผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือแม้แต่ คนรับใช้ (Servants) ตัวอย่างเช่น กฎหมายมลรัฐฟลอริดา⁴² ยกเว้นโทษให้แก่บุคคลซึ่งเป็นสามี หรือภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ที่

having knowledge that said principal has committed such Felony or has been charged with such Felony or convicted thereof, is an accessory to such Felony.”

⁴¹ California Criminal Code, Section 33

“Except in cases where a different punishment is prescribed, an accessory is punishable by a fine not exceeding five thousand dollars (\$5,000), or by imprisonment pursuant to subdivision (h) of Section 1170, or in a county jail not exceeding one year, or by both such fine and imprisonment.”

⁴² Florida Statutes, Section 777.03

น้อง ที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือ กฎหมายของมลรัฐเวอร์จิเนีย⁴³ ที่กำหนดเหตุยกเว้นโทษสำหรับบุคคลผู้เป็นผู้รับใช้ด้วย⁴⁴

กล่าวโดยสรุปในระบบกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกา การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นหนึ่งในกรกระทำที่เรียกว่าการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ซึ่งมีหลักเกณฑ์สำคัญคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น บุคคลทราบว่าการกระทำความผิดได้เข้าช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยมีเจตนาเพื่อจะช่วยให้ผู้นั้นหลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งบทกำหนดโทษของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) นี้จะมีโทษน้อยกว่าการเป็นผู้กระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือเสมอ และความรับผิดชอบประเภทยกเว้นโทษสำหรับกรณีนี้ที่ผู้ช่วยเหลือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้รับการช่วยเหลือ

4.2 ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย

ผู้วิจัยเลือกศึกษากฎหมายของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย ด้วยเหตุผลที่ว่ากฎหมายออสเตรเลีย แม้จะใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) แต่มีบางหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกมาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหลักเกณฑ์ของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ด้วยกันนั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และรูปแบบใดที่สมควรนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายไทยต่อไป

4.2.1 แนวคิดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

เครือรัฐออสเตรเลียเป็นหนึ่งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เนื่องด้วยที่มาทางประวัติศาสตร์ตกเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษ ระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษจึงค่อนข้างมีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายอาญาในเครือรัฐออสเตรเลีย⁴⁵ แต่เนื่องด้วยอุปสรรคในการเข้าถึงและการนำเอาหลักกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้ ทำให้ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 อาณานิคมต่าง ๆ มีเหตุผลเพียงพอที่จะจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นมา ในช่วงระยะเวลานี้มีการรวบรวมกฎหมายอาญาเป็นหนึ่งใน

⁴³ The Code of Virginia, Section 18.2-19

⁴⁴ Howard Newcomb Morse, "A Survey of Accessory after the Fact Exemptions," *Dickinson Law Review* 54, 3 (1949-1952).

⁴⁵ Guy Cumes, "National Characteristics, Fundamental Principles, and History of Criminal Law in Australia," in *National Criminal Law in a Comparative Legal Context Vol.1.2: Introduction to National Systems Australia, Côte D'Ivoire, Greece, South Korea*, eds. Ulrich Sieber, et al. (Berlin: Duncker et Humblot, 2013), pp. 29-30.

เดียวโดยทำให้อยู่ในรูปแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษร ปัจจุบันเขตปกครองส่วนใหญ่ในเครือรัฐออสเตรเลียอยู่ภายใต้ระบบที่ใช้ประมวลกฎหมาย⁴⁶

เครือรัฐออสเตรเลียมีเขตอำนาจการปกครองแบ่งออกเป็น 9 เขต คือ Commonwealth รัฐ 6 รัฐ ซึ่งประกอบไปด้วยรัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland) รัฐเซาท์ออสเตรเลีย (South Australia) รัฐแทสมาเนีย (Tasmania) รัฐวิกตอเรีย (Victoria) และรัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Western Australia) และ เขตการปกครอง 2 เขต คือ ออสเตรเลียแคปิตอลเทร์ริทอรี (Australian Capital Territory) และ นอร์เทิร์นเทร์ริทอรี (Northern Territory) ซึ่งแต่ละเขตอำนาจการปกครองมีบทบัญญัติกฎหมายอาญาของตนเอง กฎหมายอาญาในเครือรัฐออสเตรเลียจึงไม่ได้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายเดียวกัน โดยรัฐนิวเซาท์เวลส์ รัฐควีนส์แลนด์ รัฐเซาท์ออสเตรเลีย ที่มาของกฎหมายอาญามาจากหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ที่ใช้ในประเทศอังกฤษ ทั้งนี้แม้ว่าจะบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งศาลไม่ถูกบังคับว่าจะต้องตีความกฎหมายตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ แต่ในทางปฏิบัติศาลมักจะนำเอาหลักกฎหมายคอมมอนลอว์มาปรับใช้กับการตีความกฎหมายที่บัญญัติไม่ชัดเจนหรือเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ทางกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์โดยเฉพาะ⁴⁷

การแบ่งประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรับเอาแนวคิดของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาอย่างชัดเจน โดยคงไว้ซึ่งหลักการส่วนใหญ่ที่แบ่งผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็น ผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งแต่ละรัฐอาจใช้คำนิยามแตกต่างกันออกไปแต่มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกัน ในกรณีของการเป็นผู้กระทำความผิด (Principal Offender) คือ ผู้ที่ลงมือกระทำความผิดโดยอาจกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ ประมวลกฎหมายอาญาของบางรัฐได้บัญญัติหลักเกณฑ์ของการเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งบ้างก็ใช้คำว่า Principal Offender เช่น รัฐเซาท์ออสเตรเลีย⁴⁸ รัฐควีนส์แลนด์⁴⁹ รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย⁵⁰ รัฐวิกตอเรีย⁵¹ บ้างก็ใช้คำว่า Principal at

⁴⁶ Simon Bronitt, "Australia," in *The Handbook of Comparative Criminal Law*, eds. Kevin Jon Heller and Markus D. Dubber (California: Stanford Law Books, 2011), p. 50.

⁴⁷ *Participation in Crime : Domestic and Comparative Perspectives*, eds. Alan Reed and Michael Bohlander (New York: Routledge, 2016), p. 293.

⁴⁸ Criminal Law Consolidation Act, Section 267

⁴⁹ Criminal Code Act 1899, Section 7

⁵⁰ Criminal Code Act Compilation Act 1913, Section 7

⁵¹ Crime Act 1958, Section 323 and 324

the first degree เช่น รัฐฆาตกรรม⁵² หรือบางกรณี เช่น เขตการปกครองนอร์ทเทิร์นเทริทอรี ที่ไม่มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้แต่เป็นที่เข้าใจอยู่แล้วตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ว่าผู้กระทำความผิดหมายถึงใคร⁵³

กรณีของการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด (Complicity) ที่เป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายคอมมอนลอว์ ยังคงไว้ซึ่งแนวคิดว่าคุณสามารถกระทำความผิดได้แม้จะไม่ได้ลงมือกระทำด้วยตนเองแต่ได้ก่อหรือสนับสนุนการกระทำความผิดของบุคคลอื่น ดังนั้นอย่างน้อย ๆ ผู้ร่วมกระทำความผิดก็มีส่วนก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณชน โดยจะก่อให้เกิดอันตรายมากยิ่งขึ้นหากผู้มีส่วนก่อหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำความผิดมีความเชี่ยวชาญและยากที่จะพบตัว หลักเกณฑ์ในการลงโทษผู้มีส่วนก่อหรือสนับสนุนการกระทำความผิดจึงถูกลงโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด⁵⁴ ซึ่งพิจารณาได้จากตัวอย่างบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาของรัฐต่าง ๆ ที่รับเอาหลักการนี้มาบัญญัติถึงประเภทของการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด⁵⁵ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาของรัฐนิวเซาท์เวลส์⁵⁶ รัฐเซาท์ออสเตรเลีย⁵⁷ และรัฐวิกตอเรีย⁵⁸ ที่กำหนดหลักเกณฑ์การกระทำในลักษณะของการเป็นตัวการในชั้นรอง (Principal at second degree) และผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact) ว่ามีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการในชั้นต้น (Principal at the first degree) อันสอดคล้องกับหลักการแบ่งแยกประเภทผู้กระทำความผิดในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และแม้ว่ากฎหมายลายลักษณ์อักษรในหลายเขตการปกครองจะระบุถึงเรื่องวิธีพิจารณาและการลงโทษผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ศาลก็มีส่วนในการพัฒนาหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ด้วย⁵⁹

กรณีการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ก็มีแนวคิดเช่นเดียวกับหลักกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ที่แต่เดิมการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ก็เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทหนึ่งเช่นกัน แต่ปัจจุบัน แนวคิดเปลี่ยนแปลงไป

⁵² Criminal Code Act 1924, Section 3

⁵³ Jonathan Clough and Camel Mulhern, *Criminal Law* (Sydney: Butterworths, 1999), pp. 219-220.

⁵⁴ Colin Howard, *Australian Criminal Law* (Melbourne: Law Book, 1965), p. 220.

⁵⁵ Clough, J. and C. Mulhern, *Criminal Law*, p. 219.

⁵⁶ Crimes Act 1900, Section 345 and 346

⁵⁷ Criminal Law Consolidation Act, Section 267

⁵⁸ Crime Act 1958, Section 323 and 324

⁵⁹ Bronitt, S., "Australia," in *The Handbook of Comparative Criminal Law*, p. 61.

เป็นบุคคลผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้หลีกเลี่ยงกระบวนการยุติธรรม การพิจารณาความรับผิดจึงแยกออกมาเฉพาะ โดยพิจารณาพยานหลักฐานของการกระทำความผิดก่อนหน้า⁶⁰ ดังนั้นจึงไม่ใช่หลักการเช่นเดียวกับการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดแต่ถูกบัญญัติให้เป็นบทเฉพาะ จึงไม่ได้รับผิดเท่ากับการเป็นผู้กระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตาม มีความเชื่อมโยงกับการกระทำของผู้กระทำความผิดตรงที่ต้องมีการกระทำความผิดหลักนั้นเกิดขึ้นก่อน ผู้ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดจึงจะมีความรับผิด⁶¹

4.2.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด แม้ว่าแนวคิดของความรับผิดจะเปลี่ยนแปลงไปและถูกบัญญัติให้เป็นบทกฎหมายเฉพาะแยกออกมาจากการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด แต่การบัญญัติความผิดก็ยังคงไว้ซึ่งคำศัพท์เดิมคือคำว่า “Accessory after the fact” ซึ่งปรากฏอยู่ในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาในหลายรัฐ เช่น รัฐนิวเซาท์เวลส์⁶² รัฐเวสต์เทิร์นออสเตรเลีย⁶³ รัฐควีนส์แลนด์⁶⁴ เว้นแต่ประมวลกฎหมายอาญาของรัฐวิกตอเรีย (Crime Act 1958) ที่ใช้คำว่า Accessory แต่มีสาระสำคัญเช่นเดียวกับการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) โดยหลักเกณฑ์การเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) มีหลักเกณฑ์อย่างเดียวกัน คือ ภายหลังการกระทำความผิด บุคคลนั้นได้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยมีเจตนาเพื่อช่วยให้ผู้นั้นหลบเลี่ยงกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาหลักเกณฑ์ของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญารัฐวิกตอเรีย (Crime Act 1958) ซึ่งเป็นรัฐที่รับเอาแนวคิดของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายเสียเป็นส่วนใหญ่⁶⁵ การกำหนดความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดบัญญัติอยู่ในหมวดที่ 2 ว่าด้วยผู้กระทำความผิด (Offenders) ส่วนที่ 1

⁶⁰ Howard, C., *Australian Criminal Law*, p. 220.

⁶¹ David Brown *et al.*, *Brown, Farrier, Neal, and Weisbrot's Criminal Laws : Materials and Commentary on Criminal Law and Process of New South Wales*, 6th ed. (Annandale, NSW: The Federation Press, 2015), p. 1179.

⁶² Crimes Act 1900, Section 347

⁶³ Criminal Code Act Compilation Act 1913, Section 10

⁶⁴ Criminal Code Act 1899, Section 10

⁶⁵ Joachim Dietrich, "The Liability of Accessories under Statute, in Equity, and in Criminal Law: Some Common Problems and (Perhaps) Common Solutions," *Melbourne University Law Review* 34, 1 (2010): 106-139.

ว่าด้วยผู้ยุยง ผู้สนับสนุน และผู้ปกปิดการกระทำความผิด (Division 1- Abettors, accessories and concealers of offences) มาตรา 325 (1) ซึ่งบัญญัติว่า⁶⁶

“เมื่อตัวการกระทำความผิดประเภท *serious indictable* บุคคลใดก็ตามรู้หรือเชื่อว่าตัวการกระทำความผิดประเภท *serious indictable* กระทำการใดโดยเจตนาเพื่อขัดขวางการจับกุม การฟ้องร้อง การพิพากษาว่ามีความผิด หรือ การลงโทษตัวการนั้นโดยที่บุคคลนั้นไม่มีอำนาจตามกฎหมายหรือข้อแก้ตัวสำหรับการกระทำนั้น บุคคลนั้นมีความรับผิดทางอาญาในความผิดประเภท *indictable offence*”

บทบัญญัติข้างต้น แม้จะใช้คำว่า Accessory แต่เป็นหลักเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

ก. หลักเกณฑ์ความรับผิด

ผู้วิจัยจะแยกพิจารณาหลักเกณฑ์ความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งแบ่งออกเป็นการกระทำที่เป็นความผิด (Actus Reus) และเจตนาภายใน (Mens Rea) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ดังนี้

1. องค์ประกอบภายนอก (Actus Reus)

1.1 ผู้กระทำความผิด

ผู้มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องเป็นบุคคลภายนอกที่เข้ามาช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหรือที่ตามบทบัญญัตินี้กำหนดว่า the principal offender หรือหมายถึงตัวการในการกระทำความผิด

1.2 การกระทำ

กฎหมายไม่ได้บัญญัติชัดเจนถึงตัวอย่างวิธีการกระทำความผิด บัญญัติเพียงว่า “...กระทำการใดโดยเจตนาเพื่อขัดขวางการจับกุม การฟ้องร้อง การพิพากษาว่ามีความผิด หรือการลงโทษ...” แต่

⁶⁶ Crimes Act 1958, Section 325 (1)

“Where a person (in this Section called the principal offender) has committed a serious indictable offence (in this Section called the principal offence), any other person who, knowing or believing the principal offender to be guilty of the principal offence or some other serious indictable offence, without lawful authority or reasonable excuse does any act with the purpose of impeding the apprehension, prosecution, conviction or punishment of the principal offender shall be guilty of an indictable offence.”

เมื่อศึกษาจากคำพิพากษาของศาลสูงรัฐวิกตอเรียที่เป็นแนวบรรทัดฐานสามารถรวบรวมหลักเกณฑ์ของการกระทำดังกล่าวได้ดังนี้

การกระทำที่เป็นการช่วยผู้กระทำความผิดในความหมายนี้ต้องเป็นการกระทำในเชิงรุก (positive act) ตัวอย่างการกระทำตามบทบัญญัตินี้ เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Ready and Manning 1942⁶⁷ ซึ่งมีประเด็นในคดีว่า

“Thomas Ready และ Eva Manning ถูกกล่าวหาว่าช่วยจัดหาเครื่องมือหรือวิธีการในการทำแท้งแก่ Mavis Powell ข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า Thomas Ready เป็นเภสัชกรซึ่งจ่ายยาให้แก่ Mavis Powell เพื่อให้แท้งบุตรแต่ไม่สำเร็จ จึงได้แนะนำให้ Mavis Powell ไปพบกับนางพยาบาล Eva Manning โดยการกระทำของ Thomas Ready ซึ่งบอกรายละเอียดเกี่ยวกับการไปพบนางพยาบาลแก่ Mavis Powell ทั้ง ที่อยู่ เวลาที่เข้าพบได้ จำนวนเงินที่ต้องใช้ และยอมให้แลกเปลี่ยนเช็คเงินสด การกระทำดังกล่าวเพียงพอที่ทำให้ Thomas Ready มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนฐานทำแท้งโดยไม่จำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารกันโดยตรงระหว่างตัวการกับผู้สนับสนุน

โดยคดีดังกล่าวมีในประเด็นเรื่องการเป็น ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ว่า ภายหลังจากการผ่าตัดทำแท้ง Mavis Powell มีอาการไม่ดีขึ้นจึงได้ให้ Mrs. Wilson ผู้เป็นเพื่อนของตนสอบถามข้อมูลจากนางพยาบาล Eva Manning ซึ่ง Mrs. Wilson ได้เป็นธุระให้โดยที่นางพยาบาล Eva Manning ได้บอกกล่าวผ่าน Mrs. Wilson ว่า หาก Mavis Powell เขียนข้อความลงในกระดาษเพื่อสัญญาว่าจะไม่บอกเรื่องนี้แก่ใครตนจะคืนเงินค่าผ่าตัดให้แก่ Mavis Powell ดังนั้น Mrs. Wilson จึงเป็นธุระนำกระดาษนั้นจาก Mavis Powell ไปส่งแก่นางพยาบาล Eva Manning และนำเงินจากนางพยาบาลมาคืน Mavis Powell

ศาลวินิจฉัยว่า กรณีนี้ Mrs. Wilson ไม่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเนื่องจากไม่ได้กระทำไปโดยมีเจตนาไม่ให้นางพยาบาล Manning ถูกจับกุมและไม่ได้มีการกระทำให้เห็นว่าจะช่วยตัวการให้พ้นไปจากการลงโทษ ซึ่งในคดีดังกล่าวยังมีประเด็นในคำวินิจฉัยเพิ่มเติมอีกว่า การเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไม่ถือว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด”

ดังนั้นเพียงการนิ่งเฉยหรือการปฏิเสธ เช่น การปฏิเสธไม่ให้พยานหลักฐานแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ การไม่แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พักอาศัยของตัวการกรณีเหล่านี้ไม่ทำให้มีสถานะเป็นผู้สนับสนุน

⁶⁷ R v. Ready and Manning [1942] VLR 85

ภายหลังการกระทำความผิด เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Hurley and Murray 1967⁶⁸ ส่วนตัวอย่างของการช่วยเหลือเช่น การซ่อนเร้นพยานหลักฐานหรือการทำพยานหลักฐานเท็จ การพาตัวการออกมาจากที่เกิดเหตุ การพาตัวการหลบหนีจากที่เกิดเหตุ การช่วยเปลี่ยนหมายเลขทะเบียน เครื่องยนต์และการทำสำเนาบัตรที่ถูกลักมา การช่วยกำจัดทรัพย์สินที่ถูกลักมา เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Tevendale 1955⁶⁹ นั้นการช่วยเหลืออาจไม่เพียงแต่การช่วยเหลือตัวการโดยตรง ซึ่งต่างจากหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิมการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดต้องกระทำต่อผู้กระทำความผิดโดยตรงและเป็นส่วนตัว (Personal) ตัวอย่างเช่น การที่ข่มขู่พยานไม่ให้ไปให้การเพื่อจะช่วยเหลือผู้กระทำความผิด กรณีเช่นนี้ไม่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด แต่ปัจจุบัน การช่วยเหลือไม่จำเป็นต้องกระทำต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง อย่างเช่นในกรณีของข้อเท็จจริงในคำพิพากษาข้างต้น การช่วยเหลือเป็นการช่วยเหลือที่กระทำต่อตัววัตถุ แต่มีความมุ่งหมายเดียวกันคือการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็เพียงพอที่จะมีความรับผิดชอบเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด

ตัวอย่างการช่วยเหลืออื่น ๆ เช่น การกำจัดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับรูปคดีภายหลังที่ตัวการถูกจับกุม การซื้อรถยนต์หรือเสื้อผ้าให้แก่ตัวการ เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Levy 1912⁷⁰ และคดี R v. Taylor and Ors 1989⁷¹

ทั้งนี้การกระทำไม่จำเป็นว่าต้องสำเร็จลง กล่าวคืออาจไม่สามารถช่วยตัวการให้พ้นไปจากกระบวนการยุติธรรมได้ เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Dawson 1961⁷²

1.3 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิด

ผู้รับการช่วยเหลือตามนัยของบทบัญญัตินี้หมายถึงบุคคลซึ่งเป็นตัวการในชั้นต้น (Principal at the first degree) ซึ่งตามบทบัญญัตินี้ใช้คำว่า Principal offender ดังนั้นจึงไม่หมายความรวมไปถึงบุคคลซึ่งเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด อย่างตัวการในชั้นรอง (Principal at the second degree) ผู้สนับสนุนก่อนการกระทำความผิด (Accessory before the fact) แต่อย่างไร

⁶⁸ R v. Hurley and Murray [1967] VR 526

⁶⁹ R v. Tevendale [1955] VLR 95

⁷⁰ R v. Levy [1912] 1 KB 158

⁷¹ R v. Taylor and Ors 22/6/1989 Vic CCA

⁷² R v. Dawson [1961] VR 773

ประเภทของความผิดตามที่บัญญัติคือ Serious Indictable และมีบทขยายความบัญญัติอยู่ใน มาตรา 325 (6) ว่าหมายถึง ความผิดประเภท Indictable ไม่ว่าจะตามบทบัญญัติใดก็ตามที่ศาลมีคำ พิพากษาว่ามีความผิดในครั้งแรกซึ่งมีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือมีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป⁷³ ทั้งนี้ใน กรณีบทบัญญัติของรัฐอื่น ๆ อาจแตกต่างจากบทบัญญัติรัฐวิคตอเรียตรงที่การเป็นผู้สนับสนุนภายหลัง การกระทำความผิดอาจใช้กับทุกประเภทความผิด หรือบางประเภทความผิดแล้วแต่กำหนด

ความรับผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเป็นความรับผิดที่แยกออกมาจาก การกระทำความผิดหลัก แต่ยังคงมีความสัมพันธ์อยู่เนื่องจากความรับผิดเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้ช่วยเหลือ ผู้กระทำความผิดหลังจากที่มีการกระทำความผิดประเภท Serious Indictable เกิดขึ้นและสำเร็จ ลงแล้ว ดังนั้นในขั้นแรกต้องพิสูจน์ว่าการกระทำความผิดหลักเป็นประเภท Serious Indictable

การเกิดขึ้นของความผิดหลัก การพิจารณาการเกิดขึ้นของการกระทำความผิดหลักมีผลต่อการ พิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาว่าจำเป็นต้อง มีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดหรือไม่ เนื่องจากตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิมบุคคล ไม่อาจถูกพิพากษาว่าเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดถ้าหากไม่มีคำพิพากษาว่าตัวการ กระทำความผิด แต่ภายใต้หลักกฎหมายอาญาของแต่ละรัฐได้แก้ไขหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิม นี้ โดยการลงโทษผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นได้แม้ตัวการไม่ได้เข้าสู่ กระบวนการพิจารณาเลยก็ตาม⁷⁴ โดยประมวลกฎหมายอาญารัฐวิคตอเรียได้บัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องนี้ ไว้เช่นกันในส่วนมาตรา 325 (3)⁷⁵ ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติอนุมาตรา 1 อาจถูกฟ้องร้อง และ ถูก พิพากษา พร้อมกัน ก่อนหรือหลังจากการพิจารณาคดีตัวการก็ได้ และไม่ว่าตัวการจะได้เข้าสู่ กระบวนการยุติธรรมหรือไม่”

จากบทบัญญัติข้างต้นหมายความว่า การพิจารณาคดีผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด พิจารณาแยกต่างหากจากการพิจารณาคดีของตัวการเนื่องจากในทางปฏิบัติมีความเป็นไปได้หลาย

⁷³ Crimes Act 1958, Section 325 (6)

“In this Section, "serious indictable offence" means an indictable offence which, by virtue of any enactment, is punishable on first conviction with imprisonment for life or for a term of five years or more.”

⁷⁴ Gillies, P. s., "The Law of Criminal Complicity," p. 388.

⁷⁵ Crimes Act 1958, Section 325 (3)

“A person charged with an offence against subsection (1) may be indicted and convicted together with or before or after the principal offender and whether or not the principal offender is amenable to justice.”

กรณีเช่นว่า คดีการกระทำความผิดหลักและคดีที่ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเป็นจำเลย อาจเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพร้อมกัน หรือคดีใดคดีหนึ่งเข้าสู่การพิจารณาของศาลก่อน บทบัญญัติ นี้แสดงให้เห็นถึงหลักเกณฑ์ที่ว่า การพิจารณาคดีของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไม่ จำเป็นต้องยึดอยู่กับคำพิพากษาว่าตัวการกระทำความผิดก่อนแล้วจึงจะพิพากษาลงโทษผู้สนับสนุน ภายหลังการกระทำความผิดได้

กรณีที่คดีของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาก่อนคดีการ กระทำความผิดหลัก แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ ก็จะมี ประเด็นปัญหาเนื่องจากว่ายังไม่มีการพิจารณาคดีของการกระทำความผิดหลัก ซึ่งสุดท้ายแล้วแม้จะ สามารถดำเนินคดีได้ก่อนแต่การพิจารณาความรับผิดชอบของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ยังคงต้องพิสูจน์ให้ได้ข้อเท็จจริงว่าผู้กระทำความผิดหลักกระทำความผิดนั้น⁷⁶

การพิจารณาคดี หากมีการพิจารณาคดีตัวการและผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด พร้อมกัน ผู้พิพากษาต้องให้แนวทางการพิจารณาที่ต่างกันแก่คณะลูกขุน (give a separate consideration direction to the jury) ซึ่งหมายความว่า พยานหลักฐานที่เป็นที่ยอมรับเพื่อใช้ พิจารณาความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด ไม่อาจนำมาใช้พิจารณาความรับผิดชอบของผู้สนับสนุน ภายหลังการกระทำความผิด

นอกจากนี้ศาลได้มีคำวินิจฉัยไว้ใน คดี R v. Dawson 1961⁷⁷ ว่า คำตัดสินของศาลที่พิพากษา ว่าตัวการกระทำความผิด (Conviction) เป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้น (*prima facie*) ที่เพียงพอเพื่อ พิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น และมีผลต่อการพิจารณาความผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการ กระทำความผิดนั้นมีความผิด แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีบรรทัดฐานข้างต้น ผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็น ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดสามารถนำพยานหลักฐานมาหักล้างข้อสันนิษฐานนั้นได้ และ กรณีที่ตัวการได้รับสารภาพจนเป็นเหตุให้ศาลมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด จะเพียงพอที่จะใช้ พิสูจน์ความรับผิดชอบของผู้สนับสนุนหรือไม่นั้น ศาลได้วางหลักไว้ในคดี R v. Welsh 1999⁷⁸ ว่า กรณีที่ ศาลมีคำพิพากษาว่าตัวการกระทำความผิดอันเนื่องมาจากการรับสารภาพของตัวการนั้น ไม่เพียงพอที่จะนำมารับฟังว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเพื่อลงโทษผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ได้

⁷⁶ Gillies, P. s., "The Law of Criminal Complicity," p. 389.

⁷⁷ R v. Dawson [1961] VR 773

⁷⁸ R v. Welsh [1999] 2 VR 62

2. องค์ประกอบภายใน (Mens Rea)

ประการแรก ผู้สนับสนุนกระทำไปโดยรู้ หรือเชื่อว่า ตัวการกระทำความผิดประเภท Serious Indictable

การพิสูจน์ความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ต้องพิสูจน์ว่าผู้สนับสนุนทราบหรือเชื่อว่ามี การกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่ผู้สนับสนุนไม่ต้องถึงกับรู้ชัดเจน (Precise offense) ว่ามีการกระทำความผิดฐานใด เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Taylor and Ors 1989, R v. Stone 1981⁷⁹, R v. Tevendale 1955 และ Middap v. R 1992⁸⁰ ทั้งต้องรู้ก่อนที่จะได้กระทำการช่วยเหลือตัวการ ดังนั้นในกรณีที่มีการรับแจ้งว่ามี การกล่าวหาผู้กระทำความผิด ก็เพียงพอที่จะถือว่าผู้สนับสนุนเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น⁸¹

ประการที่สอง ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องมีเจตนาขัดขวางการจับกุม การฟ้องร้อง การพิพากษา หรือ การลงโทษ ในขั้นที่ต้องการให้เป็นเช่นนั้น ไม่เพียงแต่เห็นว่าการขัดขวางเกิดขึ้นได้ (probably occur) ดังนั้นกรณีที่น่าสืบว่า การกระทำของจำเลยมีแนวโน้มที่จะขัดขวางกระบวนการยุติธรรมจึงไม่พอ เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Ready and Manning 1942⁸²

การพิสูจน์เจตนาของผู้สนับสนุน ศาลได้วางคำวินิจฉัยไว้ใน คดี Middap v. R 1992, R v. Tevendale 1955 และ R v. Hurley and Murray 1967 ว่า ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดต้องกระทำไปโดยมีเจตนาที่จะขัดขวางกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การจับกุมหรือกระบวนการอื่น ๆ ด้วย และเจตนาไม่จำเป็นต้องทำไปเพื่อช่วยตัวการอย่างเดิวนั้น แม้กระทำโดยมีเจตนาเพื่อช่วยตนเองด้วยก็สามารถมีความรับผิดในกรณีนี้ได้ แต่อย่างน้อยก็ต้องมีเจตนาเพื่อช่วยบุคคลอื่นก่อน ดังนั้นหากกระทำไปเพื่อประโยชน์ของตนเองฝ่ายเดียว ไม่เป็นความผิด เช่น การช่วยเพื่อไม่ให้ตนถูกจับกุมด้วย หรือแม้แต่การช่วยกำจัดทรัพย์สินที่ถูกลักหรือรับซื้อเพื่อประโยชน์ทางการเงินของตนเองเท่านั้น การกระทำดังกล่าวก็ไม่ใช่ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดฐาน larceny⁸³

⁷⁹ R v. Stone [1981] VR 737

⁸⁰ Middap v. R (1992) 63 A Crim R 434

⁸¹ Peter Gillies, *Criminal Law*, 4th ed. (North Ryde, N.S.W.: LBC Information Services, 1997), p. 828.

⁸² R v. Ready and Manning [1942] VLR 85

⁸³ Gillies, P. s., "The Law of Criminal Complicity," p. 445.

เจตนาขัดขวางกระบวนการยุติธรรมต้องมีอยู่ในขณะที่กระทำความผิด เช่น คำวินิจฉัยของศาลในคดี R v. Kawicki 1995⁸⁴ ถ้าเจตนาช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนี้เกิดขึ้นหลังจากได้กระทำการช่วยเหลือไปแล้ว เช่นนี้ไม่เป็นความผิด

ข. การกำหนดโทษ

1. การกำหนดระวางโทษ

ประมวลกฎหมายอาญารัฐวิคดีต่อเรีย มาตรา 325 (4) บัญญัติระวางโทษของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด⁸⁵ ไว้ว่า

“บุคคลซึ่งกระทำความผิดตามอนุมาตรา 1 มีความรับผิดชอบดังนี้

(a) ถ้าการกระทำของตัวการเป็นการกระทำความผิดซึ่งมีระวางโทษระดับที่ 1 คือโทษจำคุกตลอดชีวิต ไปจนถึงระวางโทษจำคุกระดับที่ 3 คือโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือ

(b) ไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม ระวางโทษจำคุกจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

(i) ระวางโทษจำคุกต้องไม่เกินไปกว่า 5 ปี และ

(ii) ระวางโทษจำคุกต้องไม่เกินไปกว่าครึ่งหนึ่งของระวางโทษจำคุกสูงสุดที่กำหนดไว้สำหรับฐานความผิดของตัวการซึ่งกำหนดโดยคำพิพากษาในครั้งแรกว่าตัวการกระทำความผิด”

พิจารณาได้ว่าการลงโทษตามบทบัญญัติข้างต้นคำนึงถึงโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดหลัก กล่าวคือ โทษที่ลงแก่ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไม่อาจมากไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับฐานความผิดหลัก

⁸⁴ R v. Kawicki (1995) 82 A Crim R 191

⁸⁵ Crimes Act 1958, Section 325 (4)

“A person convicted of an offence against subsection (1) shall be liable—

(a) if the principal offence is one for which the penalty is level 1 imprisonment (life) to level 3 imprisonment (20 years maximum); or

(b) in any other case, to imprisonment for a term which is neither—

(i) more than 5 years in length; nor

(ii) more than one-half the length of the longest term which may be imposed on first conviction for the principal offence.”

2. การกำหนดเหตุยกเว้นโทษ

ความรับผิดของผู้ช่วยเหลือนั้นต้องพิจารณาแล้วว่าไม่มีข้ออ้างสำหรับการกระทำนั้น ตัวอย่างเช่น ไม่มีเหตุยกเว้นโทษสำหรับบุคคลนั้น ซึ่งมาตรา 338⁸⁶ ได้กำหนดเหตุยกเว้นโทษไว้บางประการสำหรับการช่วยเหลือผู้สมรส ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลจะไม่มี ความรับผิดเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดสำหรับการช่วยเหลือผู้สมรสของตน หรือการช่วยเหลือผู้สมรสและบุคคลอื่น ๆ แม้ว่าตนจะรู้ว่าผู้สมรส หรือผู้สมรสและบุคคลอื่นนั้นได้กระทำความผิด และการกระทำนั้นจะได้กระทำไปเพื่อให้ผู้สมรส หรือผู้สมรสและบุคคลอื่นหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม การพิจารณา หรือการลงโทษ”

การกำหนดเหตุยกเว้นโทษ ฎหมายอาญารัฐวิคตอเรีย ได้รับอิทธิพลมาจากหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษ ซึ่งรับเอาแนวคิดของศาสนาคริสต์มาปรับใช้ แต่เดิม ฎรรยาไม่มีความรับผิดทางกฎหมายแม้ว่าจะได้ช่วยเหลือสามีโดยการกระทำในลักษณะที่เป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด และปัจจุบันได้เพิ่มเติมให้หลักนี้นำมาใช้กับบุคคลผู้เป็นสามีด้วย⁸⁷ เห็นได้ว่าการกำหนดเหตุยกเว้นความผิดสำหรับกรณีการช่วยเหลือผู้สมรสของตนและยังให้รวมไปถึงการช่วยเหลือบุคคลซึ่งร่วมกระทำความผิดกับผู้สมรสของตนอีกด้วย บทบัญญัติใช้คำว่า Married Person และ Spouse ซึ่งมีประเด็นว่า คณะกรรมการ Scrutiny of Acts and Regulations Committee ได้เคยเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายในปีคริสต์ศักราช 2005 โดยเสนอให้ใช้คำว่า Domestic Partner เพื่อให้หมายรวมไปถึงบุคคลที่อยู่กินฉันสามีภรรยาในทางข้อเท็จจริง และคู่รักเพศเดียวกัน⁸⁸

กล่าวโดยสรุปในระบบกฎหมายอาญาของประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐวิคตอเรีย มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา ที่ว่าการให้ที่พักพิงและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดก็

⁸⁶ Crime Act 1958, Section 338

“A married person shall not become an accessory to any indictable offence by receiving, relieving, comforting or assisting his or her spouse, or the spouse and another person or persons, though with knowledge that the spouse, whether alone or with the other person or persons, has committed an offence and though the purpose of what is done is to enable the spouse, or the spouse and the other person or persons, to escape being apprehended, tried or punished.”

⁸⁷ "Criminal Liability of Married Persons ", [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/57842NCJRS.pdf>

⁸⁸ "Discrimination in the Law Inquiry under Section 207 of the Equal Opportunity Act 1995," [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: https://www.parliament.vic.gov.au/archive/sarc/Equal_Opportunity/Final/chaptertwo.htm

เป็นหนึ่งในความรับผิดที่เรียกว่าผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ที่กฎหมายรัฐวิศโตเรียกใช้คำว่า “Accessory” โดยมีหลักเกณฑ์คือต้องมีการกระทำความผิดประเภทที่กฎหมายกำหนด คือความผิดประเภท Serious Indictable เกิดขึ้น และผู้ช่วยเหลือทราบว่ามี การกระทำความผิดเกิดขึ้นจึงได้เข้าช่วยเหลือเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบเลี่ยงจากกระบวนการ ยุติธรรม ทั้งการกำหนดโทษนั้นน้อยกว่าการกระทำความผิดหลัก และมีเหตุยกเว้นโทษสำหรับการ ช่วยเหลือสามีหรือภรรยาและขยายความไปถึงผู้ร่วมกระทำความผิดกับสามีหรือภรรยาของตนด้วย

4.3 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ผู้วิจัยเลือกศึกษากฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ด้วยเหตุผลที่ว่า ระบบกฎหมายเยอรมันใช้วิธีการบัญญัติความผิดเป็นการเฉพาะเช่นเดียวกับระบบกฎหมายไทย แต่มีการจัดหมวดหมู่ความผิดในลักษณะดังกล่าวแตกต่างจากกฎหมายไทย กล่าวคือ กรณีกฎหมายไทยความรับผิดดังกล่าวถูกจัดอยู่ในหมวดการกระทำความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม แต่กฎหมายเยอรมันจัดอยู่ในหมวดหมู่ของความผิดที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดโดยเฉพาะ และกฎหมายเยอรมันมีเกณฑ์การกำหนดระวางโทษสำหรับผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดค่อนข้างละเอียดและสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) ผู้วิจัยจึงจะศึกษาหลักเกณฑ์ลักษณะการกระทำความผิดและหลักเกณฑ์การกำหนดโทษของกฎหมายเยอรมันเพื่อนำมาพิจารณาว่าควรนำมาปรับใช้กับประเทศไทยหรือไม่เพียงใด

4.3.1 แนวคิดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

การเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตามระบบกฎหมายอาญาเยอรมันกำหนดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แยกออกจากการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ในกรณีของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด บุคคลจะมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ในขณะที่การช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดถูกบัญญัติแยกออกมาเป็นบทบัญญัติความรับผิดเฉพาะในกรณีต่าง ๆ กันออกไป

ระบบกฎหมายอาญาเยอรมันใช้หลักการการร่วมกระทำความผิด จึงแบ่งแยกประเภทของการเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามลักษณะและพฤติการณ์ในการเข้าเกี่ยวข้อง เห็นได้จาก

บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch-StGB) มีบทบัญญัติจำแนกประเภทของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดออกเป็น⁸⁹

1. ผู้กระทำความผิด (Täterschaft)

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 25⁹⁰ นิยามความหมายผู้กระทำความผิด (Täterschaft) ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งกระทำความผิดอาญาด้วยตนเอง หรือได้กระทำความผิดผ่านทางบุคคลอื่น (ผู้กระทำความผิดโดยอ้อม) และกรณีที่มีบุคคลมากกว่าหนึ่งคนกระทำความผิดร่วมกัน ทุกคนย่อมเป็นผู้กระทำความผิดร่วมทั้งหมด

2. ผู้ร่วมกระทำความผิด (Teilnahme)

ระบบกฎหมายอาญาเยอรมันจำแนกประเภทผู้ร่วมกระทำความผิดออกเป็น บุคคลซึ่งโดยเจตนาก่อให้เกิดบุคคลอื่นกระทำความผิดโดยเจตนาหรือที่เรียกว่า ผู้ใช้ ตามมาตรา 26 (Anstiftung) และบุคคลซึ่งโดยเจตนาสนับสนุนให้บุคคลอื่นกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า ผู้สนับสนุน ตามมาตรา 27 (Beihilfe) กรณีของผู้สนับสนุนหมายถึงบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่อาจกระทำได้ในทุกขั้นตอนของการกระทำความผิดแต่ต้องเกิดขึ้นก่อนหรือขณะกระทำความผิด โดยที่ความรับผิดชอบของผู้สนับสนุนจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วซึ่งการกระทำความผิดนั้นอาจอยู่ในขั้นของการพยายามกระทำความผิดก็ได้⁹¹ โดยวิธีการของการสนับสนุนอาจเป็นการช่วยเหลือทางกายภาพ หรือทางจิตใจ เช่น การให้กำลังใจในการกระทำความผิด⁹²

กรณีของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือจะไม่มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดอันเนื่องมาจากแนวความคิดว่าภายหลังจากที่มีการกระทำ

⁸⁹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, "ผู้กระทำความผิดและการร่วมกระทำความผิด (Täterschaft Und Teilnahme) ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน," *ตุลพาห* 55, 3 (2551): 192-207.

⁹⁰ German Criminal Code, Section 25

"(1) Whoever commits an offence themselves or through another incurs a penalty as an offender.

(2) If several persons commit an offence jointly, each person incurs a penalty as an offender (co-offenders)."

⁹¹ Keiler, J., "Forms of Participation," in *Comparative Concepts of Criminal Law*, p. 299.

⁹² Johanna Rinceanu, "Germany," in *Acting Together in Crime : A Comparative Analysis of Joint Perpetration of and Assistance to Criminal Offences under French, German, Austrian and Italian Criminal Law in Light of Five Dutch Supreme Court Cases*, ed. Laura Peters (Hague: Eleven International, 2018), pp. 108-109.

ความผิดแล้ว ไม่อาจมีผู้ใดเข้าไปร่วมกระทำความผิดนั้นได้อีก⁹³ แต่จะมีความรับผิดตามบทบัญญัติ ความรับผิดในกรณีต่าง ๆ เป็นการเฉพาะแยกออกไปตามแต่ลักษณะของการกระทำความผิด ซึ่ง ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch – StGB) มีบทบัญญัติความรับผิดการช่วยเหลือ ผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดอยู่ในหมวดที่ 21 ว่าด้วยการกระทำความผิด การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดและการรับของโจร (Begünstigung und Hehlerei) ซึ่งประกอบไปด้วย ความผิดฐานช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ตามมาตรา 257 (Begünstigung) ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษตาม มาตรา 258 (Strafvereitelung) ความผิดฐานหลีกเลี่ยงหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรมซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานตามมาตรา 258a (Strafvereitelung im Amt) ความผิดฐานรับของโจรตาม มาตรา 259 – 260a และ ความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 261 (Geldwäsche; Verschleierung unrechtmäßig erlangter Vermögenswerte)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความรับผิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามระบบกฎหมายเยอรมัน

ประเด็น	ความรับผิด	
	การช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด	การช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด
หลักเกณฑ์ความรับผิด	มีสถานะการเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามมาตรา 27 ลักษณะคือเป็นการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด	เป็นบทบัญญัติความรับผิดเฉพาะเรื่องบัญญัติอยู่ในหมวดที่ 21 ว่าด้วยการกระทำความผิดการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดและการรับของโจร(Begünstigung und Hehlerei)
การกำหนดโทษ	น้อยกว่าที่ผู้กระทำความผิดได้รับ	ขึ้นอยู่กับประเภทความผิดนั้น ๆ ซึ่งมีการกำหนดไว้ต่างกันและบทบัญญัติมาตรา 257 และมาตรา 258 ที่มีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมว่าการกำหนดครว้างโทษต้องไม่เกินไปกว่าการกระทำความผิดก่อนหน้า

⁹³ Trials of War Criminals before the Nuremberg Military Tribunals under Control Council Law No. 10 Vol.5, (Washington: United States Printing Office, 1950), p. 908.

4.3.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่าประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมีบัญญัติหมวดหมู่การกระทำความผิดที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดเป็นการเฉพาะ กรณีบทบัญญัติการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดที่มีความคล้ายคลึงกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 คือ ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษตามมาตรา 258 (Strafvereitelung) ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาหลักเกณฑ์ของบทบัญญัตินี้ในเรื่องหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษว่าเป็นอย่างไร และจะศึกษาบทบัญญัติที่ใกล้เคียงกันคือ ความผิดฐานช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดตามมาตรา 257 (Begünstigung) ประกอบการพิจารณา เนื่องจากแต่เดิมความผิดทั้งสองมาตรานี้เป็นความผิดสองลักษณะที่รวมอยู่ในบทบัญญัติเดียวกัน โดยแยกออกเป็นความช่วยเหลือในทางเนื้อหา (Die sachliche Begünstigung) และในทางส่วนตัวบุคคล (Die persönliche Begünstigung) ต่อมาฝ่ายนิติบัญญัติ (Gesetzgeber) ได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน หมวดที่ 21 ที่บังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม คริสตศักราช 1975 โดยแบ่งแยกองค์ประกอบความผิดของการกระทำในลักษณะดังกล่าวให้ชัดเจนขึ้น โดยจำแนกการช่วยเหลือในทางเนื้อหาออกมาเป็นความผิดฐานช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดตามมาตรา 257 (Begünstigung) และการช่วยเหลือในทางส่วนตัวบุคคลออกมาเป็นความผิดฐานฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษตามมาตรา 258 (Strafvereitelung) โดยแต่ละมาตรามีองค์ประกอบความผิดแยกจากกัน กล่าวอย่างง่ายว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 257 เป็นการช่วยทางทรัพย์สิน ส่วนมาตรา 258 เป็นการช่วยตัวบุคคล

บทบัญญัติทั้งสองมาตรามีหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษดังนี้

4.3.2.1 ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษ (Strafvereitelung)⁹⁴

มาตรา 258⁹⁵ บัญญัติว่า

- (1) ผู้ใดกระทำการขัดขวางการลงโทษหรือการใช้มาตรการทางกฎหมาย (ตามมาตรา 11 (1) ข้อ 8) กับบุคคลซึ่งกระทำความผิดทางอาญา โดยกระทำการขัดขวางไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยเจตนา มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ
- (2) ผู้ใดกระทำการขัดขวางการบังคับใช้โทษหรือมาตรการทางกฎหมาย โดยกระทำการขัดขวางไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยเจตนามีโทษเช่นเดียวกัน
- (3) การลงโทษตามบทบัญญัติมาตรานี้ต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำก่อนหน้า
- (4) การพยายามกระทำความผิดมีโทษ
- (5) ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา นี้โดยกระทำไปเพื่อช่วยตนเองให้พ้นจากการลงโทษหรือการใช้มาตรการทางกฎหมาย หรือการบังคับใช้โทษหรือมาตรการทางกฎหมาย โดยกระทำการขัดขวางไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้นั้นไม่มีความรับผิดตามมาตรา นี้
- (6) ผู้ใดกระทำความผิดเพื่อช่วยญาติของตนเองได้รับการยกเว้นโทษ”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁹⁴ Klaus Miebach and Günther M. Sander, *Münchener Kommentar Zum Strafgesetzbuch Band 3* (München: Verlag C.H. Beck, 2003), pp. 1248-1280.

⁹⁵ German Criminal Code (StGB), Section 258

“(1) Whoever intentionally or knowingly obstructs, in whole or in part, another person being punished or subjected to a measure (Section 11 (1) no. 8) in accordance with criminal law for an unlawful act incurs a penalty of imprisonment for a term not exceeding five years or a fine.

(2) Whoever intentionally or knowingly obstructs, in whole or in part, the enforcement of a penalty or measure imposed on another incurs the same penalty.

(3) The penalty may not be more severe than the penalty threatened for the prior offence.

(4) The attempt is punishable.

(5) Whoever, by committing the offence, also intends to prevent, in whole or in part, themselves incurring a penalty or being subjected to a measure, or a penalty or measure imposed on them being enforced incurs no penalty under this provision.

(6) Whoever commits the offence for the benefit of a relative is exempt from punishment.”

ก. หลักเกณฑ์ความรับผิด

มาตรา 258 มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องการบริหารงานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา⁹⁶ ความรับผิดตามกฎหมายอาญาเยอรมัน ต้องมีการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายนอก (Objektiver) และองค์ประกอบภายใน (Subjektiver) ซึ่งผู้วิจัยจะแยกอธิบายรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบความผิดภายนอก (Objektiver)

1.1 ผู้กระทำ

ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลภายนอกไม่ใช่ผู้กระทำความผิดและไม่ใช่ผู้ร่วมกระทำความผิดในการกระทำความผิดหลัก บุคคลนั้นจึงจะมีความรับผิดตามมาตรา 258 นี้ ในกรณีที่ผู้กระทำกระทำไปเพื่อช่วยเหลือตนเอง มาตรา 258 นี้กำหนดหลักเกณฑ์ว่า “ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 258 นี้ โดยกระทำไปเพื่อช่วยเหลือตนเองให้พ้นจากการลงโทษหรือการใช้มาตรการทางกฎหมาย หรือการบังคับใช้โทษหรือมาตรการทางกฎหมาย โดยกระทำการขัดขวางไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้นั้นไม่มีความรับผิดตามมาตรา 258 นี้” ดังนั้นกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 258 นี้ทำเพื่อช่วยเหลือตนเอง ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดหลักหรือผู้ร่วมกระทำความผิดในความผิดหลักกระทำการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ผู้นั้นจะไม่มีผิดตามมาตรา 258 นี้ อีก แม้ว่าการกระทำนั้นจะทำให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วยก็ตาม⁹⁷ เนื่องจากกฎหมายยอมรับสิทธิตามธรรมชาติของผู้กระทำความผิดทุกคนในการที่จะกระทำการต่อสู้หรือปกป้องตนเอง⁹⁸ และประเด็นว่านายจำเลยที่ช่วยเหลือจำเลยโดยกระทำไปภายใต้ขอบเขตของกฎหมายไม่มีความรับผิดตามมาตรา 258 นี้เช่นกัน⁹⁹

นอกจากนี้ การเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 258 นี้ต้องมีผู้ที่ตกลงกับผู้กระทำความผิดหลักว่าตนจะให้ช่วยเหลือมาตั้งแต่ต้นเพราะจะทำให้ผู้ช่วยเหลือนั้นมีสถานะเป็นผู้สนับสนุน (Beihilfe) แทน เดิมกฎหมายเก่าที่บังคับใช้ในช่วงวันที่ 1 มกราคม คริสตศักราช 1872 จนถึงก่อนวันที่ 1 มกราคม คริสตศักราช 1975 มีบทบัญญัติว่าหากผู้ช่วยเหลือได้ตกลงกันกับผู้รับการช่วยเหลือมาก่อน

⁹⁶ "Strafvereitelung, § 258 ", [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: <https://www.juracademy.de/strafrecht-bt3/strafvereitelung.html>

⁹⁷ Michael Jasch, "Strafvereitelung (§258)," [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: <http://www.michaeljasch.de/src/Hand-258.pdf>

⁹⁸ หลักกฎหมายที่ว่าบุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า nemo tenetur seipsum accusare หรือ no one need accuse himself

⁹⁹ Jasch, M., "Strafvereitelung (§258)."

ผู้ช่วยเหลือจะมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนและกรณีนี้ไม่ยกเว้นความผิดให้กับผู้ที่เป็นญาติด้วย¹⁰⁰ แต่บทบัญญัติปัจจุบันไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าว แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่าการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือต้องมีได้ตกลงกับผู้กระทำความผิดมาก่อนอยู่แล้ว

1.2 การกระทำ

การกระทำความผิดตามมาตรา 258 บัญญัติอยู่ในอนุมาตรา 1 และ อนุมาตรา 2 ซึ่งบัญญัติความรับผิดชอบการกระทำที่เป็นการเข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อไม่ให้มีการลงโทษทางอาญา โดยต้องแสดงให้เห็นว่าการกระทำเข้าขัดขวางเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹⁰¹ ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 258 ได้แบ่งประเภทของการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมออกเป็น 2 กรณีซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

กรณีแรก การขัดขวางการดำเนินคดีอาญาตามบทบัญญัติ มาตรา 258 (1) มีหลักเกณฑ์ว่า มีการกระทำความผิดของบุคคลอื่นซึ่งกระทำมาก่อน ซึ่งการกระทำความผิดของบุคคลอื่นซึ่งกระทำมาก่อนนั้นเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิด (Tatbestandsmäßig) ผิดกฎหมาย (Rechtswidrig) และมีความน่าตำหนิ (Schuldhaft) และมีการขัดขวางการลงโทษในภายหลัง (Anschließende Vereitelung der Strafe) ที่เป็นการขัดขวางการลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน

การกระทำการขัดขวางทั้งหมด คือ การกระทำที่ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำนั้นได้อีกต่อไป หรือการกระทำที่ทำให้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาของรัฐเนิ่นช้าไป ส่วนการกระทำการขัดขวางบางส่วน คือ การกระทำที่ทำให้โทษที่จะลงหรือมาตรการทางอาญาที่จะใช้บังคับต้องลดลงจากที่ควรได้รับตามกฎหมาย

ลักษณะของการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมนั้น ตัวอย่างเช่น การช่วยให้หลบหนีโดยการให้คำปรึกษา การจัดเตรียมยานพาหนะไว้ การซ่อนเร้นตัวผู้กระทำความผิด การรับเอายานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดไว้ การปล่อยหรือพาผู้ถูกคุมขังหลบหนี การจัดแจงเอกสารเท็จ การให้การเท็จ การช่วยเหลือกเจ้าพนักงาน การทำลายพยานหลักฐาน เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ

¹⁰⁰ German Criminal Code, January 1, 1872, Section 257 (3)

“(1) The favoritism is to be punished as an aid if it was promised before the act was committed.

(2) This provision also suffers from applying to family members.”

¹⁰¹ Ralf Willer, "Hiding a Cartel's Traces - a Criminal Offence - a Comparative Review of Liability for Obstruction of Justice under German, French and Us Law," *Competition Law International* 10, 2 (2014): 179-200.

รอยเท้า อุปกรณ์ในการกระทำความผิด รอยเลือด การซ่อนเร้นพยานหลักฐาน ซ่อนเร้นศพ การเตือนผู้กระทำความผิดว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังมา¹⁰² โดยทั่วไปบทบัญญัติมาตรา 258 นี้ ไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นการงดเว้นเนื่องจากโดยหลักการแล้วบุคคลไม่มีหน้าที่ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินคดีอาญา แต่ถ้าผู้ทิ้งตัวเป็นผู้ที่มีหน้าที่นั้น ๆ อาจเป็นการกระทำโดยงดเว้นได้ ตัวอย่างเช่น ศาลเคยมีคำวินิจฉัยว่า พยานบุคคลมีภาระหน้าที่ในการเป็นพยาน ดังนั้น หากพยานบุคคลไม่มีเหตุตามกฎหมายที่จะไม่เข้ามาเป็นพยาน ก็อาจมีความผิดตามมาตรานี้ได้เช่นกัน โดยศาลให้เหตุผลว่า พยานบุคคลมีหน้าที่ในการมีส่วนร่วมและให้การตามความเป็นจริงโดยถูกต้องครบถ้วนในการพิจารณา คดีอาญา

ทั้งนี้การกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เช่น การกระทำตามหน้าที่ จรรยาทางสังคมที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น นาย ก. ซึ่งเป็นนายแพทย์ให้ความช่วยเหลือโดยการให้ยา รักษาแก่นาย ข. โจรปล้นธนาคารที่ถูกยิงจนได้รับบาดเจ็บจนทำให้นาย ข. อยู่ในสภาพที่สามารถ หลบหนีการจับกุมได้แม้ว่าการกระทำของนาย ก. จะทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการ ยุติธรรมเพื่อนำตัวคนร้ายมาดำเนินคดี แต่เนื่องจากนาย ก. เป็นนายแพทย์ ซึ่งมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ที่ ได้รับบาดเจ็บ จึงถือว่าการกระทำของนาย ก. เป็น การกระทำตามหน้าที่จรรยาทางสังคมที่เหมาะสม¹⁰³ หรือ เพียงการไม่รายงานการกระทำความผิดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีความผิด¹⁰⁴

ดังนั้นการกระทำใดที่มีลักษณะเป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 258 ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำนั้น ๆ เช่น การให้ความช่วยเหลือโดยการ ให้กำลังใจ ที่แม้การให้กำลังใจดังกล่าวจะทำให้ผู้กระทำความผิดมีกำลังใจที่จะหลบหนี กรณีเช่นนี้ยังไม่เป็นความผิดตาม มาตรานี้ แต่ถ้าผู้นั้นมีความพยายามทำให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในสถานะที่ได้รับประโยชน์ยิ่งขึ้นและ การกระทำนั้น เป็นการขัดขวางการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ถือว่าการกระทำดังกล่าวเกิน ขอบเขตและเป็นการกระทำที่มีความผิดตามบทบัญญัติแล้ว

กรณีที่สองการขัดขวางการบังคับโทษทางอาญา กรณีที่สองนี้เป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 258 (2) มีหลักเกณฑ์ว่า มีการกำหนดโทษหรือมาตรการทางอาญาในคดีอาญาที่ถึงที่สุดแล้ว ภายหลังมีการ

¹⁰² "§ 258 Stgb - Strafvereitelung," [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: https://www.rodorf.de/03_stgb/bt_17.htm

¹⁰³ Miebach, K. and G. M. Sander, *Münchener Kommentar Zum Strafgesetzbuch Band 3*, pp. 1248-1280.

¹⁰⁴ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (StGB) มาตรา 138 ได้กำหนดความรับผิดกรณีบุคคล ซึ่งทราบว่าจะมีการกระทำความผิดประเภทที่กฎหมายกำหนด หากไม่แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลนั้นจะมีความรับผิด

กระทำอันเป็นการขัดขวางการบังคับโทษนั้นหรือมาตรการทางอาญาในคดีอาญาที่ถึงที่สุดแล้วนั้น ดังนั้นต้องเป็นการกระทำความผิดจริง กล่าวคือมีการกระทำที่เป็นความผิด (unlawful) แต่ไม่ต้องถึงกับมีความชั่ว (culpable) เพราะมาตรานี้ใช้กับกรณีที่กำหนดมาตรการตามมาตรา 11 ด้วย ดังนั้นความแตกต่างระหว่างกรณีแรกและกรณีที่สอง คือช่วงระยะเวลาที่ได้ทำการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการ ตัวอย่างการกระทำที่เป็นการขัดขวางการบังคับโทษทางอาญา เช่น การซ่อนเร้นตัวบุคคลที่ต้องคำพิพากษาศาลว่ากระทำความผิด การปล่อยตัวนักโทษตามมาตรา 120 ทั้งนี้กรณีการจ่ายค่าปรับแทนผู้กระทำความผิดนั้นไม่มีความรับผิดตามมาตรา 11 เพราะเป็นเพียงการขัดขวางวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ไม่ใช่การเข้าไปขัดขวางกระบวนการลงโทษ ไม่ว่าผู้นั้นจะให้ยืมเงินเพื่อนำไปจ่ายค่าปรับหรือเป็นผู้จ่ายเงินให้ก็ตาม

1.3 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ

ผู้รับการช่วยเหลือตามมาตรา 11 อาจเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดก็ได้ โดยกฎหมายไม่ได้กำหนดประเภทความผิดไว้ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือการกระทำความผิดฐานใดย่อมมีความรับผิดตามมาตรา 11 เช่นกัน

ข้อพิจารณาที่สำคัญ คือ ต้องมีการกระทำความผิดจากการกระทำของผู้กระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนนั้นจริง และการดำเนินคดีอาญาแก่การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนนั้นจะต้องไม่มีข้อจำกัดในการดำเนินคดีด้วยโดยพิจารณาขณะที่มีการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมความผิดตามมาตรา 258 นี้ ซึ่งข้อจำกัดในการดำเนินคดีอาจเกิดหรือมีขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาทั้งระบบ เช่น คดีหลักขาดอายุความ¹⁰⁵ กรณีความผิดที่ต้องมีคำร้องทุกข์แต่ไม่มีคำร้องทุกข์ ในชั้นสืบสวนสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการมีความคิดเห็นว่า ไม่ปรากฏเงื่อนไขในการดำเนินคดี พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งให้ระงับการดำเนินคดีแทนการสั่งฟ้องคดี หรืออาจเกิดขึ้นในชั้นไต่สวนมูลฟ้องซึ่งศาลที่รับผิดชอบอาจไม่ประทับรับฟ้องคดีเพื่อเปิดการพิจารณาคดีนั้น หรือข้อจำกัดในการดำเนินคดีอาจเกิดขึ้นในชั้นพิจารณาก็ได้ซึ่งศาลที่พิจารณาคดีอาจมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้จำหน่ายคดีนั้นเสีย

¹⁰⁵ German Criminal Code (StGB), Section 78

2. องค์ประกอบภายใน (Objektiver)

การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทั้งสองกรณีมีหลักเกณฑ์ร่วมกันคือ ผู้กระทำจะต้องกระทำ โดยรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้อื่นถูกลงโทษ อาจเป็นการทำให้ไม่ถูกลงโทษ หรือการ ลงโทษเนิ่นช้า หรือได้รับโทษน้อยลง

ความแตกต่างระหว่างการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 258 กับ การเป็น สนับสนุนการกระทำความผิด มีเกณฑ์พิจารณาอยู่ที่ว่าการกระทำที่เป็นการให้ความช่วยเหลือนั้น ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายเฉพาะเจาะจงอย่างไร ซึ่งพิจารณาระยะเวลาของการช่วยเหลือเป็นสำคัญ ในช่วงระหว่าง ความผิดสำเร็จ (Vollendung) ไปจนถึง การกระทำสิ้นสุดลง (Beendigung) โดยเฉพาะในกรณี ความผิดต่อเนื่องนั้น (Dauerstraftat) หากในระหว่างเวลาที่ความผิดสำเร็จไป จนถึงการกระทำความผิดสิ้นสุดลงปรากฏเงื่อนไขในทางอ้อมที่นอกจากการกระทำนั้นจะเป็นการ สนับสนุนการกระทำความผิดแล้ว ยังอาจเป็นความผิดตามมาตรา 258 นี้ ได้ด้วย หรือหากการให้ ความช่วยเหลือนั้นเกิดผลหลังจากการกระทำสิ้นสุดลง ก็เป็นความผิดตามมาตรา 258 นี้เพียงกรณี เดียว

ความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามมาตรา 258 นี้เป็นความผิดต่อรัฐ แม้ไม่มีคำร้องให้ดำเนินคดีอาญา (keinen Strafantrag) การมอบอำนาจ (Ermächtigung) หรือคำ ร้องขอ (Strafverlangen) และแม้ความผิดที่ได้กระทำมาก่อนนั้นจะเป็นความผิดที่ต้องมีคำร้อง (Antragsdelikt) ก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี ความชอบของการดำเนินคดีในความผิดที่ได้กระทำก่อนนั้น ย่อมมีอิทธิพลหรือส่งผลต่อความรับผิดทางอาญาของความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทาง อาญาด้วย เนื่องจากในขณะกระทำความผิด ต้องปรากฏว่าความชอบของการดำเนินคดีของความผิด ที่ได้กระทำก่อนนั้นยังคงมีอยู่ กล่าวคือ คดีหลักที่รับการช่วยเหลือนั้นยังสามารถมีคำร้องขอให้ ดำเนินคดีได้ และหากการกระทำความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเป็นความผิด สำเร็จแล้ว แม้ต่อมาภายหลังความชอบของการดำเนินคดีของความผิดที่ได้กระทำก่อนนั้นได้หมดไป ก็ ไม่ส่งผลต่อความชอบของการดำเนินคดีของความผิดฐานนี้แต่อย่างใด

ข. การกำหนดโทษ

1. การกำหนดระวางโทษ

บทบัญญัติมาตรา 258 กำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะ ทั้งกรณีการกระทำที่ เป็นการขัดขวางการดำเนินคดีอาญาตาม อนุมาตรา 1 และการขัดขวางการบังคับโทษทางอาญาตาม

อนุมาตรา 2 ต่างมีโทษเช่นเดียวกันคือระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ แต่ยังคงมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดหลักอันเห็นได้จากหลักเกณฑ์ที่ว่า การลงโทษตามบทบัญญัติมาตรานี้ต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำก่อนหน้าตามอนุมาตรา 3 ดังนั้นการลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดจึงไม่อาจสูงไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดหลักนั่นเอง¹⁰⁶

2. การกำหนดเหตุยกเว้นโทษ

นอกจากหลักเกณฑ์การลงโทษข้างต้นแล้ว บทบัญญัตินี้ยังกำหนดเหตุยกเว้นโทษที่เป็นเหตุส่วนตัวสำหรับการกระทำเพื่อช่วยญาติของตนเอง โดยที่ความหมายของคำว่า ญาติ (Angehörigen) เป็นไปตามบทนิยามศัพท์ตาม มาตรา 11 (1)¹⁰⁷ ว่า หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังต่อไปนี้ กล่าวคือ ญาติทางสายโลหิตและทางสมรส โดยตรง คู่สมรส คู่ชีวิต คู่หมั้น พี่น้อง คู่สมรสหรือคู่ชีวิตของพี่น้อง พี่น้องของคู่สมรสหรือคู่ชีวิตและหมายความรวมถึง กรณีที่คู่สมรสหรือคู่ชีวิตที่ได้สร้างชีวิตคู่ร่วมกันแม้ต่อมาจะเลิกรากันไป และหมายความรวมถึงกรณีที่ความเป็นญาติทางสายโลหิตหรือทางสมรสนั้นได้หมดไปแล้วก็ตาม ทั้งให้ใช้กับกรณีการเป็นบิดามารดาบุญธรรม หรือบุตรบุญธรรมด้วย ดังนั้นเห็นได้ว่าการกำหนดเหตุยกเว้นโทษแก่ผู้ช่วยเหลือที่มีสายสัมพันธ์ของครอบครัวกับผู้รับการช่วยเหลือตามมาตรานี้มีขอบเขตที่กว้างมาก

การกระทำความผิดตามมาตรา 258 นี้หากกระทำโดยเจ้าพนักงานรัฐที่มีหน้าที่และมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมายนั่นเอง ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ และพนักงานอัยการ¹⁰⁸ จะมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 5 ปี กรณีที่การกระทำความผิดไม่ร้ายแรงมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือระวางโทษปรับและไม่นำหลักเกณฑ์ที่ว่า การกำหนดโทษ

¹⁰⁶ "Fachanwälte Für Strafrecht Aus Berlin Beim Vorwurf Der Begünstigung," [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: <https://anwalt-strafrecht-berlin.org/strafverteidigung/anwalt-straftat-strafgesetzbuch/beguenstigung/>

¹⁰⁷ German Criminal Code (StGB), Section 11 (1)

“‘relative’ means any member of the following group of people:

a) relations by blood or marriage in the direct line, the spouse, life partner, fiancé or fiancée, siblings, the spouses or life partners of siblings, siblings of spouses or life partners, even if the marriage or life partnership upon which the relationship is based no longer exists, or if the relationship by blood or marriage has ceased to exist,

b) foster parents and foster children”

¹⁰⁸ David K. Linnan, "Police Discretion in a Continental European Administrative State: The Police of Badenwürttemberg in the Federal Republic of Germany," *Law and Contemporary Problems* 47, 4 (1984): 185-223.

ต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำก่อนหน้า และการยกเว้นโทษให้แก่บุคคลผู้เป็นญาติมาใช้บังคับ¹⁰⁹

4.3.2.2 บทบัญญัติอื่นที่ใกล้เคียง

บทบัญญัติที่มีองค์ประกอบความผิดใกล้เคียงกับมาตรา 258 คือความผิดฐานช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด (Begünstigung) ตามมาตรา 257¹¹⁰ ซึ่งบัญญัติว่า¹¹¹

“(1) ผู้ใดให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นซึ่งได้กระทำการอันผิดกฎหมายโดยมีเจตนาที่จะคงไว้ซึ่งผลประโยชน์จากการกระทำของบุคคลนั้นมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ

(2) การลงโทษตามบทบัญญัติมาตรานี้ต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำก่อนหน้า

(3) ผู้ใดก็ตามที่เป็นหนึ่งในผู้ร่วมกระทำความผิดก่อนหน้า ไม่มีความรับผิดชอบเป็นผู้ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดตามมาตรา¹¹⁰ นี้ แต่ทั้งนี้ไม่ปรับใช้กับบุคคลผู้ยุยงส่งเสริมบุคคลอื่นที่มีได้เป็นหนึ่งในผู้ร่วมกระทำความผิดก่อนหน้าให้กระทำการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดนี้

(4) ความผิดการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดนี้จะถูกฟ้องร้องโดยขึ้นอยู่กับการร้องทุกข์ การให้อำนาจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการร้องขอของรัฐบาลต่างประเทศ ถ้าหากการกระทำความผิดก่อนหน้าจะมีการฟ้องร้องได้เมื่อการกระทำความผิดก่อนหน้าเป็นการกระทำความผิดประเภทที่ต้องมีการร้องทุกข์ การให้อำนาจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการร้องขอของรัฐบาลต่างประเทศเช่นกัน ทั้งนี้ให้นำมาตรา 248a มาปรับใช้โดยอนุโลม”

¹⁰⁹ German Criminal Code (StGB), Section 258 a

¹¹⁰ Miebach, K. and G. M. Sander, *Münchener Kommentar Zum Strafgesetzbuch Band 3*, pp. 1229-1248.

¹¹¹ German Criminal Code (StGB), Section 257

“(1) Whoever renders assistance to another person who has committed an unlawful act with the intention of securing for that person the benefits of that act incurs a penalty of imprisonment for a term not exceeding five years or a fine.

(2) The penalty may not be more severe than the penalty threatened for the prior offence.

(3) Whoever is liable as a party to the prior offence is not liable for aiding after the fact. This does not apply to a person who incites another person who was not party to the prior offence to render assistance after the fact.

(4) The offence of aiding after the fact is prosecuted only upon request, upon authorization or at the request of a foreign state if the offender could be prosecuted as the offender or participant of the prior offence only upon request, upon authorization or at the request of a foreign state. Section 248a applies analogously.”

ก. หลักเกณฑ์ความรับผิด

ความรับผิดตามมาตรา 257 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้สภาพการณ์ที่ขอด้วยกฎหมายกลับคืนรวมทั้งปิดโอกาสไม่ให้มีการช่วยเหลือใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดครั้งก่อนภายหลังจากที่ได้กระทำความผิดนั้นมาแล้ว เพราะอาจทำให้การกระทำผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นแล้วยังคงลอยนวลอยู่แทนที่จะถูกดำเนินการให้หมดสิ้นไปหรือลดลงและเพื่อที่ผู้กระทำความผิดจะไม่อาจใช้ประโยชน์ใด ๆ จากการกระทำความผิดของตน องค์กรประกอบความผิดตามมาตรา 257 มีดังนี้

1. องค์กรประกอบภายนอก

1.1 ผู้กระทำความผิด

ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลภายนอกไม่ใช่ผู้กระทำความผิดและไม่ใช่ผู้ร่วมกระทำความผิดในการกระทำความผิดหลัก บุคคลนั้นจึงจะมีความรับผิดตามมาตรา 257 นี้มีหลักเกณฑ์ตามอนุมาตรา 3 ที่กำหนดว่าหากเป็นการกระทำของผู้กระทำความผิด (Täter) และผู้ร่วมกระทำความผิด (Teilnahme) นั้นเอง บุคคลนั้นจะไม่มี ความรับผิดตามมาตรา 257 นี้ผู้ให้ความช่วยเหลือจะมีความรับผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาโดยตรงให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อประโยชน์ของบุคคลนั้น ซึ่งบุคคลที่ได้รับประโยชน์ จากการช่วยเหลือดังกล่าวนี้หมายถึงผู้กระทำความผิดเอง (Täter) หรือผู้ร่วมกระทำความผิด (Teilnahme) ที่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายมาแล้ว แต่หากการช่วยเหลือนั้น เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์แก่ผู้ช่วยเหลือเอง กรณีเช่นนี้ไม่เป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 257 เว้นแต่ผู้ที่ได้เป็นผู้ก่อให้เกิดบุคคลอื่นกระทำความผิดตามมาตรา 257 นี้

1.2 การกระทำ

มาตรา 257 มีลักษณะของการกระทำเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิด ความหมายของคำว่า “การกระทำที่เป็นการให้ประโยชน์” แก่ผู้กระทำความผิดก่อนหน้านั้น จะต้องเป็นประโยชน์ที่ผิดกฎหมายแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินเท่านั้น ซึ่งองค์กรประกอบความผิดตามมาตรา 257 นี้จำกัดอยู่เฉพาะประโยชน์ที่เป็นผลมาจากความผิดครั้งก่อนโดยตรงเท่านั้น ดังนั้นประโยชน์นั้นต้องเกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำความผิดครั้งก่อน ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดประเภทของการกระทำความผิดครั้งก่อนไว้ จึงไม่จำกัดอยู่แค่เฉพาะความผิดที่กระทำขึ้นต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่นเท่านั้น แต่โดยสภาพของการกระทำความผิดก็ต้องเป็นความผิดที่สามารถทำให้ผู้กระทำ

ความผิดได้รับประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สินได้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งหมด หรือความผิดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สิน เช่น การปลอมเงินตรา¹¹² ช่วยโสมภณี¹¹³ ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล¹¹⁴ การปลอมแปลงเอกสาร¹¹⁵ การติดสินบน¹¹⁶ ส่วนความผิดบางประเภทโดยสภาพไม่อาจนำมาสู่การกระทำความผิดฐานนี้ได้อีก เช่น ฐานดูหมิ่น¹¹⁷ ฐานทำร้ายร่างกาย¹¹⁸ ฐานทำให้เสียทรัพย์สิน¹¹⁹

ตัวอย่างการกระทำความผิดตามมาตรา 257 เช่น การช่วยซ่อนเร้น เก็บรักษา ซ่อมแซมทรัพย์สินที่ถูกลักมา การซ่อนตัวเหยื่อ การช่วยให้อาหารสัตว์ การช่วยขนย้ายทรัพย์สิน การหลอกลวงพนักงานสืบสวน การปกปิดข้อมูลในการสอบสวนการ ช่วยลบร่องรอยการกระทำความผิด การทำลายพยานหลักฐาน การให้การเท็จ การให้ความช่วยเหลือตามมาตรานี้เป็นกรณีสืบเนื่องหรือต่อเนื่องที่มีการกระทำหรือในเชิงรุก ดังนั้นการเพิกเฉยหรือละเว้นไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบตามมาตราแต่อย่างใด

ทั้งนี้รูปแบบของการกระทำความผิดมีความคล้ายคลึงกับมาตรา 258 ความแตกต่างอยู่ที่การกระทำนั้นกระทำไปเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดให้คงไว้ซึ่งผลประโยชน์จากการกระทำความผิด หรือกระทำไปเพื่อช่วยตัวผู้กระทำความผิดจากกระบวนการยุติธรรม หากเป็นกรณีหลังจะเป็นความผิดตามมาตรา 258

1.3 วัตถุประสงค์ของการกระทำ

ผู้รับการช่วยเหลือตามมาตรานี้เป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดในการกระทำความผิดหลัก

ประเด็นการเกิดขึ้นของความผิดนั้น คำว่า การกระทำความผิด (Rechtswidrige Tat) ต้องตามนियาม มาตรา 11 (1) 5 หลักเกณฑ์ว่าต้องมีการกระทำที่ผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกิดขึ้นก่อน กล่าวคือมีการกระทำความผิดดังกล่าวครบองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งต้องเป็น

¹¹² German Criminal Code (StGB), Section 146

¹¹³ German Criminal Code (StGB), Section 180 a

¹¹⁴ German Criminal Code (StGB), Section 203

¹¹⁵ German Criminal Code (StGB), Section 267

¹¹⁶ German Criminal Code (StGB), Section 332

¹¹⁷ German Criminal Code (StGB), Section 185

¹¹⁸ German Criminal Code (StGB), Section 223

¹¹⁹ German Criminal Code (StGB), Section 303

ความผิดที่เกิดขึ้นจริง มิใช่เพียงเชื่อว่าจะเกิดขึ้น และการกระทำความผิดหลักนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายอาญาเยอรมันตามระบบกฎหมายภายในประเทศเท่านั้น กรณีที่การกระทำความผิดก่อนนั้นมีเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษ ไม่มีผลต่อการพิจารณาความรับผิดของผู้ช่วยเหลือว่าเป็นความผิดหรือไม่ นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งไม่ใช่สิ่งที่บทบัญญัตินี้มุ่งประสงค์คุ้มครอง ดังนั้น หน้าที่และอำนาจในการสอบสวนการกระทำความผิดครั้งก่อนนั้นไม่มีผลต่อการพิจารณาความรับผิดของความผิดตามมาตรา 257 นี้ ตัวอย่างเช่น แม้การกระทำความผิดครั้งก่อนนั้นจะยังไม่มีคำร้อง (Strafantrag) การมอบอำนาจ (Ermächtigung) คำร้องขอให้ดำเนินคดีอาญา (Strafverlangen) ก็ตาม หรือคดีก่อนหน้านั้นจะขาดอายุความ (Eintritt der Verjährung) หรือผู้กระทำได้รับอภัยโทษ (Amnestie oder Begnadigung) หรือมีการระงับการดำเนินคดีนั้น (Einstellung des Verfahrens) และผู้กระทำความผิดมาแล้วนั้นจะถูกพิพากษาลงโทษ (Verurteilung) หรือ ยกฟ้อง (Freispruch) ไม่ใช่ข้อสำคัญในการพิจารณาความรับผิดตามมาตรานี้ เนื่องจากเงื่อนไขของการกระทำความผิดครั้งก่อนนั้นไม่ผูกพันศาลที่พิจารณาคดีตามมาตรานี้ ซึ่งศาลที่พิจารณาคดีจะต้องพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงดังกล่าวเอง

อย่างไรก็ตามพฤติการณ์ที่ว่าการกระทำความผิดครั้งก่อนนั้นเกิดขึ้นหรือไม่และผู้กระทำความผิดครั้งก่อนนั้นได้รับประโยชน์จากการให้ความช่วยเหลือหรือไม่ อยู่ใน การไต่สวน รับฟัง และชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลที่พิจารณาคดีตามมาตรานี้ อันเป็นดุลพินิจของศาล กรณีที่ผู้ให้ความช่วยเหลือมีความเห็นว่าการกระทำที่ตนให้ความช่วยเหลือนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายลักษณะใดจึงไม่ใช่ข้อสำคัญ แต่ถ้าผู้ช่วยเหลือเพียง สงสัย หรือ คาดการณ์ว่ามีการกระทำความผิดอาจไม่เพียงพอ

2. องค์ประกอบภายใน

มีเจตนาธรรมดา คือรู้ว่าบุคคลกระทำความผิด เพียงการสงสัย หรือ คาดการณ์ว่ามีการกระทำความผิดอาจไม่เพียงพอ และไม่จำเป็นต้องรู้ว่าการกระทำความผิดอะไร และมีเจตนาพิเศษเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นที่อาจผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดเพื่อให้คงไว้ซึ่งผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดแก่บุคคลนั้น หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์แก่ผู้ช่วยเหลือเองกรณีเช่นนี้ไม่เป็นการกระทำความผิดตามมาตรานี้ หรือการกระทำนั้นทำไปเพราะสาเหตุอื่น เช่น การเก็บรักษาทรัพย์สินเพราะกำลังจะมีภัยธรรมชาติ ไม่ได้กระทำเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่น ไม่เป็นความผิด

ข. การกำหนดโทษ

บทบัญญัติมาตรา 257 กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ โดยที่อนุมาตรา 2 กำหนด เกณฑ์การลงโทษไว้ว่า ห้ามมิให้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานนี้เกินกว่าระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ได้รับความช่วยเหลือนั้น ซึ่งหมายความว่า ระวางโทษตามมาตรานี้ เชื่อมโยงกับระวางโทษของความผิดหลักที่ได้รับการช่วยเหลือ ดังนั้น ในกรณีที่ความผิดหลักที่ได้รับการช่วยเหลือมีระวางโทษอย่างสูงต่ำกว่าระวางโทษในความผิดตามมาตรานี้ ดังนั้น การลงโทษผู้ช่วยเหลือต้องไม่เกินไปกว่าระวางโทษอย่างสูงในความผิดหลักที่ได้รับการช่วยเหลือ

อย่างไรก็ตาม มาตรา 257 ไม่มีบทกำหนดเหตุยกเว้นโทษสำหรับบุคคลบางประเภทซึ่งแตกต่างจากมาตรา 258

บทบัญญัติทั้งสองมาตราข้างต้นต่างก็กำหนดความรับผิดแก่การกระทำที่เป็นช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดเช่นเดียวกันแต่มีความแตกต่างกันบางประการซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำความผิดตามมาตรา 258 นั้นมีความคล้ายคลึงกับกรณีตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 189 มากกว่า เพราะความรับผิดตามมาตรา 258 รวมไปถึงการกระทำที่เป็นการช่วยซ่อนเร้นตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเพื่อให้หลีกเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรมด้วย

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษระหว่างบทบัญญัติมาตรา 258 (Strafvereitelung) และมาตรา 257 (Begünstigung)

ประเด็น	ความรับผิด	
	มาตรา 258 (Strafvereitelung)	มาตรา 257 (Begünstigung)
หลักเกณฑ์ความรับผิด	<p>องค์ประกอบภายนอก</p> <p>1. ผู้กระทำความผิด บุคคลอื่น (กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ม.258a)</p> <p>2. การกระทำ การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม เช่น การซ่อนเร้นตัวผู้กระทำความผิด</p>	<p>องค์ประกอบภายนอก</p> <p>1. ผู้กระทำความผิด บุคคลอื่น</p> <p>2. การกระทำ การคงไว้ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับมาจากการกระทำความผิด</p>

ประเด็น	ความรับผิด	
	มาตรา 258 (Strafvereitelung)	มาตรา 257 (Begünstigung)
	<p>3. วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ ผู้รับความช่วยเหลือ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดในความผิดหลัก <u>ประเภทความผิดไม่จำกัดประเภทความผิด</u> เพราะเป็นการช่วยตัวบุคคล <u>การเกิดขึ้นของความผิด</u> มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและไม่มีข้อจำกัดในการดำเนินคดี</p> <p>องค์ประกอบภายใน เจตนาเพื่อช่วยไม่ให้ผู้อื่นถูกลงโทษ อาจเป็นการทำให้ไม่ถูกลงโทษ หรือการลงโทษเน้นซ้ำ หรือได้รับโทษน้อยลง</p>	<p>3. วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ ผู้รับความช่วยเหลือ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดในความผิดหลัก <u>ประเภทความผิดไม่จำกัดประเภทความผิด</u> แต่โดยสภาพของการกระทำความผิดต้องเป็นการกระทำความผิดที่ผู้กระทำได้รับประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สิน <u>การเกิดขึ้นของความผิด</u> มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง โดยไม่พิจารณาข้อจำกัดในการดำเนินคดี</p> <p>องค์ประกอบภายใน เจตนาเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดก่อนหน้าให้คงไว้ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด</p>
การกำหนดโทษ	<p>กำหนดระวางโทษ -จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ -ต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำก่อนหน้า</p> <p>เหตุยกเว้นโทษ ญาติ ตามบทนิยามมาตรา 11(1)</p>	<p>กำหนดระวางโทษ -จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ -ต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำก่อนหน้า</p> <p>เหตุยกเว้นโทษ ไม่มี</p>

กล่าวโดยสรุปในระบบกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันกำหนดความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดไว้เป็นหมวดหมู่ที่เป็นบทบัญญัติเฉพาะ ซึ่งในกรณีที่เป็นกรณีก่อนที่พนักงานและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นการกระทำที่อยู่ในความหมายของการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 258 ซึ่งไม่เพียงแต่การซ่อนเร้นตัวบุคคลเท่านั้น การช่วยเหลือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การทำลายพยานหลักฐาน การซ่อนเร้นพยานหลักฐาน ก็มีความรับผิดตามมาตรานี้เช่นกัน การกำหนดองค์ประกอบความผิดต้องเป็นกรณีที่บุคคลกระทำเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่น ไม่ใช่การช่วยเหลือตนเอง และการพิจารณาการเกิดขึ้นของความผิดไม่จำเป็นต้องมีคำ

พิพากษาของศาลเพียงแต่สามารถดำเนินคดีกับความผิดนั้นได้ก็เพียงพอ กรณีของการกำหนดโทษมีหลักเกณฑ์ที่ละเอียดว่าจะต้องไม่เกินไปกว่าการกระทำความผิดก่อนหน้า และยังมีเหตุยกเว้นโทษให้แก่ญาติซึ่งมีขอบเขตกว้างมาก

4.4 ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผู้วิจัยเลือกศึกษากฎหมายของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ด้วยเหตุผลที่ว่า ระบบกฎหมายฝรั่งเศสใช้วิธีการบัญญัติความผิดเป็นบทเฉพาะเช่นเดียวกับระบบกฎหมายไทย ทั้งมีโครงสร้างของบัญญัติความผิดที่เป็นการช่วยตัวผู้กระทำความผิดจากกระบวนการยุติธรรมอยู่ในหมวดของความผิดที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกับประเทศไทย และมีหลักเกณฑ์การกำหนดระวางโทษที่คล้ายคลึงกับกฎหมายไทย พร้อมกับเมื่อครั้งที่มีการประชุมคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ปีพุทธศักราช 2484 พบว่า ผู้ร่างได้นำเอาหลักเกณฑ์ของกฎหมายฝรั่งเศสมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 154 ด้วย¹²⁰ ดังนั้นผู้วิจัยจะศึกษาหลักเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยว่าการบทบัญญัติของกฎหมายฝรั่งเศสมีแนวทางอย่างไร และสามารถนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยได้หรือไม่เพียงใด

4.4.1 แนวคิดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

การเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ตามระบบกฎหมายอาญาฝรั่งเศสกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แยกออกจากการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในภายหลังถูกบัญญัติแยกออกมาเป็นความรับผิดชอบเฉพาะ ต่างจากการมีสถานะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดที่มีหลักเกณฑ์ว่าต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนหรือขณะกระทำความผิดเท่านั้น¹²¹ บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสจำแนกประเภทของบุคคลซึ่งเข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดออกเป็น ผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งหมายถึงบุคคลใดก็ตามที่เข้าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดโดยไม่ได้แยกประเภทการเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน แต่จัดให้กลุ่มคนเหล่านี้อยู่ในจำพวกเดียวกันคือ ผู้ร่วมกระทำความผิด (Les Complices)

¹²⁰ คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 203/229/2484," วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484.ภาคผนวก ข, หน้า 237

¹²¹ Catherine Elliott, *French Criminal Law* (UK: Willan Publishing, 2001), p. 89.

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมีบทบัญญัติจำแนกประเภทของบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดออกเป็น¹²²

1. ผู้กระทำความผิด (L'auteur matériel)

ผู้กระทำความผิด (L'auteur matériel) หมายถึง บุคคลซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมาย¹²³ ทั้งการกระทำความผิดครั้งหนึ่งอาจมีบุคคลร่วมกันมากกว่าหนึ่งคน ซึ่งเรียกว่าตัวการร่วม ในการ กระทำความผิด (Coauteurs)

2. ผู้ร่วมกระทำความผิด (Les Complices)

หลักเกณฑ์ของผู้ร่วมกระทำความผิดบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 121-7¹²⁴ ซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลซึ่งมีเจตนาช่วยเหลือการเตรียมกระทำความผิด หรือการลงมือกระทำความผิด เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด บุคคลซึ่งก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดหรือให้คำแนะนำในการกระทำความผิด โดยการจ้าง สัญญาว่าจะให้ ชมชู้ ออกคำสั่ง ใช้อำนาจโดยมิชอบ เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดเช่นกัน”

ผู้ร่วมกระทำความผิดตามระบบกฎหมายฝรั่งเศสจึงหมายความรวมถึงบุคคลผู้ก่อให้เกิดการ กระทำความผิดและบุคคลผู้ให้การช่วยเหลือในการกระทำความผิด และมีโทษเช่นเดียวกับการเป็น ผู้กระทำความผิด¹²⁵ แต่ศาลมีดุลพินิจที่จะกำหนดระวางโทษผู้ร่วมกระทำความผิดโดยพิจารณา พฤติการณ์กระทำความผิดและลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำความผิด และกำหนดให้โทษของผู้ร่วม กระทำความผิดเบากว่าโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดได้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹²² Ibid, P.84-85.

¹²³ French Criminal Code, Section 121-4

“The principal offender of an offence is the person who:

1° Commits the criminal conduct.

2° Attempts to commit a serious offence or, in the cases provided for by Statute, a misdemeanor.”

¹²⁴ French Criminal Code, Section 121-7

“A person who knowingly, by aid or assistance, has facilitated its preparation or consumption is an accomplice to a crime or an offence.

An accomplice is also the person who by gift, promise, threat, order, abuse of authority or power has provoked an offence or given instructions to commit it.”

¹²⁵ French Criminal Code, Section 121-6

“The accomplice to the offence, as defined in article 121-7, will be punishable as a principal offender”

การกำหนดความรับผิดผู้ร่วมกระทำความผิด ต้องมีการกระทำความผิดโดยผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว และมีการกระทำของผู้ร่วมกระทำความผิดในลักษณะเช่นนั้น ทั้งผู้ร่วมกระทำความผิดต้องมีเจตนาด้วย การกระทำของผู้ร่วมกระทำความผิดต้องเกิดขึ้นก่อนหรือขณะที่เกิดการกระทำความผิด¹²⁶ ถ้าหากลักษณะของการร่วมกระทำความผิดเกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดก็ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการตกลงกันมาก่อนหน้านี้แล้ว¹²⁷

กรณีของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดจะถูกบัญญัติเป็นความผิดเฉพาะต่างหากซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาในแต่ละหมวดแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา 321-1 หรือบทบัญญัติความผิดในส่วนที่ 4 การกระทำความผิดต่อชาติ รัฐ และความสงบของสาธารณชน (Livre IV : Des crimes et délits contre la nation, l'Etat et la paix publique) หัวข้อที่ 3 การกระทำความผิดต่ออำนาจรัฐ (Titre III : Des atteintes à l'autorité de l'Etat) บทที่ 4 การกระทำความผิดต่อกระบวนการทางกฎหมาย (Chapitre IV : Des atteintes à l'action de justice) ซึ่งมีบทบัญญัติหลายมาตราที่ลักษณะของการกระทำความผิดต้องเกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดอย่างหนึ่ง และมีลักษณะของการกระทำที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม บทบัญญัติในกลุ่มนี้มีทั้งที่เป็นการกระทำความผิดต่อกระบวนการทางกฎหมายในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณา และหลังเข้าสู่กระบวนการพิจารณากรณีในขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการพิจารณา เช่น ความผิดฐานไม่แจ้งเจ้าพนักงานเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาตามมาตรา 434-1 ความผิดฐานทำลายพยานหลักฐานตามมาตรา 434-4 ความผิดฐานข่มขู่ผู้เสียหายไม่ให้เข้าดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 434-5 ความผิดฐานช่วยรับตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 434-6 ความผิดฐานซ่อนเร้นศพตามมาตรา 434-7 กรณีในขั้นตอนหลังเข้าสู่กระบวนการพิจารณา เช่น ความผิดฐานให้ข้อมูลจากการสอบสวนแก่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 434-7-2 ความผิดฐานช่วยให้ผู้ถูกคุมขังหลบหนีตามมาตรา 434-32 เป็นต้น

จากที่กล่าวมาว่าบทบัญญัติข้างต้นนี้เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้น ไม่ได้หมายความว่า การกระทำครอบงำประกอบความผิดดังกล่าวผู้กระทำต้องกระทำเพื่อช่วยบุคคลอื่นหรือมีเจตนาพิเศษเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด เพียงแต่ลักษณะของการกระทำสามารถเป็นการ

¹²⁶ Tony Marguery, "France," in *Acting Together in Crime : A Comparative Analysis of Joint Perpetration of and Assistance to Criminal Offences under French, German, Austrian and Italian Criminal Law in Light of Five Dutch Supreme Court Cases*, ed. Laura Peters (Hague: Eleven International, 2018), pp. 88-91.

¹²⁷ Catherine Elliott, "France," in *The Handbook of Comparative Criminal Law*, eds. Kevin Jon Heller and Markus D. Dubber (California: Stanford Law Books, 2011).

กระทำไปเพื่อช่วยการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนหน้าได้ โดยที่มีความผิดบางฐานเท่านั้นที่ต้องการเจตนาพิเศษเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิด เช่น ความผิดฐานช่วยรับตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 434-6

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความรับผิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามระบบกฎหมายฝรั่งเศส

ประเด็น	การช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด	การช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด
หลักเกณฑ์ความรับผิด	มีสถานะการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดตามมาตรา 127-1 ซึ่งอาจเป็นการช่วยเหลือที่เกิดขึ้นก่อนหรือขณะกระทำความผิด	มีหลายรูปแบบและเป็นบทบัญญัติความรับผิดเฉพาะเรื่อง เช่น ความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา 321-1 ความผิดฐานซ่อนตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรา 434-6
การกำหนดโทษ	โทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดแต่อาจศาลมีดุลพินิจกำหนดให้โทษของผู้ร่วมกระทำความผิดให้เบากว่าโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดได้	ขึ้นอยู่กับประเภทความผิดนั้น ๆ ซึ่งมีบทกำหนดโทษแตกต่างกัน

4.4.2 การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่าประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสบัญญัติการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดเป็นความผิดเฉพาะ ซึ่งมีความรับผิดหลากหลายรูปแบบ กรณีบทบัญญัติการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นตัวผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 คือ บทบัญญัติมาตรา 434-6 ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาหลักเกณฑ์ของบทบัญญัตินี้ในเรื่องหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษว่าเป็นอย่างไร และจะศึกษาบทบัญญัติที่ใกล้เคียงกันกับมาตรา 434-6 นี้ประกอบการพิจารณา

4.4.2.1 ความผิดฐานช่วยรับตัวผู้กระทำความผิดไว้ (Le recel de malfaiteur)

บทบัญญัติมาตรา 434-6 เป็นความผิดฐานช่วยรับตัวผู้กระทำความผิดไว้ (Le recel de malfaiteur) บัญญัติอยู่ในบทบัญญัติความผิดในส่วนที่ 4 การกระทำความผิดต่อชาติ รัฐ และความ

สงขของสาธารณชน (Livre IV : Des crimes et délits contre la nation, l'Etat et la paix publique) หัวข้อที่ 3 การกระทำความผิดต่ออำนาจรัฐ (Titre III : Des atteintes à l'autorité de l'Etat) บทที่ 4 การกระทำความผิดต่อกระบวนการทางกฎหมาย (Chapitre IV : Des atteintes à l'action de justice) ตอนที่ 1 การกระทำที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (Des entraves à la saisine de la justice) มีถ้อยบัญญัติว่า¹²⁸

“การจับที่พำนัก ที่ซ่อนเร้น เงินทุน วิธีการหลบเลี่ยงการค้นหรือการจับกุม ให้แก่บุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดอาญาชั้นอุกฤษฏ์โทษ (un crime) หรือการกระทำความผิดฐานการก่อการร้ายที่มีโทษจำคุกอย่างน้อย 10 ปี การกระทำความผิดดังกล่าวมีโทษจำคุก 3 ปี และโทษปรับ 45,000 ยูโร ในกรณีที่ได้กระทำโดยเป็นปกติธุระ มีโทษจำคุก 5 ปี และโทษปรับ 75,000 ยูโร

บทบัญญัติข้างต้นมีข้อยกเว้นสำหรับ

1. บุคคลซึ่งเป็นบุพการีโดยตรงและคู่สมรสของบุพการี รวมทั้งพี่น้องและคู่สมรสของพี่น้องของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดในความผิดอาญาชั้นอุกฤษฏ์โทษหรือการก่อการร้ายนั้น
2. คู่สมรสหรือบุคคลที่เป็นที่ทราบว่าได้อยู่กินฉันสามีภรรยากับผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดในความผิดอาญาชั้นอุกฤษฏ์โทษหรือการก่อการร้ายนั้น”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹²⁸ French Criminal Code, Section 434-6

“Providing the person who is the author or accomplice of a crime or an act of terrorism punishable by at least ten years' imprisonment with accommodation, a place of retirement, subsidies, means of existence or any other means of avoiding search or arrest is punishable by three years' imprisonment and a fine of 45,000 euros. The penalties are increased to five years' imprisonment and a fine of 75,000 euros when the offense is committed in the usual way.

The above provisions are excepted:

1 ° The parents in direct line and their spouses, as well as the brothers and sisters and their spouses, of the author or accomplice of the crime or the act of terrorism.

2 ° The spouse of the perpetrator or accomplice in the crime or act of terrorism, or the person who is known to live in a marital situation with him.”

บทบัญญัติข้างต้นมีการแก้ไขด้วยกันสองครั้ง เดิมไม่ได้บัญญัติรวมถึงการกระทำการก่อการร้ายที่มีโทษจำคุกอย่างน้อย 10 ปีแต่ได้มีการแก้ไขและเริ่มบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1996 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติส่วนนี้เข้ามาและเดิมจำนวนโทษปรับกำหนดเป็นสกุลเงินฟรังก์ (Franc) โดยมีการแก้ไขเปลี่ยนจำนวนโทษปรับเป็นจำนวนสกุลเงินยูโร (Euro) ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2002 จนถึงปัจจุบัน บทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีรายละเอียดของหลักเกณฑ์ความรับผิดและการกำหนดโทษดังนี้

ก. หลักเกณฑ์ความรับผิด¹²⁹

ความรับผิดตามกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ต้องมีการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายนอก¹³⁰ (l'élément matériel) และองค์ประกอบภายใน¹³¹ (l'élément moral) ซึ่งผู้วิจัยจะแยกอธิบายรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบภายนอก (l'élément matériel)

องค์ประกอบภายนอกของมาตรานี้ประกอบไปด้วย ผู้กระทำความผิด การกระทำซึ่งกำหนดรูปแบบของการกระทำไว้หลายกรณี และวัตถุประสงค์ของการกระทำความผิดซึ่งแตกต่างจากการกระทำความผิดฐานอื่นเนื่องจากไม่ใช่ผู้เสียหายแต่เป็นผู้รับความช่วยเหลือจากผู้กระทำความผิด มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้กระทำความผิด

ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ หมายถึงบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดหลักนั่นเอง และไม่ใช่ผู้ร่วมกระทำความผิดกับการกระทำความผิดหลัก หากบุคคลใดได้วางแผนกับผู้กระทำความผิดล่วงหน้ากันมาก่อนว่าจะช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดที่มีลักษณะของการช่วยเหลือตามบทบัญญัตินี้ บุคคลนั้นไม่มีความรับผิดตามบทบัญญัตินี้อีก เพราะมีความรับผิดในสถานะของการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดแล้ว

¹²⁹ Michèle-Laure Rassat, *Droit Pénal Spécial Infractions Du Code Pénal*, 8th ed. (Paris: Dalloz, 2018), pp. 1175-1179.

¹³⁰ French Criminal Code, Section 121-1

“No one is criminally liable except for his own doing.”

¹³¹ French Criminal Code, Section 121-3 Paragraph 1

“There is no crime or misdemeanor without intention to commit it.”

1.2 การกระทำ

ลักษณะของการกระทำความเป็นการช่วยซ่อนเร้นตัวผู้กระทำความผิดจากกระบวนการยุติธรรมโดยกฎหมายบัญญัติลักษณะของการช่วยเหลือไว้ คือ การจัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้น รวมทั้งการช่วยเหลือในลักษณะที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีการจับกุมได้ ดังนั้น การช่วยเหลือโดยให้เงินทุน ให้เครื่องใช้ที่จำเป็น การช่วยให้เดินทางได้สะดวก เช่น การให้ตัวเดินทาง การให้ยานพาหนะ ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมกับผู้กระทำความผิดย่อมมีความรับผิดชอบตามกฎหมายบัญญัติ และการพยายามกระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้ ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลังจากที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงว่าการกระทำความผิดอาญาได้เกิดขึ้นในรูปแบบอื่นนอกจากที่มาตรานี้กำหนดไว้อาจมีความรับผิดชอบตามมาตราอื่นได้

1.3 วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ

องค์ประกอบความผิดที่สำคัญของบทบัญญัตินี้คือ วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ หรือ ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดฐานหนึ่งซึ่งรับการช่วยเหลือจากผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้ กล่าวคือ การช่วยเหลือที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบนี้ต้องมีการกระทำความผิดหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว โดยความผิดที่เกิดขึ้นต้องเป็นความผิดประเภทที่กฎหมายกำหนดไว้ซึ่งมีด้วยกันสองประเภท ประเภทแรก การกระทำความผิดอาญาชั้นอุกฤษฏ์โทษ (un crime) และประเภทที่สอง คือ ความผิดฐานการก่อการร้ายที่มีโทษจำคุกอย่างน้อย 10 ปี

นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา 434-6 ยังบัญญัติชัดเจนว่าผู้รับการช่วยเหลือรวมทั้งผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งหมายความว่าในกรณีที่ผู้รับการช่วยเหลือมิใช่ผู้ลงมือกระทำความผิด แต่เป็นบุคคลผู้ก่อให้เกิดการกระทำความผิด หรือบุคคลผู้ช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด หากบุคคลใดกระทำการช่วยเหลือที่มีลักษณะตามบทบัญญัตินี้แก่บุคคลดังกล่าวย่อมมีความผิดตามบทบัญญัตินี้เช่นกัน ทั้งนี้ในเรื่องของผู้รับการช่วยเหลือเคยมีประเด็นปัญหาขึ้นสู่ ศาลสูง Court of Cassation¹³² ว่า การไม่กำหนดคำนิยามของคำว่า “ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิด” ตามมาตรานี้เป็นการขัดต่อหลักกฎหมายอาญาในเรื่องความชัดเจนแน่นอนซึ่งถูกรับรองอยู่ในประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง (Declaration of the Rights of Man and of the Citizen)

¹³² Court of cassation, criminal, Criminal chamber, March 12, 2014, 13-84.427

มาตรา 8¹³³ และกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 34 หรือไม่ ซึ่งประเด็นปัญหานี้ ศาลวินิจฉัยว่า “ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ย่อมเข้าใจได้ว่าการกระทำนี้มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดที่มีความหมายตามมาตรา 121-4 มาตรา 121-6 และมาตรา 121-7 ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติไว้ชัดเจนเพียงพอที่จะให้อำนาจผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจตีความได้โดยปราศจากอคติ ดังนั้นประเด็นคำถามข้างต้นจึงไม่จำเป็นต้องนำขึ้นสู่การพิจารณาของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Constitutional Council)” จึงเป็นการยืนยันว่า ความหมายของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดตามมาตรานี้แปลความเช่นเดียวกับที่ มาตราข้างต้นอธิบายไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.4.1

ประเด็นว่าการกระทำความผิดอาญาที่เกิดขึ้นแล้วนั้นมีความหมายอย่างไร บทบัญญัตินี้ พิจารณาความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือในขณะที่มีการช่วยเหลือ¹³⁴ โดยที่ในขณะนั้นต้องมีการกระทำความผิดทางอาญา โดยที่ผู้กระทำความผิดหลักซึ่งในขณะนั้นอาจเรียกว่า ผู้ต้องสงสัยที่อาจยังไม่ถูกจับกุมและแม้ว่าภายหลังผู้กระทำความผิดหลักไม่ได้เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมาย หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เช่น กรณีที่ผู้กระทำความผิดเสียชีวิต ผู้ช่วยเหลือก็มีความผิดตามบทบัญญัตินี้แล้ว เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 434-6 นี้มีวัตถุประสงค์ลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในทางข้อเท็จจริง ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่ต้องถูกตัดสินว่าได้กระทำความผิดแล้ว ดังนั้นไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาของศาลว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือกระทำความผิดเสียก่อน เมื่อผู้กระทำความผิดหลักได้รับการช่วยเหลือไปก่อนหน้านี้ ต้องถือว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้นสมบูรณ์แล้ว หรือกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลายคนแล้วผู้กระทำความผิดบางคนได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีและได้รับการพิพากษาปล่อยตัวไปแล้วด้วยเหตุใดก็ตาม หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ต้องหาที่ยังไม่ถูกดำเนินคดียังได้รับการช่วยเหลืออยู่ต้องถือว่าความผิดฐานนี้ยังคงดำเนินต่อไป อย่างไรก็ตามรูปแบบของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลังจากที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงว่าการกระทำความผิดอาญาได้เกิดขึ้นและคดีอยู่ในชั้นพิจารณา ตัวอย่างเช่น การทำพยานหลักฐานเท็จ การปิดบังข้อเท็จจริง การกระทำรูปแบบนี้มีความรับผิดชอบแตกต่างไปจากฐานนี้

¹³³ ประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง (Declaration of the Rights of Man and of the Citizen), Article 8

“The law should establish only penalties that are strictly and evidently necessary, and no one can be punished but under a law established and promulgated before the offense and legally applied.”

¹³⁴ Michel Veron, *Droit Pénal Spécial*, 16th ed. (Paris: Sirey, 2017), p. 468.

2. องค์ประกอบภายใน (l'élément moral)

การกระทำความผิดฐานนี้นำหลักเกณฑ์ตามบทบัญญัติ มาตรา 121-3 มาปรับใช้ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ว่าบุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาในการกระทำความผิดขั้นอุกฤษฏ์โทษและความผิดขั้นมัชฌิมาโทษเมื่อมีเจตนากระทำความผิด กล่าวคือ ผู้ช่วยเหลือต้องรู้ว่ามี การกระทำความผิดหลักเกิดขึ้น และรู้ว่ามี การคั่นหรือการจับกุมด้วย¹³⁵ แต่ผู้ช่วยเหลือไม่จำเป็นต้องทราบรายละเอียดของการกระทำความผิดทั้งหมดเพียงได้ความปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดทางอาญาหรือมีการก่อการร้ายเกิดขึ้นก็เพียงพอแล้ว และผู้ช่วยเหลือต้องกระทำไปโดยมีเจตนาเพื่อช่วยผู้กระทำความผิด ซึ่งจะแตกต่างกับความผิดฐานอื่นในหมวดเดียวกันที่ไม่จำเป็นต้องกระทำไปเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดเพียงการกระทำครอบงำองค์ประกอบภายนอกและมีเจตนาธรรมดาที่เพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือที่กระทำไปเพราะเกิดจากความเมตตาหรือเพื่อมนุษยธรรม ไม่เป็นความผิดตามมาตรานี้เนื่องจากต้องการเจตนาที่กระทำไปเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในลักษณะที่ต้องการขัดขวางกระบวนการทางกฎหมาย ดังนั้นการช่วยเหลือผู้ป่วยหรือผู้ได้รับบาดเจ็บที่แม้เป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดย่อมไม่เกิดความรับผิดตามมาตรานี้ แต่การช่วยเหลือผู้ป่วยหรือผู้บาดเจ็บก็ต้องไม่ถึงกับให้ที่พักอาศัยเป็นระยะเวลานานเกินไปด้วย¹³⁶

ข. การกำหนดโทษ

1. การกำหนดระวางโทษ

บทบัญญัติมาตรา 434-6 เป็นบทบัญญัติความผิดเฉพาะเรื่อง ไม่ใช่บทบัญญัติทั่วไป การกำหนดระวางโทษจึงไม่สัมพันธ์กับการกระทำความผิดหลัก โดยมีระวางโทษจำคุก 3 ปี และโทษปรับจำนวน 45,000 ยูโร ทั้งนี้มีการกำหนดเหตุฉกรรจ์ไว้สำหรับกรณีที่การกระทำความผิดตามมาตรานี้ผู้กระทำ กระทำโดยเป็นปกติธุระ จะมีกำหนดระวางโทษที่สูงขึ้นคือ ระวางโทษจำคุก 5 ปี และโทษปรับจำนวน 75,000 ยูโร และระวางโทษไม่มีบทบัญญัติว่าต้องพิจารณาระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก แต่ทั้งนี้โทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดฐานนี้ไม่อาจเกินไปกว่าผู้กระทำ

¹³⁵ Yves MAYAUD, "Synthèse - Atteintes à L'action De Justice," [Online] Accessed: November 15, 2021.

Available from:

<http://www.lamafajudiciaire.org/2008/Restucture%20site/RESPONSABILITE%20HUISSIERS/entrave%20a%20la%20justice/Synth%C3%A8se%20Atteintes%20%C3%A0%20l'action%20de%20justice.pdf>

¹³⁶ Court of Cassation, Criminal Chamber, of September 17, 2003, 03-80.524 ศาลในคดีนี้วางแนววินิจฉัยไว้ว่าการที่นางพยาบาลให้ที่พักแก่บุคคลที่ตนทราบว่ากระทำความผิดนานถึง 7 วัน เป็นความผิดตามมาตรา 434-6 แล้ว

ความผิดหลักเนื่องจากประเภทของการกระทำความผิดหลักกำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิด
อุกฤษฏ์โทษซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และการกระทำความผิดฐานก่อการร้ายที่มีโทษจำคุก
อย่างน้อย 10 ปี ซึ่งสูงกว่าอัตราโทษจำคุกที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดฐานนี้ซึ่งกำหนดไว้เพียง 3 ปี
เท่านั้น

ทั้งนี้การกระทำความผิดตามมาตรา 434-6 นี้เป็นความผิดชั้นมัจฉิมโทษ (un délit)

2. การกำหนดเหตุยกเว้นโทษ

กฎหมายอาญาฝรั่งเศสบางฐานความผิดมีเหตุยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำความผิดในกรณีที่
ผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับผู้เสียหาย และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับผู้รับ
การช่วยเหลือซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานนั้น เนื่องจากผู้ร่างกฎหมายมีเหตุผลประการ
แรกที่จะไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของบุคคลในครอบครัว และประการที่สองคือคำนึงถึง
ความสัมพันธ์ของบุคคลที่เป็นญาติสนิทกันซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาที่จะมีความผูกพันและช่วยเหลือซึ่งกัน
และกัน ตัวอย่างเช่น กรณีที่ผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับผู้เสียหาย มาตรา 311-12¹³⁷ กำหนด
ว่าไม่อาจดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์แก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน คู่
สมรสที่มีได้แยกกันอยู่ตามกฎหมาย ของผู้เสียหายได้ ซึ่งนำมาใช้กับการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง¹³⁸
ความผิดฐานกรรโชก¹³⁹ ความผิดฐานริดเอาทรัพย์¹⁴⁰ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีความสัมพันธ์กับ
ผู้รับการช่วยเหลือซึ่งเป็นวัตถุแห่งการกระทำความผิดฐานนั้น ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานไม่แจ้งเจ้า
พนักงานเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญามาตรา 434-1 ความผิดฐานไม่ให้การช่วยผู้บริสุทธิ์

¹³⁷ French Criminal Code, Section 311-12

“Theft committed by a person cannot give rise to criminal prosecution:

1 ° To the prejudice of his ascendant or descendant;

2 ° To the prejudice of his spouse, except when the spouses are legally separated or authorized to reside separately.

This article is not applicable:

a) When the theft relates to objects or documents essential to the daily life of the victim, such as identity documents, relating to a foreigner's residence or residence permit, or means of payment or telecommunications;

b) When the perpetrator is the guardian, the curator, the special representative appointed in the context of a legal safeguard, the person authorized in the context of a family empowerment or the representative executing a mandate for the future protection of the victim.”

¹³⁸ French Criminal Code, Section 313-3

¹³⁹ French Criminal Code, Section 312-9

¹⁴⁰ French Criminal Code, Section 312-12

ตามมาตรา 434-11 และรวมถึงบทบัญญัติมาตรา 434-6 นี้ด้วย ทั้งสามบทบัญญัตินี้บัญญัติเหตุยกเว้นโทษเช่นเดียวกันสำหรับบุคคลบางประเภทที่อาจเรียกได้ว่าเป็นบทกฎหมายที่ให้ภูมิคุ้มกันทางกฎหมายสำหรับสมาชิกในครอบครัว¹⁴¹ โดยยกเว้นโทษให้สำหรับผู้กระทำความผิดในสองกรณี กล่าวคือ กรณีแรก ผู้กระทำความผิดที่มีสถานะเป็นบุพการี พี่น้อง ของผู้รับการช่วยเหลือ และขยายความรวมไปถึงผู้ที่เป็นคู่สมรสของบุพการีและพี่น้องของผู้รับการช่วยเหลือด้วย และกรณีที่สอง ผู้กระทำความผิดที่เป็นคู่สมรสซึ่งรวมไปถึงผู้ที่อยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาของผู้รับการช่วยเหลือ ซึ่งหมายความว่า ไม่จำเป็นต้องเป็นสามีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เดิมประมวลกฎหมายอาญาที่บังคับใช้ก่อนปีคริสต์ศักราช 1992 ยกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิดที่มีสถานะเป็นญาติซึ่งหมายรวมไปถึงผู้กระทำความผิดที่มีสถานะเป็นลุง ป้า น้า อา ลูกพี่ลูกน้อง แต่ภายหลังการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในปีคริสต์ศักราช 1992 ไม่ปรากฏเหตุยกเว้นแก่บุคคลที่มีสถานะเหล่านี้ แต่ขยายขอบเขตกรณีคู่สมรสมากขึ้นโดยเพิ่มเติมให้กับกรณีของบุคคลซึ่งอยู่อาศัยด้วยกันฉันสามีภรรยาที่เพียงพอที่จะได้รับการยกเว้นโทษซึ่งมีแนวโน้มว่าอาจขยายเพิ่มเติมสำหรับบุคคลที่มีสถานะเป็นคู่ชีวิต (Civil Partnership)¹⁴²

4.4.2.2 บทบัญญัติอื่นที่ใกล้เคียง

ความรับผิดตามมาตรา 434-6 เป็นความรับผิดจากการช่วยผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดโดยการให้ที่พัก ที่ซ่อนเร้น เงินทุน วิธีการหลบเลี่ยงการค้นหรือการจับกุมโดยผู้ช่วยเหลือมีเจตนาเพื่อช่วยบุคคลดังกล่าวจากการค้นหรือจับกุม นอกจากนี้บทบัญญัติในกลุ่มเดียวกันที่มีความใกล้เคียงกับบทบัญญัตินี้คือ ความผิดฐานไม่แจ้งเจ้าพนักงานเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญา (La non dénonciation de crime) ตามมาตรา 434-1 ซึ่งบัญญัติว่า¹⁴³

“ผู้ใดไม่แจ้งเจ้าพนักงานถึงการกระทำความผิดที่ตนรู้ว่า หากได้มีการแจ้งแล้ว มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถระงับการกระทำความผิดนั้นหรือผู้กระทำความผิดมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดขึ้นใหม่ซึ่งสามารถป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้ ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุก 3 ปี และระวางโทษปรับ 45,000 ยูโร”

¹⁴¹ Guillaume ISOUARD, "Les Immunités Familiales," [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: <https://www.isouard-avocat.com/publications/immunité-familiale#infractions-action-justice>

¹⁴² Agnès Cerf-Hollender, "L'évolution Du Champ Des Immunités Familiales En Matière Pénale," [Online] Accessed: November 15, 2021. Available from: <https://www.actu-juridique.fr/civil/personnes-famille/levolution-du-champ-des-immunités-familiales-en-matière-pénale/>

¹⁴³ French Criminal code, Section 434-1, Paragraph 1

การกระทำความผิดตามมาตรานี้มีข้อแตกต่างจากมาตรา 434-6 ในแง่ที่ว่าการที่ผู้กระทำไม่แจ้งเจ้าพนักงานนั้นไม่ต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อช่วยผู้ก่ออาชญากรรมแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกระทำความผิดตามมาตรา 434-6 ในบางกรณีอาจรวมไปถึงการกระทำความผิดตามมาตรา 434-1 นี้ด้วย แต่ทั้งนี้เมื่อมีการกระทำความผิดตามมาตรา 434-6 นี้แล้ว ผู้กระทำความผิดจะไม่มี ความรับผิดตามมาตรา 434-1 อีก

กล่าวโดยสรุปในระบบกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจัดให้การกระทำที่เป็นการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดอยู่ในกลุ่มความผิดที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยกำหนดบทความผิดและกำหนดระวางโทษเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบความผิดบัญญัติถึงผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดหลัก และมีการกำหนดประเภทของการกระทำความผิดหลักที่เป็นความผิดที่มีความร้ายแรงอยู่พอสมควร การพิจารณาการเกิดขึ้นของความผิดหลักไม่ได้พิจารณาว่าสุดท้ายแล้วต้องมีคำพิพากษาของศาลว่าผู้กระทำความผิดหลักกระทำความผิด และไม่ได้ยึดอยู่กับถ้อยคำว่าขณะที่ช่วยเหลือนั้นผู้รับการช่วยเหลือมีสถานะเป็นผู้ต้องหาหรือไม่ แต่ใช้เกณฑ์ว่าขณะที่ช่วยเหลือผู้ช่วยเหลือทราบว่ามีการกระทำความผิดและทราบว่ามีการจับกุมและการค้นผู้กระทำความผิดนั้นอยู่ ซึ่งให้ความสำคัญกับการลงโทษผู้ที่เข้าขัดขวางกระบวนการของกฎหมาย ในส่วนของการกำหนดโทษที่กำหนดเป็นบทเฉพาะนั้นมิได้พิจารณาอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก แต่เนื่องจากประเภทของการกระทำความผิดหลักคือความผิดที่มีโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ในขณะที่โทษจำคุกของความผิดฐานนี้คือ 3 ปีเท่านั้นจึงไม่มีประเด็นปัญหาว่าโทษที่ลงแก่ผู้ช่วยเหลือจะสูงกว่าโทษที่ลงแก่ผู้รับการช่วยเหลือหรือไม่

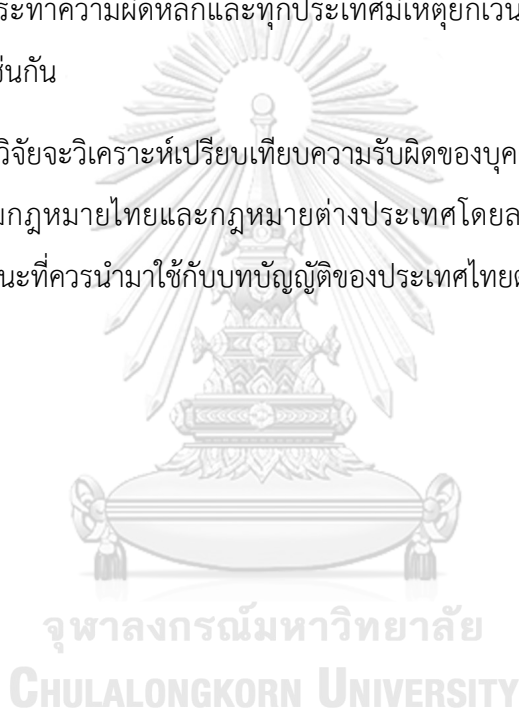
กล่าวโดยสรุปเมื่อได้ศึกษาหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศข้างต้นพบว่า มีความคล้ายคลึงกันทั้งในเรื่องการกำหนดความรับผิดและการกำหนดโทษ

กรณีรูปแบบการกำหนดความรับผิด การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดถูกบัญญัติเป็นความผิดในแต่ละประเทศแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับระบบระบบผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด ในระบบคอมมอนลอว์มีรากฐานการกำหนดให้ผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดรูปแบบหนึ่ง ที่เรียกว่า Accessory after the fact แม้การกำหนดความผิดยังคงใช้นิยามศัพท์ของการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนี้อยู่ แต่ไม่ถึงว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดอีกต่อไปแล้วซึ่งการ

บัญญัติความรับผิดชอบมีลักษณะเป็นบทบัญญัติเฉพาะตัว แต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดหลักเพราะต้องพิจารณาการเกิดขึ้นของการกระทำความผิดหลักอยู่ ในขณะที่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศสก็บัญญัติความผิดในลักษณะนี้เป็นความรับผิดชอบเฉพาะบทหนึ่งดังการกระทำความผิดทั่ว ๆ ไปเช่นกัน แต่ก็มีองค์ประกอบความผิดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหลัก โดยทุกประเทศกำหนดประเภทความผิดหลักเฉพาะความผิดที่มีความร้ายแรงในระดับหนึ่ง และความผิดฐานช่วยเหลือนั้นจัดเป็นความผิดประเภทที่มีความร้ายแรงเล็กน้อยในทุกประเทศ

กรณีรูปแบบการกำหนดโทษของทุกประเทศนั้นคล้ายคลึงกัน คือการกำหนดอัตราโทษไม่สูงและจะน้อยกว่าการกระทำความผิดหลักและทุกประเทศมีเหตุยกเว้นโทษแก่การช่วยเหลือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเช่นกัน

ในบทต่อไปผู้วิจัยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศโดยละเอียด เพื่อนำมาวิเคราะห์หาบทสรุปและข้อเสนอแนะที่ควรนำมาใช้กับบทบัญญัติของประเทศไทยต่อไป

บทที่ 5

วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำ

ความผิดตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในประเด็นต่าง ๆ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อศึกษาข้อดีและข้อจำกัดอันนำมาสู่การสรุปผลหาแนวทางแก้ไขบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ของไทยต่อไป

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดกับการเป็นผู้สนับสนุน

เมื่อได้ศึกษาความรับผิดของบุคคลซึ่งให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ทั้งทางทฤษฎี ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ พบว่าเป็นความรับผิดที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่มีความใกล้เคียงกับการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า ผู้สนับสนุน (Accessory) เนื่องจากลักษณะการกระทำที่ ให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดก็เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่ง ประกอบกับองค์ประกอบความผิดของความผิดรูปแบบนี้มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดหลักหรือความผิดที่เกิดขึ้นก่อนหน้า เนื่องจากต้องมีการกระทำความผิดหลักอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นก่อนจึงจะเกิดความรับผิดรูปแบบนี้ได้ แสดงให้เห็นจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) ที่มีแนวคิดดั้งเดิมว่า ผู้ช่วยเหลือตัวผู้กระทำความผิดโดยการรับตัวผู้กระทำความผิดไว้ให้หลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม¹ มีสถานะเป็นผู้สนับสนุนรูปแบบหนึ่งที่มีชื่อว่า ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หรือ Accessory after the fact และมีโทษเท่ากับผู้เป็นตัวการหรือผู้กระทำความผิด แต่เนื่องจากแนวคิดทางกฎหมายอาญาในเรื่องนี้ได้เปลี่ยนไปว่าการกระทำลักษณะนี้มีความแตกต่างเป็นอย่างมากกับการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดในประเภทผู้ใช้และผู้สนับสนุนในประเด็นที่ไม่ได้ร่วมกระทำหรือไม่ได้ก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นมา เป็นเพียงการช่วยผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงกระบวนการยุติธรรม ทำให้ความรับผิดถูกบัญญัติแยกออกมาต่างหากเพื่อกำหนดบทลงโทษที่น้อยลง ซึ่งแนวคิดนี้มีผลต่อระบบกฎหมายอาญาเรื่องการจำแนกประเภทผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดในระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและเครือรัฐออสเตรเลีย ที่แม้ยังคงคำนิยามคำเดิม

¹ Fletcher, G. P., *Rethinking Criminal Law*, p. 645.

ที่ใช้เรียกผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในภายหลังว่า Accessory after the fact แต่รูปแบบการบัญญัติความรับผิดเป็นบทบัญญัติเฉพาะแยกออกมา หรือแม้แต่ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law System) อย่างกรณีกฎหมายเยอรมัน และกฎหมายฝรั่งเศส ต่างก็กำหนดหลักเกณฑ์ว่าการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทผู้สนับสนุนต้องกระทำก่อนหรือขณะกระทำความผิดเท่านั้น ทำให้การช่วยเหลือที่ผู้ช่วยเหลือได้เข้ามาภายหลังจากที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วโดยที่มิได้มีการตกลงนัดแนะกับผู้กระทำความผิดมาก่อนหน้านี้ อย่างการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด หรือการกระทำความผิดรูปแบบอื่น ๆ จึงต้องถูกบัญญัติเป็นความรับผิดต่างหากเพราะไม่อาจรับผิดในฐานะของผู้สนับสนุนได้

ดังนั้นความแตกต่างระหว่างการเป็นผู้สนับสนุนและบทบัญญัติความรับผิดของการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดมีจุดสำคัญอยู่ที่ “ระยะเวลาการเกิดขึ้นของเจตนาที่จะให้การช่วยเหลือ” กล่าวคือ หากผู้กระทำความผิดและผู้ช่วยเหลือได้ตกลงนัดแนะกันมาก่อนหน้านี้ว่าผู้ช่วยเหลือจะให้ที่พักและซ่อนเร้นแก่ผู้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือนั้นย่อมมีความรับผิดในฐานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเนื่องจากได้ร่วมให้การช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้การช่วยเหลือจะได้ให้ภายหลังจากนั้นก็ตาม แต่หากผู้ช่วยเหลือไม่ได้ตกลงนัดแนะกับผู้กระทำความผิดมาก่อน ภายหลังจากที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ผู้ช่วยเหลือเพิ่งมาทราบถึงการกระทำความผิด และมีเจตนาช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น ผู้ช่วยเหลือจะไม่มี ความรับผิดในฐานะเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดนั้น แต่จะมีความรับผิดแยกออกมต่างหาก โดยขึ้นอยู่กับว่าระบบกฎหมายของประเทศนั้น ๆ บัญญัติให้การให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นความผิดรูปแบบใด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะของการกระทำที่เหมือนกันแต่ต่างกันเพียงระยะเวลาของการเกิดขึ้นของเจตนาที่จะกระทำความผิดเป็นผลให้ความรับผิดต่างกัน และด้วยเหตุว่าการกระทำที่เป็น การให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดนี้ โดยส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิด โดยที่ไม่ได้มีการตกลงนัดแนะกันมาก่อน จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีบทบัญญัติความรับผิดลักษณะนี้ไว้ โดยเฉพาะ เพราะเมื่อไม่ได้ช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิดแล้วย่อมไม่มีความรับผิดในฐานะเป็นผู้สนับสนุน แต่ผู้กระทำก็มีเจตนาที่จะช่วยผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม ทำให้ความรับผิดของการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเปลี่ยนจากแนวคิดของการเป็นผู้สนับสนุนมาเป็นการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต้องล่าช้าและเกิดอุปสรรคมากขึ้น ทำให้บางประเทศ ดังเช่น

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศไทยเองก็กำหนดให้การกระทำที่เป็นการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดบัญญัติอยู่ในหมวดของการกระทำความผิดต่อกระบวนการยุติธรรม แต่หากได้เปรียบเทียบลักษณะของการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นแก่ผู้กระทำความผิดกับความผิดประเภทอื่นที่ถูกจัดอยู่ในหมวดของการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมแล้วพบว่า การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นเป็นความผิดที่มีองค์ประกอบความผิดเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นที่กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งมาก่อนโดยแท้ ตัวอย่างเช่น กรณีของกฎหมายไทย ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติอยู่ในภาคความผิด ลักษณะ 3 ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรมเช่นเดียวกับฐานให้ที่พำนักและซ่อนเร้นตามมาตรา 189 อาจเป็นการกระทำที่ไม่จำเป็นต้องเกิดภายหลังการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง และไม่จำเป็นต้องกระทำไปเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานเบิกความเท็จตามมาตรา 177 หรือความผิดฐานเคลื่อนย้ายศพตามมาตรา 199 เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ลักษณะของความผิดที่เป็นการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดได้ว่า เป็นความผิดที่อยู่กึ่งกลางระหว่างแนวคิดสองแนวคิดคือการเป็นผู้สนับสนุนและการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเนื่องจากมีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกับการเป็นผู้สนับสนุนเพราะเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิด แต่ไม่ต้องตามหลักเกณฑ์ของผู้สนับสนุนเสียทีเดียวเพราะมิได้มีเจตนาช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด และก็มีมีความคล้ายคลึงกับการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม แต่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมที่โดยลักษณะต้องเกิดหลังจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งและกระทำไปเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยเฉพาะด้วย

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการเป็นผู้สนับสนุนกับการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด

ประเด็น	ความรับผิด	
	ผู้สนับสนุน	การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด
ลักษณะการช่วยเหลือ	การให้ความสะดวก ช่วยเหลือประการใดก็ได้ที่ทำให้การกระทำความผิดง่ายขึ้น เช่น การให้อาวุธ การให้ยานพาหนะ การดูต้นทาง การให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้กระทำความผิด และ	การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ให้หลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม
ระยะเวลา	เกิดขึ้นก่อนหรือขณะกระทำความผิด	เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิด แต่หากได้ตกลงนัดแนะกับผู้กระทำความผิดมาก่อนจะมีสถานะเป็นผู้สนับสนุน
ความรับผิด	การมีสถานะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทหนึ่ง ขึ้นอยู่กับแต่ละระบบกฎหมาย อาจเรียกว่า ผู้ร่วมกระทำความผิดรวมกันกับกรณีก่อให้เกิดการกระทำความผิด (ผู้ชี้) หรือเรียกว่า ผู้สนับสนุน เพื่อแยกออกจากการเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำความผิด	ขึ้นอยู่กับแต่ละระบบกฎหมายอาจเป็นความผิดฐานให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดโดยตรง หรือ เป็นหนึ่งในหลายการกระทำที่ก่อให้เกิดความรับผิดฐานหนึ่ง เช่น กรณี ผู้สนับสนุน ภาย หลัง การ กระ ทำ ความ ผิด (Accessory after the fact) ที่รวมทั้งการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด และการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดประเภทอื่น ๆ ด้วย

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบัญญัติความรับผิด

จากการศึกษาพบว่าการบัญญัติความรับผิดประเภทนี้มีด้วยกันสองรูปแบบหลัก คือ รูปแบบแรก การบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดและกำหนดอยู่ในบททั่วไป กับรูปแบบที่สอง การบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีองค์ประกอบความผิดแบ่งออกเป็นองค์ประกอบภายนอก และองค์ประกอบภายในซึ่งผู้วิจัยจะแยกพิจารณาดังต่อไปนี้

5.2.1 เปรียบเทียบรูปแบบความรับผิด

การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดถูกบัญญัติเป็นความผิดสองรูปแบบด้วยกันคือ ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) และการบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะซึ่งแต่ละรูปแบบมีข้อดีและข้อจำกัดดังนี้

5.2.1.1 ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact)

กรณีรูปแบบแรก จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ พบว่า ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยส่วนใหญ่กำหนดให้บุคคลที่ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด หรือที่เรียกว่า Accessory after the fact เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากการจำแนกประเภทผู้กระทำความผิดตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิม ทั้งนี้เมื่อได้ศึกษา ตัวอย่างการกำหนดความรับผิดรูปแบบนี้ในระบบกฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาและเครือรัฐออสเตรเลีย พบว่าแม้การกระทำในลักษณะนี้จะถูกบัญญัติเป็นบททั่วไป และผู้กระทำจะมีสถานะเป็นผู้สนับสนุนรูปแบบหนึ่ง แต่ลักษณะของบทบัญญัติมีองค์ประกอบความผิดและมีกำหนดระวางโทษในตัวเอง ซึ่งแยกออกมาจากการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทอื่น เพียงแต่มีจุดร่วมกันอยู่ที่ว่าจะต้องมีการกระทำความผิดหลักเกิดขึ้นก่อน ซึ่งจากลักษณะความรับผิดแล้วนั้นไม่แตกต่างกับการบัญญัติเป็นรูปแบบเฉพาะ เพียงแต่การเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดนั้น องค์ประกอบความผิดในส่วนของการกระทำความผิดมักจะบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ทำให้รวมการกระทำหลากหลายรูปแบบ ทั้งการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด การทำลายพยานหลักฐาน การซ่อนเร้นศพ การพาผู้กระทำความผิดออกจากที่เกิดเหตุ ซึ่งในกรณีของกฎหมายไทยเองนั้นสมัยกฎหมายตราสามดวง ในกฎหมายลักษณะโจรมีรูปแบบการบัญญัติคล้ายคลึงกับรูปแบบนี้เช่นกันโดยกำหนดให้ผู้ให้ที่พำนักอาศัยแก่โจร หรือผู้ที่ช่วยปกป้องคุ้มกันโจรมีสถานะเป็นสมโจร ซึ่งเทียบเคียงได้กับการเป็นผู้สนับสนุนและต้องรับผิดชอบครั้งหนึ่งขององค์โจรหรือผู้กระทำ

ความผิด แต่ก็ได้เปลี่ยนมาเป็นการบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการบัญญัติในลักษณะนี้มีข้อดีและข้อจำกัดดังนี้

ข้อดี การบัญญัติในรูปแบบของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ครอบคลุมการกระทำหลากหลายรูปแบบเนื่องจากบัญญัติไว้อย่างกว้างๆว่า การกระทำที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อให้หลีกเลี่ยงกระบวนการยุติธรรม ดังนั้นจึงอาจเป็นการกระทำลักษณะใดก็ได้ ไม่จำกัดเฉพาะการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด และการช่วยเหลือไม่จำกัดช่วงเวลาที่จะเข้าช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเนื่องจากบัญญัติไว้อย่างกว้างๆเช่นกันว่า การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อให้พ้นจากการจับกุม การพิจารณา การลงโทษซึ่งเริ่มตั้งแต่การเข้าช่วยเหลือภายหลังจากการกระทำความผิดทันทีไปจนถึงขั้นของการลงโทษผู้กระทำความผิด จึงไม่จำกัดอยู่แค่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรม

ข้อจำกัด เนื่องจากว่าการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดไม่จำกัดรูปแบบของการเข้าช่วยเหลือ ซึ่งไม่ว่าการกระทำในรูปแบบใดก็จะมีกำหนดโทษเท่ากันทั้งที่การกระทำที่หลากหลายนั้นต่างมีความร้ายแรงแตกต่างกันออกไป หากพิจารณาในแง่ของจุดประสงค์ของการลงโทษทางอาญาเพื่อป้องกันการกระทำความผิด อาจทำให้การกระทำที่มีลักษณะร้ายแรงมากกว่าได้รับโทษเท่ากันกับการกระทำที่ร้ายแรงน้อยกว่า ประกอบกับการบัญญัติรูปแบบการกระทำไว้อย่างกว้างอาจทำให้ศาลต้องตีความว่าการช่วยเหลือที่เกิดขึ้นแต่ละรูปแบบนั้นเข้าลักษณะบทบัญญัตินี้หรือไม่

5.2.1.2 การบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะ

กรณีรูปแบบที่สอง การบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะ จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ พบว่า การบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะ ในระบบกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ระบบกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มีหมวดการกระทำความผิดที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดโดยเฉพาะ² ซึ่งการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นหนึ่งในการกระทำความผิดตามมาตรามาตรา 258 ฐานความผิดการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษ (Strafvereitelung) ในขณะที่ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีหมวดหมู่ของการกระทำความผิดที่เป็นการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด แต่การกระทำ

² German Criminal Code (StGB), Chapter 21 Aiding after the fact and handling stolen goods

ความผิดในรูปแบบนี้ถูกจัดอยู่ในหมวดของความรับผิดชอบที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม³ ซึ่งจำแนกการกระทำความผิดออกเป็นหลายรูปแบบด้วยกัน และบทบัญญัติที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเนื่องจากมีองค์ประกอบความผิดใกล้เคียงบทบัญญัติมาตรา 189 มากที่สุดคือ มาตรา 434-6 หากเปรียบเทียบลักษณะของการบัญญัติความรับผิดชอบแล้ว ระบบกฎหมายอาญาของไทยมีความคล้ายคลึงกับประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมากที่สุด กล่าวคือ บัญญัติอยู่ในหมวดของความผิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเช่นเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบรูปแบบการบัญญัติความผิดเป็นการเฉพาะแล้วพบว่า กรณีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บทบัญญัติครอบคลุมการกระทำหลายรูปแบบเช่นเดียวกับการเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด ในขณะที่กรณีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศไทย กำหนดลักษณะการกระทำความผิดแคบกว่าในแต่ละฐานความผิดโดยหมายความเฉพาะการให้ที่พำนัก ซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด และการกระทำรูปแบบอื่นที่บัญญัติอยู่ในมาตราอื่นต่างกันไปซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการบัญญัติความรับผิดชอบเป็นบทเฉพาะมีข้อดีและข้อจำกัดดังนี้

ข้อดี กรณีของกฎหมายเยอรมัน มีข้อดีคือทำให้การจัดรูปแบบของการกระทำความผิดที่เป็นการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดเป็นหมวดหมู่และเป็นระบบ กรณีของความผิดฐานขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและการลงโทษนั้นรวมการกระทำหลากหลายรูปแบบ ส่วนกรณีของกฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติจำแนกการกระทำออกเป็นหลายรูปแบบทั้งมีบทลงโทษจำแนกไปตามรูปแบบการกระทำความผิด ซึ่งการกระทำในรูปแบบอื่นไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบความผิดเพื่อช่วยผู้กระทำความผิด เพราะมีวัตถุประสงค์ลงโทษผู้ที่เข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเสียมากกว่า

ข้อจำกัด การบัญญัติความผิดจำแนกแยกย่อยออกเป็นหลายฐาน เช่น การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา 189 หรือประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 434-6 อาจนำมาปรับใช้ได้ไม่ครอบคลุมกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ เพราะบัญญัติโดยมีถ้อยคำที่ทำให้ตีความไปว่าเฉพาะการช่วยเหลือในชั้นจับกุมเท่านั้น ซึ่งอาจเกิดช่องว่างบางกรณี เช่น การช่วยให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดในขณะที่ยังอยู่ในชั้นพิจารณา หรือชั้นลงโทษ แต่กรณีของกฎหมายเยอรมันไม่เกิดปัญหาเช่นนี้เนื่องจากบัญญัติครอบคลุมการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ

³ French Criminal code, Book IV: Crimes and misdemeanors against the nation, the State and the public peace, Title III: Attacks on the authority of the State, Chapter IV: Attacks on legal proceedings

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งกรณีการบัญญัติรูปแบบผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) และการบัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะ ลักษณะของการบัญญัติความรับผิดทั้งสองประเภทนั้นไม่แตกต่างกันนักเพราะเป็นการบัญญัติความรับผิดแยกออกมาจากการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดเหมือนกันแม้จะใช้คำนิยามว่า “ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact)” แต่เป็นความรับผิดที่มีองค์ประกอบความผิดและโทษในตัวเอง โดยผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า มาตรา 189 เป็นบทบัญญัติที่เข้ามาแทนที่หลักผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด เนื่องจากกฎหมายไทยไม่มีหลักนัยอย่างระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาแนวคำพิพากษาว่าการกระทำรูปแบบใดบ้างจะถือเป็นการสนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด และมีความคิดเห็นว่า การบัญญัติรูปแบบเฉพาะมีความเหมาะสมกับระบบกฎหมายไทยมากกว่าเนื่องจากโครงสร้างประมวลกฎหมายอาญาในลักษณะ 3 ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม จำแนกประเภทการกระทำที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมไว้ ซึ่งหากบัญญัติเป็นบททั่วไปอาจทำให้การพิจารณาระบบผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิดไม่เป็นระบบ และด้วยตัวบทบัญญัติเองแล้วก็บัญญัติความรับผิดและโทษเป็นการเฉพาะ เพียงแต่ในการบัญญัติความผิดในลักษณะนี้ที่จำแนกความผิดแยกย่อยออกเป็นหลายฐาน ต้องพิจารณาให้ดีว่าสามารถนำมาปรับใช้ได้ครบทั้งกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ เช่น กรณีของการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ซึ่งมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยเสมือนว่าต้องเป็นการช่วยเหลือในชั้นที่มีการติดตามจับกุมเท่านั้น⁴ และความผิดฐานให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดมีอีกกรณีที่เป็นการช่วยเหลือผู้หลบหนีจากการคุมขังตามมาตรา 192 ซึ่งนำมาปรับใช้เฉพาะกับกรณีผู้รับการช่วยเหลือนั้นเป็นผู้หลบหนีจากการคุมขังเท่านั้น แต่ไม่อาจนำมาใช้กับกรณีการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นในกรณีอยู่คดีหลักอยู่ในชั้นพิจารณา หรือชั้นลงโทษได้ ดังนั้นการบัญญัติความผิดเป็นบทเฉพาะแยกย่อยหลายกรณีอาจเกิดช่องว่างที่ทำให้ปรับใช้กฎหมายไม่ได้ในบางเหตุการณ์ ต่างกับการบัญญัติความผิดเป็นบทเฉพาะฐานเดียวแต่ครอบคลุมทุกกรณีมากกว่าดังเช่นกรณีของประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 258

⁴ โปรดดู หน้า 63-64

5.2.2 เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิด

เมื่อได้วิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการบัญญัติความรับผิดแล้ว ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบองค์ประกอบความผิดของกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยว่าในแต่ละส่วนมีความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันอย่างไรเพื่อวิเคราะห์หาข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละรูปแบบอันนำไปสู่แนวทางแก้ไขจุดบกพร่องของกฎหมายไทยต่อไป ดังนี้

5.2.2.1 องค์ประกอบความผิดภายนอก

กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศทั้ง 4 ประเทศต่างก็กำหนดหลักเกณฑ์ในส่วนขององค์ประกอบภายนอกไว้ซึ่งผู้วิจัยจะพิจารณาเปรียบเทียบแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

ก) ผู้กระทำความผิด

การเป็นผู้กระทำความผิด หลักเกณฑ์ของทุกประเทศมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ต้องเป็นบุคคลอื่นที่เข้ามาช่วยผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช่ตัวผู้กระทำความผิดเอง กรณีของกฎหมายเยอรมันบัญญัติหลักเกณฑ์ชัดเจนเลยว่าหากเป็นผู้กระทำความผิดเองมากกระทำจะไม่มีควมรับผิดในส่วนนี้อีก⁵ แต่เนื่องจากองค์ประกอบความผิดในส่วนของกรกระทำของกฎหมายเยอรมันนั้นกว้างเพราะใช้คำว่า “กระทำการขัดขวางการลงโทษหรือการใช้มาตรการทางกฎหมาย” การกระทำการขัดขวางจึงมีด้วยกันหลายรูปแบบที่ตัวผู้กระทำความผิดเองอาจเป็นผู้กระทำ กรณีกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายรัฐวิคตอเรียหมายถึงบุคคลอื่นที่เข้ามาช่วยเหลือตัวการหรือผู้กระทำความผิดเช่นกัน ทั้งนี้กรณีของกฎหมายไทยและกฎหมายฝรั่งเศสเห็นได้ชัดอยู่แล้วจากบทบัญญัติที่นำมาศึกษาว่าหมายถึงความถึงการกระทำที่เป็นการให้ที่พักและซ่อนเร้น ซึ่งโดยลักษณะของการกระทำย่อมต้องไม่ได้กระทำกับตนเอง ดังนั้นในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ากฎหมายไทยไม่มีปัญหาในข้อนี้เนื่องจากมีความชัดเจนอยู่แล้วในองค์ประกอบความผิดว่า “ผู้ใดช่วยผู้อื่น...” ซึ่งเห็นได้ชัดว่าต้องไม่ใช่กรณีผู้กระทำความผิดช่วยเหลือตนเอง

ข) การกระทำ

หลักเกณฑ์ของทุกประเทศมีจุดร่วมกันคือการกระทำไม่ว่ารูปแบบใดต้องเป็นการกระทำในเชิงรุก (Positive Act) ไม่ใช่เพียงการนิ่งเฉย เช่น การปฏิเสธไม่ให้ข้อมูลแก่เจ้าพนักงานตำรวจ ไม่เป็นความผิด กรณีของกฎหมายไทยองค์ประกอบความผิดส่วนของการกระทำตามมาตรา 189 คือการให้ที่พัก ซ่อนเร้น หรือการช่วยเหลือโดยประการใด ๆ เพื่อมิให้ถูกจับกุม หากเปรียบเทียบกับกฎหมาย

⁵ German Criminal Code (StGB), Section 258 (5)

สหรัฐอเมริกาและกฎหมายรัฐวิคตอเรียที่ใช้หลักผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ซึ่งรวมการกระทำหลายรูปแบบ หรือกรณีของกฎหมายเยอรมันที่ใช้คำว่า “**กระทำการขัดขวางการลงโทษหรือการใช้มาตรการทางกฎหมาย**” ซึ่งกว้างเช่นกัน และกฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 434-6 ที่หมายเฉพาะการจัดหาที่พัก ที่ซ่อนเร้น เงินทุน วิธีการหลบเลี่ยงการค้นหรือการจับกุม การที่กฎหมายไทยกำหนดการกระทำไว้สามประการ คือประการแรก การให้ที่พักที่ ประการที่สอง ซ่อนเร้น และประการที่สาม การกระทำใด ๆ เพื่อมิให้ถูกจับกุมก็ยังคงมีความหมายที่แคบกว่า หลักเกณฑ์ของทุกประเทศเนื่องจากมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522 ซึ่งมีถ้อยคำในคำวินิจฉัยว่า “...การพาออกจากที่เกิดเหตุไปในขณะที่ยังไม่มีผู้มีอำนาจจับกุมคนใดจะจับกุม ไม่ได้กระทำไปเพื่อมิให้ถูกจับกุม” ทำให้ตีความไปได้ว่าต้องเป็นการช่วยเหลือในขั้นที่เจ้าพนักงานตำรวจเริ่มติดตามจับกุมก่อน ซึ่งไม่รวมไปถึงการช่วยผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดทันทีโดยที่ยังไม่มีบุคคลใดทราบเรื่องการกระทำความผิด เช่น หากจัดหายานพาหนะให้แก่ผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดทันทีโดยที่ยังไม่มีการติดตามจับกุมผู้ช่วยเหลืออาจไม่มีความรับผิดชอบตามมาตรา 189 ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบแล้วรูปแบบการกระทำความผิด มาตรา 189 ลักษณะการกระทำค่อนข้างแคบทั้งในส่วนของการช่วยเหลือ และระยะเวลาที่เข้าช่วยเหลือ แม้จะคล้ายคลึงกับบทบัญญัติของประเทศฝรั่งเศส แต่กฎหมายฝรั่งเศสยกตัวอย่างการกระทำไว้หลายรูปแบบมากกว่า

ค) วัตถุประสงค์แห่งการกระทำ

องค์ประกอบความผิดในส่วนของวัตถุประสงค์แห่งการกระทำแยกออกเป็นสามประการด้วยกัน คือ ผู้รับการช่วยเหลือ การเกิดขึ้นของความผิดหลัก และประเภทความผิด

1. ผู้รับการช่วยเหลือ

จากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้รับการช่วยเหลือนั้นคือผู้กระทำความผิดหลักที่เกิดขึ้นมาก่อนซึ่งเป็นคนละคนกับผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัตินี้ กรณีของกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายรัฐวิคตอเรียซึ่งรับเอาแนวคิดของกฎหมายคอมมอนลอว์กำหนดว่าผู้รับการช่วยเหลือคือบุคคลที่เป็นตัวการ (Principal) หรือที่ประมวลกฎหมายอาญารัฐวิคตอเรียใช้คำว่า Principal Offender⁶ ซึ่งเป็นที่เข้าใจในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ว่า หมายถึง ผู้กระทำความผิดที่อาจเป็นผู้ลงมือหรือตัวการร่วมด้วย ในขณะที่กฎหมายเยอรมันไม่ได้บัญญัติองค์ประกอบความผิดส่วนของผู้รับการช่วยเหลือไว้แต่ก็มีหลักเกณฑ์ว่า มาตรา 258 เป็นการกระทำเพื่อช่วยเหลือบุคคลอื่นที่

⁶ Crimes Act 1958, Section 325 (1)

เป็นผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะอยู่ในสถานะเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิด ในขณะที่กฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติชัดเจนว่าผู้รับการช่วยเหลือคือผู้กระทำความผิด (Auteur) หรือ ผู้ร่วมกระทำความผิด (Complice) ซึ่งเป็นไปตามบทนิยามโดยผู้กระทำความผิด หมายถึง บุคคลซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมาย⁷ และผู้ร่วมกระทำความผิด หมายถึง บุคคลซึ่งมีเจตนาช่วยเหลือการเตรียมกระทำความผิด หรือการลงมือกระทำความผิด เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด บุคคลซึ่งก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดหรือให้คำแนะนำในการกระทำความผิด โดยการจ้าง สัญญาว่าจะให้ ชมเชย ออกคำสั่ง ใช้อำนาจโดยมิชอบ เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดเช่นกัน⁸

กรณีของประเทศไทย มาตรา 189 บัญญัติองค์ประกอบความผิดส่วนของผู้รับการช่วยเหลือไว้สองประการคือ ผู้ต้องหาและผู้กระทำความผิด กรณีของคำว่า “ผู้ต้องหา” ไม่มีบทนิยามคำนี้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่มีนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า หมายความว่าถึงบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล⁹

ส่วนคำว่าผู้กระทำความผิด ไม่มีนิยามคำนี้ในประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงเป็นประเด็นปัญหาสำคัญว่ามีความหมายว่าอย่างไร และนำมาสู่ปัญหาว่าการเกิดขึ้นของความผิดหลักนั้นมีความหมายเพียงใด ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไป

2. การเกิดขึ้นของความผิดหลัก

เนื่องจากมาตรา 189 บัญญัติคำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา โดยที่ไม่มีคำนิยามของคำว่าผู้กระทำความผิดบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จึงนำมาสู่ประเด็นปัญหาว่า ผู้กระทำความผิดนั้น มีความหมายว่าอย่างไร เนื่องจากมีปัญหาข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นคือ มีความแตกต่างกันระหว่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 ที่วินิจฉัยว่า “จำเลยนำใบเสร็จค่าจ้างปลอมไปแสดงต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ปล่อยผู้อื่นที่ถูกจับเรื่องอย่างนั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ที่ถูกจับมิได้กระทำความผิดอย่างใดแล้ว ผู้แสดงใบเสร็จก็ไม่มีผิดฐานช่วยให้พ้นจากอาญาตาม มาตรา 154 ทำใบเสร็จปลอมว่าจ้างที่ถูกจับเป็นของตนเพื่อจะให้เจ้าพนักงานปล่อยตัวผู้ถูกจับนั้น ไม่เป็นผิดฐานพยายามฉ้อโกง จำเลยอุทธรณ์ขอให้รอการลงอาญา เมื่อปรากฏว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ศาลอุทธรณ์ก็ยกฟ้องได้” แนววินิจฉัยดังกล่าวแตกต่างกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาที่ว่า เมื่อ

⁷ French Criminal Code, Section 121-4

⁸ French Criminal Code, Section 121-7

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2)

จำเลยได้ช่วยเหลือบุคคลที่มีสถานะเป็นผู้ต้องหาย่อมเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 189 แล้ว แม้ว่าภายหลังจะได้ความว่าผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดก็ตาม ดังนั้นคำวินิจฉัยของศาลไม่ต้องตามตัวบท¹⁰ ความคิดเห็นแย้งดังกล่าวจึงนำมาสู่ประเด็นปัญหาว่า การช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดควรจะพิจารณาจากแนวใดเป็นสำคัญระหว่าง หากช่วยเหลือขณะเป็นผู้ต้องหา ย่อมมีความผิด โดยไม่พิจารณาว่ามีความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ หรือ ผู้ต้องหานั้นสุดท้ายแล้วต้องเป็นผู้ที่กระทำความผิดจริง ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่าแต่ละแนวทางมีข้อดีและข้อจำกัดอย่างไรดังต่อไปนี้

ก. การช่วยเหลือผู้ต้องหา

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศ พบว่า ไม่มีประเทศใดที่บัญญัติองค์ประกอบความผิดของผู้รับความช่วยเหลือเป็นผู้ต้องหา แต่บัญญัติถ้อยคำที่สื่อถึงการช่วยผู้กระทำความผิดแทน และไม่จำกัดเฉพาะกรณีของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในขณะที่เป็นผู้ต้องหาเท่านั้น ไม่ว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในขั้นตอนใดก็ตาม เช่น ในชั้นพิจารณาก็มีความรับผิดเช่นกัน ดังเห็นได้จาก กรณีของกฎหมายสหรัฐอเมริกา ที่มีหลักเกณฑ์ว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่พิจารณาว่าในขณะนั้นผู้นั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้วหรือไม่ การช่วยเหลือที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำความผิดทันที หรือในขั้นตอนใดก็ตามย่อมมีความรับผิดแล้วซึ่งกรณีกฎหมายรัฐวิศโตเรียก็มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกันกับกฎหมายสหรัฐอเมริกา

กรณีกฎหมายเยอรมันกำหนดหลักเกณฑ์ว่าเป็นการช่วยผู้กระทำความผิดและหมายถึงการเข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการ ไม่เฉพาะในชั้นก่อนพิจารณาเท่านั้น ดังนั้นการช่วยเหลือในภายหลังที่เกิดการกระทำความผิดทันที ในชั้นก่อนการพิจารณา ในชั้นพิจารณาจนถึงชั้นลงโทษ ก็มีความผิดได้ และกรณีกฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 434-6 เองก็ไม่ได้กำหนดว่าเฉพาะการช่วยผู้ต้องหาเท่านั้นแต่ใช้คำว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิด เช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติของประเทศไทย การใช้ถ้อยคำว่าผู้ต้องหาควบคู่กับผู้กระทำความผิด จึงทำให้เกิดปัญหากรณีที่ผู้ต้องหานั้นสุดท้ายไม่ใช่ผู้กระทำความผิดจะมีความรับผิดตามมาตรา 189 หรือไม่ ซึ่งการใช้คำว่าผู้ต้องหาที่มีมาจากเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายฝ่ายที่ต้องการลงโทษผู้ที่เข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีข้อดีคือ การปราบปรามผู้ที่เข้าขัดขวางกระบวนการทาง

¹⁰ โปรดดู หน้า 60-62

กฎหมาย แต่หากต้องการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์เช่นนี้ การบัญญัติคำว่าผู้ต้องหา ทำให้การตีความ เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 2 (2) ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ต้องหา” หมายความว่า บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล” ซึ่งถูกนำมาใช้ตีความถ้อยคำใน กฎหมายอาญาอยู่เช่นกัน ดังนั้นการบัญญัติคำว่าผู้ต้องหาในมาตรา 189 นี้ ไม่รวมรวมถึงการช่วยเหลือผู้มี สถานะจำเลย ซึ่งตามนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (3) บัญญัติว่า “จำเลย” หมายความว่าบุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด”

เนื่องจากระบบการฟ้องคดีอาญาของประเทศไทยให้สิทธิราษฎรในการฟ้องคดีได้ด้วย ตนเอง¹¹ ดังนั้นกรณีที่ราษฎรฟ้องคดีเองบุคคลที่ถูกฟ้องคดีจะมีสถานะเป็นจำเลยทันที หรือแม้แต่ใน กรณีที่พนักงานอัยการสั่งฟ้องคดีแล้วหากมีบุคคลที่ช่วยเหลือจำเลยโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้น เพื่อไม่ให้จำเลยเข้าสู่กระบวนการพิจารณา หรือในกรณีที่กระบวนการอยู่ในชั้นพิจารณาและจำเลย ได้รับการประกันตัวออกมาและได้รับการช่วยเหลือจากผู้ช่วยเหลือเพื่อที่จะไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมอีก ในกรณีตัวอย่างที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นการช่วยเหลือในขณะที่ผู้รับการช่วยเหลือมี สถานะเป็นจำเลย มิใช่ผู้ต้องหา ซึ่งอาจทำให้ผู้ช่วยเหลือในกรณีเช่นนี้ไม่มีความรับผิดชอบตามมาตรา 189 ในประเด็นปัญหานี้เองการตีความความหมายของผู้ต้องหา นักวิชาการด้านกฎหมายอาญาบางท่าน เช่น ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์¹² ศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย¹³ และพลตำรวจตรี สุวัฒน์ชัย ใจ หาญ มีความคิดเห็นว่าจะต้องตีความตามตัวบทซึ่งเป็นไปตามนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มีเพียงศาสตราจารย์ คณิต ณ นคร¹⁴ และอาจารย์ สุปัน พูลพัฒน์¹⁵ เท่านั้นที่มีความ คิดเห็นว่าหมายรวมไปถึงจำเลยด้วย

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการใช้ถ้อยคำผู้ต้องหาอาจจะมาจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ต้องการลงโทษผู้ที่เข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรมโดยไม่พิจารณาว่าผู้ต้องหานั้นจะได้กระทำ ความผิดจริงหรือไม่ แต่กระนั้นก็ให้นำมาสู่ปัญหาที่ว่ายังไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ครอบคลุมทั้ง

¹¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28

“บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

(1) พนักงานอัยการ

(2) ผู้เสียหาย”

¹² จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407.

¹³ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, หน้า 102.

¹⁴ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, หน้า 1061.

¹⁵ สุปัน พูลพัฒน์, คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา (ตอน 2), หน้า 546.

กระบวนการ เป็นเหตุให้มีช่องว่างทางกฎหมายกรณีที่มีการช่วยเหลือบุคคลที่มีสถานะเป็นจำเลย หรือ ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว ในขณะที่หลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศครอบคลุมการช่วยเหลือทั้งกระบวนการมากกว่า ดังนั้นหากจะอธิบายว่ามาตรา 189 ประสงค์ลงโทษผู้ที่เข้าขัดขวาง กระบวนการยุติธรรมก็ควรรวมไปถึงการช่วยเหลือทั้งผู้ต้องหาและจำเลยด้วย

นอกจากการบัญญัติคำว่าผู้ต้องหานั้น ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่ครอบคลุมแล้วยังมี ปัญหาเกิดขึ้นในกรณีที่มีการช่วยเหลือผู้ต้องหา แต่ในภายหลังผู้ต้องหานั้นมีคำพิพากษาของศาลว่าไม่ได้ กระทำความผิด จะเกิดปัญหาว่าผู้ช่วยเหลือนั้นจะมีความรับผิดชอบตามมาตรา 189 หรือไม่ ซึ่งหากพิจารณา ในแง่ของการเข้าขัดขวางกระบวนการทำงานของเจ้าพนักงาน การลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้ต้องหานั้นเป็น ความผิดย่อมสมเหตุสมผล แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นการขัดกับทฤษฎีความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ภายหลังจากการกระทำความผิดที่ว่าต้องมีความผิดหลักเกิดขึ้นก่อน หากบุคคลที่รับการ ช่วยเหลือนั้นไม่ได้กระทำความผิดเท่ากับว่าไม่มีความผิดหลักเกิดขึ้นแล้วจะมีผู้ช่วยเหลือในภายหลังได้ อย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ประเด็นปัญหานี้ในหัวข้อต่อไปที่ว่าด้วยการช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

ข. การช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

ผู้รับการช่วยเหลือตามมาตรา 189 นอกจากบัญญัติถ้อยคำว่าผู้ต้องหา ยังบัญญัติคำว่า ผู้กระทำความผิด ซึ่งคำว่าผู้กระทำความผิดนั้นไม่มีบทนิยามกำหนดไว้ว่ามีความหมายอย่างไรทำให้ สามารถตีความออกไปได้หลายทาง เช่น ผู้กระทำความผิดต้องเป็นบุคคลที่มีคำพิพากษาของศาลว่า กระทำความผิดและถูกลงโทษ หรือ ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่กระทำความผิดในทางข้อเท็จจริง โดยไม่พิจารณาว่าสุดท้ายแล้วศาลพิพากษาอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตามจะนำมาสู่การพิจารณา การเกิดขึ้นของความผิดหลัก ซึ่งมีประเด็นปัญหาว่าการพิจารณาการเกิดขึ้นของการกระทำความผิด หลักนั้นจะพิจารณาอย่างไร เนื่องจากคดีความผิดหลักอาจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อน พร้อมกับ หรือภายหลังคดีของผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 หรืออาจไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเลย เช่น ผู้กระทำความผิดหลักตายก่อน หรือหลบหนี ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์แต่ละกรณีเปรียบเทียบกับ หลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศ

เมื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศพบว่า ทุกประเทศบัญญัติโดยใช้ถ้อยคำว่าผู้กระทำความผิด ซึ่งมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันดังนี้

กรณีของกฎหมายสหรัฐอเมริกาและรัฐวิกตอเรีย กำหนดให้การช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ภายหลังจากการกระทำความผิด ต้องมีความผิดเกิดขึ้นจริงซึ่งทำให้การพิจารณาคดีผู้สนับสนุนภายหลัง

การกระทำความผิดมีความเชื่อมโยงกับการพิจารณาความผิดหลักบางประการซึ่งมีที่มาจากแนวคิดของระบบคอมมอนลอว์ กล่าวคือ ในการพิจารณาความผิดผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact)¹⁶ ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ดั้งเดิม การพิจารณาของผู้สนับสนุน (Accessory) ไม่อาจถูกฟ้องร้อง (Indictment) หรือถูกพิพากษาว่ากระทำความผิด (Conviction) ถ้าตัวการไม่ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดก่อน¹⁷ และหากผู้สนับสนุน (Accessory) ยอมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อน ก็ต้องฟังข้อเท็จจริงให้ได้ความว่าตัวการกระทำความผิดจึงต้องระงับคดีของผู้สนับสนุนไว้เพื่อรอฟังว่าตัวการกระทำความผิดหรือไม่ซึ่งหลักการนี้เป็นอุปสรรคในการพิจารณาของผู้สนับสนุน (Accessory) เช่น กรณีที่ตัวการตาย หรือรับสารภาพก่อนถูกพิจารณาว่าผิด กฎหมายสหรัฐอเมริกาหลายมลรัฐจึงยกเลิกหลักการนี้โดยให้การพิจารณาผู้สนับสนุนแยกจากตัวการได้โดยไม่ต้องรอให้มีคำพิพากษาว่าตัวการกระทำความผิดก่อน แต่การพิสูจน์ความผิดของตัวการเป็นเงื่อนไขของการพิจารณาความรับผิดชอบของผู้สนับสนุน ซึ่งหากมาพิจารณากรณีผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ก่อนปีคริสต์ศักราช 1847 ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดมีโทษเช่นเดียวกับการเป็นตัวการ แต่จะถูกพิจารณาคดีที่ต่อเมื่อคดีเข้าสู่ศาลพร้อมกัน หรือภายหลังคดีของตัวการเท่านั้น แต่ภายหลังปีคริสต์ศักราช 1847 ประเทศอังกฤษได้ตรากฎหมายที่กำหนดให้ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดสามารถถูกพิจารณาคดีได้โดยไม่ว่าคดีของตัวการจะเข้าสู่การพิจารณา หรือจะถูกพิพากษาว่ามีความผิดหรือไม่ (Conviction) ซึ่งหลายมลรัฐได้นำหลักเกณฑ์นี้มาใช้¹⁸ และเมื่อผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้ถูกบัญญัติให้เป็นความรับผิดชอบเฉพาะ ดังนั้นจึงชัดเจนว่าอาจถูกพิจารณาคดีได้ก่อนตัวการและถูกพิพากษาลงโทษได้ก่อนตัวการ แต่ไม่มีบทบัญญัติระบุว่าสามารถลงโทษผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดได้แม้ว่าตัวการศาลพิพากษายกฟ้อง (Acquittal) เพราะจะขัดกับหลักที่ว่า ลงโทษผู้ให้ที่พักผู้กระทำความผิด ทั้งที่ผู้สนับสนุนไม่ใช่ผู้กระทำความผิด แต่ในทางกลับกันหากคดีของผู้กระทำความผิดหลักศาลมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด ก็เป็นเพียงพยานหลักฐานเบื้องต้น (*prima facie*) ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งจำเลยในข้อหาว่าเป็นผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) สามารถหาข้อพิสูจน์โต้แย้งได้ ดังนั้นจากหลักการเดิมที่ว่าพิจารณาความผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการ

¹⁶ "Conviction of an Accessory after Acquittal of the Principal," *Columbia Law Review* 18, 5 (1918): 471-475.

¹⁷ George P. Fletcher, *Basic Concepts of Criminal Law* (New York: Oxford University, 1998), pp. 194-195.

¹⁸ Miller, J., *Handbook of Criminal Law*, pp. 244-245.

กระทำความผิดต้องเกิดขึ้นหลังจากมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว เปลี่ยนแปลงไปมี โดยหลายมลรัฐใช้หลักเกณฑ์การพิสูจน์ว่ามีหลักฐานเพียงพอว่ามีการกระทำความผิดประเภท Felony¹⁹

กรณีกฎหมายเยอรมัน มีหลักเกณฑ์ต้องมีความผิดเกิดขึ้นและพิจารณาขณะที่ช่วยเหลือว่าสามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 258 ได้ กรณีกฎหมายฝรั่งเศส ใช้คำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด แต่ไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษา และแม้ผู้กระทำความผิดไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 434-6 ได้ ซึ่งเห็นได้ว่าการพิจารณาการเกิดขึ้นของความผิดของทุกประเทศมีหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกันคือ ประการแรก คดีของผู้ช่วยเหลือสามารถพิจารณาแยกได้จากคดีหลักไม่ว่าจะก่อน พร้อมกัน หรือภายหลังคดีหลัก และประการที่สอง ต้องรับฟังพยานหลักฐานให้ได้ความว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ของประเทศไทย ผู้วิจัยจะแยกพิจารณาออกเป็นสามกรณีหลักคือกรณีที่ความผิดหลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อน พร้อมกัน และภายหลังคดีความรับผิดตามมาตรา 189

ข.1 คดีความผิดหลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อน

กรณีที่ความผิดหลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนนั้น ผลของการพิจารณาการเกิดขึ้นของความผิดแบ่งออกเป็น สองประการ กล่าวคือ

ข.1.1 ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดหลัก

กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดหลักเท่ากับว่าศาลได้ใช้ดุลพินิจพิจารณาพยานหลักฐานตามที่ปรากฏจากการนำเสนอของโจทก์และจำเลย หรือจากพยานหลักฐานที่ศาลเรียกมาสืบเพิ่มเติมแล้วเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์²⁰ แสดงว่ามีการกระทำความผิดหลักเกิดขึ้นจริง ถ้าความผิดที่ศาลพิจารณาได้ความไม่ใช่ความผิดลหุโทษ กรณีเช่นนี้ ผู้ช่วยเหลือย่อมมีความรับผิดตามมาตรา 189

¹⁹ Matthew Lippman, *Contemporary Criminal Law: Concepts, Cases, and Controversies* 2nd ed. (United States: SAGE publications, 2010), p. 160.

²⁰ ณรงค์ ใจหาญ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563), หน้า 154.

ข.1.2 ศาลพิพากษายกฟ้องผู้กระทำความผิดหลัก

กรณีศาลพิพากษายกฟ้องผู้กระทำความผิดหลัก คำพิพากษายกฟ้องของศาลนั้นไม่ได้มีเฉพาะกรณีที่พิจารณาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว แต่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 185²¹ คำพิพากษายกฟ้องอาจมีด้วยกัน 4 กรณี กล่าวคือ จำเลยไม่ได้กระทำความผิด การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความ มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษ ซึ่งแต่ละกรณีมีผลต่อความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 ดังนี้

กรณีจำเลยไม่ได้กระทำความผิด กรณีของกฎหมายไทย ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 เป็นกรณีที่มีข้อเท็จจริงว่าศาลในคดีความผิดหลักพิพากษายกฟ้องจำเลยเนื่องจากจำเลยในความผิดหลักไม่ได้กระทำความผิด ในคดีนี้ศาลจึงวินิจฉัยว่าจำเลยในคดีนี้ไม่มีความรับผิดชอบด้วย แต่มีได้วินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยในคดีนี้เป็นการขาดองค์ประกอบความผิด แต่เพราะการกระทำของจำเลยขาดเจตนาพิเศษในส่วนการช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้ต้องโทษ ในกรณีนี้หากเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ กรณีของกฎหมายสหรัฐอเมริกา และกฎหมายรัฐวิกตอเรีย หากการกระทำของจำเลยในคดีหลักไม่เป็นความผิดย่อมไม่ต้องด้วยองค์ประกอบว่ามีความผิดเกิดขึ้น และกรณีกฎหมายเยอรมัน และกฎหมายฝรั่งเศสย่อมไม่เข้าองค์ประกอบความผิดว่าเป็นการช่วยผู้กระทำความผิดเช่นกัน

กรณีคดีขาดอายุความ กรณีของกฎหมายไทยหากคดีที่โจทก์นำมาฟ้องนั้นขาดอายุความฟ้องร้องหรืออายุความร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว ศาลต้องพิพากษายกฟ้องจำเลย ซึ่งคดีขาดอายุความนั้นเป็นเงื่อนไขประการบังคับอย่างหนึ่ง²² โดยในกรณีนี้จะมีผลต่อความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 หรือไม่นั้น นักวิชาการด้านกฎหมายอาญา คือ ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์²³

²¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 185

“ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดก็ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำความผิด และไม่มีการยกเว้นโทษตามกฎหมาย ให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้”

²² คณิต ฒ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2564), หน้า 223.

²³ จิตติ ติงศภัทิย์, *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1*, หน้า 408.

พลตำรวจตรี สุวัฒน์ชัย ใจหาญ²⁴ และศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร²⁵ มีความคิดเห็นว่าพิจารณาขณะที่ช่วยเหลือเป็นสำคัญ กล่าวคือ หากขณะที่ให้ความช่วยเหลือคดีหลักยังไม่ขาดอายุความ ผู้ช่วยเหลือก็มีความรับผิดตามมาตรา 189 แม้คดีหลักขาดอายุความในภายหลังก็ไม่มีผลต่อคดีตามมาตรา 189 ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ กรณีของกฎหมายเยอรมัน การดำเนินคดีในความผิดตามมาตรา 258 มีหลักเกณฑ์ว่าขณะที่ช่วยเหลือนั้นความผิดหลักจะต้องไม่มีข้อจำกัดในการดำเนินคดี ดังนั้นกรณีคดีหลักขาดอายุความในขณะที่ช่วยเหลือเท่ากับว่าการดำเนินคดีอาญาแก่การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นก่อนนั้นมีข้อจำกัดในการดำเนินคดี ผู้ช่วยเหลือไม่มีความรับผิดเช่นกัน

กรณีการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด เช่น กรณีที่จำเลยในคดีหลักสามารถอ้างเหตุป้องกันตนเอง (Self-Defense) หากพิจารณาหลักเกณฑ์ของระบบคอมมอนลอว์ กรณีที่ผู้กระทำความผิดสามารถอ้างเหตุยกเว้นความผิด (Justification Defence) ได้ เท่ากับว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดซึ่งส่งผลให้ผู้ร่วมกระทำความผิดไม่มีความรับผิดเช่นกัน²⁶ ซึ่งในกรณีของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) เมื่อทางกฎหมายถือว่าไม่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิดย่อมไม่มีความรับผิดเช่นกัน หรือ กรณีของกฎหมายเยอรมัน การพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนซึ่งสัมพันธ์กับการกระทำความผิดหลัก อ้างเหตุยกเว้นความผิดเท่ากับว่าไม่ได้กระทำความผิดจึงไม่สามารถลงโทษผู้สนับสนุนได้²⁷ ส่วนกรณีของการเข้าช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยเข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา 258 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่า ความผิดที่เกิดขึ้นต้องเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิด (Tatbestandsmäßig) ผิดกฎหมาย (Rechtswidrig) และมีความน่าตำหนิ (Schuldhaft) ดังนั้นในกรณีที่คดีหลักสามารถอ้างเหตุยกเว้นความผิด ผู้ช่วยเหลือไม่มีความรับผิดตามมาตรานี้

กรณีมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษ เช่น กรณีที่จำเลยในคดีหลักสามารถอ้างว่ากระทำโดยจำเป็น (Duress) หากพิจารณาหลักเกณฑ์ของระบบคอมมอนลอว์ กรณีที่ผู้กระทำความผิดสามารถอ้างเหตุยกเว้นโทษ (Excuse Defences) ได้ ไม่มีผลไปถึงการพิจารณาความรับผิดของผู้ร่วมกระทำความผิด เนื่องจากการที่ศาลพิพากษายกฟ้องโดยใช้เหตุผลว่าผู้กระทำความผิดมีเหตุยกเว้นโทษนั้นหมายความว่ากระทำของผู้นั้นเป็นความผิดแล้วเพียงแต่ไม่ต้องรับผิดเพราะมีข้ออ้าง

²⁴ สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ, หน้า 553.

²⁵ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, หน้า 1061.

²⁶ Dressler, J., *Understanding Criminal Law*, p. 446.

²⁷ Keiler, J., "Forms of Participation," in *Comparative Concepts of Criminal Law*, p. 299.

ตามกฎหมายเท่านั้น²⁸ หรือ กรณีของกฎหมายเยอรมัน หากผู้กระทำความผิดอ้างเหตุยกเว้นโทษ ยังสามารถลงโทษผู้สนับสนุนได้²⁹ ในกรณีผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหากคดีของผู้กระทำความผิดหลักสามารถอ้างเหตุยกเว้นโทษ ในการพิจารณาคดีของผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 ต้องถือว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว แต่กรณีเช่นนี้ศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษผู้ช่วยเหลือน้อยเพียงใดก็ได้

ข.2 คดีความผิดหลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมพร้อมกันกับคดีตามมาตรา 189

กรณีที่คดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมพร้อมกัน ตามกฎหมายไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 24 (3) บัญญัติไว้ว่า

“เมื่อความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกันโดยเหตุหนึ่งเหตุใด เป็นต้นว่า

(3) ปรากฏว่าความผิดฐานหนึ่งเกิดขึ้นโดยมีเจตนาช่วยผู้กระทำความผิดอื่นให้พ้นจากรับโทษในความผิดอย่างอื่นซึ่งเขาได้กระทำให้

ดังนี้จะฟ้องคดีทุกเรื่อง หรือฟ้องผู้กระทำความผิดทั้งหมดต่อศาลซึ่งมีอำนาจชำระในฐานะความผิดซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าไว้ก็ได้

ถ้าความผิดอันเกี่ยวพันกันมีอัตราโทษอย่างสูงเสมอกัน ศาลซึ่งมีอำนาจชำระ ก็คือศาลซึ่งรับฟ้องเรื่องหนึ่งเรื่องใดในความผิดเกี่ยวพันกันนั้นไว้ก่อน”

บทบัญญัติมาตรา 24 กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องเขตอำนาจศาลในกรณีที่ความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกันที่แม้จะอยู่ในเขตอำนาจศาลต่างที่กันแต่สามารถฟ้องคดีที่ศาลเดียวกันได้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้น ซึ่งอนุมาตรา 3 นี้หมายถึงกรณีความผิดที่เกิดขึ้นโดยมีเจตนาช่วยผู้กระทำความผิดอื่นให้พ้นจากรับโทษ ดังนั้นกรณีที่ความผิดหลัก และความผิดตามมาตรา 189 เกิดขึ้นคนละเขตศาลแต่สามารถพิจารณาที่ศาลเดียวกันได้³⁰ ซึ่งกรณีที่เข้าสู่การพิจารณาพร้อมกัน ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีปัญหาในการพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือเพราะดำเนินการพิจารณาคดีไปพร้อมกัน

²⁸ Dressler, J., *Understanding Criminal Law*, p. 446.

²⁹ Keiler, J., "Forms of Participation," in *Comparative Concepts of Criminal Law*, p. 299.

³⁰ อรรถพล ใหญ่สว่าง, คำอธิบาย วิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ. ภาค 1, ภาค 2, ภาค 3, ภาค 4, ภาค 5, ภาค 6, ภาค 7), พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2562), หน้า 219-221.

ข.3 คดีความผิดหลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมภายหลังคดีตามมาตรา 189

บทบัญญัติมาตรา 189 เป็นบทเฉพาะ และไม่ได้มีข้อจำกัดว่าไม่อาจลงโทษได้หากคดีหลักไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่จะมีประเด็นปัญหาว่าการพิจารณาก่อนนั้นจะต้องพิจารณาการเกิดขึ้นของการกระทำความผิดหลักเพียงใด หากเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ กฎหมายสหรัฐอเมริกา หลักการพิจารณาผู้สนับสนุนได้แยกจากตัวการจึงสามารถพิจารณาคดีได้แม้คดีของผู้กระทำความผิดหลักไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กฎหมายรัฐวิคตอเรียกำหนดชัดเจนในบทบัญญัติ³¹ว่า สามารถพิจารณาคดีแยกจากกันได้ กฎหมายเยอรมัน ให้ความสำคัญกับคดีหลักต้องมีการกระทำความผิดและขณะที่ช่วยเหลือนั้นคดีหลักต้องสามารถดำเนินคดีได้ กฎหมายฝรั่งเศสมีหลักเกณฑ์ว่า แม้ผู้กระทำความผิดหลัก ตาย หรือ หลบหนีก็สามารถลงโทษได้ แต่ให้ความสำคัญกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นทุกประเทศต่างก็มีหลักเกณฑ์ที่ว่า การพิจารณาคดีของผู้ช่วยเหลือนั้นแยกออกจากคดีหลักได้ แต่ทุกกรณีมีข้อสำคัญคือต้องพิจารณาด้วยว่าความผิดที่รับการช่วยเหลือนั้นเกิดขึ้นจริงหรือไม่ โดยไม่ต้องรอให้มีคำพิพากษาของศาลในการกระทำความผิดหลักเสียก่อน ดังนั้นแม้คดีความผิดหลักไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่นผู้กระทำความผิดหลักตาย หลบหนี หลักเกณฑ์ของทุกประเทศกำหนดไว้ว่า กรณีเช่นนี้ไม่มีผลกับการพิจารณาความรับผิดของผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการบัญญัติว่าผู้กระทำความผิดมีข้อดีคือผู้ช่วยเหลือมีความรับผิดก็ต่อเมื่อมีความผิดหลักเกิดขึ้นจริงซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด แต่มีข้อจำกัด ว่าการเกิดขึ้นของความผิด หากใช้เกณฑ์ว่าต้องมีคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินคดีการกระทำความผิดหลักก่อนจะทำให้การดำเนินคดีผู้ช่วยเหลือนี้ล่าช้าและมีอุปสรรคในกรณีที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดหลักมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ เกณฑ์การพิจารณาคดีตามมาตรา 189 ซึ่งเป็นความผิดเฉพาะจึงต้องสามารถพิจารณาได้ต่างหากจากคดีหลัก แต่ต้องฟังข้อเท็จจริงให้ได้ความว่าการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและผู้ช่วยเหลือได้เข้าช่วยเหลือโดยทราบว่ามันกระทำความผิด ไม่ใช่เพียงการช่วยเหลือผู้ต้องหาที่มีความรับผิดแล้ว

ประเด็นปัญหาในเรื่องของการบัญญัติองค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้รับการช่วยเหลือทั้ง คำว่าผู้กระทำและผู้ต้องหา เมื่อครั้งการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเมื่อปีพุทธศักราช 2484 ได้มีการถกเถียงถึงประเด็นปัญหานี้อยู่บ่อยครั้งเช่นกัน โดยผู้วิจัยสรุป

³¹ Crimes Act 1958, Section 325 (3)

ได้ว่าแนวคิดของผู้ร่างกฎหมาย มีความคิดเห็นแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายแรก มีความคิดเห็นว่าการลงโทษผู้ให้พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดนั้น ควรใช้หลักเกณฑ์ว่าต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงผู้ช่วยเหลือจึงจะมีความรับผิดชอบ ตัวอย่างความคิดเห็นของพระยาอรรณการีย์นิพนธ์ตอนหนึ่งว่า “ถ้าไม่เป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ ไม่ควรเอาผิด...” หรือ “ถ้าข้าพเจ้าเป็นศาลข้าพเจ้าจะแปลว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ”³²

ในขณะที่ฝ่ายที่สอง มีความคิดเห็นว่าการใช้หลักเกณฑ์ว่าเมื่อได้เข้าช่วยเหลือผู้ที่รัฐต้องการจับกุมตัวมาดำเนินคดี การช่วยเหลือนั้นเป็นการกระทำที่ทำให้เสื่อมเสียกระบวนการยุติธรรมจึงต้องลงโทษโดยไม่พิจารณาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และเนื่องจากแนวความคิดเห็นที่แบ่งออกเป็นทั้งสองฝ่ายนี้มีข้อดีและข้อจำกัดต่างกันในเรื่องที่ตรงข้ามกัน ซึ่งมีความคิดเห็นของ นายพิชาญ บุณยง ตอนหนึ่งที่แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “...ในเรื่องนี้มีระบบอยู่สองระบบ ระบบหนึ่งดูว่าเจ้าหน้าที่ต้องการตัวบุคคลนั้นหรือไม่ ถ้าต้องการตัวจะเข้าไปขัดขวางไม่ได้ ส่วนอีกระบบหนึ่งต้องทราบว่ามีมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น...”³³ ทำให้ในการประชุมมีการพยายามหาแนวทางสายกลางนั้น คือ การลงโทษผู้ที่มีเหตุผลอันเชื่อได้ว่าบุคคลอื่นนั้นได้กระทำความผิด แต่มีประเด็นปัญหาว่า การบัญญัติเช่นนี้ขัดต่อหลักกฎหมายอาญาเรื่องเจตนาที่ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดหรือไม่ ซึ่งจะให้ใช้คำว่าผู้กระทำความผิดอย่างเดียวผู้ร่างเกรงว่าจะต้องรอให้มีคำพิพากษาของศาลก่อนว่าผู้รับความช่วยเหลือเป็นผู้กระทำความผิด จึงทำให้การบัญญัติกฎหมายมาตรานี้ใช้ถ้อยคำที่คงไว้ทั้งสองกรณีคือผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านต่างมีความคิดเห็นตรงกันว่า การบัญญัติองค์ประกอบความผิดผู้รับความช่วยเหลือทั้งผู้ต้องหาและผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดปัญหาในการปรับใช้กฎหมายเป็นอย่างมากในทางปฏิบัติ ทำให้การปรับใช้กฎหมายไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งความคิดเห็นในเรื่องนี้แบ่งออกเป็นสองฝ่ายเช่นกัน ฝ่ายแรกมีความคิดเห็นว่าการลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้ต้องหาด้วยโดยไม่พิจารณาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงหรือไม่ เพื่อลงโทษผู้ที่เข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรม แต่หากต้องการให้เจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นไปในแนวทางนี้ ทุกท่านมีความคิดเห็นว่าการ

³² คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 234/349/2484," วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484.ภาคผนวก ข, หน้า 268-269

³³ คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 202/224/2484," วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484.ภาคผนวก ข, หน้า 219

หมายความรวมถึงการช่วยเหลือจำเลยด้วย ไม่เฉพาะผู้ต้องหาเท่านั้น ฝ่ายที่สองเห็นว่า แม้จะลงโทษบุคคลที่เข้าช่วยเหลือผู้ต้องหา ก็ควรพิจารณาพยานหลักฐานให้ได้ความว่าผู้ต้องหานั้นได้กระทำความผิดจริงด้วยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน ซึ่งมีผู้เสนอว่าในการรับฟังพยานหลักฐานคดีตามมาตรา 189 นี้ไม่ควรแตกต่างไปจากการพิจารณาความรับผิดชอบของบุคคลผู้ให้ที่พยานก่อนเริ่มแก่ผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรม³⁴ ที่ไม่จำเป็นต้องรอให้มีคำพิพากษาของศาลก่อนว่าผู้กระทำความผิดหลักกระทำความผิด แต่ต้องฟังข้อเท็จจริงให้ได้ความว่าผู้ให้ที่พยานนั้นช่วยเหลือผู้กระทำความผิดจริง³⁵ ดังนั้นกรณีที่ได้รับช่วยเหลือไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือก็ไม่ควรมีความรับผิดชอบเช่นกัน ซึ่งแนวความคิดที่แบ่งออกเป็นสองฝ่ายนี้เป็นไปเช่นเดียวกับสมัยของการประชุมคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ปีพุทธศักราช 2484 ข้างต้น

ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า บทบัญญัติการให้ที่พยานและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดนี้ควรต้องเลือกเอาทางใดทางหนึ่งมาบัญญัติกฎหมาย กล่าวคือ แนวทางแรก บทบัญญัติที่มุ่งลงโทษผู้ที่เข้าขัดขวางกระบวนการยุติธรรมควรต้องให้ครอบคลุมไม่ว่าการขัดขวางเกิดขึ้นในขั้นตอนใด ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือผู้ต้องหา หรือจำเลย หรือแนวทางที่สองคือบทบัญญัติที่มีหลักเกณฑ์สอดคล้องกันกับการกระทำความผิดหลักโดยกำหนดความรับผิดแก่ผู้ช่วยเหลือเฉพาะกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นจริงเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นตามแนวทางที่สอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 เนื่องจาก การพิจารณาว่าต้องมีกรกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง สอดคล้องกับแนวคิดของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดมากกว่า ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ที่นักวิชาการด้านกฎหมายอาญาหลายท่าน³⁶ ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลนั้นเนื่องมาจากการบัญญัติคำว่า “ผู้ต้องหา” เข้ามาในบทบัญญัตินี้ด้วยทำให้เมื่อพิจารณาตามตัวบทก็ต้องตีความว่าการช่วยเหลือผู้ต้องหา ก็เป็นความผิดแล้ว ดังนั้นจึงควรเลือกบัญญัติองค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้รับความช่วยเหลือให้ชัดเจนไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่งจะทำให้ปรับใช้กฎหมายได้เป็นธรรมมากกว่า และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคดีที่ผู้ร่างกฎหมายนั้นเคยกังวลถึงข้อเสียในการบัญญัติคำว่า ผู้กระทำความผิดว่าจะต้องรอให้มีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อนหรือไม่ซึ่งจะทำให้คดีนี้ล่าช้า³⁷ ดังนั้นจึงต้องไม่ตีความว่า

³⁴ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 6 (2)

³⁵ สัมภาษณ์ ดร.ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล, อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาชญากรรม 10 สำนักงานอัยการสูงสุด, 17 พฤษภาคม 2564.

³⁶ โปรดดู หน้าที่ 60-62

³⁷ คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย ครั้งที่ 233/346/2484," วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484.ภาคผนวก ข, หน้า 263

ผู้กระทำความผิดคือบุคคลที่ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดเพราะทำให้ต้องรื้อให้มีคำพิพากษาในคดีความผิดหลักก่อน แต่ต้องตีความว่ามีการกระทำความผิดขึ้นจริงโดยบุคคลนั้น และสามารถดำเนินคดีกับผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 นี้ได้ทันที เพียงแต่ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานให้ได้ความว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงและผู้ช่วยเหลือนั้นทราบถึงการกระทำความผิดนั้น

3. ประเภทความผิด

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าโดยส่วนใหญ่ความรับผิดชอบรูปแบบนี้มีการกำหนดประเภทความผิดของผู้รับความช่วยเหลือ เว้นแต่กฎหมายเยอรมันที่ไม่กำหนดประเภทของความรับผิดชอบ ซึ่งประเภทของความผิดที่กำหนดไว้จะมีระดับความรุนแรงประมาณหนึ่ง กล่าวคือ

กรณีกฎหมายสหรัฐอเมริกา และกฎหมายเครือรัฐออสเตรเลีย ซึ่งรับเอาแนวคิดของกฎหมายคอมมอนลอว์ที่แบ่งความผิดออกเป็น 3 ประเภท คือ Treason, Felony และ Misdemeanors เฉพาะความผิดประเภท Felony เท่านั้นที่มีการแบ่งแยกประเภทของผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งกรณีของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) เองเป็นผู้สนับสนุนประเภทหนึ่ง แม้ว่าแนวคิดจะได้เปลี่ยนแปลงไปว่าผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดไม่ใช่ผู้ร่วมกระทำความผิดอีกต่อไป แต่การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดมักใช้กับกรณีที่ผู้ช่วยเหลือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดประเภท Felony หรืออาจเทียบได้ว่าความผิดประเภทที่มีความรุนแรงในระดับหนึ่ง กรณีของกฎหมายสหรัฐอเมริกานั้น แต่ละมลรัฐกำหนดประเภทความผิดอาญาไว้แตกต่างกันออกไป แต่มีข้อสังเกตคือไม่ว่าจะกำหนดให้ความรับผิดชอบนี้ใช้กับความผิดประเภทใด แต่ที่เหมือนกันคือระดับความผิดของการช่วยเหลือภายหลังจะเป็นระดับที่รุนแรงน้อยกว่าหรือลดหลั่นลงมาจากความผิดหลัก ในขณะที่กฎหมายรัฐวิกตอเรีย กำหนดให้ใช้กับประเภทความผิด Serious Indictable ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญารัฐวิกตอเรีย มาตรา 325 (6)

กรณีกฎหมายฝรั่งเศส กฎหมายอาญาฝรั่งเศสจำแนกประเภทความผิดไว้ 3 ประเภท ตามระดับความร้ายแรงของความผิดซึ่งนำไปสู่วิธีพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน แบ่งออกเป็น ความผิดลหุโทษ หรือ Contraventions เป็นความผิดเล็กน้อยอันเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานของรัฐและมีกำหนดโทษปรับเท่านั้น ความผิดมิชฌิมโทษ หรือ Délit เป็นความผิดระดับกลางมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และความผิดอุกฤษฏ์โทษ หรือ Crime เป็นความผิดระดับรุนแรงที่สุดมีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี

ขึ้นไป³⁸ ซึ่งมาตรา 434-6 ใช้กับความผิดประเภทอุกฤษฏ์โทษ (Crime) เท่านั้น และ ความผิดฐานการก่อการร้ายที่มีโทษจำคุกอย่างน้อย 10 ปี

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยแล้วมีความคล้ายคลึงกันเพราะ มาตรา 189 ไม่ใช้กับความผิดลหุโทษ³⁹ ซึ่งการกำหนดประเภทความผิดมีผลต่อการกำหนดโทษ เห็นได้ว่าการกำหนดประเภทความผิดในบทบัญญัติของทุกประเทศข้างต้น ส่งผลให้โทษความผิดฐานนี้ไม่มากไปกว่าความผิดหลัก หรือกรณีของกฎหมายเยอรมันที่แม้ไม่กำหนดประเภทความผิดแต่มีบทบัญญัติว่า⁴⁰ “การลงโทษตามบทบัญญัติมาตรานี้ต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำก่อนหน้า” ซึ่งในขณะที่กฎหมายไทยแม้จะกำหนดประเภทความผิดแต่มีช่องว่างกรณีที่ความผิดนั้นไม่ใช่ความผิดลหุโทษ คือมีระวางโทษจำคุกมากกว่าหนึ่งเดือนขึ้นไป แต่มีอัตราโทษขั้นสูงน้อยกว่า 2 ปี ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในหัวข้อที่ 5.3.1 วิเคราะห์การกำหนดอัตราโทษต่อไป

5.2.2.2 องค์ประกอบความผิดภายใน

จากการศึกษาพบว่าหลักเกณฑ์ของทุกประเทศกำหนดเจตนาในการกระทำความผิดรูปแบบนี้ไว้สองประการคือ ผู้ช่วยเหลือต้องทราบว่ามีกรกระทำผิดทางอาญาและผู้ช่วยเหลือกระทำไปเพื่อต้องการช่วยผู้กระทำความผิดให้หลบเลี่ยงจากกระบวนการยุติธรรม กรณีของกฎหมายไทยกำหนดเจตนาพิเศษเพื่อมิให้ต้องโทษ แต่มีนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาบางท่าน คือ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์⁴¹ ที่มีความคิดเห็นว่า ทุกกรณีต้องกระทำไปเพื่อมิให้ถูกจับกุมและเพื่อมิให้ต้องโทษด้วย ทำให้ความรับผิดชอบแคบลงไปอีกเพราะมีการกำหนดเจตนาพิเศษซ้อนกันสองกรณี ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าถ้อยคำที่ว่าเพื่อมิให้ถูกจับกุมนั้นใช้กับกรณีของการกระทำโดยประการอื่นใดเท่านั้น เนื่องจากหากพิจารณาจากกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 มาตรา 154 พบว่ามีการบัญญัติแยกออกเป็นแต่ละอนุมาตราที่ต่างจากกันคือกรณีให้สำนัก หรือซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องหาในความผิดไว้ก็ดี และกรณีช่วยด้วยประการใด ให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาว่าได้กระทำความผิด

³⁸ เพลินตา ตันรังสรรค์, "สัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564. แหล่งที่มา:

https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/4seminar/s41%20jun_8_4.pdf

³⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102

“ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน”

⁴⁰ German Criminal Code (StGB), Section 258 (3)

⁴¹ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, หน้า 407-408.

นั้น หลบหลีกไม่ให้ถูกจับกุมก็ดี และทั้งสองกรณีนั้นต้องมีเจตนาจะช่วยผู้อื่นให้พ้นอาญาอันควรรับตามกฎหมาย แต่ถึงแม้จะตีความเช่นนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการปรับใช้กฎหมายนั้นก็ยังไม่ครอบคลุมทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเนื่องจากการช่วยเหลือโดยประการอื่นใด ใช้กับขั้นตอนของการจับกุมเท่านั้น ซึ่งได้แสดงให้เห็นจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาอยู่เช่นกันว่า ศาลตีความความหมายของคำว่าเพื่อไม่ให้ถูกจับกุมในแนวทางเช่นนี้⁴²

เมื่อครั้งที่มีการประชุมคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ปี พุทธศักราช 2484 หนึ่งในคณะกรรมการ คือ พระยาอรุณกรมมุนุตติ ได้ให้ความคิดเห็นถึงประเด็นนี้เช่นกันว่า “ใช้คำว่า ให้พ้นจากการจับกุมไม่ได้ เพราะจะเข้าใจว่าเป็นกรณีที่จับแล้ว”⁴³ ดังนั้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการกระบวนยุติธรรมมีด้วยกันหลายขั้นตอนทั้งขั้นตอนการพิจารณา การลงโทษ และบางกรณีที่ใช้มาตรการอื่นทางกฎหมายแทนการลงโทษ⁴⁴ ตัวอย่างกฎหมายเยอรมนีที่กำหนดว่าการกระทำการขัดขวางการลงโทษและการใช้มาตรการทางกฎหมาย ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ประกอบวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกท่านมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า บทบัญญัติมาตรา 189 ควรปรับใช้ได้ตั้งแต่การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังจากที่มีการกระทำความผิดทันที แม้ว่าจะยังไม่มีเจ้าพนักงานติดตามจับกุมตัวจนไปถึงขั้นตอนของการลงโทษผู้กระทำความผิดจึงจะทำให้การปรับใช้กฎหมายครอบคลุมทั้งกระบวนการ จึงควรเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิดในส่วนของเจตนาพิเศษให้ครอบคลุมทุกระยะเวลาที่การช่วยเหลือในลักษณะนี้อาจเกิดขึ้นได้ในกระบวนการยุติธรรม

ทั้งนี้ประเด็นเพิ่มเติมต่อเนื่องจากหัวข้อที่ 5.2.2.1 ก) ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่า ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ต้องเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวผู้กระทำความผิดหลักนั่นเอง แต่กรณีอาจเกิดขึ้นได้ว่าการช่วยเหลือนั้นผู้ช่วยเหลืออ้างว่าตนกระทำไปเพื่อช่วยตนเองมิให้ต้องรับโทษมิได้กระทำไปเพื่อช่วยผู้อื่นมิให้ถูกลงโทษ ตัวอย่างข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นได้เช่นในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดได้ช่วยเหลือโดยให้ที่พำนัก ซ่อนเร้นแก่กันเพราะไม่ต้องการให้อีกฝ่ายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะป้องกันมิให้มีผลร้ายมาถึงตนเอง เช่น ตัวการ ผู้ใช้ผู้สนับสนุนให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่กัน โดยกล่าวอ้างว่าเป็นกระทำเพื่อมิให้ตนเองต้องโทษเพื่อปิดความ

⁴² โปรดดู หัวข้อที่ 5.2.2.1 ข)

⁴³ คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 203/229/2484." ภาคผนวก ข, หน้า 236

⁴⁴ ตัวอย่างเช่น การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 ซึ่งมีด้วยกัน 5 ประการ คือ การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด การเรียกประกันทัณฑ์บน การคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และการห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง

รับผิดชอบตามมาตรานี้ ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ามันว่ากรณีใดก็ตาม บทบัญญัติมาตรา 189 ไม่เปิดช่องให้ผู้ช่วยเหลือกล่าวอ้างเช่นนั้นได้ เพราะอย่างน้อยก็ต้องกระทำไปเพื่อช่วยผู้รับการช่วยเหลือมิให้ต้องโทษอยู่ดีและรูปแบบของการกระทำตามมาตรา 189 จำกัดอยู่เพียงวิธีการซ่อนเร้น ไม่ได้รวมไปถึงวิธีการอย่างอื่นที่อาจเป็นการกระทำที่มีเจตนาพิเศษเพื่อช่วยเหลือตนเองได้ ดังเช่น กรณีการทำลายพยานหลักฐานในคดีเพื่อช่วยตนเองมิให้รับโทษแม้ผู้อื่นจะได้รับประโยชน์ไปด้วยจากการกระทำนี้

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดโทษ

จากการศึกษาหลักเกณฑ์กฎหมายต่างประเทศพบว่าบทบัญญัติกฎหมายของทุกประเทศมีบทกำหนดโทษที่คล้ายคลึงกันโดยแบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน ส่วนแรกคือบทกำหนดอัตราโทษ และส่วนที่สองคือเหตุยกเว้นโทษ กรณีของบทกำหนดอัตราโทษมีทั้งการกำหนดอัตราโทษเฉพาะ การกำหนดอัตราโทษลดหลั่นจากอัตราโทษของการกระทำความผิดหลัก และการกำหนดอัตราโทษเป็นอัตราส่วนจากโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก กรณีของเหตุยกเว้นโทษ บทบัญญัติของทุกประเทศยกเว้นโทษให้แก่บุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางครอบครัวกับผู้รับการช่วยเหลือ เช่น การมีสถานะเป็น บิดามารดา บุตร สามีภรรยา หรืออาจรวมไปถึงพี่น้อง คู่สมรสของคนใกล้ชิด ซึ่งผู้วิจัยจะแยกพิจารณาทั้งการกำหนดอัตราโทษและการกำหนดเหตุยกเว้นโทษ ดังต่อไปนี้

5.3.1 การกำหนดอัตราโทษ

จากการศึกษาบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดชอบการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ผู้วิจัยพบว่า การกำหนดอัตราโทษการกระทำความผิดรูปแบบนี้มีด้วยกันหลายรูปแบบ ทั้งการกำหนดอัตราโทษเฉพาะ การกำหนดอัตราโทษลดหลั่นจากอัตราโทษของการกระทำความผิดหลัก และการกำหนดอัตราโทษเป็นอัตราส่วนจากโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลัก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด อัตราโทษของผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดจะน้อยกว่าอัตราโทษของผู้กระทำความผิดหลักเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) เนื่องจากความผิดรูปแบบนี้แม้ไม่ได้รวมก่อให้เกิดการกระทำความผิดแต่ก็ต่อเนื่องมาจากการกระทำความผิดหลัก ซึ่งหากเปรียบเทียบระดับความร้ายแรงระหว่างการกระทำความผิดหลักและการให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้กระทำความผิดหลักนั้น การให้ที่พำนักซ่อนเร้นมีระดับความร้ายแรงน้อยกว่าเพราะไม่ได้ก่อให้เกิดการกระทำความผิดนั่นเอง ดังนั้นการลงโทษการกระทำความผิดประเภทนี้ แต่ละประเทศจึงกำหนดบทลงโทษที่น้อยกว่าอัตราโทษของการกระทำความผิดหลัก

5.3.1.1 การกำหนดอัตราโทษเฉพาะ

จากการศึกษาพบว่าทั้งระบบกฎหมายที่ใช้หลักเกณฑ์ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) และระบบกฎหมายที่บัญญัติความรับผิดเป็นบทเฉพาะ ต่างก็ใช้การกำหนดอัตราโทษเฉพาะเช่นกัน เนื่องจากไม่ว่าการบัญญัติในลักษณะใดความรับผิดรูปแบบนี้เป็นความรับผิดเฉพาะต่างหากจากการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ทำให้การกำหนดอัตราโทษจึงเฉพาะแยกต่างหากจากความผิดหลัก แต่อาจมีความสัมพันธ์กันอยู่บ้างในแง่ที่ว่า การกำหนดโทษที่เป็นการเฉพาะนั้นต้องไม่เกินไปกว่าความผิดหลักที่รับการช่วยเหลือด้วยซึ่งอาจมาในรูปแบบของการกำหนดประเภทความผิดหลักที่อัตราโทษสูงกว่า ตัวอย่าง กฎหมายสหรัฐอเมริกา มลรัฐแคลิฟอร์เนีย กฎหมายฝรั่งเศส หรือ การบัญญัติหลักเกณฑ์ว่าอัตราโทษของผู้ช่วยเหลือต้องไม่เกินไปกว่าอัตราโทษของผู้กระทำความผิดหลัก อย่างกฎหมายเยอรมัน ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 258 ที่กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือระวางโทษปรับ แต่มีหลักเกณฑ์เพิ่มเติมในอนุมาตรา 3 ว่า “ห้ามมิให้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานนี้เกินกว่าระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่ได้รับการช่วยเหลือ นั้น” เนื่องจากมาตรา 258 ไม่กำหนดประเภทความผิดที่รับการช่วยเหลือเป็นเหตุให้อาจมีความผิดบางฐานที่มีระวางโทษขั้นสูงน้อยกว่าระวางโทษฐานนี้ คือจำคุกน้อยกว่า 5 ปี ดังนั้นแม้ผู้รับการช่วยเหลือกระทำความผิดที่มีอัตราโทษน้อยกว่าระวางโทษฐานนี้ ผู้ช่วยเหลือย่อมไม่อาจได้รับโทษสูงไปกว่าความผิดหลักได้

ข้อดี การกำหนดอัตราโทษเป็นการเฉพาะทำให้การพิจารณาการกระทำความผิดหลักไม่ต้องถึงกับชัดเจนว่าฐานใดเพียงใดเพียงได้ความว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา ประเภทความผิดใดก็เพียงพอแล้ว

ข้อจำกัด การกำหนดอัตราโทษเป็นการเฉพาะ หากไม่ได้คำนึงถึงอัตราโทษของความผิดหลักเลยอาจทำให้การลงโทษผู้ช่วยเหลือมากไปกว่าผู้รับการช่วยเหลือได้ ซึ่งแต่ละประเทศมีวิธีแก้ไขข้อจำกัดนี้แตกต่างกันออกไป โดยหากไม่กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมเช่นเดียวกับกฎหมายเยอรมัน ก็จะต้องกำหนดประเภทความผิดผู้รับการช่วยเหลือที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานช่วยเหลือนี้

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทบัญญัติมาตรา 189 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเฉพาะ และกำหนดประเภทความผิด “อันมิใช่ความผิดลหุโทษ⁴⁵” หลักเกณฑ์ของกฎหมายไทยคล้ายคลึงกับการกำหนดอัตราโทษรูปแบบนี้มากที่สุด โดยกำหนดระวางโทษไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำเนื่องจากผู้ร่างกฎหมายเกรง

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 102

“ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ว่าการลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษมากไปกว่าผู้รับการช่วยเหลือ และเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดลหุโทษเป็นเรื่องเล็กน้อยจึงให้ยกเว้นไว้⁴⁶ แต่มีข้อสังเกตว่า กฎหมายไทยยังคงมีข้อบกพร่องในกรณีที่ความผิดหลักซึ่งไม่ใช่ความผิดลหุโทษแต่มีอัตราโทษขั้นสูงน้อยกว่าอัตราโทษตามมาตรา 189 ซึ่งบัญญัติว่า จำคุกไม่เกิน 2 ปี เป็นเหตุให้กรณีที่ผู้กระทำความผิดหลักในความผิดที่มีอัตราโทษขั้นสูงน้อยกว่ามาตรา 189 นั้น อาจทำให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ต้องรับโทษสูงกว่าผู้กระทำความผิดหลักได้ ตัวอย่างความผิดที่มีอัตราโทษขั้นสูงน้อยกว่า 2 ปี มีหลายฐานความผิด ตัวอย่าง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี เช่น ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน⁴⁷ ความผิดฐานต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงาน⁴⁸ ความผิดฐานแสดงตนเป็นเจ้าพนักงาน⁴⁹ ความผิดฐานซ่อนเร้นทำลายศพ⁵⁰ ความผิดฐานหมิ่นประมาท⁵¹ ความผิดฐานบุกรุก⁵² หรือความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จ⁵³ ความผิดฐานมั่วสุม⁵⁴ เป็นต้น

ถ้าพิจารณาจากเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายพบว่า สาเหตุที่ผู้ร่างกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์มิให้ใช้กับความผิดลหุโทษก็เพราะเกรงว่าผู้ช่วยเหลือจะต้องรับโทษมากไปกว่าผู้รับการช่วยเหลือ ซึ่งปรากฏให้เห็นจากความตอนหนึ่งในรายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ปีพุทธศักราช 2484 โดยความตอนหนึ่งคือความคิดเห็นของ พระยาเลขวิชิตธรรมวิทักษ์ว่า “อาจเป็นการช่วยในความผิดลหุโทษได้ คนช่วยจะกลับมีโทษมากกว่า”⁵⁵ ซึ่งที่ประชุมในขณะนั้นได้ลงความเห็นให้บทบัญญัตินี้ไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำเพื่อเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษได้เพื่อไม่ให้ผู้ช่วยเหลือรับโทษมากไปกว่าผู้รับการช่วยเหลือ แสดงว่าเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายเองก็ไม่ประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ต้องรับโทษสูงกว่าผู้ที่ตนเข้าช่วยเหลือเช่นกัน ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

⁴⁶ คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 202/224/2484."ภาคผนวก ข, หน้า 221

⁴⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 136

⁴⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 138

⁴⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 145

⁵⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 199

⁵¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326

⁵² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 362 และ มาตรา 364

⁵³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137

⁵⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 215

⁵⁵ คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา, "รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 202/224/2484."ภาคผนวก ข, หน้า 221

พบว่าในทางปฏิบัติพบปัญหาของการปรับใช้กฎหมายในส่วนของการปรับบทลงโทษอยู่เช่นกัน โดยในทางปฏิบัติปัจจุบันนั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่ละท่านว่าจะพิจารณาโทษของคดีหลักด้วยหรือไม่⁵⁶ เนื่องจากไม่มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่าอัตราโทษของผู้รับความช่วยเหลือจะต้องไม่มากกว่าอัตราโทษของการกระทำความผิดหลักซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านมีความคิดเห็นว่าจะควรมีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับหลักกฎหมายเยอรมันเพื่อให้บทบัญญัติมาตรา 189 สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment)

5.3.1.2 การกำหนดอัตราโทษลดหลั่น

การกำหนดอัตราโทษลดหลั่นจากการกระทำความผิดหลัก ตัวอย่างเช่น กฎหมายสหรัฐอเมริกา มลรัฐฟลอริดา⁵⁷ ซึ่งกำหนดระดับความผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ให้มีระดับที่เป็นรองกว่าความผิดหลัก

ข้อดี การช่วยเหลือการกระทำความผิดร้ายแรง ผู้ช่วยเหลือมีอัตราโทษร้ายแรงตามไปด้วย และสัดส่วนก็ไม่เกินไปกว่าความผิดหลัก

ข้อจำกัด ต้องพิสูจน์ความผิดหลักให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะมีผลในกรณีที่ผู้ช่วยเหลือไม่ทราบว่าผู้กระทำความผิดหลักกระทำความผิดข้อหาใด เพราะฉะนั้นหากผู้กระทำความผิดกระทำความผิดข้อหาร้ายแรงจะส่งผลให้ผู้ช่วยเหลือมีโทษสูงขึ้นไปด้วย อาจทำให้เกิดปัญหาว่าหากผู้ช่วยเหลือทราบว่ามีการกระทำความผิดแต่ไม่ทราบว่าเป็นข้อหาใด ทำให้ยากต่อการพิจารณาความรับผิดชอบของผู้ช่วยเหลือ และอาจจะมีปัญหาในกรณีที่คดีของผู้ช่วยเหลือเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมก่อน จะทำให้ต้องพิสูจน์ไปถึงขั้นว่าคดีหลักผิดเป็นความผิดฐานใดแทนที่จะพิสูจน์ว่ากระทำความผิดอาญาก็พอแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่ากรณีนี้จึงไม่เหมาะสมกับบทบัญญัติมาตรา 189 ของไทย

5.3.1.3 การกำหนดอัตราโทษเป็นอัตราส่วน

จากการศึกษาหลักเกณฑ์กฎหมายต่างประเทศทั้ง 4 ประเทศ ไม่มีการกำหนดโทษผู้ให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นอัตราส่วนของการกระทำความผิดหลัก แต่ในกฎหมายไทย สมัยกฎหมายตราสามดวง กฎหมายลักษณะโจร กำหนดโทษเป็นอัตราส่วน โดยกำหนดให้ผู้ให้ที่พักอาศัยแก่โจรรับโทษกึ่งหนึ่งขององค์โจรหรือผู้กระทำความผิด ซึ่งเนื่องมาจากกฎหมายลักษณะโจรนี้

⁵⁶ สัมภาษณ์ สุภัสสรา ตริเนตร, ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์, 10 พฤษภาคม 2564.

⁵⁷ Florida Statutes, Section 777.03

ไม่ได้แบ่งแยกการเป็นผู้สนับสนุนกับผู้ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิด โดยใช้เกณฑ์การกำหนดโทษเป็นสมรรถด้วยกันทั้งหมด

ข้อดี การกำหนดโทษใช้กับทุกประเภทความผิด และโทษไม่เกินไปกว่าผู้กระทำความผิดหลัก

ข้อจำกัด การกำหนดโทษรูปแบบนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าความช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดแยกออกมาจากการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ทั้งยังต้องพิจารณาให้ได้ความแน่นอนว่าการกระทำความผิดหลักอะไรเพื่อที่จะกำหนดโทษจากอัตราโทษของความผิดหลักนั้น ทั้งยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติปัจจุบันที่เป็นบทบัญญัติในภาคความผิด

ดังนั้นจากการวิเคราะห์การกำหนดอัตราโทษ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการตีความของกฎหมายไทยซึ่งกำหนดโทษเฉพาะนั้นเหมาะสมแล้ว เพื่อที่จะไม่มีข้อจำกัดในกรณีที่ความผิดหลักไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพียงพิจารณาว่าเกิดการกระทำความผิดอาญา แต่ไม่ต้องถึงกับชัดเจนว่าฐานใดก็พอซึ่งสอดคล้องกับการพิสูจน์เจตนาของผู้ช่วยเหลือด้วยว่าไม่จำเป็นต้องทราบว่าการกระทำความผิดฐานใด แต่ต้องแก้ไขช่องว่างกรณีที่ผู้ช่วยเหลืออาจต้องรับโทษสูงกว่าผู้รับการช่วยเหลือไว้ ซึ่งกรณีของกฎหมายเยอรมันมีกำหนดไว้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยซึ่งกำหนดอัตราโทษเฉพาะเช่นกัน แต่เนื่องจากประเภทของความผิดไม่ใช้กับความผิดลหุโทษเท่านั้นทำให้การช่วยเหลือความผิดบางประเภทที่ไม่ใช่ความผิดลหุโทษแต่มีอัตราโทษขั้นสูงน้อยกว่า 2 ปี ส่งผลให้การลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 อาจสูงกว่าผู้กระทำความผิดหลักได้

5.3.2 การกำหนดเหตุยกเว้นโทษ

การให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วบุคคลที่มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติใกล้ชิดกันย่อมช่วยเหลือกัน บทบัญญัติของทุกประเทศที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษาเปรียบเทียบ ยอมรับแนวคิดในข้อนี้จึงกำหนดเหตุยกเว้นโทษไว้สำหรับบุคคลที่เป็นเครือญาติกันซึ่งมีขอบเขตที่กว้างแคบแตกต่างกันออกไป

กรณีกฎหมายสหรัฐอเมริกา การกำหนดเหตุยกเว้นโทษแตกต่างกันออกไปในแต่ละมลรัฐ โดยกำหนดไว้ค่อนข้างกว้าง ตัวอย่างเช่น กฎหมายมลรัฐฟลอริดา⁵⁸ กำหนดเหตุยกเว้นโทษแก่บุคคลซึ่ง

⁵⁸ Florida Statutes, Section 777.03

เป็นสามีหรือภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน พี่น้อง ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต ซึ่งพิจารณาตามความเป็นจริง

กรณีกฎหมายรัฐวิคตอเรีย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 338 กำหนดเหตุยกเว้นโทษให้แก่บุคคลผู้เป็น สามีหรือภริยาและรวมไปถึงบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดกับสามีหรือภริยาของตน ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายขอบเขตให้แก่บุคคลที่เป็นคู่รักเพศเดียวกันด้วย

กรณีกฎหมายเยอรมัน ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 258 (6) บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดเพื่อช่วย **ญาติ** ของตนเองได้รับการยกเว้นโทษ” โดยคำว่า ญาติ (Angehörigen) เป็นไปตามบทบัญญัตินิยามมาตรา 11 (1)⁵⁹ ว่าหมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังต่อไปนี้ กล่าวคือ ญาติทางสายโลหิตและทางสมรส โดยตรง คู่สมรส คู่ชีวิต คู่หมั้น พี่น้อง คู่สมรสหรือคู่ชีวิตของพี่น้อง พี่น้องของคู่สมรสหรือคู่ชีวิตและหมายความรวมถึง กรณีที่คู่สมรสหรือคู่ชีวิตที่ได้สร้างชีวิตคู่ร่วมกันแต่ต่อมาจะเลิกรากันไป และหมายความรวมถึงกรณีที่ความเป็นญาติทางสายโลหิตหรือทางสมรสนั้นได้หมดไปแล้วก็ตาม ทั้งให้ใช้กับกรณีการเป็นบิดามารดาบุญธรรม หรือบุตรบุญธรรมด้วย เมื่อนำนิยามข้างต้นมาปรับใช้พิจารณาได้ว่าประเภทของบุคคลที่ได้รับยกเว้นโทษนั้นค่อนข้างกว้างมาก

กรณีกฎหมายฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 434-6 วรรคสอง กำหนดเหตุยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีสถานะเป็นบุพการี พี่น้อง ของผู้รับการช่วยเหลือ และขยายความรวมไปถึงผู้ที่เป็นคู่สมรสของบุพการีและพี่น้องของผู้รับการช่วยเหลือด้วย และกรณีที่สอง ผู้กระทำความผิดที่เป็นคู่สมรสซึ่งรวมไปถึงผู้ที่อยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาของผู้รับการช่วยเหลือ ดังนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นสามีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีข้อสังเกตว่ากรณีกฎหมายฝรั่งเศสไม่กำหนดเหตุยกเว้นโทษให้แก่ผู้ที่มีสถานะเป็นบุตรของผู้รับการช่วยเหลือ ดังนั้นถ้าเป็นกรณีบุตรช่วยบิดาหรือมารดาที่กระทำความผิดจะไม่ได้รับการยกเว้นโทษตามมาตรานี้

ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่าทุกประเทศแม้จะกำหนดประเภทของบุคคลแตกต่างกันออกไปแต่มีความคล้ายคลึงกันคือการยกเว้นโทษให้แก่บุคคลสองประเภทคือผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน และคู่สมรส

⁵⁹ German Criminal Code (StGB), section 11 (1)

‘relative’ means any member of the following group of people:

- a) relations by blood or marriage in the direct line, the spouse, life partner, fiancé or fiancée, siblings, the spouses or life partners of siblings, siblings of spouses or life partners, even if the marriage or life partnership upon which the relationship is based no longer exists, or if the relationship by blood or marriage has ceased to exist,
- b) foster parents and foster children

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย การกำหนดเหตุยกเว้นโทษของมาตรา 189 ถูกบัญญัติอยู่ในมาตรา 193 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ว่า “...การกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ศาลจะไม่ลงโทษก็ได้” มีข้อสังเกตคือกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่อาจจะยกเว้นโทษก็ได้แต่ไม่บังคับว่าต้องยกเว้นโทษเสมอไป และประเภทของบุคคลตามกฎหมายไทยนั้นแคบกว่าทุกประเทศ เนื่องจากประเทศอื่นกำหนดว่าผู้บุพการีซึ่งถ้อยคำว่า บิดามารดานั้นแคบกว่าเนื่องจากไม่รวมไปถึงผู้เป็นปู่ ย่า ตา ยาย และคำว่าบุตรนั้นไม่รวมไปถึงผู้สืบสันดานประเภทอื่นอย่างหลานและเหลน

ทั้งประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่มีบทนิยามคำว่าบิดามารดา บุตร สามีภริยาว่าหมายถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันตามความเป็นจริงหรือโดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากมาตรา 189 แล้ว ยังพบว่าในประมวลกฎหมายอาญายังมีบทบัญญัติอื่นที่กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมทางกฎหมายกรณีที่บุคคลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกันโดยมีทั้งที่เป็นเหตุเพิ่มความรับผิดและจำกัดความรับผิด⁶⁰ ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีที่ความสัมพันธ์พิเศษเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากการจำกัดความรับผิด คือ บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 71 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ให้กรณีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์บางฐานความผิด⁶¹ ถ้าเป็นการกระทำที่สามีกระทำต่อภริยา หรือภริยากระทำต่อสามี ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ โดยที่เจตนารมณ์ของมาตรา 71 ที่ยกเว้นโทษให้แก่ผู้เป็นสามีภรรยา เนื่องจากสามีภรรยามีทรัพย์ปะปนกัน เป็นการยากที่จะสืบสวน จึงไม่ควรมีการฟ้องร้องกันเลย⁶² แต่ถ้าเป็นการกระทำที่ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน ผู้สืบสันดานกระทำต่อผู้บุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกระทำต่อกัน แม้กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ และนอกจากนั้นศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ เนื่องจากผู้ร่างกฎหมายให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวให้แน่นแฟ้น แต่ก็ไม่ได้สนับสนุนให้มีการกระทำความผิดต่อบุคคลในครอบครัวจึงเปิดโอกาสให้ศาลมีอำนาจลดโทษแก่ผู้กระทำความผิด และให้เป็นความผิดที่ยอมความกันได้⁶³

กรณีตามมาตรา 71 ความหมายของสามีภริยานั้นถือตามความชอบด้วยกฎหมาย⁶⁴ ซึ่งนอกจากมาตรา 71 แล้ว ในบทบัญญัติอื่น ๆ การตีความคำว่าสามีภริยาถือแนวความชอบด้วย

⁶⁰ คณพล จันทน์หอม, หลักพื้นฐานกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563), หน้า 430.

⁶¹ ความผิดตามบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ถึงมาตรา 336 วรรคแรก และ มาตรา 341 ถึงมาตรา 364

⁶² คณพล จันทน์หอม, หลักพื้นฐานกฎหมายอาญา, หน้า 431.

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 445.

⁶⁴ จิตติ ดิงค์พิชัย, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 914.

กฎหมายเป็นหลัก แต่กรณีบิดามารดา บุตร แตกต่างกันไปแล้วแต่เจตนารมณ์ของกฎหมาย ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าการปรับใช้เหตุยกเว้นโทษ กรณี บิดามารดา บุตร นั้นควรต้องใช้เกณฑ์การพิจารณาตามความเป็นจริงเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการยกเว้นโทษให้แก่บุคคลที่เป็นญาติสนิทและพึงให้การช่วยเหลือกันตามธรรมชาติ ในขณะที่กรณีของสามีภรรยา นั้นมีแนวความคิดเห็นแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายแรกมีความคิดเห็นว่าควรพิจารณาตามความเป็นจริง และฝ่ายที่สองมีความคิดเห็นว่าควรพิจารณาว่าเป็นสามีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเหตุยกเว้นโทษตามมาตรา 193 นี้ควรแปลความหมาย ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยกรณีของบิดามารดา บุตร ควรพิจารณาตามความเป็นจริงมากกว่าความชอบด้วยกฎหมาย เพราะกรณีของบิดากับบุตร แม้ไม่ใช่บิดาชอบด้วยกฎหมายแต่โดยธรรมชาติแล้วบิดากับบุตรที่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตเดียวกันย่อมต้องช่วยเหลือกันเป็นธรรมดา ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรขยายขอบเขตไปถึงผู้บุพการี และผู้สืบสันดาน เพื่อให้มีความหมายที่กว้างกว่า บิดามารดาและบุตรเสียด้วย ส่วนกรณีของสามีภรณานั้นประมวลกฎหมายอาญา มาตราอื่น ๆ หรือแม้แต่ที่ใช้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเองก็ใช้เกณฑ์พิจารณาความชอบด้วยกฎหมายเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและชัดเจนในการพิสูจน์สถานะของสามีภรรยา ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่า กรณีเหตุยกเว้นโทษแก่ผู้เป็นสามีภรณานี้ควรพิจารณาตามความชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือโดยให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดนั้นใกล้เคียงกับการเป็นผู้สนับสนุน เมื่อระบบกฎหมายของประเทศไทยเป็นระบบที่ยอมรับว่าการเป็นผู้สนับสนุนร้ายแรงน้อยกว่าการเป็นผู้กระทำความผิด จึงกำหนดให้ผู้สนับสนุนรับโทษเป็นอัตราส่วนที่ลดหลั่นมาจากอัตราโทษของผู้กระทำความผิด⁶⁵ ดังนั้นเมื่อการกระทำที่เป็นกรให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดซึ่งในทางทฤษฎีการกระทำลักษณะนี้มีความรุนแรงน้อยกว่าการเป็นผู้สนับสนุนจึงควรมีการกำหนดโทษที่น้อยกว่าการเป็นผู้กระทำความผิดหลักผู้รับการช่วยเหลือนั้นเช่นกัน และเนื่องจากความผิดฐานนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีความผิดใดความผิดหนึ่งเกิดขึ้นก่อน จึงต้องพิจารณาให้ได้ความว่ามีการ

⁶⁵ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, หน้า 401-402.

กระทำความผิดหลักเกิดขึ้นจริง แต่ในการพิจารณาคดีให้สามารถพิจารณาคดีแยกจากคดีการกระทำ
ความผิดหลักได้

ดังนั้นในบทต่อไป ผู้วิจัยจะสรุปผลการวิจัยและจัดทำข้อเสนอแนะในการแก้ไขบทบัญญัติ
มาตรา 189 ให้สมบูรณ์สอดคล้องกับหลักการทางกฎหมายยิ่งขึ้น

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก บทสรุป ซึ่งผู้วิจัยจะสรุปเนื้อหาในภาพรวมตั้งแต่ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยเหลือผู้กระทำความผิด ความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศประกอบกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน และส่วนที่สอง ข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอแนะแนวทางแก้ไขบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 เพื่อให้สมบูรณ์ในการปรับใช้ยิ่งขึ้นต่อไป

6.1 บทสรุป

การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเป็นการกระทำที่มีความร้ายแรงต่อสังคมพอสมควรที่จะถูกบัญญัติให้มีความรับผิดชอบทางอาญาโดยที่ระยะเวลาของการเข้าช่วยเหลือผู้กระทำความผิดนั้นเป็นประเด็นสำคัญที่จะกำหนดว่าผู้ช่วยเหลือจะมีความรับผิดชอบอย่างไร หากเป็นการช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิดแล้ว ในระบบกฎหมายของหลายประเทศยอมรับว่าการช่วยเหลือลักษณะนี้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดอยู่เช่นกัน ผู้ช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิดจึงถูกจัดให้เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด (Accomplice) ประเภทหนึ่งที่เรียกว่าผู้สนับสนุน (Accessory) และขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายประเทศนั้น ๆ ว่าจะกำหนดโทษเท่ากับการเป็นผู้กระทำความผิด หรือกำหนดโทษน้อยกว่าผู้กระทำความผิดหรือไม่ ในขณะที่การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดมีด้วยกันหลายรูปแบบ ซึ่งจะถูกบัญญัติให้มีความรับผิดชอบเป็นบทเฉพาะต่างหาก ต่างจากการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด

การช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดมีด้วยกันหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่ใกล้เคียงกับการเป็นผู้สนับสนุนมากที่สุดคือการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้พ้นไปจากกระบวนการยุติธรรมหรือที่เรียกว่าการช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องรับโทษ ลักษณะของการช่วยเหลือรูปแบบนี้ที่ชัดเจนคือการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด ซึ่งเดิมนั้นมีแนวคิดว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในรูปแบบนี้ ผู้ช่วยเหลือก็เป็นผู้สนับสนุนรูปแบบหนึ่งที่ต้องรับโทษเท่ากับผู้กระทำความผิดหลักเช่นกัน แต่เนื่องจากมีข้อแตกต่างระหว่างการช่วยเหลือประเภทนี้กับการเป็นผู้ช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิดที่ว่า การช่วยเหลือประเภทนี้ไม่ได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดแต่

อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบระดับความร้ายแรงระหว่างการเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทอื่นกับผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดประเภทนี้แล้ว การช่วยเหลือประเภทนี้มีความร้ายแรงน้อยกว่ามาก ทำให้การบัญญัติความรับผิดประเภทนี้ถูกบัญญัติแยกออกมาและมีบทกำหนดโทษเป็นการเฉพาะที่น้อยกว่าการเป็นผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด

จากการศึกษาความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นตามกฎหมายไทย พบว่าพัฒนาการของกฎหมายไทยกรณีของการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นก็พัฒนามาจากแนวคิดว่าการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นผู้สนับสนุนรูปแบบหนึ่งเช่นกัน ดังเห็นได้จากบทบัญญัติกฎหมายตราสามดวง ในกฎหมายลักษณะโจรที่กำหนดให้ผู้ที่พำนักแก่โจรหรือผู้ที่ช่วยปกป้องคุ้มกันโจรเป็นสมโจรรูปแบบหนึ่งซึ่งไม่ได้มีสถานะแตกต่างประการใดจากการเป็นผู้ช่วยเหลือก่อนหรือขณะกระทำความผิด แต่ต่อมาในสมัยกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 ได้ถูกแก้ไขให้เป็นความผิดเฉพาะอีกฐานหนึ่งแยกต่างหากจากบทความผิดของผู้สนับสนุนโดยเป็นบทบัญญัติเฉพาะอยู่ในส่วนที่ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรม ตามมาตรา 154 ซึ่งกำหนดความรับผิดเกี่ยวกับการช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องโทษซึ่งหนึ่งในนั้นคือการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด และกฎหมายลักษณะอาญานี้เป็นที่มาของบทบัญญัติที่บังคับใช้ในปัจจุบันคือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา 189 ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันมิใช่ความผิดลหุโทษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ โดยให้พำนักแก่ผู้นั้น โดยซ่อนเร้นหรือโดยช่วยผู้นั้นด้วยประการใดเพื่อไม่ให้ถูกจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แต่ทว่าบทบัญญัติมาตรา 189 นั้นเมื่อนำมาปรับใช้พบว่ามีปัญหาอยู่หลายประการดังนี้

ประการแรก ปัญหาของการบัญญัติองค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้รับการช่วยเหลือ ทั้งผู้กระทำความผิด และผู้ต้องหา อันนำมาสู่ประเด็นปัญหาที่ว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาความรับผิดของผู้รับการช่วยเหลือระหว่าง การพิจารณาว่าผู้รับการช่วยเหลือต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง หากสุดท้ายแล้วผู้รับการช่วยเหลือไม่ได้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 ย่อมไม่มีความรับผิดเช่นกัน หรือ เมื่อบัญญัติคำว่าผู้ต้องหาด้วยแล้วตั้งนั้นแม้ว่าขณะที่ช่วยบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา แต่ภายหลังศาลพิพากษาว่าผู้ต้องหานั้นไม่ได้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือยังคงต้องมีความรับผิดอยู่

ซึ่งประเด็นปัญหาในข้อนี้เป็นประเด็นข้อถกเถียงที่มีมาตั้งแต่สมัยการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ปีพุทธศักราช 2484

ทั้งยังมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 89/2488 ที่วินิจฉัยไปในแนวทางว่าผู้รับความช่วยเหลือต้องได้กระทำความผิดจริง แม้จะได้ช่วยเหลือในขณะที่เป็นผู้ต้องหา แต่ถ้าผู้ต้องหาในศาลพิพากษาว่าไม่ได้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือย่อมไม่มีความรับผิด ซึ่งขัดแย้งกับแนวความคิดเห็นของนักวิชาการด้านกฎหมายอาญาหลายท่าน¹ ที่เห็นว่าในเมื่อตัวบทมีคำว่าผู้ต้องหาด้วย การช่วยเหลือผู้ต้องหาที่ต้องเป็นความผิดตามมาตรานี้แล้ว และยังคงปรากฏให้เห็นในปัจจุบันว่าบทบัญญัติดังกล่าวเมื่อนำไปปรับใช้แล้วเกิดปัญหาในทางปฏิบัติไม่ว่าในขั้นตอนการทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล และนายความ ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าควรหาหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการปรับใช้บทบัญญัตินี้

ประการที่สอง การบัญญัติต้องคุ้มครองความผิดในส่วนของเจตนาพิเศษที่ว่า “...กระทำไปเพื่อมิให้ถูกจับกุม” ทำให้เกิดความคลุมเครือในการปรับใช้อยู่เนื่อง ๆ ว่าการช่วยเหลือตามมาตรา 189 นี้ต้องเป็นการช่วยเหลือที่เกิดขึ้นในระยะเวลาใดเนื่องจากมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2449/2522 วางแนววินิจฉัยที่ทำให้ตีความไปได้ว่าการปรับใช้บทกฎหมายนี้ต้องเกิดขึ้นในขณะที่เจ้าพนักงานติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดแล้ว ทำให้กรณีที่ช่วยผู้กระทำความผิดหลังจากการกระทำความผิดทันที ผู้ช่วยเหลือนั้นไม่มีความรับผิดตามมาตรานี้² ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นเช่นนั้น

ประการที่สาม การกำหนดบทลงโทษตามมาตรา 189 ซึ่งกำหนดอัตราโทษเฉพาะนั้น แม้ว่าบทบัญญัตินี้จะไม่นำมาปรับใช้กับการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดลหุโทษ แต่พบว่ามีช่องว่างในการปรับใช้กฎหมายในกรณีอัตราโทษของการกระทำความผิดหลักนั้นน้อยกว่าอัตราโทษของการกระทำความผิดตามมาตรา 189 นี้ ซึ่งส่งผลให้มีโอกาสที่การช่วยเหลือการกระทำความผิดหลักบางกรณีผู้ช่วยเหลืออาจต้องรับโทษสูงกว่าผู้ช่วยเหลือ เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายห้ามไม่ให้ลงโทษผู้ช่วยเหลือสูงไปกว่าผู้รับความช่วยเหลือ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นการไม่สมเหตุสมผลอย่างยิ่งที่ผู้ช่วยเหลือที่เป็นเพียงผู้ให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด แต่ต้องรับโทษสูงกว่าผู้กระทำความผิดนั้นที่เป็นผู้เริ่มก่ออันตรายต่อสังคม ซึ่งการกำหนดบทลงโทษเช่นนี้เปิดช่องให้การบังคับใช้

¹ โปรดดู หน้าที่ 60-62

² โปรดดู หน้าที่ 63-64

กฎหมายในส่วนของระวางโทษนั้นขัดต่อหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment)

ประการที่สี่ การกำหนดเหตุยกเว้นโทษตามมาตรา 189 ยังคงมีการตีความออกไปในหลายแนวทางว่า บิดามารดา บุตร และสามีภรรยา นั้นควรพิจารณาโดยใช้หลักเกณฑ์ใดระหว่างการพิจารณาตามความเป็นจริง หรือการพิจารณาโดยใช้หลักความชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากบุคคลควรได้ทราบอย่างแน่ชัดว่าการกระทำของตนนั้นจะมีความรับผิดชอบทางอาญาเพียงใด เมื่อบทบัญญัติสามารถตีความได้ออกเป็นหลายแนวทางทำให้การปรับใช้ไม่ชัดเจน

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศเพื่อนำเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย ซึ่งผู้วิจัยพบว่ากรณีประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ซึ่งรับเอาแนวคิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) มาใช้ หรือกรณีประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ซึ่งมักบัญญัติให้การกระทำความผิดนี้เป็นบทบัญญัติเฉพาะ ไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตาม การกระทำความผิดลักษณะนี้ถือว่าเป็นความรับผิดชอบที่แยกออกมาจากความผิดหลัก ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกันสองประการหลัก ประการแรก คือ หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบที่สอง คือ การกำหนดโทษ ดังต่อไปนี้

ประการแรก หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน โดยที่องค์ประกอบภายนอก แบ่งออกเป็น ผู้กระทำซึ่งต้องเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดหลักนั้น การกระทำต้องมีลักษณะในเชิงรุก (Positive Act) ไม่เพียงการนิ่งเฉยหรือปฏิเสธ โดยตัวอย่างของการกระทำจะกินความกว้างเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบัญญัตินั้น ๆ อาจเฉพาะการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด หรืออาจกินความหมายโดยรวมว่าหมายถึงการกระทำใดก็ได้ที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้ต้องโทษ เช่น การให้ยืมยานพาหนะ การให้ยืมเงิน การช่วยทำลาย การซ่อนเร้น พยานหลักฐาน และองค์ประกอบภายนอกข้อสุดท้ายคือ วัตถุประสงค์แห่งการกระทำที่ต้องกำหนดว่าผู้รับการช่วยเหลือหรือผู้กระทำความผิดหลักต้องมีหลักเกณฑ์อย่างไรซึ่งจะต้องเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาประเภทที่กฎหมายกำหนดโดยมักเป็นประเภทความผิดที่มีความร้ายแรงระดับหนึ่ง และหลักเกณฑ์สำคัญคือการพิจารณาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยที่ไม่มีหลักเกณฑ์ของประเทศใดกำหนดว่าต้องมีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นผู้กระทำความผิด กรณีกฎหมายสหรัฐอเมริกา และรัฐวิกตอเรียซึ่งรับแนวคิดของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้น ให้ความสำคัญกับการพิจารณาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริงส่วนกฎหมายเยอรมัน และกฎหมายฝรั่งเศส ไม่คำนึง

ว่าการกระทำความผิดหลักต้องมีคำพิพากษาเช่นกัน แต่กรณีกฎหมายเยอรมันต้องสามารถดำเนินคดีกับการกระทำความผิดหลักได้ และทุกประเทศกำหนดว่าต้องเป็นการช่วยผู้กระทำความผิด ดังนั้นกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลว่าผู้รับการช่วยเหลือไม่ได้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือไม่มีความรับผิด

กรณีขององค์ประกอบภายใน ผู้กระทำความผิดจะต้องมีเจตนาที่กระทำไปโดยรู้ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดและกระทำไปเพื่อช่วยให้บุคคลนั้นพ้นไปจากกระบวนการยุติธรรมด้วย

ประการที่สอง การกำหนดโทษ ประกอบไปด้วยส่วนของการกำหนดอัตราโทษ และการกำหนดเหตุยกเว้นโทษ

กรณีของการกำหนดอัตราโทษ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโทษรูปแบบใดอัตราโทษจะไม่เกินไปกว่าอัตราโทษของการกระทำความผิดหลักผู้รับการช่วยเหลือซึ่งสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) เนื่องจากทำให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดแม้จะเป็นความรับผิดที่แยกออกมาแต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กับความผิดหลักอยู่ด้วย ซึ่งมีความร้ายแรงน้อยกว่าการเป็นผู้กระทำความผิดหลักนั่นเอง อัตราโทษของผู้ช่วยเหลือในรูปแบบนี้จึงน้อยกว่าผู้กระทำความผิดหลัก

กรณีของการกำหนดเหตุยกเว้นโทษ เนื่องจากการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิดเป็นการช่วยเหลือที่โดยธรรมชาติแล้วผู้มีความสัมพันธ์เป็นญาติใกล้ชิดกันย่อมต้องช่วยเหลือกัน ทุกประเทศจึงกำหนดให้มีเหตุยกเว้นโทษสำหรับญาติ

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ของกฎหมายต่างประเทศข้างต้นที่คล้ายคลึงกันนั้น แต่ละประเทศจะมีหลักเกณฑ์บางประการที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นข้อดีดังนี้

ข้อดีของกฎหมายสหรัฐอเมริกา หลักเกณฑ์ของกฎหมายสหรัฐอเมริกาในการพิจารณาความรับผิดของ ผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) มีข้อดีตรงที่พิจารณาว่าผู้ช่วยเหลือได้ช่วยเหลือผู้ที่กระทำความผิดจริงโดยให้ความสำคัญกับข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นโดยไม่พิจารณาว่าขณะที่ช่วยเหลือนั้นอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการทางกฎหมาย เช่น การช่วยเหลือหลังจากที่มีการกระทำความผิดทันที หากมีความผิดหลักเกิดขึ้นจริงผู้ช่วยเหลือย่อมมีความรับผิด โดยไม่ต้องรอให้เป็นการช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และปรับใช้ได้กับการช่วยเหลือในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ข้อดีของกฎหมายเครือรัฐออสเตรเลีย รัฐวิคตอเรีย หลักเกณฑ์ของกฎหมายรัฐวิคตอเรีย บัญญัติชัดเจนว่าการพิจารณาความรับผิดของผู้สนับสนุนภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after the fact) ผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดอาจถูกฟ้องร้องและถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดพร้อมกัน ก่อนหรือภายหลังจากการพิจารณาคดีตัวการก็ได้ และไม่ว่าตัวการจะได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหรือไม่ ทำให้ชัดเจนว่าสามารถพิจารณาแยกจากกันได้

ข้อดีของกฎหมายเยอรมัน หลักเกณฑ์ของกฎหมายเยอรมันที่กำหนดว่าการขัดขวางการลงโทษและมาตรการแทนการลงโทษทำให้ชัดเจนว่าแม้ผู้กระทำความผิดหลักจะเป็นผู้ที่ถูกใช้มาตรการแทนการลงโทษแต่การช่วยเหลือเพื่อไม่ให้ได้รับมาตรการแทนการลงโทษนั้นผู้ช่วยเหลือก็มีความผิดเช่นกัน และในส่วนของข้อกำหนดบทลงโทษที่กำหนดชัดเจนว่าอัตราโทษต้องไม่เกินไปกว่าที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักทำให้ชัดเจนว่าอัตราโทษของผู้ช่วยเหลือจะไม่เกินไปกว่าอัตราโทษของการกระทำความผิดหลักแน่นอน

ข้อดีของกฎหมายฝรั่งเศส หลักเกณฑ์ของกฎหมายฝรั่งเศสที่กำหนดองค์ประกอบความผิดว่าผู้รับความช่วยเหลือหมายถึงผู้กระทำความผิดและผู้ร่วมกระทำความผิด ทำให้เกิดความชัดเจนว่าไม่ว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่อยู่ในสถานะใด เช่นเป็น ผู้ลงมือ ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนก็จะมี ความรับผิดได้เช่นกัน

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทบัญญัติของประเทศไทยแล้วพบว่า บทบัญญัติของประเทศไทยมาตรา 189 ยังไม่ชัดเจนในเรื่องของการกำหนดองค์ประกอบความผิดทั้งกรณีของผู้รับความช่วยเหลือที่กำหนดไว้ทั้งผู้ต้องหาและผู้กระทำความผิดซึ่งส่งผลให้การปรับใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกันในกรณีผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ทั้งการกำหนดเจตนาพิเศษที่ทำให้การปรับใช้บทบัญญัตินี้ไม่ครอบคลุมทั้งกระบวนการยุติธรรม และบทบัญญัตินี้ยังมีข้อบกพร่องเนื่องจากขาดหลักการสำคัญในเรื่องการกำหนดโทษว่าจะต้องไม่เกินไปกว่าผู้กระทำความผิดหลัก และความไม่ชัดเจนในการตีความบทกเว้นโทษ

ดังนั้นจากสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า “แม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาจะมีบทบัญญัติความรับผิดของบุคคลซึ่งช่วยผู้กระทำความผิดโดยการให้ที่พักและซ่อนเร้นผู้กระทำความผิด แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังมีปัญหาความบกพร่องของถ้อยบัญญัติในกฎหมายทั้งในส่วนขององค์ประกอบความผิดและการกำหนดเหตุยกเว้นโทษและปัญหาการกำหนดระวางโทษที่ไม่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนใน

การลงโทษ หากมีการแก้ไขบทบัญญัตินี้จะส่งผลให้การปรับใช้บทบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับหลักกฎหมายอาญาและมีการกำหนดระวางโทษที่เหมาะสม” จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

6.2.1 การกำหนดความรับผิด

6.2.1.1 กรณีองค์ประกอบความผิดภายนอก

องค์ประกอบความผิดส่วนวัตถุแห่งการกระทำความผิด ผู้รับการช่วยเหลือ ควรหมายรวมถึงผู้กระทำความผิดร่วมหรือที่ประมวลกฎหมายอาญาเรียกว่า ตัวการและผู้ร่วมกระทำความผิด ทั้งผู้ใช้และผู้สนับสนุน เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดในการกระทำความผิดนั้น ผู้ช่วยเหลือจะมีความรับผิดตามมาตรา 189 ด้วย

การบัญญัติผู้รับการช่วยเหลือควรเหลือเพียงถ้อยคำว่า **ผู้อื่นซึ่งกระทำความผิด** โดยพิจารณาความรับผิดตามมาตรา 189 สามารถพิจารณาคดีแยกกับคดีหลักได้ ดังนั้นไม่ว่าคดีหลักจะเข้าสู่ศาลก่อน พร้อมกัน หรือภายหลัง ก็สามารถดำเนินคดีผู้ช่วยเหลือได้ทันที แต่ในการพิจารณาต้องฟังให้ได้ข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและผู้ช่วยเหลือทราบว่ามีกระทำความผิดนั้น โดยไม่ต้องถึงกับทราบว่าเป็นความผิดในข้อหาใด โดยไม่ต้องรอให้มีคำพิพากษาของศาลในคดีหลักก่อนว่าผู้กระทำความผิดหลักกระทำความผิด และในทางตรงกันข้ามหากมีการพิจารณาแล้วว่าผู้กระทำความผิดหลักไม่ได้กระทำความผิด ผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 นี้ไม่ควรถูกต้องรับผิดเช่นกัน

6.2.1.2 กรณีองค์ประกอบความผิดภายใน

การกำหนดเจตนาพิเศษ เพื่อไม่ให้ต้องโทษ และเพื่อมิให้ถูกจับกุม ทำให้มีการตีความบทบัญญัติออกไปได้ว่าการช่วยเหลือตามมาตรา 189 นี้ทั้งการให้ที่พักพิง ซ่อนเร้น และการช่วยเหลือประการอื่นใดต้องมีการจับกุมเกิดขึ้นแล้วผู้ช่วยเหลือจึงจะมีความรับผิด ดังนั้นควรแก้ไขให้การช่วยเหลือไม่ว่ากระทำไปในขั้นตอนใดย่อมมีความรับผิด ไม่ว่าจะการช่วยผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้ถูกจับกุม เพื่อมิให้ถูกค้น เพื่อให้พ้นจากการพิจารณาของศาล และเพื่อมิให้ถูกลงโทษหรือการใช้มาตรการแทนการลงโทษ เพื่อให้การปรับใช้บทบัญญัติมาตรา 189 ครอบคลุมทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

6.2.2 การกำหนดโทษ

6.2.2.1 กรณีอัตราโทษ

เนื่องจากมาตรา 189 กำหนดอัตราโทษไว้คือระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และกำหนดประเภทความผิดหลักว่าต้องไม่ใช่ลหุโทษนั้น ทำให้กรณีที่ความผิดหลักบางฐานความผิดที่ไม่ใช่ลหุโทษแต่ก็มีอัตราโทษขั้นต่ำสูงน้อยกว่า 2 ปี ซึ่งอาจทำให้เกิดกรณีที่ความผิดหลักมีโทษน้อยกว่าความผิดตามมาตรา 189 ดังนั้นเพื่อให้การลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (Proportionality of Punishment) จึงควรเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ว่า “ทั้งนี้ระวางโทษต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดของผู้อื่นนั้น”

6.2.2.2 กรณีเหตุยกเว้นโทษ

การกระทำความผิดตามมาตรา 189 เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันย่อมต้องช่วยเหลือกันเป็นธรรมดา ดังนั้นเหตุยกเว้นโทษที่กำหนดไว้ตามมาตรา 193 กรณีบิดา มารดา บุตร ในการปรับใช้กับมาตรา 189 นั้นควรใช้ถ้อยคำว่าผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงการช่วยเหลือผู้ซึ่งเป็นบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย บุตร หลาน เหลน และควรใช้แนวการพิจารณาสถานะของบุคคลตามความเป็นจริง แต่ในกรณีของสามีภรรยา นั้นควรพิจารณาโดยยึดหลักความชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากประเทศไทยยังไม่รองรับสถานะของการอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยาโดยไม่จดทะเบียนสมรส และหากมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคู่ชีวิต ควรหมายความรวมไปถึงผู้ที่จดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

จากข้อเสนอแนะข้างต้นนำมาสู่การแก้ไขบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

“ผู้ใดช่วยผู้อื่นซึ่งกระทำความผิด ไม่ว่าจะในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน อันมิใช่ความผิดลหุโทษ โดยให้พำนัก โดยซ่อนเร้น หรือโดยช่วยด้วยประการใด เพื่อมิให้ถูกจับกุม ถูกค้น เข้าสู่กระบวนการพิจารณา หรือถูกลงโทษหรือการใช้มาตรการอื่นในการลงโทษต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ระวางโทษต้องไม่เกินไปกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดของผู้อื่นนั้น”

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

§ 258 Stgb - Strafvereitelung. [Online]. Available from:

https://www.rodorf.de/03_stgb/bt_17.htm [November 15, 2021]

Accessory after the Fact: What Proof of Guilt on the Part of the Principal Is Necessary. Michigan Law Review 25, 3 (1927).

Blackstone, W. Commentaries on the Laws of England (Book 4). 1769.

Bouzat, P. Traité De Droit Pénal Et De Criminologie Tome 1 Droit Pénal Général. 1963.

Bronitt, S. Australia. In Edited by Heller, K. J. and Dubber, M. D., The Handbook of Comparative Criminal Law. California: Stanford Law Books, 2011.

Brown, D., Farrier, D., McNamara, L., Steel, A., Grewcock, M., Quilter, J., and Schwartz, M. Brown, Farrier, Neal, and Weisbrot's Criminal Laws : Materials and Commentary on Criminal Law and Process of New South Wales. 6th ed. Annandale, NSW: The Federation Press, 2015.

Cerf-Hollender, A. L'évolution Du Champ Des Immunités Familiales En Matière Pénale [Online]. Available from: <https://www.actu-juridique.fr/civil/personnes-famille/levolution-du-champ-des-immunités-familiales-en-matiere-penale/> [November 15, 2021]

Clough, J., Jackson, A., and Wortley, N. Criminal Law. 10th ed. London: Thomson Reuters, 2014.

Clough, J., and Mulhern, C. Criminal Law. Sydney: Butterworths, 1999.

Conviction of an Accessory after Acquittal of the Principal. Columbia Law Review 18, 5 (1918).

Criminal Liability of Married Persons [Online]. Available from: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/57842NCJRS.pdf> [November 15, 2021]

Cumes, G. National Characteristics, Fundamental Principles, and History of Criminal Law in Australia. In Edited by Sieber, U., Konstanze, Jarvers and Silverman, E., National Criminal Law in a Comparative Legal Context Vol.1.2: Introduction to National

- Systems Australia, Côte D'ivoire, Greece, South Korea. Berlin: Duncker et Humblot, 2013.
- Dietrich, J. The Liability of Accessories under Statute, in Equity, and in Criminal Law: Some Common Problems and (Perhaps) Common Solutions. Melbourne University Law Review 34, 1 (2010).
- Dietrich, J., and Ridge, P. "Accessories in Private Law." Cambridge University, 2016.
- Discrimination in the Law Inquiry under Section 207 of the Equal Opportunity Act 1995. [Online]. Available from: https://www.parliament.vic.gov.au/archive/sarc/Equal_Opportunity/Final/chapter_two.htm [November 15, 2021]
- Dressler, J. Criminal Law. 3rd ed. St. Paul, MN: West Academic, 2015.
- . Understanding Criminal Law. 2nd ed. New York: Matthew Bender, 1995.
- Dressler, J., and Garvey, S. P. Criminal Law : Cases and Materials. 7th ed. St. Paul, MN: West Academic Publishing, 2016.
- Elliott, C. France. In Edited by Heller, K. J. and Dubber, M. D., The Handbook of Comparative Criminal Law. California: Stanford Law Books, 2011.
- . French Criminal Law. UK: Willan Publishing, 2001.
- Fachanwälte Für Strafrecht Aus Berlin Beim Vorwurf Der Begünstigung. [Online]. Available from: <https://anwalt-strafrecht-berlin.org/strafverteidigung/anwalt-straftat-strafgesetzbuch/beguenstigung/> [November 15, 2021]
- Filani, A. Accessories after the Fact: A Critical Analysis. International Journal of Education and Research 4, 6 (2016).
- Fletcher, G. P. Basic Concepts of Criminal Law. New York: Oxford University, 1998.
- . Rethinking Criminal Law. Boston: Little, Brown, 1978.
- Gillies, P. Criminal Law. 4th ed. North Ryde, N.S.W.: LBC Information Services, 1997.
- Gillies, P. s. The Law of Criminal Complicity. Degree of Doctor of Philosophy Faculty of Law The University of New South Wales 1981.
- Hall, D. E. Criminal Law and Procedure. 6th ed. Delmar: Cengage Learning, 2012.
- Herring, J. Criminal Law. 8th ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013.
- Hirsch, A. v. Proportionality in the Philosophy of Punishment. Crime and Justice: Review of research 16(1992).

- Howard, C. Australian Criminal Law. Melbourne: Law Book, 1965.
- ISOUARD, G. Les Immunités Familiales [Online]. Available from: <https://www.isouard-avocat.com/publications/immunité-familiale#infractions-action-justice> [November 15, 2021]
- Jasch, M. Strafvereitelung (§258) [Online]. Available from: <http://www.michaeljasch.de/src/Hand-258.pdf> [November 15, 2021]
- Jefferson, M. Criminal Law. 6th ed. Harlow: Pearson Education, 2003.
- Keiler, J. Forms of Participation. In Edited by Keiler, J. and Roef, D., Comparative Concepts of Criminal Law. Cambridge: Intersentia, 2019.
- LaFave, W. R. Criminal Law. 5th ed. St. Paul, Minn: West, 2010.
- LaFave, W. R., and JR, A. W. S. Substantive Criminal Law (Vol 2). Minnesota: West Publishing Co., 1968.
- LaFave, W. R., and Jr., A. W. S. Handbook on Criminal Law. St. Paul, Minn: West Publishing, 1972.
- . Substantive Criminal Law. St. Paul, Minn: West Publishing, 1986.
- Linnan, D. K. Police Discretion in a Continental European Administrative State: The Police of Badenwürttemberg in the Federal Republic of Germany. Law and Contemporary Problems 47, 4 (1984).
- Lippman, M. Contemporary Criminal Law: Concepts, Cases, and Controversies 2nd ed. United States: SAGE publications, 2010.
- Marguery, T. France. In Edited by Peters, L., Acting Together in Crime : A Comparative Analysis of Joint Perpetration of and Assistance to Criminal Offences under French, German, Austrian and Italian Criminal Law in Light of Five Dutch Supreme Court Cases. Hague: Eleven International, 2018.
- MAYAUD, Y. Synthèse - Atteintes à L'action De Justice [Online]. Available from: <http://www.lamafiajudiciaire.org/2008/Restucture%20site/RESPONSABILITE%20HUISSIERS/entrave%20a%20la%20justice/Synth%C3%A8se%20Atteintes%20%C3%A0%20l'action%20de%20justice.pdf> [November 15, 2021]
- Mcquarrie, C. M. Criminal Procedure Evidence Accomplice Testimony of Accessory after the Fact Need Not Be Corroborated St Mary's Law Journal 8, 2 (1976).

- Miebach, K., and Sander, G. M. Münchener Kommentar Zum Strafgesetzbuch Band 3. Munchen: Verlag C.H. Beck, 2003.
- Miller, J. Handbook of Criminal Law. 35th ed. St. Paul, MN: West 1975.
- Morse, H. N. A Survey of Accessory after the Fact Exemptions. Dickinson Law Review 54, 3 (1949-1952).
- Participation in Crime : Domestic and Comparative Perspectives. New York: Routledge, 2016.
- Perkins, R. M. Parties to Crime. University of Pennsylvania Law Review and American Law Register 89, 5 (1940-1941).
- Podgor, E. S., Henning, P. J., Garcia, A., and Jones, C. E. Criminal Law : Concepts and Practice. 4th ed. North Carolina: Carolina Academic Press, 2018.
- Rassat, M.-L. Droit Pénal Spécial Infractions Du Code Pénal. 8th ed. Paris: Dalloz, 2018.
- Rinceanu, J. Germany. In Edited by Peters, L., Acting Together in Crime : A Comparative Analysis of Joint Perpetration of and Assistance to Criminal Offences under French, German, Austrian and Italian Criminal Law in Light of Five Dutch Supreme Court Cases. Hague: Eleven International, 2018.
- Strafvereitelung, § 258 [Online]. Available from: <https://www.juracademy.de/strafrecht-bt3/strafvereitelung.html> [November 15, 2021]
- Trials of War Criminals before the Nuremberg Military Tribunals under Control Council Law No. 10 Vol.5. Washington: United States Printing Office, 1950.
- Veron, M. Droit Pénal Spécial. 16th ed. Paris: Sirey, 2017.
- Willer, R. Hiding a Cartel's Traces - a Criminal Offence - a Comparative Review of Liability for Obstruction of Justice under German, French and Us Law. Competition Law International 10, 2 (2014).

ภาษาไทย

- กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์ตามต้นฉบับหลวง เล่ม 1. 2550.
- กัธร กำประเสริฐ. คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- กัธร กำประเสริฐ และ สุเมธ จานประดับ. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.

- จิตติ ติงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2548.
- . คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2546.
- เฉลิมชัย ศิลาวา. ความรับผิดชอบทางอาญาของตัวการ : ศึกษาเฉพาะกรณีตัวการอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุ. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2557.
- ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2563.
- ทรงพล สงวนพงศ์. ความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้ใช้. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2527.
- ทวี กสิยพงศ์. คำบรรยายอาญา ปี 27. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2527.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2564.
- ปรีดา นันท์ดี. กฎหมายขัดขวางกระบวนการยุติธรรม : ศึกษากรณีการพัฒนากฎหมายไทยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2546.
- ปาริชาติ สุขทวีสถิตกุล. แนวทางในการจำแนกประเภทและระวางโทษผู้กระทำความผิดหลายคน. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2562.
- พนม พลพุทธรักษ์. ผู้กระทำความผิด-ผู้ร่วมกระทำความผิด. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2531.
- พระยาปรีदानฤเบศร์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. 2425-2507.
- พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาชญา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: อักษรนิติ, 2475.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วย ความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดลหุโทษ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2536.

- เพลินตา ตันรังสรรค์. สัมมนาระดมความคิดเห็น เรื่อง แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Jun/4seminar/s41%20jun_8_4.pdf [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564]
- ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. อิทธิพลของกฎหมายตราสามดวงต่อวงการศาลและสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: เพชรรุ้ง, 2555.
- สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. จิ๊กซอว์กฎหมายอาญา (เส้นทางสู่ความสำเร็จ) = Jigsaw of Criminal Law. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตอักษร, 2563.
- สุปัน พูลพัฒน์. คำอธิบายเรียงมาตราประมวลกฎหมายอาญา (ตอน 2). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2531.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. หลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ. ใน อรรถมพล ชนานันติ (บรรณาธิการ), รพี 2557. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ปกป้อง ศรีสนิท. การศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการลงโทษ : หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนกรณีคดียาเสพติดให้โทษ. วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 16, 4 (2560).
- สุรสิทธิ์ แสงวีโรจน์พัฒน์. ผู้กระทำความผิดและการร่วมกระทำความผิด (Taeterschaft Und Teilnahme) ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน. ตุลพาห 55, 3 (2551).
- สุวัฒน์ชัย ใจหาญ. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ. กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม, 2532.
- เสริม วินิจฉัยกุล. กฎหมายอาญา ภาคต้นคำสอนชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2482.
- แสง บุญเฉลิมวิภาส. หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2551.
- แสง บุญเฉลิมวิภาส และ อติรุจ ตันบุญเจริญ. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2562.
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- . คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561.
- หลวงสุทธิวาทนฤพุฒิ. คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507.
- . คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

อรรถพล ไหญ่สว่าง. คำอธิบาย วิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ. ภาค 1, ภาค 2, ภาค 3, ภาค 4, ภาค 5, ภาค 6, ภาค 7). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2562.

อรรถสิทธิ์ ชื่นสงวน. ความผิดฐานรับของโจร. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาคนิติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2525.

เอก อังสนานนท์. ความรับผิดในทางอาญาของผู้สนับสนุน. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ภาคนิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2529.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

บทสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1. ผู้ประกอบวิชาชีพข้าราชการตุลาการ

1.1 นายวิชัย ลีลาสวัสดิ์

ตำแหน่ง : ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญากรุงเทพใต้

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 3 พฤษภาคม 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 อย่างไร

จากประสบการณ์การทำงาน ข้าพเจ้าไม่เคยเจอมาตรานี้ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล มักเจอในเรื่องการเป็นผู้สนับสนุนเสียเป็นส่วนใหญ่

2. ท่านมีความคิดเห็นถึงความหมายของคำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไร เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

2.1. ต้องมีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด หรือ

2.2. มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริง (แม้ว่าภายหลังอาจไม่มีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด เช่น บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หลบหนี หรือ อ่างเหตุยกเว้นความผิด)

2.3. พิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็น ผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้อง ก็เป็นความผิดแล้ว

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการแปลความคำว่า ผู้ต้องหา ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และเมื่อมีการช่วยเหลือภายหลังจากการเป็นผู้ต้องหาจึงจะมีความผิดตามมาตรา นี้ โดยที่ยังไม่ต้องพิจารณาไปถึงว่ามีคำพิพากษาของศาลแล้วหรือไม่ ส่วนความหมายของ ผู้กระทำความผิด ควรแปลว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าซึ่งเห็นแน่ ๆ ว่ามีการกระทำความผิด เช่น นาย ก

เห็นว่า นาย ข กระทำความผิดซึ่งหน้า มีตำรวจติดตามจับกุม นาย ก เข้าไปช่วย จึงผิด ดังนั้นจึงไม่พิจารณาว่าจะมีคำพิพากษาหรือไม่

ทั้งนี้คำว่า ผู้ต้องหา อาจไม่รวมถึงจำเลยด้วยเพราะตัวบทไม่ได้ระบุ ในส่วนของการเป็นจำเลยจะมีเพียง มาตรา 190 แต่ใช้เฉพาะมีการถูกคุมขัง ดังนั้นในกรณีที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หากมีผู้ให้ที่พำนักซ่อนเร้นผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว อาจไม่มีความรับผิดชอบเลย แต่หากมีการจับกุมภายหลังจากที่ผิดสัญญาประกันและมีการติดตามจับกุมผู้หลบหนีประกัน หากมีการช่วยเหลืออีกจึงจะมีความรับผิดชอบตามมาตรานี้ได้

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็นความผิดตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

3.1. ภายหลังจากการกระทำความผิดทันที แม้ว่าขณะนั้น ยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิด และบุคคลที่รับการช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหา

3.2. เมื่อบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว และบุคคลได้ให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้ต้องหา

ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับข้อ 3.1 โดยอาจเข้าองค์ประกอบความผิดในส่วนของคำว่า ผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องทำให้ไปพิสูจน์ความรับผิดชอบกันอีก นำมาซึ่งปัญหาการตีความว่าสุดท้ายแล้วผู้รับการช่วยเหลือนั้นผิดจริงหรือไม่ จึงมองว่าผู้กระทำความผิดหมายถึงผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ไม่ใช่ที่ศาลมีคำพิพากษา นี่คือปัญหาของการบัญญัติกฎหมายเพราะไม่ชัดเจน และข้าพเจ้ามองว่าหากมีการแก้กฎหมายควรระบุไปเลยว่า ผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า ไหมหรืออย่างไร

4. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณกระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือ ควรหมายรวมไปถึง ผู้ใช้และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะหมายรวมไปถึงด้วยเพราะคำว่ากระทำความผิดรวมทั้งการเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน แต่กรณีผู้ใช้ ผู้สนับสนุนแม้มาช่วยภายหลังอีก ไม่ควรผิดตามมาตราอื่นอีก เพราะกฎหมายกำหนดว่าผู้อื่น น่าจะเป็นบุคคลภายนอกนอกที่ไม่ได้เข้าเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมาตั้งแต่ต้น

5. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 วิจารณ์บทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติในส่วนนี้เป็นอย่างยิ่งเพราะการลงโทษผู้ช่วยเหลือไม่ควรหนักไปกว่าผู้กระทำความผิดหลัก มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายที่แปลกและไม่ยุติธรรม

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณได้รับการยกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึง สามัญญะ บิดามารดาบุตร ควรพิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริง (เช่น บิดาที่แท้จริงแม้มิใช่บิดาชอบด้วยกฎหมาย) หรือ ตามกฎหมายเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าคุณพิจารณาตามความเป็นจริงทุกกรณี กรณีของสามัญญะไม่ควรนำเอาการจดทะเบียนมาพิจารณาด้วยเพราะบิดาแม่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ย่อมต้องช่วยเหลือบุตรของตนเองเป็นธรรมดา

7. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณบัญญัติมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในการปรับใช้จากที่กล่าวไปในเรื่องของการตีความถ้อยคำผู้รับความช่วยเหลือและส่วนของการกำหนดโทษ

8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณแก้ไขอย่างไร หรือท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าคุณนิยามคำว่าผู้กระทำความผิดให้ชัดเจน และยึดให้เป็นแนวทางเดียวกัน การแยกบัญญัติทั้งผู้ต้องหาและผู้กระทำความผิดทำให้ไม่เป็นไปในทางเดียวกัน อาจจะตัดคำว่าผู้ต้องหาออกแล้วนิยามเลยว่า ผู้กระทำความผิดนี้หมายถึงอะไรส่วนกำหนดโทษควรมีการกำหนดไว้ไม่ให้ลงโทษผู้ช่วยเหลือมากไปกว่าผู้กระทำความผิดหลัก

9. ในการพิจารณาคดีผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดตามมาตรา 189 มีแนวทางอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ ระหว่างการพิจารณาคดีหลังจากที่ผู้กระทำความผิดหลักมีคำพิพากษาของศาลแล้ว และ การพิจารณาคดีก่อนผู้กระทำความผิดหลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหรือก่อนมีคำพิพากษาของศาล

มีความแตกต่างกันมาก คดีของผู้ช่วยเหลือเข้าสู่การพิจารณาก่อนต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้รับความช่วยเหลือนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งอาจต้องจำหน่ายคดีเพื่อรอฟังคำพิพากษาของผู้กระทำความผิด

หลักหรือไม่ แต่ถ้าคดีผู้กระทำความผิดหลักเข้ามาก่อน สามารถใช้คำพิพากษาของศาลเป็นสิ่งที่ใช้พิจารณาว่าช่วยผู้กระทำความผิด

10. ในการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดตามมาตรา 189 ทางปฏิบัติในปัจจุบันนั้นศาลต้องพิจารณาบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ในปัจจุบัน ไม่มีบทบัญญัติบังคับให้ศาลพิจารณาถึงคดีความผิดหลักขึ้นอยู่กับดุลพินิจของแต่ละท่าน แต่แนวทางปฏิบัติควรเป็นเช่นนั้นเพื่อให้เกิดการปรับใช้โทษที่ยุติธรรม

1.2 นางสาวสุกัลยา ตรีเนตร

ตำแหน่ง : ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 10 พฤษภาคม 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 189 อย่างไร

ข้าพเจ้าไม่เคยพิจารณาในคดีที่จำเลยถูกฟ้องในความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 189 มาก่อน แต่เคยพิจารณาคดีเกี่ยวกับการสนับสนุนหรือช่วยผู้อื่นในการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งกฎหมายพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษหรือ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. 2534 ได้ กำหนดบทลงโทษไว้โดยเฉพาะแล้ว

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณหมายของคำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไรเพราะเหตุผลใด

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าคุณตีความโดยพิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้องก็เป็นความผิดแล้ว เนื่องจากเห็นว่าการเจตนาของบทบัญญัติมาตรา 189 คงมีไว้เพื่อป้องกันปราบปรามมิให้มีการช่วยเหลือบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเพื่อคุ้มครองกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งเมื่อพิจารณาตามถ้อยคำตัวอักษรของบทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่มีข้อความใดที่ระบุไว้เลยว่าจะต้องมีคำพิพากษาของศาลว่าผู้กระทำความผิด และผู้ต้องหานั้นจะต้องมีคำพิพากษาของศาลว่าได้กระทำความผิดเสียก่อน

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็น ความผิดตั้งแต่เมื่อใดเพราะเหตุใด

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 189 เกิดขึ้นภายหลังจากการกระทำความผิดทันทีแม้ว่าขณะนั้นยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิดและบุคคลที่รับความช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหาเพื่อให้สอดคล้องกับถ้อยคำตามตัวอักษร ของบทบัญญัติดังกล่าว

4. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดผู้รับความช่วยเหลือควรหมายความรวมถึงผู้ ใช้และผู้สนับสนุนในการทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการรวมถึงช่วยเหลือผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นตัวการผู้ใช้และผู้สนับสนุนในคดีหลักด้วย

5. ถ้ามีความคิดเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรพิจารณาบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 โดยคำนึงถึงบทลงโทษในความผิดหลักด้วยเพื่อให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกันระหว่างการกระทำความผิดหลักในแต่ละความผิดซึ่งแต่ละความผิดก็มีบทลงโทษที่ไม่เท่ากันดังนั้นผู้ช่วยเหลือตามมาตรา 189 ในความผิดหลักแต่ละฐานก็ควรที่จะได้รับโทษที่แตกต่างกัน โดยที่ความผิดฐานช่วยเหลือนี้ควรมีระดับอัตราโทษที่ต่ำกว่าคดีหลัก

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าการได้รับการยกเว้นโทษซึ่งหมายถึงสามีภรรยาบิดามารดา บุตรควรพิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริงหรือตามกฎหมายเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาตามความเป็นจริงเพื่อเป็นการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริงอีกทั้งกฎหมายนี้เป็นกฎหมายอาญามีใช้กฎหมายแพ่งจึงไม่จำเป็นต้อง พิจารณาสถานะของบุคคลตามกฎหมาย

7. ท่านมีความคิดเห็นว่าการบัญญัติมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในการตีความในส่วนที่บัญญัติว่าผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดที่มีความหมายกว้างเพียงใด

8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ถ้ามีความคิดเห็นว่าจะแก้ไขอย่างไรหรือ ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะบัญญัติให้ชัดเจนเกี่ยวกับความหมายของผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเพื่อป้องกันการตีความที่ก่อให้เกิดปัญหา

9. ในการพิจารณาคดีผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิดตาม มาตรา 189 มีแนวทางอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ ระหว่างการพิจารณาคดีหลังจากที่ผู้กระทำความผิดหลักมี คำพิพากษาของศาลแล้วและการพิจารณาคดีก่อนผู้กระทำความผิดละเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมหรือก่อนมีคำพิพากษาของศาล

แตกต่างกันเนื่องจากหากในคดีหลักมีคำพิพากษาของศาลแล้วอาจมีผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานสำหรับผู้ทำความผิดฐานช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลัก

10. ในการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดภายหลังการกระทำความผิด ตาม มาตรา 189 ทางปฏิบัติในปัจจุบันนั้นศาลต้องพิจารณาทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ปัจจุบันไม่มีหลักเกณฑ์ว่าศาลต้องพิจารณาอัตราโทษในคดีความผิดหลักก่อน ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของแต่ละท่าน ซึ่งข้าพเจ้าเองนั้นมองว่าในการกำหนดบทลงโทษอย่างแรกต้องคำนึงถึงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎหมายส่วนดุลพินิจควรที่จะคำนึงถึงบทลงโทษในความผิดหลักด้วยจึงจะเกิดความเป็นธรรม

2. ผู้ประกอบวิชาชีพข้าราชการฝ่ายอัยการ

2.1 ดร.ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล

ตำแหน่ง : อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาเสพติด10

สำนักงานอัยการสูงสุด

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 17 พฤษภาคม 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 อย่างไร

ข้าพเจ้าไม่เคยเจอบทบัญญัตินี้เลย เหตุผลมาจากเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบัญญัตินี้ ทั้งเป็นความผิดข้างเคียง และเจ้าพนักงานให้ความสำคัญกับการจับกุมผู้กระทำความผิดหลักมากกว่าการจับตัวผู้ให้ที่อยู่ผู้กระทำความผิด

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณหมายของคำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไร เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

2.1. ต้องมีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด หรือ

2.2. มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริง (แม้ว่าภายหลังอาจไม่มีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด เช่น บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หลบหนี หรือ อ่างเหตุยกเว้นความผิด)

2.3. พิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็น ผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้อง ก็เป็นความผิดแล้ว

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าคุณหมายตั้งแต่ตกเป็นผู้ต้องหาแต่จะเป็นความผิดต่อเมื่อมีพยานหลักฐานบางอย่างที่บ่งชี้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง คือควรกำกึ่งไม่ดูแลการเป็นผู้ต้องหาและไม่ดูไปถึงขั้นต้องมีคำพิพากษาของศาลแล้วเพราะบางกรณีมีคำพิพากษายกฟ้องเนื่องจากมีเหตุบรรเทาโทษทั้งที่ขณะที่ผู้ช่วยเหลืออาจช่วยในขณะที่เป็นความผิดซึ่งหน้ากำลังวิ่งหนีเจ้าพนักงานก็ได้ หากเทียบเคียงกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่สามารถดำเนินคดีผู้ช่วยเหลือนี้ได้เลย โดยไม่ต้องรอพิจารณาคดีของผู้กระทำความผิดหลัก ในคดีอาญาเสพติดหากภายหลังศาลยกฟ้องผู้กระทำความผิดหลักให้เป็นเหตุบรรเทาโทษผู้ช่วยเหลือแทนดีกว่า

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็นความผิดตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

3.1. ภายหลังจากการกระทำความผิดทันที แม้ว่าขณะนั้น ยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิด และบุคคลที่รับการช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหา

3.2. เมื่อบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว และบุคคลได้ให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้ต้องหา

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตั้งแต่ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดทันที ไม่ต้องพิจารณาว่ามีสถานะเป็นผู้ต้องหาหรือไม่ เพราะถ้ารอให้ตกเป็นผู้ต้องหาก่อนกว่าจะมีการช่วยเหลือเกิดขึ้น ไม่เพียงผู้กระทำความผิดหลักแต่ผู้ช่วยเหลือคงหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรมไปแล้วเสียด้วยซ้ำ

4. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือ ควรหมายรวมถึง ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการหมายรวมถึงทุกกรณีที่กำลังกล่าวมา

5. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกำหนดโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา นี้ควรพิจารณาบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาบทลงโทษ ถ้าความผิดไม่ใช่ความผิดร้ายแรงที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนควรรับโทษเท่ากัน อย่างกรณี พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. 2534 มาตรา 6 แล้ว หากเป็นกรณีความผิดทั่ว ๆ ไป ผู้ช่วยเหลือควรลงโทษลดหลั่นกว่าผู้กระทำความผิดหลัก

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าการได้รับการยกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึง สามภรรยา บิดามารดาบุตร ควรพิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริง (เช่น บิดาที่แท้จริงแม้มิใช่บิดาชอบด้วยกฎหมาย) หรือ ตามกฎหมายเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาตามความเป็นจริง เช่น กรณีตามมาตรา 71 การลักทรัพย์บิดามารดา ยังพิจารณาตามความเป็นจริงเช่นกัน

7. ท่านมีความคิดเห็นว่บทบัญญัติมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่ไม่มีการปรับใช้ที่จริงจ้งเป็นเสมือนบทบัญญัติที่เอาไว้ปรามไม่ให้คนช่วยผู้กระทำความผิดเสียมากกว่า

8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่ควรแก้ไขอย่างไร หรือท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่ควรเขียนบทนิยามว่ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดหมายถึงใคร เช่น ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่กระทำความผิด โดยที่ยังไม่ต้องมีคำพิพากษา แล้วควรพิจารณารวมจำเลยใหม่ ส่วนบิดาควรพิจารณาตามกฎหมายหรือโดยแท้จริงหรือไม่อย่างไรควรชัดเจนกว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

9. การทำสำนวนคดีตามมาตรา 189 พิจารณาถึงการกระทำความผิดหลักหรือไม่อย่างไร

ในการทำสำนวนว่ควรสั่งฟ้องหรือไม่ หากเห็นว่คดีของผู้กระทำความผิดหลักสั่งฟ้อง คดีนี้ก็สั่งฟ้องได้ หากเปรียบเทียบกับคดียาเสพติด โดยพิจารณาในเบื้องต้นว่ว่าผู้รับการช่วยเหลือมีพยานหลักฐานพอที่เชื่อว่กระทำความผิดหรือไม่

2.2 นายณัฐพล เสถียรคงคา

ตำแหน่ง : อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 24 พฤษภาคม 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 อย่างไร

ข้าพเจ้าไม่เคยเจอความผิดข้อหานี้

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณหมายของคำว่า *ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา* ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไร เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

2.1. ต้องมีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด หรือ

2.2. มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริง (แม้ว่าภายหลังอาจไม่มีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด เช่น บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หลบหนี หรือ อ่างเหตุยกเว้นความผิด)

2.3. พิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็น ผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้อง ก็เป็นความผิดแล้ว

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการตีความควรตีความเคร่งครัด โดยยึดตามตัวบท ดังนั้นผู้ต้องหาต้องเป็นไปตามตามนิยามของการเป็นผู้ต้องหา หากผู้ช่วยเหลือทราบว่าเป็นผู้ต้องหาจึงจะมีความรับผิดชอบ แม้ภายหลังศาลยกฟ้อง เพราะบริสุทธิ์ก็ตาม ผู้ช่วยเหลือก็ต้องผิดเพราะขณะที่เป็นผู้ต้องหานั้นมีพยานหลักฐานบางส่วนว่าผิดแล้ว เมื่อเข้าไปช่วยจึงควรผิดเพื่อเป็นการลงโทษผู้ขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ส่วนกรณีจำเลยควรรวมหรือไม่ นั้น เห็นว่าควรรวมด้วยเพื่อให้รับผิดชอบตลอดสายกรณีช่วยจำเลย

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็นความผิดตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

3.1. ภายหลังจากการกระทำความผิดทันที แม้ว่าขณะนั้น ยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิด และบุคคลที่รับการช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหา

3.2. เมื่อบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว และบุคคลได้ให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้ต้องหา

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือตั้งแต่ช่วยเหลือภายหลังการกระทำความผิดทันที อาจไปใช้กับการช่วยผู้กระทำความผิดได้

4. ท่านมีความคิดเห็นว่า ผู้กระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือ ควรหมายความรวมถึง ผู้ใช้และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการรวมด้วย

5. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 วิจารณ์การกำหนดโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาอย่างนี้ และเห็นด้วยว่าถ้าช่วยความผิดที่ร้ายแรง อัตราโทษต้องสูงขึ้นและยังคงลดหลั่นกว่าผู้กระทำความผิดหลัก

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณได้รับการยกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึง สามีภรรยา บิดามารดาบุตร ควรพิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริง (เช่น บิดาที่แท้จริงแม้มิใช่บิดาชอบด้วยกฎหมาย) หรือ ตามกฎหมายเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาตามความเป็นจริง รวมถึงสามีภรรยาด้วยโดยให้พิสูจน์ว่าได้อยู่กินกันฉันสามีภรรยาจริง เพราะให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเพราะความรักความเมตตา มากกว่าไปพิจารณาความชอบด้วยกฎหมาย

7. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณบัญญัติมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นเนื่องจากไม่ค่อยมีการนำมาตรา 189 มาปรับใช้จริงทำให้กล่าวถึงปัญหาออกมาไม่ชัดเจนทั้งเป็นคดีเล็กน้อย ขึ้นพิจารณาที่ศาลแขวงจึงไม่ค่อยมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกามาให้ปรับใช้

8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าการแก้ไขอย่างไร หรือท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการแก้ไขว่าผู้รับความช่วยเหลือควรเป็นใครบ้าง และมองว่าเจตนารมณ์เพื่อลงโทษผู้ขัดขวางกระบวนการยุติธรรมด้วย หากบัญญัติชัดเจนเกินไปอาจจะทำให้บทบัญญัติแคบเกินไป และเป็นช่องว่างทำให้ผู้ช่วยเหลือหาข้ออ้างมาปิดความรับผิดชอบ ส่วนของการกำหนดเหตุยกเว้นโทษ ควรบัญญัติให้ชัดเจน

9. การทำสำนวนคดีตามมาตรา 189 พิจารณาถึงการกระทำความผิดหลักหรือไม่อย่างไร

ในการทำสำนวนอาจไม่อ้างอิงถึงผู้กระทำความผิดหลักมากนักเพียงพิจารณาว่าคุณผู้กระทำความผิดหลักเป็นผู้ต้องหา หรือมีคำพิพากษาแล้วก็พอให้เข้าองค์ประกอบความผิด

3. ผู้ประกอบวิชาชีพเจ้าพนักงานตำรวจ

3.1 พันตำรวจโทมนเดช มาแนม

ตำแหน่ง : สารวัตร (สอบสวน) สถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 22 พฤษภาคม 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 อย่างไร

ข้าพเจ้าเคยเจอ เป็นกรณีที่ช่วยด้วยประการอื่นใด ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีและมีบุคคลซึ่งขี้อภัยยอมรับผู้กระทำความผิด

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณค่าของคำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไร เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

2.1. ต้องมีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด หรือ

2.2. มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริง (แม้ว่าภายหลังอาจไม่มีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด เช่น บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หลบหนี หรืออ้างเหตุยกเว้นความผิด)

2.3. พิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้อง ก็เป็นความผิดแล้ว

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้ต้องหาควรมีความผิดแล้ว และควรให้หมายความร่วมมือไปถึงจำเลยด้วย จึงควรแก้ไขกฎหมายในส่วนนี้ให้ครอบคลุมไปถึงการช่วยเหลือจำเลย

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็นความผิดตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

3.1. ภายหลังจากการกระทำความผิดทันที แม้ว่าขณะนั้น ยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิด และบุคคลที่รับการช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหา

3.2. เมื่อบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว และบุคคลได้ให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้ต้องหา

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการเริ่มตั้งแต่ภายหลังที่มีการกระทำความผิดเลย หากรอจนกว่าจะเป็นผู้ต้องหาอาจนานเกินไปที่จะลงโทษผู้ช่วยเหลือโดยการให้ที่พำนักและซ่อนเร้นนี้

4. ท่านมีความคิดเห็นว่า ผู้กระทำความผิดผู้รับความช่วยเหลือ ควรหมายความรวมถึง ผู้ใช้ และ ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าควรหมายความรวมถึงไปถึงด้วย เพราะทั้งผู้ใช้ ผู้สนับสนุนก็เป็นพวกของผู้กระทำความผิดด้วยกันทั้งหมด

5. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ควรพิจารณาบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าควรพิจารณาบทหลักว่ามีความหนักเบาแห่งข้อหาเพียงใด โดยผู้เข้าไปช่วยเหลือไม่ต้องรับผิดหนักกว่าผู้รับความช่วยเหลือ

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณได้รับการยกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึง สามัญรยา บิดามารดาบุตร ควรพิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริง (เช่น บิดาที่แท้จริงแม้มิใช่บิดาชอบด้วยกฎหมาย) หรือ ตามกฎหมายเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าควรพิจารณาตามความเป็นจริง มีคดีหลายคดีที่บิดาไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่บทนี้ควรพิจารณาความสัมพันธ์ แต่เห็นอย่างไรก็ดีกรณีสามัญรยาควรยึดตามทะเบียนสมรสเพื่อความชัดเจน

7. ท่านมีความคิดเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาเรื่องการแปลความของผู้กระทำความผิด ว่าควรหมายความเพียงใด ทั้งเรื่องการปรับบทลงโทษ

8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าควรแก้ไขอย่างไร หรือท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าควรแก้ไขให้เกิดความชัดเจนเรื่องผู้รับความช่วยเหลือและบทกำหนดโทษ

9. การสอบสวนบุคคลซึ่งให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้กระทำความผิด ต้องการข้อเท็จจริงใดบ้าง

ในการสอบสวนจะหาข้อเท็จจริงประการแรกว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นใหม่โดยเน้นข้อเท็จจริง คงไม่พิจารณาว่าผู้รับความช่วยเหลือเป็นผู้ต้องหาหรือไม่ และประการที่สองผู้กระทำความผิดเจตนาช่วยเหลือหรือไม่

3.2 พันตำรวจโทหญิงดวงมณี พานนาค

ตำแหน่ง : รองผู้กำกับการ (สอบสวน) กองกำกับการ 2 กองบังคับการปราบปราม

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 29 พฤษภาคม 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 อย่างไร

ข้าพเจ้าไม่เคยเจอบทบัญญัติมาตรานี้

2. ท่านมีความคิดเห็นถึงความหมายของคำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไร เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

2.1. ต้องมีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด หรือ

2.2. มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริง (แม้ว่าภายหลังอาจไม่มีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด เช่น บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หลบหนี หรืออ้างเหตุยกเว้นความผิด)

2.3. พิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้อง ก็เป็นความผิดแล้ว

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าคุณควรพิจารณาแยก ต้องดูว่าศาลพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุใด ผู้กระทำบริสุทธิ์จริง หรือเพราะมีเหตุอันควรสงสัยจึงยกประโยชน์ให้จำเลย มีประเด็นอีกว่าผู้ต้องหารวมถึงจำเลยด้วยหรือไม่

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็นความผิดตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

3.1. ภายหลังจากการกระทำความผิดทันที แม้ว่าขณะนั้น ยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิด และบุคคลที่รับการช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหา

3.2. เมื่อบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว และบุคคลได้ให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้ต้องหา

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการเริ่มตั้งแต่ภายหลังการกระทำความผิดทันที ไม่เช่นนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานยากหากเปิดช่องว่างให้สามารถช่วยเหลือผู้กระทำความผิดได้

4. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือ ควรหมายรวมถึง ผู้ใช้และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการรวมด้วยเพื่อป้องปรามการกระทำความผิดให้ครอบคลุมมากขึ้น

5. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรพิจารณาบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการช่วยความผิดที่เป็นฐานร้ายแรงก็ควรมีโทษมากขึ้นกว่าการช่วยความผิดที่ไม่ร้ายแรง แต่อาจจะมีข้อเสียที่ว่าตอนช่วยเหลือไม่ได้ทราบชัดเจนว่าฐานอะไร แต่การช่วยเหลือก็ไม่ควรโทษหนักไปกว่าความผิดหลักอยู่ดี

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าการได้รับการยกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึง สามัญภรรยา บิดามารดาบุตร ควรพิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริง (เช่น บิดาที่แท้จริงแม้มิใช่บิดาชอบด้วยกฎหมาย) หรือ ตามกฎหมายเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการณีบิดามารดา ยึดตามหลักสายโลหิตดีกว่าเพราะดูจากความสัมพันธ์จริง ๆ แต่กรณีสามัญภรรยาเห็นว่าการจดทะเบียนเป็นหลักฐานที่ทำให้เห็นชัดเจนว่าเป็นสามัญภรรยาจริง

7. ท่านมีความคิดเห็นว่าการทบทวนบทบัญญัติมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการนำเอามาใช้จริง คงจะเจอปัญหาอย่างที่เดิกล่าวไปข้างต้นว่าถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิดแล้วเราสมควรใช้แนวทางใดกันแน่

8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าจะแก้ไขอย่างไร หรือท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องโทษควรมีการแก้ไขอย่างยิ่งเพราะถ้าผู้ช่วยเหลือต้องรับโทษหนักกว่าจะไม่ยุติธรรม และความหมายของผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดควรตีความให้ชัดเจน ซึ่งเห็นว่าควรใช้แนวลงโทษผู้ขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเสียมากกว่า ดังนั้นจึงควรจรรวมไปถึงจำเลยด้วย

9. การสอบสวนบุคคลซึ่งให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้กระทำความผิด ต้องการข้อเท็จจริงใดบ้าง

คงจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของผู้ช่วยเหลือ มูลเหตุ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการช่วยเหลือ เช่นว่าถ้าไม่ใช่บิดามารดาทำไมต้องเข้ามาช่วยเหลือผู้กระทำความผิด และต้องการข้อเท็จจริงของการกระทำความผิดหลัก การให้ที่พำนักซ่อนเร้นนั้นเกิดที่ไหนเป็นต้น

4. ผู้ประกอบวิชาชีพทนายความ

4.1 นายสมศักดิ์ พงษ์สุพรรณ

ตำแหน่ง : ทนายความเจ้าของสำนักงานทนายความ ศิลป์บัณฑิตทนายความ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 31 พฤษภาคม 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 อย่างไร

จากประสบการณ์ทำงานของข้าพเจ้ากว่า 30 ปี ยังไม่เคยเจอลูกความที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 189 โดยข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าเป็นเพราะเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้ให้ความสำคัญกับการกระทำความผิดฐานนี้ แต่ให้ความสำคัญกับผู้กระทำความผิดในคดีหลักมากกว่า

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณหมายของคำว่า *ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา* ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไร เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

2.1. ต้องมีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด หรือ

2.2. มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริง (แม้ว่าภายหลังอาจไม่มีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด เช่น บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หลบหนี หรือ อ่างเหตุยกเว้นความผิด)

2.3. พิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็น ผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้อง ก็เป็นความผิดแล้ว

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะหมายถึงผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทั้งคู่ แต่กรณีจับตัวได้แล้วเรียกผู้ต้องหา กรณียังจับตัวไม่ได้เรียกผู้กระทำความผิด ซึ่งถ้าจะใช้เกณฑ์ผู้ต้องหาที่ควรที่จะรวมไปถึงจำเลยด้วยเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการตีความในภายหลัง

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็นความผิดตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

3.1. ภายหลังจากการกระทำความผิดทันที แม้ว่าขณะนั้น ยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิด และบุคคลที่รับการช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหา

3.2. เมื่อบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว และบุคคลได้ให้ที่พักซ่อนเร้นแก่ผู้ต้องหา

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดทันที โดยไม่พิจารณาว่าเป็นผู้ต้องหาแล้วหรือไม่เพื่อให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการยุติธรรมทุกชั้น

4. ท่านมีความคิดเห็นที่ผู้กระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือ ควรหมายรวมถึง ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการรวมด้วยเพราะ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนก็เป็นพวกผู้กระทำความผิดด้วยกันทั้งหมด เพียงแต่กฎหมายไม่บัญญัติไว้ก็อาจทำให้ไม่ชัดเจนในประเด็นนี้

**5. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189
พิจารณาบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร**

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะควรอย่างยิ่งเพราะบทบัญญัติปัจจุบันอาจไม่เป็นธรรมนัก ถ้าให้ผู้ช่วยเหลือต้องรับโทษมากกว่าผู้กระทำความผิดที่ตนช่วย ถ้าจะให้เป็นอย่างนั้นอาจจะบัญญัติเช่น การกำหนดเป็นอัตราส่วนไปเลยดีกว่า เหมือนกรณีผู้สนับสนุน มาตรา 86 ก็อาจจะเป็นธรรมมากกว่า

**6. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณได้รับการยกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึง สามัญภรรยา บิดามารดาบุตร ควร
พิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริง (เช่น บิดาที่แท้จริงแม้มิใช่บิดาชอบด้วย
กฎหมาย) หรือ ตามกฎหมายเท่านั้น**

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะควรพิจารณาตามความเป็นจริง เพราะเป็นการให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว ซึ่งข้าพเจ้ายังอยากให้หมายความรวมถึงบุตรบุญธรรมและบิดามารดาบุญธรรมด้วยเสียด้วยซ้ำเพราะมีความผูกพันกันอยู่บ้าง และหากได้ช่วยเหลือกันก็ควรได้รับการยกเว้นโทษ

7. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณปฏิบัติตามมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่ามีปัญหาที่ชัดเจนทั้งเรื่ององค์ประกอบความผิดและการลงโทษบุคคลประเภทนี้

**8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าจะแก้ไขอย่างไร หรือท่านมี
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร**

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจนทุกองค์ประกอบเลย เช่น ควรใช้แนวทางของผู้กระทำความผิด หรือแนวทางของผู้ต้องหา แล้วถ้าใช้ผู้ต้องหาพร้อมจำเลยหรือไม่ อย่างไร ลงโทษตั้งแต่การช่วยเหลือในขั้นตอนใดบ้าง

**9. แนวทางต่อสู้คดีของผู้กระทำความผิดมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณเห็นว่าข้อเท็จจริงใดที่ควร
นำพิสูจน์ต่อศาลเพื่อให้จำเลยไม่ต้องรับผิดตามบทบัญญัตินี้**

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะให้ความสำคัญกับเจตนาของผู้กระทำว่า ผู้กระทำไม่ทราบว่าเป็นผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด และพฤติกรรมทั่วไป เช่นว่า มีการข่มขู่กันเป็นประจำอยู่แล้วระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ช่วยเหลือ ไม่ได้มีเจตนาช่วยเหลือตามมาตรา 189

4.2 นายสิทธิโชค ตรีเนตร

ตำแหน่ง : หนายความเจ้าของสำนักงานหนายความ สิทธิโชคหนายความ

สัมภาษณ์เมื่อวันที่ : 4 มิถุนายน 2564

1. จากประสบการณ์การทำงานของท่านมีการปรับใช้บทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 อย่างไร

ข้าพเจ้าไม่เคยเจอกรณีมาตรา 189 แต่เคยเจอกรณีตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด 2534 ซึ่งมีกรณีผู้ช่วยเหลือภายหลังด้วยแต่ว่าต้องรับโทษเท่าตัวการ เพราะเป็นเรื่องร้ายแรง

2. ท่านมีความคิดเห็นว่าคุณหมายของคำว่า ผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 ควรตีความว่าอย่างไร เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

2.1. ต้องมีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด หรือ

2.2. มีพยานหลักฐานเพียงพอว่าเป็นบุคคลที่กระทำความผิดอย่างแท้จริง (แม้ว่าภายหลังอาจไม่มีคำพิพากษาของศาลว่ากระทำความผิด เช่น บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หลบหนี หรือ อ่างเหตุยกเว้นความผิด)

2.3. พิจารณาเพียงว่าหากช่วยเหลือในขณะที่บุคคลนั้นเป็น ผู้ต้องหา แม้ภายหลังผู้ต้องหาจะมีคำพิพากษาของศาลยกฟ้อง ก็เป็นความผิดแล้ว

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าคุณหมายเป็นผู้ต้องหาที่พอแล้วมิฉะนั้นอาจทำให้ปราบปรามผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ไม่เพียงพอ แต่เมื่อกฎหมายใช้คำว่าผู้ต้องหา เมื่อต้องตีความเคร่งครัด อาจไม่รวมไปถึงการช่วยจำเลย ซึ่งเห็นว่าควรรวมจำเลยด้วยเพราะการเป็นจำเลยนั้น ผ่านความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนทั้งพนักงานอัยการมาแล้วว่ามีมูลในการกระทำความผิดจึงยิ่งควรรวมด้วย

3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา 189 ควรเป็นความผิดตั้งแต่เมื่อใด เพราะเหตุผลใด ระหว่าง

3.1. ภายหลังจากการกระทำความผิดทันที แม้ว่าขณะนั้น ยังไม่มีใครทราบถึงการกระทำความผิด และบุคคลที่รับการช่วยเหลือยังไม่ตกเป็นผู้ต้องหา

3.2. เมื่อบุคคลนั้นตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว และบุคคลได้ให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้ต้องหา

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการเริ่มตั้งแต่เกิดภายหลังการกระทำความผิดทันที และควรเน้นพิจารณาที่เจตนาของคนช่วยเหลือมากกว่าว่าได้กระทำไปโดยทราบหรือไม่ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

4. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกระทำความผิดผู้รับการช่วยเหลือ ควรหมายรวมถึง ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดหลักด้วยหรือไม่

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการตีความตามบทบัญญัติปัจจุบันอาจไกลเกินไปแต่ถ้ามีการแก้ไขควรระบุให้ชัดเลยว่า ผู้ใดช่วยเหลือผู้ใช้ ผู้สนับสนุนด้วย

5. ท่านมีความคิดเห็นว่าการกำหนดบทลงโทษผู้ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดตามมาตรา นี้ควรพิจารณาบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดหลักหรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาเป็นอย่างยิ่งเพื่อความเป็นธรรม ควรให้สอดคล้องกับการกระทำความผิดหลักโดยที่โทษไม่ควรเกินไปกว่าการกระทำความผิดหลัก

6. ท่านมีความคิดเห็นว่าการได้รับการยกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึง สามิภรรยา บิดามารดาบุตร ควรพิจารณาสถานะของบุคคลเหล่านี้ตามความเป็นจริง (เช่น บิดาที่แท้จริงแม้มิใช่บิดาชอบด้วยกฎหมาย) หรือ ตามกฎหมายเท่านั้น

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการพิจารณาตามความเป็นจริง เนื่องจากไม่ใช่คดีแพ่ง เป็นคดีอาญาควรยึดตามความเป็นจริง

7. ท่านมีความคิดเห็นว่าการปรับโทษตามมาตรา 189 มีปัญหาในการปรับใช้หรือไม่ อย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าการปรับโทษหลักที่เห็นเลยคือ การตีความความหมายของผู้กระทำความผิดและผู้ต้องหา และบทลงโทษที่สมควรเป็นอัตราส่วนโทษใหม่ หรือเป็นบทเฉพาะ

8. หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าจะแก้ไขอย่างไร หรือท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไร

ข้าพเจ้ามีความคิดเห็นว่าจะบัญญัติให้ชัดเจนว่าผู้รับความช่วยเหลือคือใคร แล้วควรรวมผู้ร่วมกระทำความผิดประเภทอื่นไหม

9. แนวทางต่อสู้คดีของผู้กระทำความผิดมาตรา 189 ท่านมีความคิดเห็นว่าจะแท้จริงใดที่ควรนำพิสูจน์ต่อศาลเพื่อให้จำเลยไม่ต้องรับผิดตามบทบัญญัตินี้

แนวทางต่อสู้ควรเน้นไปที่เจตนาของผู้กระทำความผิดว่ากระทำไปโดยไม่ทราบว่าเป็นผู้ต้องหา หรือผู้กระทำความผิด และเช่นว่าขณะนั้นผู้รับความช่วยเหลือยังไม่ใชผู้ต้องหา เพราะยังไม่มี การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นต้น

ภาคผนวก ข

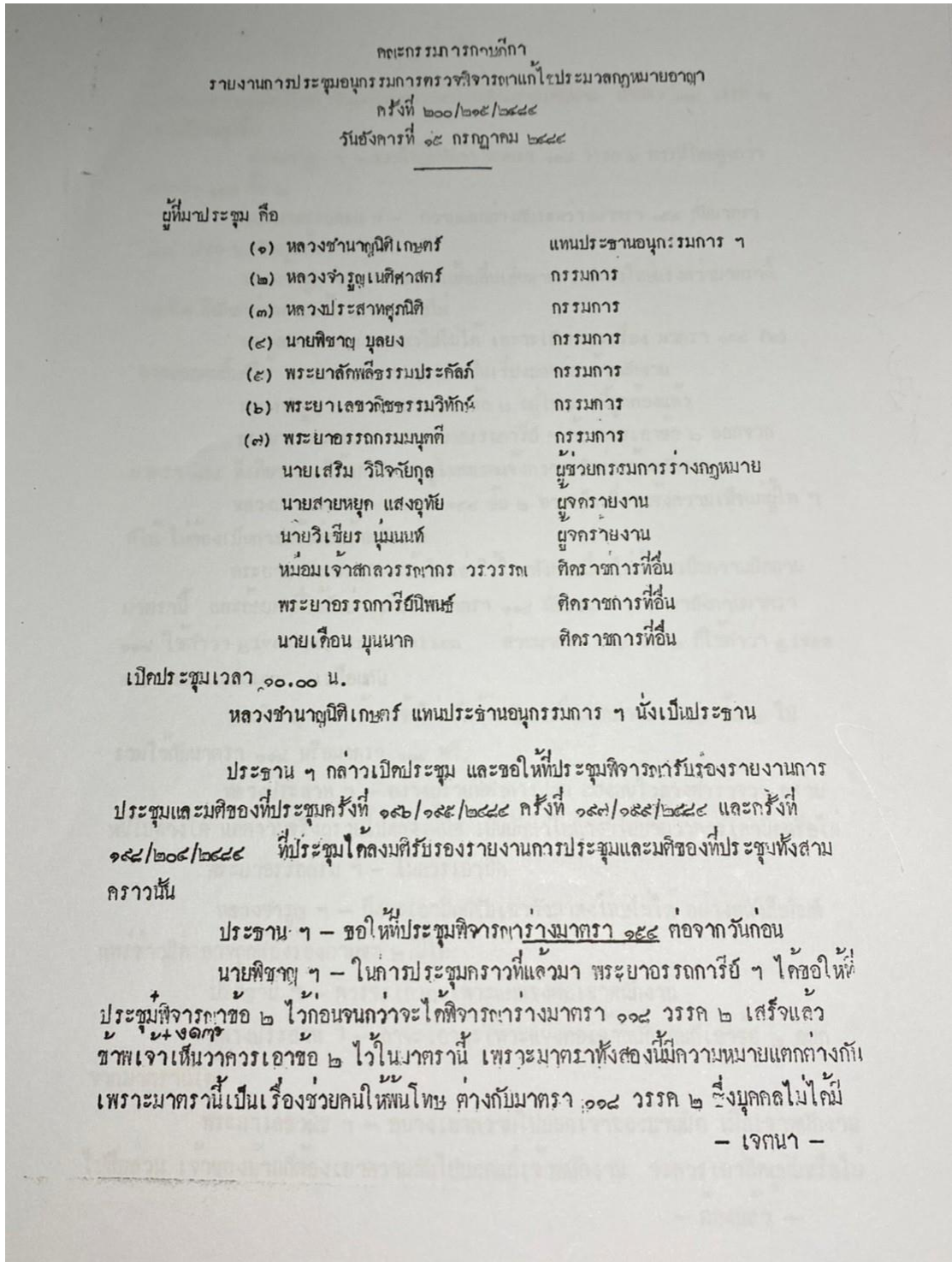
รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ภาคผนวกนี้รวบรวมรายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 200 ถึง 234 ปีพุทธศักราช 2484 ที่ใช้ในการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบและการกำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 โดยสามารถดูรายงานการประชุมแต่ละครั้งได้ตามหมายเลขหน้าแสดง ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงหมายเลขหน้าของรายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 200 ถึง 234 ปีพุทธศักราช 2484

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	หมายเลขหน้า
200/215/2484	วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484	206 - 213
202/224/2484	วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484	214 - 230
203/629/2484	วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484	231 - 244
204/233/2484	วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484	245 - 255
217/292/2484	วันอังคารที่ 12 กันยายน 2484	256 - 260
233/346/2484	วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484	261 - 266
234/349/2484	วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484	267 - 275

1. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 1

2. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 2

๒.

เจตนาจะช่วยให้คนไทย เป็นแต่เจตนาจะทำให้เกิดความเสียหาย มาตรา ๑๐๔ วรรค ๒ ควรมีโทษสูงขึ้น

หลวงจรัญ ๑ - เราได้พูดกันว่า มาตรา ๑๐๔ วรรค ๒ ควรมีโทษสูงกว่า มาตรา ๑๕๔ ข้อ ๒

พระยาอรุณกรม ๑ - ความแตกต่างกันระหว่างมาตรา ๑๐๔ กับมาตรา ๑๐๔ วรรค ๒ ชัดอยู่แล้ว

หลวงจรัญ ๑ - เจตนาจะให้คนอื่นเสียหายควรจะมีโทษแรงกว่ามาตรานี้เท่าใด มีบิดหนว่าจะเอาข้อ ๒ ออกหรือไม่

หลวงประสพ ๑ - เอาไปไม่ได้ เพราะเป็นคนละเรื่อง มาตรา ๑๕๔ (๒) อาจออกคนอื่นก็ได้ มาตรา ๑๐๔ วรรค ๒ เป็นเรื่องบอกต่อเจ้าพนักงาน

หลวงจรัญ ๑ - มาตรา ๑๕๔ ข้อ ๒ อยู่ในหมวดนี้ถูกต้องแล้ว

พระยาอรุณกรม ๑ - พระยาอรุณกรม ๑ ๑ ต้องการเอาข้อ ๒ ออกจาก มาตรา ๑๕๔ ที่เดียว และให้ยกไปรวมอยู่ในหมวดแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน

หลวงประสพ ๑ - มาตรา ๑๕๔ ข้อ ๒ อาจเป็นเรื่องแจ้งความเท็จแก่ผู้ใด ๆ ก็ได้ ไม่ต้องเป็นการแจ้งต่อเจ้าพนักงาน

พระยาอรุณกรม ๑ - ถ้าไปเล่าให้ใครฟังคนหนึ่ง ไม่น่าจะเป็นความผิดตาม มาตรานี้ และถ้อยคำที่ใช้ก็อย่างเดียวกับมาตรา ๑๐๔ นั่นเอง ภาษาอังกฤษมาตรา ๑๐๔ ใช้คำว่า gives any information ส่วนมาตรา ๑๕๔ ข้อ ๒ ก็ใช้คำว่า gives any information เหมือนกัน

นายวิชาญ ๑ - ข้าพเจ้าไปเห็นด้วยกับการที่จะยกมาตรา ๑๕๔ ข้อ ๒ ไปรวมไว้กับมาตรา ๑๐๔ หรือมาตรา ๑๐๔ ทวิ.

หลวงประสพ ๑ - อย่างผู้ร้ายที่ทำการปล้น แต่งคนไว้ลวงสำรวจว่า ผู้ร้ายหนีไปทางใด แต่ความจริงผู้ร้ายไปทางเหนือ เป็นปัญหาในทางนโยบายว่าควรเอาผิดหรือไม่

พระยาอรุณกรม ๑ - ไม่ควรเอาผิด

หลวงจรัญ ๑ - ถึงจะเอาผิดก็จับเอาตัวมาลงโทษไม่ได้ อย่างหนังสือพิมพ์แพร่ข่าวผิด อาจถูกฟ้องร้องตามข้อ ๒ นี้ได้

ประธาน ๑ - ควรจะเอาเฉพาะแต่แจ้งต่อเจ้าพนักงาน

หลวงประสพ ๑ - ถ้าจะเอาเฉพาะแจ้งต่อเจ้าพนักงานก็เอาข้อ ๒ ออกจากมาตรานี้ได้

พระยาเลขาวิชัย ๑ - อย่างเอาความไปบอกเจ้าของบ้านผิด เมื่อเจ้าพนักงานไปสืบสวน เจ้าของบ้านก็ต้องเอาความนั้นไปบอกแก่เจ้าพนักงาน จะควรเอาผิดผู้นั้นหรือไม่

- ต่อแล้ว -

3. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้า 3

๓.

ต้องแล้วแต่ว่ามุ่งก่อผลที่จะช่วยผู้ร้ายหรือไม่ ถ้าได้บอกแก่เจ้าของบ้านเพื่อมุ่งก่อผลที่จะช่วยผู้ร้ายก็ควรมีความผิด

หลวงจรัญ ๑ - คำว่า give information ไม่หมายความว่าต้องไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานที่สถานีตำรวจอย่างเจ้าพนักงานมาตราบอกเจ้าพนักงานก็เป็น give information เหมือนกัน

ประธาน ๑ - มีคดีเท่านั้นที่พอแล้ว

หลวงประสพ ๑ - ไม่หมายเฉพาะ เจ้าพนักงานสอบสวนเท่านั้น อย่างทางอังกฤษร้องว่ามีคนยิงคนของเขาตาย ข้าหลวงสอบถามไปทางอำเภอ ๆ บอกว่าไม่จริงเพื่อช่วยลูกน้องของตน ควรจะเอาผิดตามมาตรานี้เหมือนกัน

พระยาอรุณกรม ๑ - มีคดีอย่างไรให้เห็นว่าต้องเป็นการแท้จริง ๆ จัง ๆ ไม่ใช่พูดลอย ๆ

หลวงประสพ ๑ - ข้อ ๒ เอาไว้ที่นี่ก็ดี เพราะอยู่ในพวกช่วยคนให้พ้นผิด

พระยาเลขาวิจิตร ๑ - เอาไว้ในมาตรานี้ก็ดี เพราะเป็นคนละแห่ง

หลวงจรัญ ๑ - แล้วแต่จะเอาผลของการกระทำหรือเอาทางการกระทำ

หลวงประสพ ๑ - โทษทั้งสองทาง เราเดินทางเก่าดีกว่า เดินทางใหม่ที่ประชุมตกลงให้เอามาตรา ๑๕๔ (๒) ไว้ในมาตรานี้

หลวงประสพ ๑ - ว่าตามหลักกฎหมายอังกฤษ พวกนี้เป็นพวก misprison of felony ไม่ใช่ give false information

หลวงจรัญ ๑ - ไม่ใช่บังคับ

หลวงประสพ ๑ - มาตรานี้ยิ่งกว่าบังคับ เป็นการกระทำไม่ให้พ้นความผิด

นายพิชิต ๑ - กฎหมายต่างประเทศไม่มีแต่ข้อ ๑ และข้อ ๓ แต่ไม่มีบทบัญญัติอย่างข้อ ๒ เพราะเขาเรื่องแจ้งความเท็จ

หลวงจรัญ ๑ - ข้อ ๔ มากเกินไป ช่วยเหลือให้หลบหลีกไม่ต้องจับกุมก็เอาผิด

นายพิชิต ๑ - ถ้าตกลงในนโยบายก็อาจเปลี่ยนถ้อยคำในข้อ ๔ ได้

หลวงจรัญ ๑ - ควรจะพูดในทางนโยบายกันเสียก่อน เท่าที่มีคดีไว้ในมาตรานี้มากเกินไป ทำให้เกิดข้อสงสัยก็เขา เราพูดกันว่า การขึ้นชื่อนั้นจะไม่เอา นอกจากแสดงต่อเจ้าพนักงานที่เกี่ยว

พระยาเลขาวิจิตร ๑ - ถ้าขึ้นชื่อนั้นเพื่อให้ข่าวถึงเจ้าพนักงานก็ควรเอาผิดตาม - มาตรานี้

พระยาอรุณกรม ๑ - ถ้าจะเอาผิดก็ต้องมีคดีอย่างเกี่ยวกับในเรื่องกระทำให้ผู้อื่นถูกกล่าวหาในทางอาญาด้วย

- หลวงจรัญ ๑ -

4. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 4

๔.

หลวงจรัญ ๑ - ถ้านโยบายของเราจะเอาข้อ ๒ ละเพาะแจ่งต่อเจ้าพนักงาน ข้อ ๔ เราก็ตองเอาในแถม

พระยาเลขวิสิฐ ๑ - ความประสงค์เดิมไม่ต้องแจ่งต่อเจ้าพนักงานก็ได้

หลวงประสาธ ๑ - ข้อ ๔ มีคำมีอยู่คำหนึ่ง คือ "หลบหลีก" ส่วนคำภาษาอังกฤษที่ใช้คำว่า evade เป็นคำกว้าง ผู้ร่างกฎหมายคงเห็นว่า การช่วยให้หลบหลีก อาจมีได้หลายประการ จึงได้ใช้คำว่า "ช่วยขวยประการใด ๆ"

หลวงจรัญ ๑ - ถ้าเอานโยบายว่าต้องเป็น เรื่องหลบหลีกการจับกุมจริง ๆ ก็ควรเอาผิด

พระยาอรชรกรม ๑ - ถ้าช่วยให้หนีโดยยังไม่ทันที่เจ้าพนักงานจะไ้มาจับกุม ไม่ควรเอาผิด

หลวงประสาธ ๑ - ที่ประเทศอังกฤษเคยมีคดี คือสมาคมรถยนต์ส่งคนมาบอก ว่า อย่าขับเร็ว มีตำรวจคอยจับอยู่ข้างหน้า ศาลอังกฤษตัดสินว่าไม่เป็นความผิด เพราะ เขาช่วยไม่ให้บุคคลทำผิดต่างหาก

พระยาสถิตพลี ๑ - สำหรับข้อ ๔ ควรเป็นกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นแล้ว

หลวงประสาธ ๑ - ควรต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานทราบว่ามีความผิดเกิดขึ้น และเจ้าพนักงานรู้ตัวผู้กระทำผิดแล้ว ฉะนั้นตัดคำว่า "ผู้ต้องหา" ออกใช้แต่คำว่า "ผู้กระทำผิด"

พระยาอรชรกรม ๑ - ของเดิมใช้คำว่า "ผู้กระทำผิด" คือ ตองรู้ว่ามีการกระทำความผิดแน่นอน

หลวงประสาธ ๑ - จำเลยถูกฟ้องที่ศาล แต่ศาลยังไม่ตัดสิน ภายหลังช่วยให้จำเลยนั้นหนีไป เมื่อถูกฟ้องอาจต่อสู้ว่าจำเลยที่หนีนั้นไม่ใช่ผู้กระทำผิด

หลวงจรัญ ๑ - เมื่อเป็นจำเลยหรือผู้ต้องหาแล้วไม่ควรยอมให้ใครช่วยได้

พระยาอรชรกรม ๑ - ควรใช้คำว่า "ผู้กระทำผิด ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา" แต่อาจมีจำเลยที่ฟ้องร้องกันเอง

หลวงประสาธ ๑ - ถึงจะเป็นจำเลยที่ฟ้องร้องกันเองก็ช่วยไม่ได้เหมือนกัน

หลวงจรัญ ๑ - คำว่า "ผู้ต้องหา" ตรงกับ alleged offender

นายพิชชาติ ๑ - ท่านไม่อาจบอกได้ว่า เมื่อใดบุคคลนั้นเป็น alleged offender ที่จริงบุคคลนั้นเป็น person under suspicion เท่านั้นเอง (นายพิชชาติ ๑ อ่านประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๘ ซึ่งใช้คำว่า alleged offender เสนอที่ประชุม)

- พระยาอรชรกรม ๑ -

5. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้าที 5

๕.

พระยาอรุณกรม ๑ - แต่ก่อนผู้ที่ถูกตำรวจจับมา ก็เรียกว่าจำเลยเหมือนกัน
 นายพิชาญ ๑ - ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ต้องหาอาจไม่ใช่
 ผู้ที่ไต่กระทำการสืบคดีได้ ในบางกรณีถ้าเขาพอใจเสียค่าปรับก็เลิกคดีไป
 ประสาน ๑ - เห็นจะหนักกว่า "ผู้ต้องหา" ไม่พิน ต้องใส่ไว้ทั้งสามคำ
 พระยาอรุณกรม ๑ - กรณีที่ฟ้องร้องกันเองจะเอา "จำเลย" คุ้มหรือไม่
 ชื่อนี้คงไปคุกเจตนากรมจะเห็นว่าเขาต้องการ "จำเลย" ของเจ้าพนักงานเท่านั้น
 หลวงประสาธ ๑ - เอาคุ้มเหมือนกัน เพราะเป็นเรื่องที่ทำให้เสื่อมเสีย
 ความยุติธรรม
 พระยาอรุณกรม ๑ - เมื่อฟ้องแล้วก็ไปจำเลยไป
 หลวงประสาธ ๑ - ยังไม่เป็นจำเลยจนกว่าศาลจะได้ไต่สวนมูลฟ้อง และสั่งว่า
 คดีนี้มีมูลเสียก่อน
 หลวงจำรูญ ๑ - แต่เป็นผู้ต้องหาหรือเปล่า
 หลวงประสาธ ๑ - ไม่เป็น เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 "ผู้ต้องหา" มีเฉพาะสำหรับเจ้าพนักงานเท่านั้น
 พระยาเลขาวิชัย ๑ - เมื่อถูกฟ้องก็เป็น "ผู้ต้องหา" เพราะกฎหมายไม่ได้บอก
 ว่าใครฟ้อง
 พระยาอรุณกรม ๑ - "ผู้ต้องหา" ที่ถูกปล่อยไปแล้วเป็นผู้ต้องหาหรือไม่ ถ้า
 เอา "ผู้ต้องหา" คุ้มจะทำให้ยุ่งยากมาก
 พระยาเลขาวิชัย ๑ - ต้องกว่าพ้นคดีไปแล้วหรือไม่
 พระยาอรุณกรม ๑ - อย่างผู้ต้องหาซึ่งพ้นอายุความ ไปช่วยเข้าจะเข้าหรือไม่
 หลวงจำรูญ ๑ - บุคคลนั้นไม่มีโทษที่จะรับแล้ว จึงไม่เข้า
 พระยาอรุณกรม ๑ - มีเจตนาจะช่วย คุในทาง subjective จะควรเอา
 ผิดหรือไม่
 หลวงประสาธ ๑ - ต้องบัญญัติอย่างนายพิชาญ ๑ ว่า คือ ซึ่งเขารู้ว่าเป็นผู้ต้อง
 หา
 หลวงจำรูญ ๑ - ในคราวที่แล้วมาเราไต่พุดกันว่า คำว่า "โดยรู้แล้ว" นี้
 ถ้าจะใส่ต้องใส่ทุกมาตรา หรือถ้าไม่ใส่ก็ไม่ใส่เสียเลย และเมื่อออกกฎหมายใหม่ก็ต้องเขียน
 กันได้
 หลวงประสาธ ๑ - ถ้าบัญญัติเช่นนั้นจะขัดกับหลักใหญ่ เพราะการ "รู้" หรือ
 ไม่เป็นข้อแก้ตัว

- พระยาเลขาวิชัย ๑ -

6. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 6

๒.

พระยาสิทธิ ๑ - ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงเป็นข้อแก้ตัวอยู่เสมอ ในเรื่อง
 * ความเท็จเราไปใส่ว่า "โดยรู้ว่าเป็นเท็จ" แต่จะไม่ใส่ก็ได้

หลวงประสาธทา - ความผิดอันไหนที่เราจะโยนให้โจทก์พิสูจน์เราต้องใส่คำ
 ว่า "โดยรู้" ไว้ ส่วนความผิดอันไหนที่จะให้จำเลยแก้ตัวก็ไม่ต้องใส่ อย่างความผิดฐานแจ้ง
 ความเท็จ รมขของโจร ก็ต้องใส่ไว้ เพราะต้องให้โจทก์พิสูจน์ก่อน

หลวงจำรัฐ ๑ - อยากถามว่า ถ้าใส่คำว่า "โดยรู้" ในเรื่องรมขของโจรออก
 โจทก์จะต้องสืบไหม

หลวงประสาธ ๑ - โจทก์ต้องสืบ ไม่อย่างนั้นจำเลยจะไม่มีเจตนาอะไร

หลวงจำรัฐ ๑ - ถ้าไม่เช่นนั้นก็จะกลายเป็น technical offence ไป
 รมขนั้นข้าพเจ้าก็ได้พูดว่า ต้องมีคำว่า "รู้" ที่ประชุมเห็นว่าเป็นที่เข้าใจในตัวเอง ถ้าเรา
 จะถือว่าประสงค่อนคดีก็ต้องรู้โจทก์ก็ต้องสืบเท่านั้น

นายพิชาฎ ๑ - กฎหมายอินเดียใช้คำว่า "which he knows or has
 reason to know"

พระยาอรุณกรม ๑ - กฎหมายอินเดียใส่คำเช่นนั้นไว้ทุกมาตรา ไม่อย่างนั้น
 เราจะเอาหลักที่ใหม่มากแล้ว กฎหมายสักขะอาญา ไม่มี technical offence

พระยาสิทธิ ๑ - เราใส่คำว่า "โดยรู้" ไว้จะเป็นองค์ประกอบของความ
 ผิด ถ้าไม่ใส่คำว่า "โดยรู้" จำเลยจะแก้ตัวให้พ้นผิดของโจทก์

นายพิชาฎ ๑ - เราได้ตกลงกันว่า การ "รู้" เป็นหลักสำคัญ — ที่ต้องมีอยู่
 ในความผิดต่าง ๆ โดยไม่ต้องระบุไว้

พระยาเลขาวิชัย ๑ - อย่าง-มาตราที่บัญญัติถึงเรื่องปลอมปน คำว่า "ปลอมปน"
 แสดงอยู่ในตัวว่า รู้แล้ว

นายพิชาฎ ๑ - ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม เราได้ตกลงกันว่า
 การ "รู้" เป็นหลักที่ต้องมีในความผิดทุกความผิด ข้าพเจ้าโดยกมาตรา ๒๓๕ เป็นตัวอย่าง
 ในที่สุดที่ประชุมตกลงว่าต้องแก้ไขเหมือน ๆ กันนี้โดยไม่มีคำว่า "รู้"

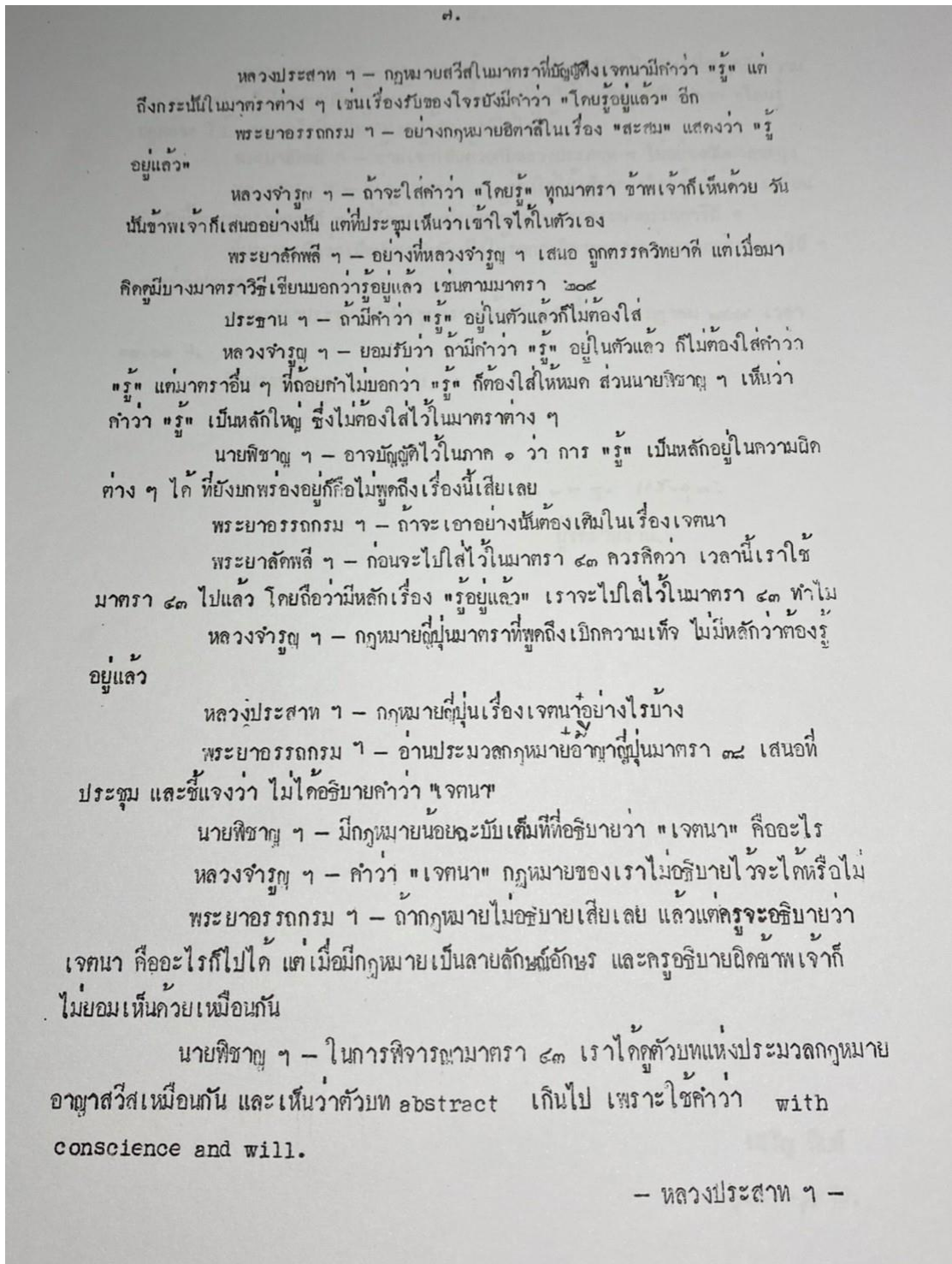
หลวงจำรัฐ ๑ - ถ้ามีคำว่า "รู้" ในมาตราหนึ่ง และไม่มีในอีกมาตราหนึ่ง
 คนจะเข้าใจผิด

พระยาเลขาวิชัย ๑ - แล้วแต่ประโยค คือถ้าเป็นการ "ขาย" อาหารที่ปลอม
 ปนต้องบอกว่า "โดยรู้" แต่ถาการกระทำนั้นแสดงอยู่ในตัวเอง เช่น "ปลอมปน" ก็ไม่ต้อง
 ใส่

หลวงจำรัฐ ๑ - อย่างนั้นก็เข้าหลักกรรมคา คือ ต้องใส่คำว่า "รู้" เมื่อความ
 ไม่ชัด

- หลวงประสาธ ๑ -

7. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 7

- 8. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 200/215/2484 วันอังคารที่ 15 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 8

๘.

หลวงประสาธน์ ๖ - ของเรา "รู้" หรือไม่มีบันทึกอยู่ในส่วนที่มีผู้ตั้งถึงความ
 ฝึก ควรจะให้ไปตามหลักที่ข้าพเจ้ากล่าว คืออะไรที่จะให้โจทก์พิสูจน์ก็ได้คำว่า "โดยรู้
 อยู่แล้ว" ไว้ ส่วนอะไรที่จะให้จำเลยแก้ตัวเราก็ไม่ได้

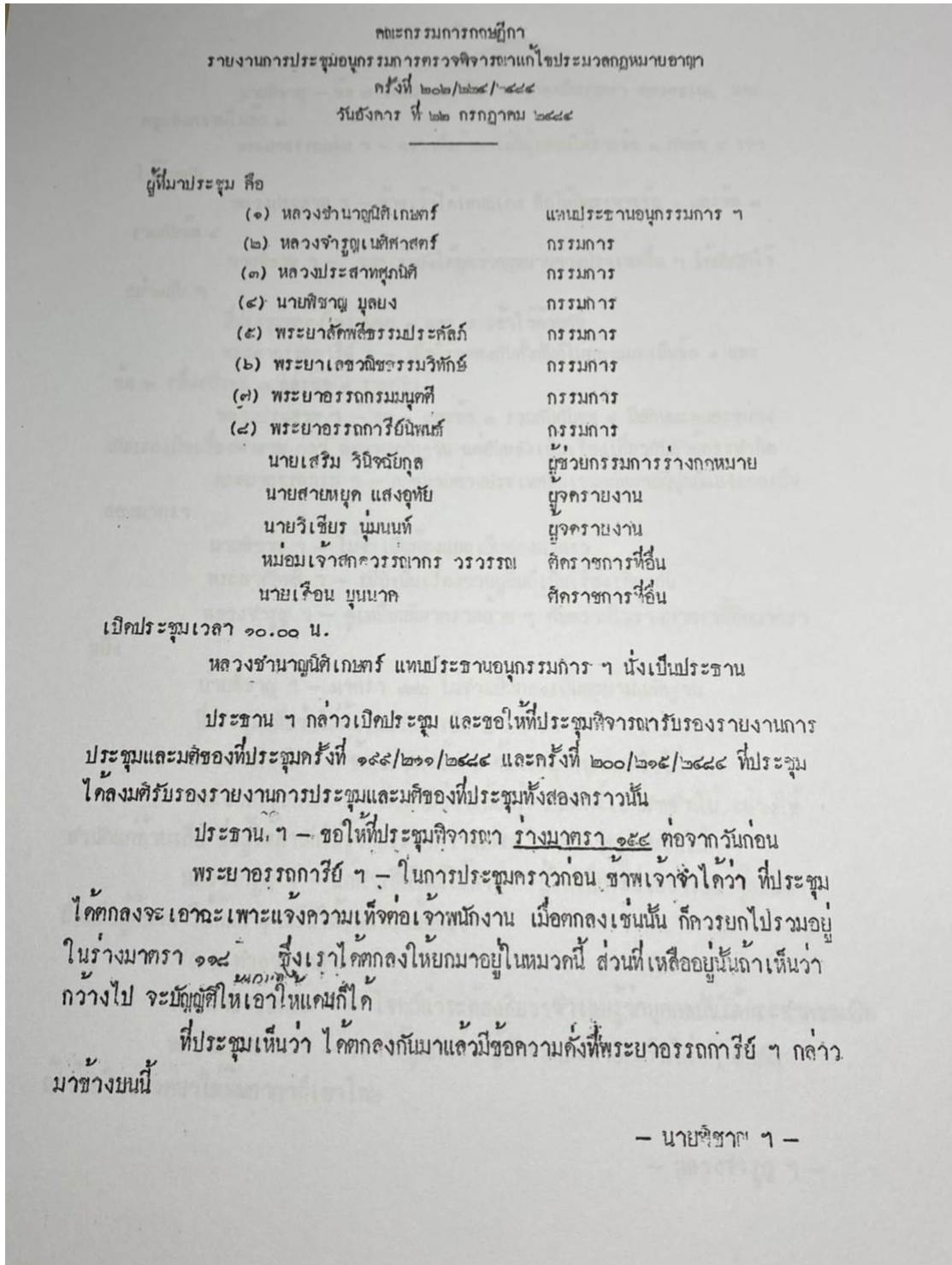
พระยาสิทธิ ๖ - ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับหลวงประสาธน์ ๖ ไม่อย่างนั้นศาลจะยุ่ง
 หลวงจรัส ๖ - อย่างมากครา ๑๕๐ ต้องใส่ให้เต็มว่า "โดยรู้แล้ว" เหมือน
 กัน วันนี้พระยาอรณการีย์ ๖ ไม่ไ้มาร่วมประชุมด้วย ควรขอพระยาอรณการีย์ ๖
 ที่ประชุมเห็นว่า เป็นปัญหาสำคัญ จึงให้รอการพิจารณาว่าพระยาอรณการีย์ ๖
 จะมาร่วมประชุม

หมคเวลาประชุม นัดประชุมคราวหน้าวันศุกร์ ที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๘๔ เวลา
 ๑๐.๐๐ น.

ปิดประชุมเวลา ๑๒.๑๕ น.

Sinh ๖ 115๖๓
 ผู้กรายงาน.

9. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 1

10. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 2

๒.

นายพิชาญ - ข้อ ๔ ใ้ขยายออกไปมาก อาจเป็นมาตรา sweeping และ
 กลุ่มถึงความในข้อ ๒

พระยาอรรถกรกรม ๑ - กราวที่แคว้นมาได้มีผู้เสนอให้รวมข้อ ๓ กับข้อ ๔ เข้า
 ไว้ด้วยกัน

หลวงประสพ ๑ - ข้าพเจ้าใ้เสนอเอง คือให้มีเฉพาะข้อ ๑ และข้อ ๓
 รวมกับข้อ ๔

นายพิชาญ ๑ - ข้าพเจ้ายังใ้พูดว่ากฎหมายต่างประเทศอื่น ๆ ใ้มีผู้พูดไว้
 อย่างสั้น ๆ

ที่ประชุมตกลงให้รวมข้อ ๓ และ ๔ เข้าไว้ด้วยกัน

พระยาอรรถกรกรวิชัย ๑ - เมื่อใ้ตกลงกันดังนั้นก็ไม่ต้องแยกเป็นข้อ ๑ และ
 ข้อ ๒ (ซึ่งเป็นข้อ ๓ และข้อ ๔ รวมกัน)

หลวงประสพ ๑ - ข้อ ๑ และข้อ ๓ รวมกันกับข้อ ๔ มีลักษณะคนละอย่าง
 อันแรกเป็นเรื่องทำลาย ฆ่า พะยานหลักฐาน แต่อันหลังเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด

พระยาอรรถกรกรม ๑ - กฎหมายต่างประเทศอื่นเช่นกฎหมายญี่ปุ่นก็แบ่งออกเป็น
 สองมาตรา

นายพิชาญ ๑ - ไม่จำเป็นต้องแยกเป็นสองมาตรา

พระยาสิทธิ ๑ - เมื่อเป็นเรื่องช่วยผู้อื่นก็เป็นเรื่องเดียวกัน

หลวงจำรุง ๑ - ดูเหมือนมีมาตราคล้าย ๆ กับความในร่างมาตรานี้อีกมาตรา
 หนึ่ง

นายพิชาญ ๑ - มาตรา ๑๒๒ ไม่จำเป็นต้องเป็นพะยานหลักฐาน
 ที่ประชุมเห็นว่าไม่ต้องแยกออกเป็น ๒ มาตรา

พระยาสิทธิ ๑ - ข้อ ๓ และข้อ ๔ ต้องระบุมถึงบุคคลหรือไม่

พระยาอรรถกรกรม ๑ - บัญญัติว่าจะต้องรู้ความผิดที่เขาทำหรือไม่ อย่างใ้
 สำนักแก้ภัยเสีย ซึ่งใ้ให้สำนักไม่รู้ว่าจะทำความผิดอะไร จะควรเอาหรือไม่

หลวงจำรุง ๑ - แก่คำเสียใหม่ใ้คำว่า "ผู้ใดเพื่อจะช่วยจำเลย ผู้กระทำ
 ผิดหรือผู้ต้องหาให้พ้นอาญาหรือใ้รับอาญาน้อยลง"

"(๑) ทำลาย ฆ่า"

พระยาอรรถกรกรม ๑ - โจทก์น่าจะสงสัยว่าจำเลยรู้จำบุคคลนั้นใ้กระทำความผิด

หลวงประสพ ๑ - เราใ้พูดกันว่า ผู้นั้นจะกระทำผิดหรือไม่ ๆ สำคัญ
 ถ้าช่วยโดยเจตนาให้พ้นอาญาก็เอาโทษ

- หลวงจำรุง ๑ -

11. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 3

๓.

หลวงจำรูญ ฯ - อย่างเห็นเขาได้มา เลยช่วยให้หนีไป ปรากฏว่าเป็นเมีย
ไล่ตาม จะเอาโทษผู้ช่วยเหลือหรือไม่

หลวงประสพ ฯ - ผู้นี้มีเจตนาจะช่วยให้พ้นอาญา

หลวงจำรูญ ฯ - ความจริงไม่ได้มีการกระทำผิดอาญา

หลวงประสพ ฯ - ถ้าความจริงไม่ได้มีการกระทำผิดอาญาก็ไม่ผิด คือเป็น
เรื่องมีเจตนาจะช่วยให้พ้นอาญา เช่นตำรวจจะจับ ค. ทว่าฆ่าคนตาย ถ้าจับได้มาเรา
ไปช่วย ค. หนี เมื่อเรารู้ว่าตำรวจต้องการตัวจึงช่วยให้หลุดไปควรมีผิด แม้ความจริง ค.
จะไม่ใช้ผู้กระทำความผิด

หลวงจำรูญ ฯ - ในกรณีนั้นเขาคำว่า "ผู้ต้องหา" แล้ว

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ถ้ารู้ว่าตำรวจกำลังตามจับ ไม่ว่าจะผู้นั้นทำผิดอะไรเลย
ช่วยให้หนีไป อย่างอ้ายเสือ จะเอาผิดหรือไม่

หลวงประสพ ฯ - ลองเขียนอย่างนี้จะใช้โทษหรือไม่ "ผู้ใดเพื่อจะช่วยเหลือ
ให้พ้นอาญาหรือรับอาญาน้อยลง

"(๑) ทำลายข้อหรือเอาไปเสียซึ่งพะยานหลักฐานหรือกระทำด้วยประการใด ๆ
ให้พะยานหลักฐานสูญหายหรือไร้ประโยชน์

"(๒) ให้สำนัก ซ่อน หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้นั้นหลบหนีคดีให้ถูกจับกุม"
คือผู้กระทำความผิดจะใคร่รับอาญาอยู่แล้ว และไปช่วยให้พ้นอาญา

หลวงจำรูญ ฯ - อย่างนั้นแถบไป ถ้าศาลปล่อยตัวผู้นั้นไปจะว่าอย่างไร

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ต้องเป็นการช่วยให้พ้นจากอาญา

หลวงจำรูญ ฯ - กฎหมายนี้คงระบุบุคคล และใช้คำว่า offender

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - คิดว่าจะ เป็นไปได้ในตัว คือต้องมีเจตนาจะช่วยเหลือผู้อื่น
ให้พ้นอาญา หรือรับอาญาน้อยลง พอไปได้

หลวงประสพ ฯ - คิดว่าไม่ต้องระบุว่า เป็นผู้ต้องหา

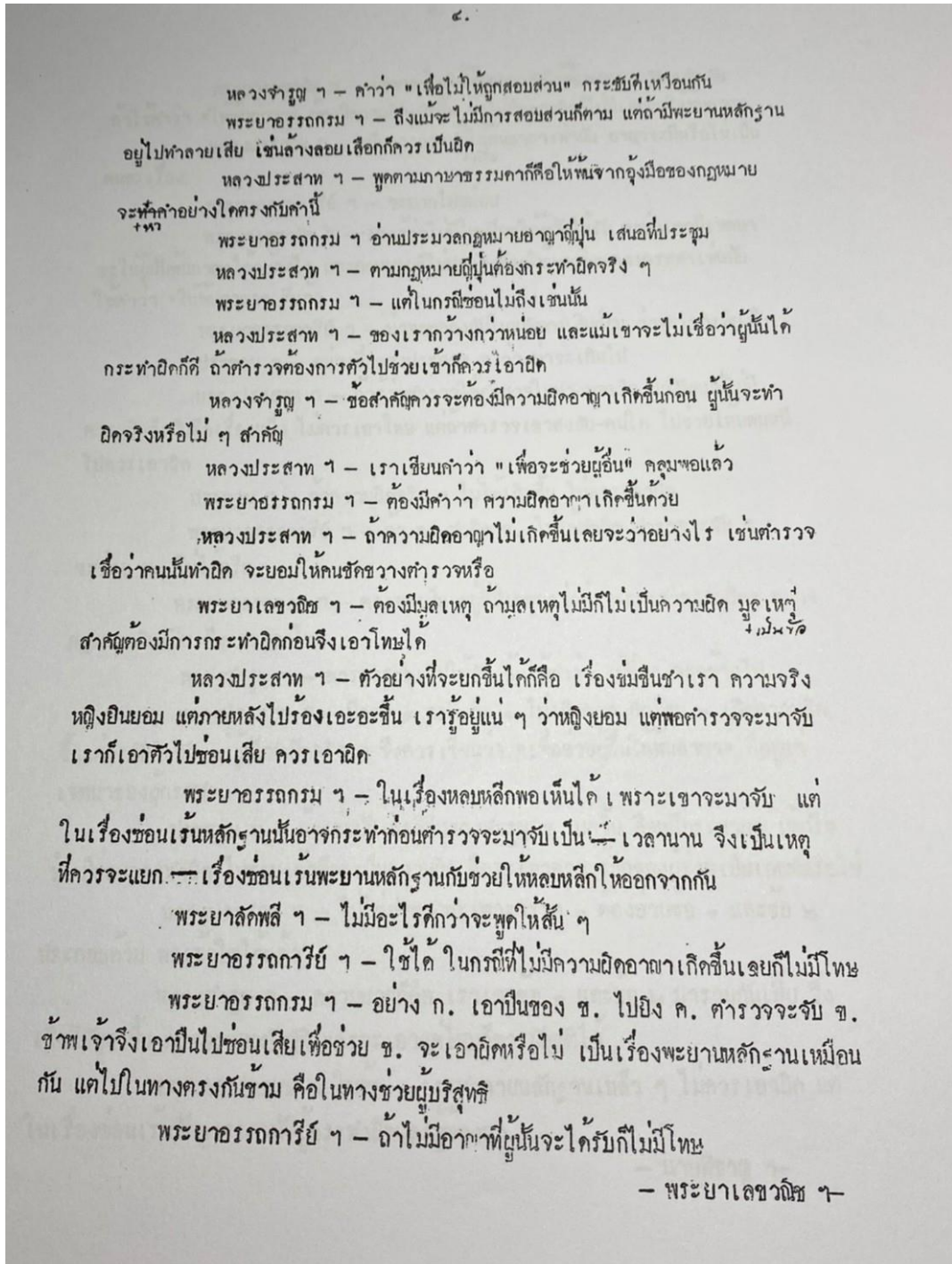
นายพิชานู ฯ - ประมวลกฎหมายอาญาอาติตาลี มาตรา ๓๖๕ ใช้คำว่า ช่วย
บุคคลใด ๆ ให้หลบหนีจากการสอบสวน เพราะท่านไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำ
ผิดหรือไม่

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - เป็นการมาชักชวนกิจการที่เจ้าพนักงานทำไปเพื่อ
ความยุติธรรม

นายพิชานู ฯ - บุคคลธรรมดาอย่าอย่าไม่รู้ ว่า บุคคลนั้น ๆ กระทำความผิดหรือไม่
เพราะ เขาไม่รู้จักกฎหมายอาญา

- หลวงจำรูญ ฯ -

12. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 4

13. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 5

๕.

พระยาเลขาภิบาล ๑ - เจตนาช่วยให้พ้นอาญาภิโทษพ้นจากการจับกุมติดกัน
ถ้าใช้คำว่า "ให้พ้นอาญา" ต้องมีความผิดเกิดขึ้น ถ้าไม่มีความผิดก็ไม่เจตนาให้พ้นอาญา
หลวงประสาธ ๑ - เป็นการกระทำให้พ้นอาญาเท่านั้น อาญาจะมีหรือไม่มี
คนละเรื่อง

พระยาอรรถการวิสัย ๑ - จะมากไปหน่อย

พระยาเลขาภิบาล ๑ - ข้าราชการไม่มีโทษที่จะให้ผู้อื่นไต่ถาม จะว่าเรามีเจตนา
จะให้ผู้อื่นพ้นอาญาได้อย่างไร และกฎหมายก็ประสงค์จะให้เอาโทษการกระทำ เช่นนั้น
ใช้คำว่า "ให้พ้นอาญา" ดีแล้ว

พระยาอรรถการวิสัย ๑ - น่าจะตกลงกันในหลักการเสียก่อนว่าจะเอาเพียงใด
ประธาน ๑ - อย่างที่หลวงประสาธ ๑ ว่า น่าจะเกินไป

หลวงประสาธ ๑ - ถ้ารู้ว่าตำรวจใช้อำนาจในทางทุจริต มารับคนที่ไม่มี
ความผิดก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่ควรเอาโทษ แต่ถ้าตำรวจเขาสงสัย-คนใด ไปช่วยให้หลบหนี
ไปควรเอาผิด

ประธาน ๑ - ถ้าความผิดจริง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้น ไม่ควรเอาผิด

พระยาอรรถการวิสัย ๑ - ถ้า ก. ทำผิด ข. ไม่ได้ทำผิด ตำรวจจะจับ ข.
จะช่วย ข. ไม่ได้หรือ

พระยาอรรถการวิสัย ๑ - ควรจะเป็น "ผู้ที่มีเหตุผลว่าน่าจะกระทำความผิด" อย่าง
กฎหมายอื่นเคย จึงควรเอาโทษ

หลวงจำรัฐ ๑ - ควรจะระบุเสียให้ชัด ถ้าใช้คำว่า "ผู้อื่น" จะกว้างไป

หลวงประสาธ ๑ - มีกรณี ๓ กรณี คือ ๑ ไม่เกิดความผิดเลย ๒ เกิดความผิด
ขึ้นแต่จะจับผิดตัว ๓ ผู้นั้นทำผิดจริง ๆ จึงควรเขียนว่า "เพื่อช่วยผู้อื่นให้พ้นอาญา" คือผู้
เจตนาของผู้กระทำ

ประธาน ๑ - ถ้าเช่นนั้น กรณีที่หลวงจำรัฐ ๑ ยกขึ้น คือหนีกรรยามา เข้าใจ
ว่าเป็นคนกระทำผิด ไปช่วยเขาก็จะเป็นความผิด คือจะเอาความรู้สึกของผู้ช่วยเป็นเกณฑ์หรือเป็น
หลวงประสาธ ๑ - ไม่ใช่อ่าน ๑ และ ๒ ของวรรค ๑ ของอ่านข้อ ๑ และข้อ ๒
ประกอบด้วยกัน พอเข้าใจได้แล้ว

หลวงจำรัฐ ๑ - ความยากก็คือ เราเอาข้อ ๑ และข้อ ๒ มารวมกันเสีย จึง
เกิดปัญหาขึ้น ควรจะแยกบัญญัติ และจะเอาแค่ไหนก็ควรบัญญัติไว้

พระยาอรรถการวิสัย ๑ ในข้อ ๑ กระทำหลายหลักฐานเหลือ ๆ ไม่ควรเอาผิด แต่
ในเรื่องข้ออื่นเรานั้นควรเอาทั้งผู้กระทำผิดและผู้ต้องหา

- นายพิชาญ ๑ -

14. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 6

๒.

นายวิชาญ ฯ - ในเรื่องนี้มีระบบอยู่สองระบบ ระบบหนึ่งถือว่าเจ้าหน้าที่ เขาต้องการตัวบุคคลนั้นหรือไม่ ถ้าต้องการตัวจะเข้าไปชักขวางไม่ได้ ส่วนอีกระบบหนึ่งต้องการตัวไม่ว่าการกระทำผิดเกิดขึ้น ส่วนระบบของกฎหมายอื่นเทียบเคียงสายกลาง คือ จะฟ้องร้องขอความบางประการ คือต้องการว่าเกิดการกระทำผิดขึ้น และรู้หรือเห็นผลที่น่าจะรู้ว่าผู้นั้นกระทำความผิด ทั้งนี้คือไม่ของแน่ใจทีเดียว แต่จะกำหนดว่าผู้กระทำความผิดผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดจริง ๆ ไม้ได้ ถ้าจะร่างอย่างกฎหมายจีนโดยใช้คำว่า offender ผลจะมีดังนี้ ถ้าศาลปล่อยผู้นั้นเสียในเวลาภายหลัง ผู้กระทำก็ไม่มีโทษ

หลวงประสาธ ฯ - บัญญัติอย่างกฎหมายจีนไม่ดีกว่า

นายวิชาญ ฯ - คิดว่ากฎหมายอื่นเทียบเคียงสายกลาง

พระยาเลขาวิชัย ฯ - เมื่อศาลพิจารณาว่าผู้กระทำผิดกระทำความผิดจริง ๆ แล้ว การช่วยนั้นจึงทำให้เสียความยุติธรรม ถ้าบุคคลนั้นไปก่อทำความผิด ~~.....~~

~~.....~~ การไปช่วยนั้นเป็นการชักขวางเจ้าหน้าที่งานมากกว่า

หลวงประสาธ ฯ - แล้วแต่ว่าความยุติธรรมจะอยู่ในมือใคร คือถ้าช่วยได้ เขารู้ว่าไม่ผิด ความยุติธรรมก็อยู่ในมือเจ้าเลย ราษฎรก็เข้าไปชักขวางหมด คดีจะใหญ่เจาพนักงานเขามีโอกาสสอบสวนได้

พระยาเลขาวิชัย ฯ - เราจะบัญญัติเช่นนั้นก็ได้ แต่ในทางนโยบายควรเป็นผิดต่อเจ้าหน้าที่งานมากกว่า คนไม่มีผิด เจ้าหน้าที่งานจะไปจับ ไปให้หลบหนีเสียจะว่าผิดต่อความยุติธรรมได้อย่างไร

หลวงประสาธ ฯ - อย่างมีตำรวจที่บ้านบอกว่าคนรถขับรถชนคนตาย ตำรวจต้องการตัว เจ้าของบ้านรู้ว่าไม่จริง จึงจัดแจงให้หลบหนีไปคั้งนี้ ควรเอาผิด

พระยาเลขาวิชัย ฯ - เอาผิด แต่ควรจะอยู่ในแผนกไหน จะถือว่า เป็นความผิดที่ทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรมหรือผิดต่อเจ้าหน้าที่งาน

หลวงประสาธ ฯ - เป็นความผิดต่อความยุติธรรม เพราะทำให้ตำรวจไม่ไค้ตัวมาสอบสวน

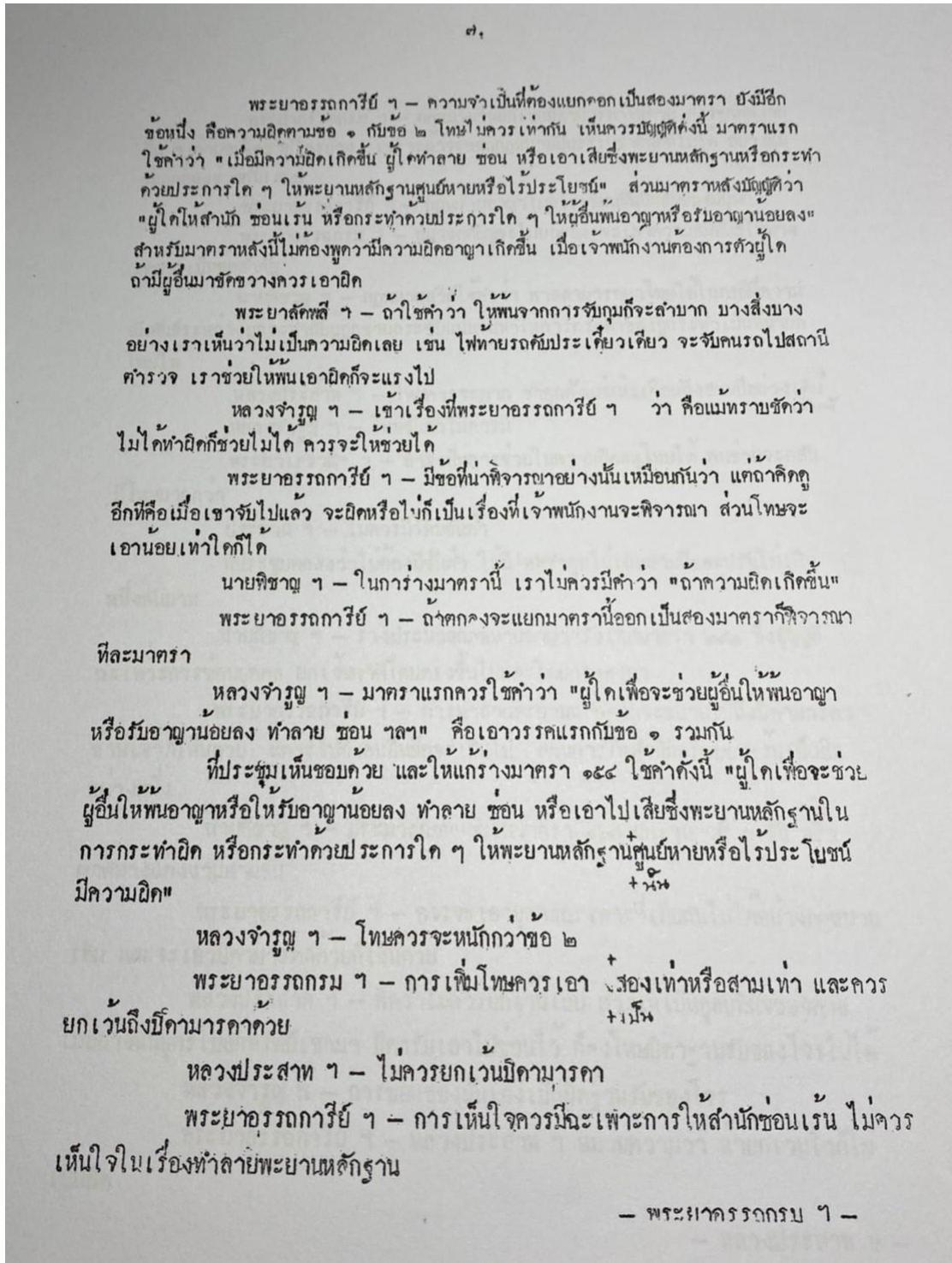
หลวงจำรูญ ฯ - ข้าพเจ้าเห็นว่าควรให้ช่วยคนที่ไม่ได้ทำผิดก็ได้

พระยาลัดพลี ฯ - ข้าพเจ้าเห็นว่าควรเอาโทษเหมือนกัน แต่ไม่ควรอยู่ในหมวดนี้

หลวงจำรูญ ฯ - ให้คนไม่ทำผิดหนีไป ๑๐ คนคิดว่าจะจับคนไม่ผิด ๑ คน แต่ถ้าจะไปในทางชักขวางการปกครองก็ไปอีกเรื่องหนึ่ง

- พระยาอรรณการวิชัย ฯ -

15. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 7

16. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 8

๕.

พระยาอรชรกรม ฯ - กฎหมายเงินยกเว้นปีความรค่าให้ด้วย ควรกฎหมาย
อื่น ๆ ว่ายอมให้ช่วยไ้กรบ้าง เพราะถ้าจะออกกฎหมายเป็นธรรมชาตินั้นก็ไม่ได้ อย่างแม่
กับลูกของช่วยกันเสมอ

พระยาอรชรการีย์ ฯ - กฎหมายอาญาไม่ควรเขียนเป็นนิสัยของมนุษย์

พระยาอรชรกรม ฯ - อย่างกศัญจะไม่ยกย่อง จะเอาความสัมพันธ์ในทาง
เพพมาเป็นข้อสำคัญ

นายพิชาฎ ฯ - กฎหมายสวัสดิศาสตร์ว่า ศาลสามารถยกโทษได้ในกรณีที่มีความ
สัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ถูกช่วยกระ ชับแน่นจนทำให้การกระทำของผู้กระทำ เป็นที่น่ายก
โทษให้

หลวงประสาธ ฯ - โทษทวจะมาก จำคุกทั้งแท่งหนึ่งเดือนถึงสามปีอย่างเต็ม^{ตัว}

หลวงจ่ารัฐ ฯ - โทษขั้นต่ำไม่ควรมี

พระยาเลขาธิ ฯ - อาจเป็นการช่วยในความผิดโทษได้ คนช่วยจะกลับ
มีโทษมากกว่า

ประธาน ฯ - ไม่ควรมีโทษขั้นต่ำ
ที่ประชุมตกลงว่าไม่ต้องมีขั้นต่ำ ให้มีโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกิน
หนึ่งพันบาท

นายพิชาฎ ฯ - ร่างประมวลกฎหมายอาญา'ร่างเสสมাত্রา ๒๓๒ ซึ่งบัญญัติ
ณะเพราะการช้อนบุคคล ยกเว้นญาติโดยตรงขึ้นไปและโดยตรงลงมา

พระยาอรชรการีย์ ฯ - การทำลายพะยานหลักฐานจะขยายไปถึงปีความรค่า
ข้าพเจ้าก็เห็นด้วย แต่จะไปถึงคนอื่นอีกจะเกินไป ส่วนการให้สำนึกหรือช้อนเรือนเป็นอีก
อย่างหนึ่ง

นายพิชาฎ ฯ - ประมวลกฎหมายเงินบาทตรา ๑๒๗ ยกเว้นญาติ ๕ ชั้น หรือ
ญาติทางแต่งงานสามชั้น

พระยาอรชรการีย์ ฯ - ควรจะ เอาบุคคลณะ เพราะที่เสียต้นไม่ได้อย่างกฎหมาย
เดิม และจะเอาปีความรค่าด้วยก็เห็นด้วย

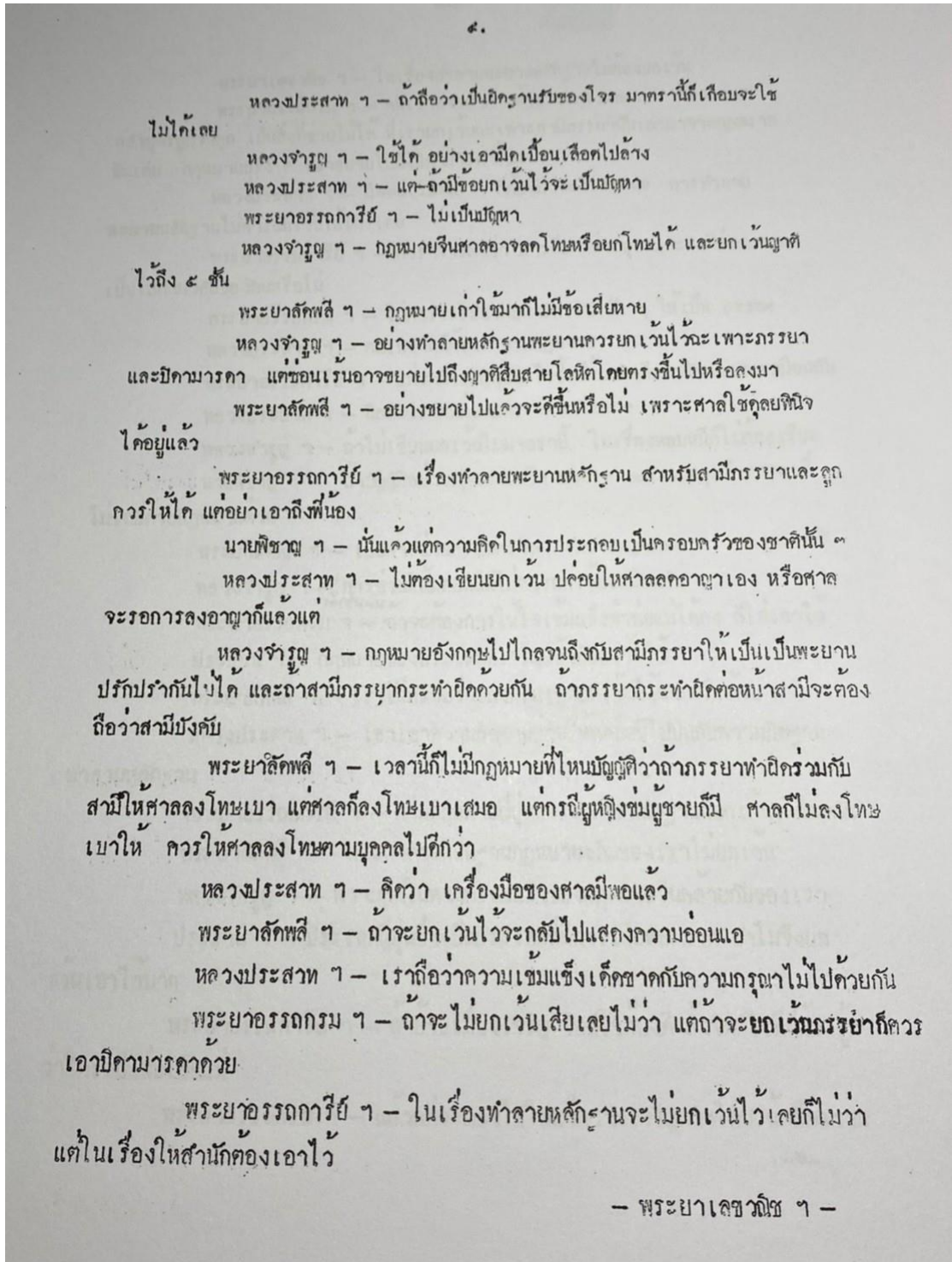
หลวงประสาธ ฯ - คิดว่าไม่ควรยกเว้นเลย ควรให้เป็นดุลยพินิจของศาล
ไม่อย่างนั้นบุตรไปลักทรัพย์เขามา บิดารับเอาไปช้อนไว้ ก็คงโทษบิดาฐานะรับของโจรไม่ได้

หลวงจ่ารัฐ ฯ - การช้อนของนั้นเองเป็นผิดฐานรับของโจร

พระยาอรชรการีย์ ฯ - หลวงประสาธ ฯ หมายความว่า ถ้ายกเว้นไว้ก็ไม่
เป็นผิด

- หลวงประสาธ ฯ -

17. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484
ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 9

18. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 10

๑๐.

พระยาเลขาภิบาล ฯ - ในเรื่องทำลายพระยาหลักฐานไม่ต้องยกเว้น
 พระยาอรรถกรม ฯ - คนเราอาจทำการด้วย sentiment เช่นมารดา
 กสับุตรถูกจำคุก เป็นสิ่งที่ช่วยไม่ได้ ที่เรายกเว้นเฉพาะสามีภรรยาที่เอามาจากกฎหมาย
 อื่นเทียบ กฎหมายฝรั่งเขาขยายไปถึงบิดามารดาด้วย
 หลวงประสาธ ฯ - มี sentiment ก็ต้องมี sacrifice การทำลาย
 พระยาหลักฐานไม่ควรยกเว้นให้ใครเลย
 พระยาอรรถการีย์ ฯ - ควรพิจารณาว่า การที่บิดาช่วยบุตรและสามีช่วยภรรยา
 เป็นไปตามวิสัยของคนหรือไม่
 พระยาอรรถกรม ฯ - ไม่ควรจะไปบังคับการกระทำนั้น ๆ ให้เป็น crime
 หลวงประสาธ ฯ - คนรักชาติก็ต้องทำตามกฎหมาย
 พระยาอรรถการีย์ ฯ - แต่ชาติจะมีผู้ทำอะไรขึ้นก็ต้องคิดถึงนิสัยของคนเหมือนกัน
 หลวงประสาธ ฯ - นิสัยของคนต้องการ sacrifice
 หลวงจรัส ฯ - ถ้าไม่เขียนยกเว้นในมาตรานี้ ในเรื่องหลบหนีก็ไม่ต้องเขียน
 นายสีชาต ฯ - ถ้าบัญญัติอย่างกฎหมายสวีเดน มาตรา ๓๐๕ จะคลุมถึงภรรยาที่
 ไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย
 พระยาลักษณ์ ฯ - เป็นการช่วยครอบครัว at the expense ของชาติ
 หลวงจรัส ฯ - การช่วยให้หลบหนีก็ไม่ควรยกเว้นเหมือนกัน
 พระยาอรรถกรม ฯ - ถ้าจะต้องการให้ใจเข้มแข็งฆ่าพ่อแม่ได้ลง ก็ใส่เอาไว้
 ประธาน ฯ - กฎหมายของประเทศที่เจริญแล้วก็ยกเว้นไว้
 พระยาลักษณ์ ฯ - เราไปทราบว่าจะเดิมเขายกเว้นไว้มากหรือน้อย
 หลวงประสาธ ฯ - เขาเอาความผิดฐานช่วยให้หลบหนีไปปนกับความผิดฐาน
 ทำลายหลักฐาน
 พระยาอรรถการีย์ ฯ - ตามกฎหมายญี่ปุ่นการทำลายหลักฐานก็ยกเว้นเหมือนกัน
 พระยาลักษณ์ ฯ - การทำลายหลักฐานกฎหมายเดิมของเราไม่ยกเว้น
 หลวงจรัส ฯ - ความผิดในทางครอบครัวของกฎหมายจีนคล้ายกับของเรา
 ประธาน ฯ - ประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศที่มีการเสียดุลมาก ทำไมจึงยก
 เว้นเอาไว้มาก
 พระยาอรรถการีย์ ฯ - ถ้าบ้านเมืองเจริญ จิตสำนึกต้องดี ถ้าจิตสำนึกดีก็ต้องรู้
 ว่าใคร เป็นพ่อเป็นแม่
 พระยาอรรถกรม ฯ - แล้วแต่จะมองไปในแง่ความเจริญทางไหน ถ้าถือความ

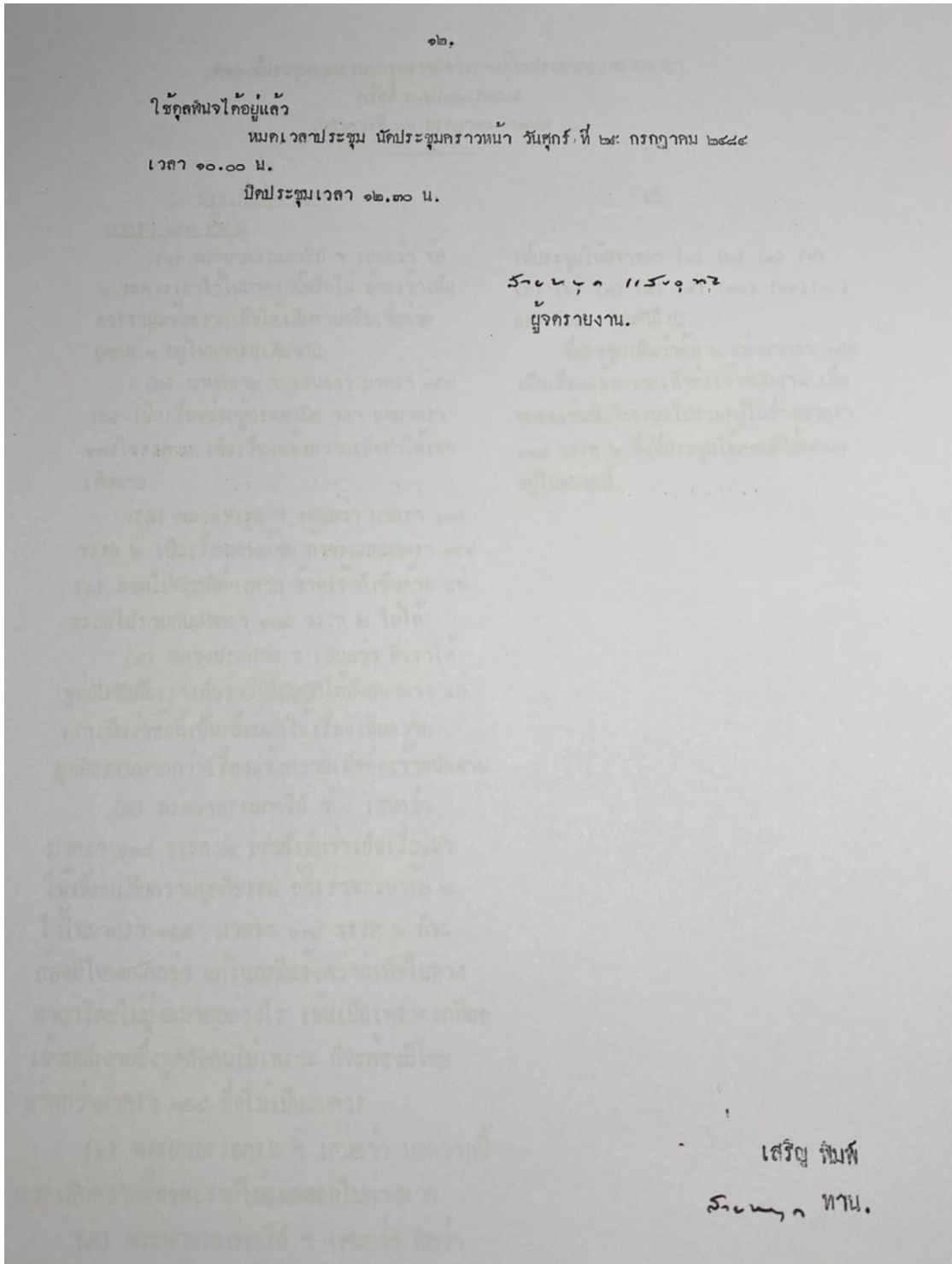
๑๑

19. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 11

๑๑.

เจริญในทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมเช่นความกตัญญู นักวิทยาศาสตร์ยอมเสียสละ เราวาง
 กฎหมายอาญาสำหรับผู้ฉ้อโกง เมื่อสามีภรรยาเขารักกันเขาช่วยกัน จะลงโทษเขาอย่างไร
 พระยาอรุณการวิทย์ ฯ - เป็นการเอาคนที่คบคิดกันผิดสยไปใส่ตาราง ถ้าจะ
 เอาอีกก็เท่ากับรัฐเอา... ที่ต้องกระทำผิดทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นผิดไปลงโทษ
 หลวงประสาธ ฯ - ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ต้องเขียนไว้ เพราะศาลทำได้
 พระยาอรุณการวิทย์ ฯ - ถ้าหนักเป็นอย่างหลวงประสาธ ฯ ว่า เราก็มอง
 เขียนเรื่องเพิ่มโทษหรือลดโทษ สิ่งใดชักแจ่มแจ้งก็เขียนไว้ได้
 หลวงประสาธ ฯ - เอาละเพราะที่เสียกันไม่ได้จริง ๆ เช่นเห็นหมักตากา ฯ
 ก็ช่วยซ่อนเร้นให้ แต่การทำลายหลักฐานเป็นคนละเรื่อง กฎหมายจึงก็เอาผิด เป็นแต่ให้
 ศาลลดโทษหรือยกโทษได้
 พระยาอรุณการวิทย์ ฯ - ขอให้เขียนไว้
 หลวงประสาธ ฯ - ถ้าใส่คำว่า ลดโทษด้วยก็ปรารถนอมกันดี
 นายพิชาต ฯ - กฎหมายสวีส์ได้คำนึงถึงมนุษยธรรมมา
 หลวงจำรุง ฯ - ควรให้ศาลดูเป็นเรื่อง ๆ ไป
 นายพิชาต ฯ - ระบบของกฎหมายสวีส์รวมถึงบุตรบุญธรรมที่ไม่ถูกต้องตาม
 กฎหมายด้วย
 หลวงจำรุง ฯ - บัญญัติอย่างกฎหมายสวีส์ดีกว่า กฎหมายสวีส์ไม่พูดถึงวงศ์ญาติ
 เลย คือขอให้มีความเกี่ยวข้องเสียกับไม่ได้
 พระยาอรุณการวิทย์ ฯ - ก็คือรัฐไม่ยอมให้ทำได้ แต่เมื่อทำแล้วต้องดูเป็น
 เรื่อง ๆ ไปว่าควรเอาโทษเพียงใด
 หลวงจำรุง ฯ - จะควรเอาเรื่องยกเว้นนี้ไปบัญญัติไว้ในภาค ๑ หรือไม่
 พระยาอรุณการวิทย์ ฯ - ไม่ควรยกไปอยู่ภาค ๑ เพราะใช้สำหรับสองมาตรา
 เท่านั้น
 นายพิชาต ฯ - ข้าพเจ้าไม่ชอบวิธีของกฎหมายจีน ที่ให้ศาลลดโทษหรือยกโทษ
 หลวงจำรุง ฯ - เอาละเพราะยกโทษก็พอ
 พระยาอรุณการวิทย์ ฯ - บุตรไปป้องกันตัวมา บิดามารดาเช็คเลือดให้เป็น
 เรื่องหนึ่ง แต่ถ้าบุตรไปทำโจรกรรมมา บิดามารดาช่วยก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง
 พระยาฉัตร ฯ - ที่ให้ศาลพิจารณาคดีแล้ว
 ที่ประชุมตกลงมอบให้นายพิชาต ฯ ไปร่างมาตราหนึ่งตามกฎหมายสวีส์ สำหรับ
 มาตรา ๑๕๔ และมาตรา ๑๕๔ ทวิ โดยไม่ต้องบอกว่าให้ศาลมีอำนาจลดโทษ เพราะศาล
 - ๑๕ -

20. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 12

21. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 13

มติของที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๒๐๒/๒๒๔/๒๔๘๔
วันอังคารที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๔๘๔

<u>ประเด็นที่พิจารณา</u>	<u>มติ</u>
<p><u>มาตรา ๑๕๔ ข้อ ๒</u></p> <p>(๑) พระยาอรรถการีย์ ฯ เสนอว่า ข้อ ๒ จะควรเอาไว้ในมาตรานี้หรือไม่ ข้าพเจ้าเห็นควรรวมแจ้งความเท็จให้เสียหายหรือเพื่อช่วยบุคคล อยู่ในมาตราเดียวกัน</p> <p>(๒) นายวิชาญ ฯ เสนอว่า มาตรา ๑๕๔ (๒) เป็นเรื่องช่วยผู้กระทำผิด ฯลฯ แต่มาตรา ๑๑๘ วรรค ๒ เป็นเรื่องแจ้งความเท็จทำให้เขาเสียหาย</p> <p>(๓) หลวงจัญญู ฯ เสนอว่า มาตรา ๑๑๘ วรรค ๒ เป็นเรื่องทางร้าย ถ้าจะแยกมาตรา ๑๕๔ (๒) ออกไปมีผู้คัดค้านหาก ข้าพเจ้าก็เห็นด้วย แต่จะยกไปรวมกับมาตรา ๑๑๘ วรรค ๒ ไม่ได้</p> <p>(๔) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ที่เราได้พูดกันวันนี้เราเห็นว่าวิธีบัญญัติได้ทั้งสองทาง แต่เราเห็นว่าข้อนี้เป็นเส้นทำให้เรื่องเสียความยุติธรรมมากกว่าเรื่องแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน</p> <p>(๕) พระยาอรรถการีย์ ฯ เสนอว่า มาตรา ๑๑๘ วรรค ๒ เราก็เห็นว่าเป็นเรื่องทำให้เสื่อมเสียความยุติธรรม ถ้าเราจะเอาข้อ ๒ ไว้ในมาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๑๘ วรรค ๒ ก็จะต้องมีโทษหนักกว่า แต่ในกรณีแจ้งความเท็จในทางอาญาโดยไม่มุ่งหมายอย่างไร เช่นเป็นเพราะเกลียดเจ้าพนักงานซึ่งพูดกับตนไม่เพราะ ก็จะต้องมีโทษมากกว่ามาตรา ๑๕๔ ซึ่งไม่เป็นสมควร</p> <p>(๖) พระยาอรรถกรม ฯ เสนอว่า นอกจากนี้การเบี่ยงความที่ศาลเราก็ไม่แยกออกไปต่างหาก</p> <p>(๗) พระยาอรรถการีย์ ฯ เสนอว่า คิดว่าไม่มีมาตรา ๑๕๔ ข้อ ๒ ได้ เรามีผู้ตีมาตรา ๑๑๘</p> <p style="text-align: center;">- วรรค ๒ -</p>	<p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) และ (๑๓) รวมกันไป)</p> <p>ที่ประชุมเห็นว่าข้อ ๒ แห่งมาตรา ๑๕๔ เป็นเรื่องแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน เมื่อตกลงเช่นนั้นก็ควรยกไปรวมอยู่ในร่างมาตรา ๑๑๘ วรรค ๒ ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติให้ยกมาอยู่ในหมวดนี้</p>

22. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 14

วรรค ๒ ออกเป็นสองวรรค วรรคแรกเป็นเรื่อง
แจ้งความเท็จเกี่ยวกับคดีอาญามีโทษอย่างหนึ่ง
และถ้ามีเจตนาให้บุคคลได้รับโทษหนักขึ้นโทษอีก
อย่างหนึ่ง

(๘) หลวงจางูญ ๑ - ถ้าไม่พูดกับเจ้าหน้าที่
เอง แต่ไปพูดกับบุคคลอื่นโดยประสงค์จะให้เจ้า
หน้าที่รู้จะเอาหรือไม่

(๙) พระยาอรรถการีย์ ๑ เสนอว่า ถ้า
ที่ประชุมเห็นว่า ข้อ ๒ นี้เอาความเท็จไปแจ้ง
ต่อผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่เจ้าพนักงานก็เอาแล้ว ชาวเจ้า
ก็เห็นควยว่าอยู่ในมาตรานี้ได้ แต่ชาวเจ้าไม่เห็น
+ และถ้ายอมรับหลักการอื่นนี้ การแจ้งต่อบุคคล
อื่นเพื่อให้ผู้อื่นได้รับโทษหนักขึ้นก็ควรเอาผิดเหมือนกัน

(๑๐) หลวงประสพ ๑ เสนอว่า สำหรับการ
บอกต่อผู้อื่นเพื่อให้บุคคลอีกคนหนึ่งรับโทษหนักขึ้น ไม่
มีทางที่จะทำได้ เพราะถ้าไม่บอกกับเจ้าพนักงาน
เองก็เป็นแต่การบอกเล่า ต่างกับกรณีหุคพินอาญา
เพราะเป็นเรื่องหนึ่งเวลา

(๑๑) พระยาลักษณ์ ๑ เสนอว่า ลงโทษผู้
แจ้งความต่อผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่เจ้าพนักงานตามมาตรา
นี้ก็จะไกลเกินไป ควรเอาเรื่องแจ้งความโดยตรง ส่วน
คนเป่าชวานั้นควรมีมาตราหนึ่งบัญญัติไว้ทั่ว ๆ ไป

(๑๒) หลวงชำนาญ ๑ เสนอว่า เห็นควยว่า
ถ้าจะบัญญัติก็บัญญัติอย่างพระยาอรรถการีย์ เสนอ
คือมีบัญญัติถึงการเป่าชวาทันทีไป

(๑๓) พระยาอรรถการีย์ ๑ เสนอว่า การ
แปรชวาทันทีมีบัญญัติอยู่ในความผิดศุโทษแล้ว ฉะนั้น
ภาษาอังกฤษมาตรา ๑๕๔ (๒) ต้องเป็นเจ้าพนักงาน

ข้อ ๓ และ ข้อ ๔

(๑) หลวงประสพ ๑ เสนอว่า ควรเอา
ข้อ ๓ รวมกับข้อ ๔

(๒) นายพิชานู ๑ เสนอว่า กทพบายต่าง
ประเทศอื่น ๆ ได้บัญญัติไว้ข้างต้น

- (๓) -

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) และ (๒) รวม
กันไป)

ที่ประชุมให้รวมข้อ ๓ และ ๔ เข้าไว้
ด้วยกัน

(ที่ -

23. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 15

(๓) พระยาอรุณกรม ฯ เสนอว่า โจทก์ น่าจะต้องสืบว่า จำเลยรู้ว่า บุคคลนั้นได้กระทำความผิดอะไร

(๔) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ผู้นั้นจะกระทำความผิดหรือไม่ สำคัญ ถ้าช่วยโดยเจตนาให้พ้นอาชญาภิเษกโทษ

(๕) หลวงจรัญญ ฯ เสนอว่า อย่างเห็นเขามาเลยช่วยให้หนีไป ปรากฏว่าเป็นเมียไล่ตามมา จะเอาโทษผู้ช่วยหรือไม่

(๖) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ถ้าความจริงไม่ได้มีการกระทำความผิดอาชญาภิเษก ข้าเจ้าเห็นว่า แม้ผู้ช่วยจะไม่เชื่อว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดก็ ถ้าตำรวจต้องการตัวไปช่วยเขาก็ควรเอาผิด

(๗) หลวงจรัญญ ฯ เสนอว่า ข้อสำคัญควรจะต้องมีความผิดอาชญาภิเษกขึ้นก่อน ผู้นั้นจะทำความผิดจริงหรือไม่สำคัญ

(๘) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ถ้าความผิดอาชญาภิเษกไม่เกิดขึ้นเลยจะว่าอย่างไร เช่นตำรวจเชื่อว่าคนนั้นทำผิด จะยอมให้คนชักขวางตำรวจหรือ

(๙) พระยาเลขาภิบาล ฯ เสนอว่า ต้องมีมูลเหตุก่อน ถ้ามูลเหตุไม่มีก็ไม่เป็นความผิด มูลเหตุเป็นข้อสำคัญต้องมีการกระทำความผิดก่อนจึงเอาโทษได้

(๑๐) พระยาอรุณกรม ฯ เสนอว่าในเรื่องหลบหลีกพอเห็นได้ เพราะเขาจะมาจับ จึงเป็นเหตุที่ควรแยกเรื่องซ่อนเร้นพระยาหลักฐานกันช่วยหลบหลีกให้ออกจากกัน

(๑๑) หลวงจรัญญ ฯ เสนอว่า ความยากที่อยู่ที่เอาข้อ ๑ และ ข้อ ๒ (คือข้อ ๓ เติม รวมกับข้อ ๔ เติม) มารวมกัน

(๑๒) พระยาอรุณการี ฯ - เสนอว่า เหตุผลที่ควรแยกออกเป็นสองมาตราก็คือ โทษควรจะแตกต่างกัน

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) และ (๑๒) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่าควรจะแยกมาตรา ๖๔ (๑) ออกเป็นมาตราหนึ่ง และมาตรา ๑๕๔ (๓) รวมกับ (๔) อีกมาตราหนึ่ง ทั้งนี้ ราชอาณาจักร ฯลฯ พระยาหลักฐานควรจะมีได้แตกต่างกับการให้สำนึก ฯลฯ แก่ผู้กระทำความผิด สำหรับมาตรา ๑๕๔ (๑) นั้น ที่ประชุมเห็นว่าควรต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง ๆ และถ้าจะเติมคำว่า "ในการกระทำความผิด" ... หลังคำว่า "พระยาหลักฐาน" แล้ว ก็จะเป็นที่เข้าใจว่าต้องมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง ๆ ที่ประชุมจึงให้ใช้คำในมาตรา ๑๕๔ ว่า "ได้กระทำความผิด" เพื่อจะช่วยให้พ้นอาชญาภิเษกหรือรับอาชญาภิเษก ลง ทำลายซ่อนหรือเอาไปเสียซึ่งพระยาหลักฐานในการกระทำความผิด หรือ—กระทำความผิดประการใด ๆ ให้พระยาหลักฐานศูนย์หาย" หรือไว้ประโยชน์ มีความผิด ฯลฯ

- (๑๓) -

24. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที 16

<p>(๑๓) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า โทษควรจะหนักกว่าข้อ ๒</p> <p>(๑๔) พระยาอรุณกรรณ ฯ เสนอว่า การเพิ่มโทษควรเอาเป็นสองเท่าหรือสามเท่า</p> <p>(๑๕) หลวงประสพ ฯ เสนอว่า โทษควรจะมีมาก จากคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนถึงสามปีอย่างเต็มที่แล้ว</p>	<p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) และ (๑๗) รวมกันไป)</p> <p>ที่ประชุมเห็นว่าไม่ควรมีโทษขั้นต่ำ จะนำกำหนดโทษ "จำคุกไม่เกินสามปี" จะปรับไม่เกินหนึ่งปีบาท"</p>
<p>(๑๖) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ไม่ควรมีโทษขั้นต่ำ</p> <p>(๑๗) พระยาเสวตวิชัย ฯ เสนอว่าอาจเป็นการช่วยในความผิดกฎหมายได้ คนช่วยจะกลัวมีโทษมากกว่า</p>	<p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐) (๒๑) (๒๒) (๒๓) (๒๔) (๒๕) (๒๖) (๒๗) (๒๘) (๒๙) (๓๐) และ (๓๑) รวมกันไป)</p>
<p>(๑๘) พระยาอรุณกรรณ ฯ เสนอว่า ควรยกเว้น ปิณการาคาค่วย</p> <p>(๑๙) หลวงประสพ ฯ เสนอว่า ไม่ควรยกเว้นปิณการาคา</p>	<p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๔) (๑๕) (๒๐) (๒๑) (๒๒) (๒๓) (๒๔) (๒๕) (๒๖) (๒๗) (๒๘) (๒๙) (๓๐) และ (๓๑) รวมกันไป)</p>
<p>(๒๐) พระยาอรุณกรรณ ฯ เสนอว่า การเห็นใจควรมีเฉพาะกรณีที่น่าสงสารเท่านั้น ไม่ควรเห็นใจในเรื่องพระยาหลักฐาน</p>	<p>ที่ประชุมเห็นว่าสมควรยกเว้นไปถึงการทำลาย ฯลฯ พระยานหลักฐานด้วย และไม่ควรกำหนดดวงตาที่ระงับโทษ ควรพิจารณากว่าผู้ช่วยกับผู้ถูกช่วยว่ามีความสัมพันธ์กันเพียงใด แต่ทั้งนี้ไม่ควรจะเป็น...</p>
<p>(๒๑) พระยาอรุณกรรณ ฯ เสนอว่า กฎหมายเขียนยกเว้นปิณการาคาค่วย ควรกฎหมายอื่นว่ายอมให้ช่วยไถ่บ้าง เพราะจะออกกฎหมายขึ้นธรรมดาคนไม่ได้ อย่างแม้กับลูกต้องช่วยกันเสมอ มิฉะนั้นเท่ากับไม่ยกย่องความกตัญญูและเอาความสัมพันธ์ในทางเพศมาเป็นข้อสำคัญ</p>	<p>เว้นโทษให้โดยทีเดียว ควรจะถือว่าเป็นความผิด แต่ให้ศาลมีอำนาจยกโทษให้ได้ ที่ประชุมจึงได้คงมติให้นายพิชิต ฯ ไปร่างมาตรา...</p>
<p>(๒๒) นายพิชิต ฯ เสนอว่า กฎหมายส่วใช้คำว่า ศาลสามารถยกโทษได้ในกรณีที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับผู้ถูกช่วยกระชับแน่นจนทำให้การกระทำของผู้กระทำเป็นที่น่ายกโทษให้</p>	<p>อีกมาตราหนึ่งสำหรับใช้กับมาตรา ๑๕๔ (เรื่องให้สำนัก ฯลฯ) ให้ศาลมีอำนาจยกโทษให้ได้ แต่ไม่ต้องผูกถึงลงโทษ เพราะศาลมีอำนาจที่จะอุกฤษณ์ใจลงโทษเอาอยู่แล้ว</p>
<p>(๒๓) พระยาอรุณกรรณ ฯ เสนอว่า การทำลายพระยาหลักฐานจะขยายไปถึงปิณการาคา เจ้าก็เห็นด้วย แต่จะไปถึงคนอื่นอีกจะเกินไป</p>	

25. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 202/224/2484 วันอังคารที่ 22 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 17

๕.

ส่วนการให้สำนักหรือช้อนเร้น-นั้นอีกเรื่องหนึ่ง คือ ควรจะเอาเฉพาะที่เสียกันมิใช่โดยกฎหมายเดิม

(๒๔) หลวงประสาธ ๗ เสนอว่า คิดว่าไม่ควรยกเว้นเคย ควรให้เป็นคดีจริงของศาล ใช้อย่างนั้นถ้าบุตรไปลักทรัพย์เข้ามา บิดารับเอาไป ร่อนไว้ ก็คงโทษบิดารับของโจรไม่ได้

(๒๕) หลวงจำรูญ ๗ เสนอว่า การช้อนเร้นนั้นควรจะเป็นคดีรับของโจรด้วยแล้ว

(๒๖) พระยาศักดิ์ศรี ๗ เสนอว่า กฎหมายเก่า ข้าราชการไม่มีข้อเสียหาย

(๒๗) หลวงจำรูญ ๗ เสนอว่า อย่างว่าขายหลักฐานพะยาน ควรยกเว้นไว้เพราะภรรยาและบิดามารดา แต่ช้อนเร้นอาจขยายไปถึงญาติสืบสายโลหิต โดยตรงขึ้นไปหรือลงมา

(๒๘) หลวงประสาธ ๗ เสนอว่า คิดว่า เครื่องมือของศาลมีพอแล้ว

(๒๙) พระยาศักดิ์ศรี ๗ เสนอว่า ถ้าจะยกเว้นไว้จะกลับไปแสดงความอ่อนแอ

(๓๐) หลวงชำนาญ ๗ เสนอว่า กฎหมายของประเทศที่เจริญแล้วก็ยกเว้นไว้ และประเทศที่ขึ้นซึ่งเป็นประเทศที่มีการเสียสละมาก ทำไมจึงยกเว้นเอาไว้มาก

(๓๑) หลวงประสาธ ๗ เสนอว่า ควรเอาเฉพาะที่เสียกันไม่ได้จริง ๆ เช่น เห็นหน้าตา คำ ๆ ก็ช่วยซ่อน เห็นให้ แต่การทำลายหลักฐานเป็นคนละเรื่อง กฎหมายจีนก็เอาผิด เป็นแต่ลทโทษ ถ้ามีคำว่า "ลทโทษ" ้วย ก็ปรานีประนอมกันได้

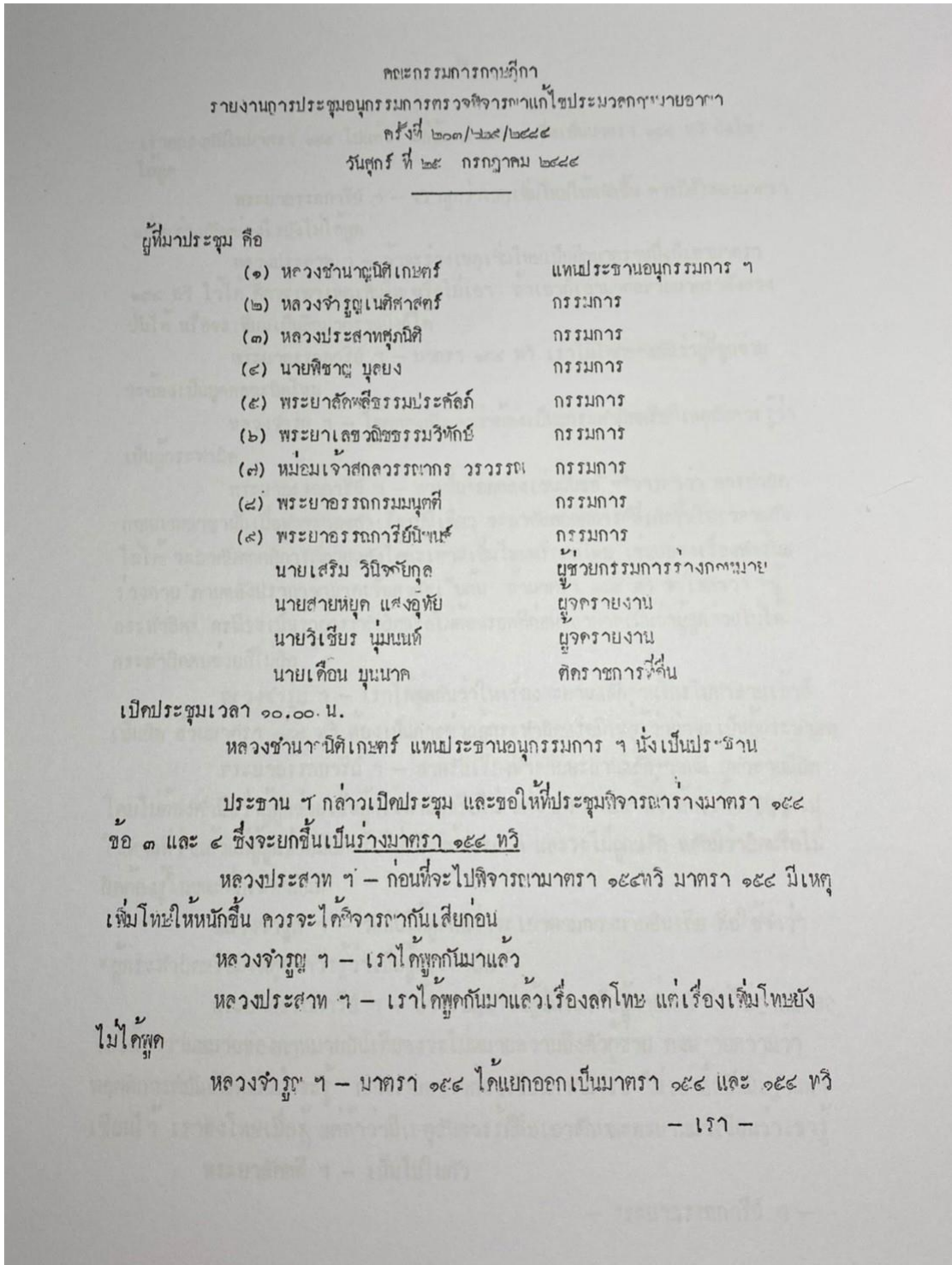
(๓๒) หลวงจำรูญ ๗ เสนอว่า มีบัญญัติอย่างกฎหมายสวีตีกว่า กฎหมายสวีตไม่พูดถึงวงญาติเลย คือขอให้มีความเกี่ยวข้องเสียกันไม่ได้

+ ๖๖

นัดประชุมคราวหน้าวันศุกร์ ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๔๘๔ เวลา ๑๐.๐๐ น.

เสรี งาม
๕๗ ๖ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

26. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 1

27. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484
ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 2

๒.

เรากดลงไปในมาตรา ๑๕๔ ไปแล้ว แต่ข้อ ๓ และ ๔ ซึ่งเป็นมาตรา ๑๕๔ ทั่วไป ยังไม่
ได้พูด

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - เราพูดว่าเหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น การมีทั้งสองมาตรา
แต่จะร่างกันอย่างไรยังไม่ได้พูด

หลวงประสพ ฯ - ถ้าจะร่างเหตุเพิ่มโทษเป็นอีกมาตราหนึ่งก็เอามาตรา
๑๕๔ ทั่วไปไว้ได้ คือจะเอาเหตุเพิ่มโทษหรือไม่เอา ถ้าเอาก็เอามาต่อท้ายมาตราทั้งสอง
นั้นได้ หรือจะเขียนเป็นอีกมาตราหนึ่งก็ได้

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - มาตรา ๑๕๔ ทั่วไป เราไม่ได้ตกลงกันว่าผู้ที่ถูกช่วย
จะต้องเป็นผู้กระทำความผิด

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ได้ตกลงกันแล้วว่าต้องเป็นผู้กระทำความผิดหรือเหตุอันควรรู้ว่า
เป็นผู้กระทำความผิด

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ถ้าเป็นข้อตกลงเช่นนั้นขอพิจารณาร่างว่า การทำความผิด
กฎหมายอาญานั้น เมื่อทำจะต้องสำเร็จรูปทีเดียว จะอาศัยพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาหลัง
ไม่ได้ จะอาศัยพฤติการณ์ภายหลังได้จะเพราะเพิ่มโทษหรือลดโทษ เช่นอย่างเรื่องทำร้าย
ร่างกาย ภายหลังปรากฏว่าบาดเจ็บสาหัสเป็นต้น ถ้ามาตรา ๑๕๔ ทั่วไป จะใช้คำว่า "ผู้
กระทำความผิด" กรณีจะเป็นว่าผู้กระทำความผิดหรือไม่ต้องรอดคดีก่อน ถ้าศาลเห็นว่าผู้ถูกช่วยไม่ได้
กระทำความผิดคนช่วยก็ไม่ผิด

หลวงจ่ารัฐ ฯ - เราได้พูดกันว่าในเรื่อง พยานหลักฐานใครไปทำลายเขาก็
เป็นผิด ส่วนมาตรา ๑๕๔ ทั่วไป ต้องเป็นการช่วยผู้กระทำความผิดหรือมีเหตุควรรู้ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - สำหรับเรื่องทำลายพยานหลักฐานนั้น ผู้ทำลายมีผิด
โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้ถูกช่วยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ แต่มาตรา ๑๕๔ ทั่วไป ถ้าเราจะบัญญัติไป
ในทางที่ว่าแล้วแต่ผู้ถูกช่วยมีผิดหรือไม่ ก็จะต้องรอดคดี และจะไม่ถูกหลัก หลักที่ว่าผิดหรือไม่
ผิดต้องรู้ในขณะที่กระทำทันที

หลวงจ่ารัฐ ฯ - วันนั้นได้พูดกันว่าเอาตามกฎหมายอื่นเทียบ คือใช้คำว่า
"ผู้กระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด"

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ถ้าจะบัญญัติว่านั่นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่สำคัญพอ
ไปได้ ความหมายของกฎหมายอื่นนี้เทียบคงจะไม่หมายความว่าความถึงตัวผู้ช่วย คงหมายความว่า
พฤติการณ์อันนั้นคนนั้นน่าจะรู้ กฎหมายอาญาต้องเขียนความจริง ไม่เอาข้อสันนิษฐานมา
เขียนไว้ เราลงโทษเมื่อรู้ แต่ถ้าว่ามีเหตุอันควรรู้ว่าคือเอาลักษณะพยานมาเขียนว่าเขา
รู้

พระยาลัดพลี ฯ - เป็นไปในตัว

- พระยาอรธการวิทย์ ฯ -

29. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 4

๕.

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ข้าพเจ้าก็บอกว่าร่างของข้าพเจ้ามีเสียอยู่น้อย คือ ช่วยผู้ที่รู้ว่าไม่ใคร่กระทำผิดไม่ใคร่ แต่เมื่อเจ้าพนักงานทำการตามหน้าที่ผู้ใดไปชักขวางก็ควรเอาผิด

พระยาอรรถกรม ฯ - ร่างของพระยาอรรถการีย์ ฯ ยังมีคำว่า "มีเหตุควรเชื่อ"

พระยาอรรถการีย์ ฯ - เป็นข้อเท็จจริง คือ ถ้าผู้ใดเชื่อว่าเจ้าพนักงานเขาจะจับใครก็ห้ามไม่ให้ช่วย

หลวงจำรัฐ ฯ - ที่ข้าพเจ้าเสนอก็ว่ามีเหตุอันควรเชื่อเหมือนกันไม่ใช่มีเหตุอันควรรู้

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ใครเชื่อ

หลวงประสาธ ฯ - ผู้ช่วยเป็นผู้เชื่อ

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ถ้าตำรวจเขาต้องการตัวใคร ก็ควรให้เขาจับไปควรให้ไปชักขวาง

หลวงจำรัฐ ฯ - อย่างที่พระยาอรรถการีย์ ฯ เคยกล่าวมาแล้วเห็นว่า ก. ทำผิดแต่ตำรวจจะจับ ข. ก็ช่วย ข. ไม่ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าควรช่วยได้

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ข้าพเจ้าเห็นว่าควรเอาโทษเบา และมีเหตุเหมือนกัน คือเจ้าพนักงานกำลังดำเนินการตามหน้าที่เพื่อความยุติธรรม

พระยาเลขาวิธาน ฯ - ในกรณีที่ช่วยคนที่รู้ว่าไม่มีความผิดไม่ควรเอาโทษ เพราะไม่มีเจตนาร้ายเลยสักนิดเดียว

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ถ้าจะเอาตามความจริงว่าต้องเป็นผู้กระทำผิดอาชญา ก็เป็นการขัดกับหลักกฎหมายอาญา และถ้าใช้คำว่า "มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด" ถ้ามีเหตุควรเชื่อ แม้ผู้กระทำจะไม่เชื่อก็เอาผิด แต่ถ้าใช้คำว่า "เชื่อ" ผู้กระทำผิดต้องเชื่อจริง ๆ ความเห็นของเราตรงกันแล้ว แต่การเขียนของเรายังไม่ตรงกัน คือถ้าเขียนว่า "เชื่อ" เมื่อโจทก์สืบว่าพฤติการณ์ควรเชื่อก็ลงโทษจำเลยได้ไม่ผิดหลัก แต่ถ้ามีเหตุควรเชื่อแต่ความจริงจำเลยไม่เชื่อก็ไม่ผิด

หลวงประสาธ ฯ - ถ้าความจริงจำเลยไม่รู้เหตุเลย ตัวบทจะใช้คำว่า "มีเหตุอันควรเชื่อ" ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ คือต้องมีเหตุแก่จำเลย

นายพิชิต ฯ - ข้าพเจ้าขอให้ระลึกว่าจะใช้คำว่า offender ไม่ได้ ถ้าปรากฏชัดว่าบุคคลใดจะต้องถูกสอบสวน บุคคลอื่นจะต้องไม่ช่วยซึ่งเป็นระบบของกฎหมายสวีเดน และกฎหมายอิตาลี

- หลวงจำรัฐ ฯ -

30. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 5

๕.

หลวงจ่ารัฐ ๑ - ถ้าเห็นด้วยตาของตนเองว่าไม่ไ้กระทำผิด ท่านจะไม่ยอมให้เขาช่วยเหลือหรือ

นายพิชาญ ๑ - ท่านต้องไม่เข้าไปขัดขวางการกระทำของเจ้าพนักงาน

พระยาอรธการีย์ ๑ - มีทางคิดอีกทางคือมีคำที่มองว่าผู้กระทำผิดหรือไม่ เขาไปโ้ยอมแก่เอกชน รัฐมอบให้แก่เจ้าพนักงานสืบสวน เมื่อเจ้าพนักงานต้องการเอกชนต้องยอมให้

หลวงประสพ ๑ - ถ้าช่วยจนถึงขั้นขัดขวางก็เป็นยอม" คัว บวทรานี้ไปถึงกับขั้นขัดขวาง

พระยาอรธการีย์ ๑ - ควรใช้คำว่า "ช่วยผู้กระทำผิดหรือซึ่งตนเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด" ใช้คำว่า "มีเหตุผล" ไม่ได้

หลวงประสพ ๑ - อย่างมีเชื้อเบื้อนเลือดและถือตามเข้ามาในม้าน ก็เป็นเหตุให้เชื่อ

พระยาอรธการีย์ ๑ - เขียนอย่างที่เขาพูดเจ้าเสนอไม่มีอันตราย เพราะว่าเมื่อมีเหตุควรเชื่อถือว่าผู้นั้นเชื่อ แต่การเขียนกฎหมายใช้คำว่า "ถ้ามีเหตุควรเชื่อ" ผิดหลัก เพราะเท่ากับว่าเมื่อมีเหตุควรเชื่อแล้ว แม้จำเลยจะไม่เชื่อก็เอาโทษ ซึ่งผิดหลัก

หลวงประสพ ๑ - จำเลยอาจบอกว่าคุณที่คนช่วยเป็นคนดี แต่ถ้ามีเหตุผลที่คนธรรมดาควรเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดก็ต้องเอาผิด

พระยาอรธการีย์ ๑ - จะเท่ากับมีผู้ชี้ว่าถ้าใคร ๆ เขาเชื่อแล้วก็เอาผิด แม้จะไม่เชื่อ เป็นการขัดกับหลัก และเรื่องวิธีพิจารณานั้นเราไม่ต้องเขียนไว้ อย่างรับของโจรเราใช้คำว่า "รู้ว่าใครมาโดยการกระทำผิด" เราไม่ได้เขียนว่ามีเหตุควรเชื่อว่ามีเหตุที่คนรู้หรือมีเหตุที่น่าจะรู้แล้วเอาผิดก็เป็นการผิดหลัก เพราะเป็นเรื่องสุจริตคดี

พระยาสิทธิ์ ๑ - ในเรื่อง "รู้" นี้แม้ในเรื่องฆ่าคนตาย จำเลยทงรู้ว่าจริง ๆ ^{ก็ให้ทนายฟ้องผู้ทนายจำเลย} แต่ศาลจะรู้ว่าจำเลยไม่ใคร่ทำผิด แต่คำจะยานเวลา ^{ก็ต้องลงโทษจำเลย} ^{ถ้า}

พระยาอรธการีย์ ๑ - เป็นปัญหาว่า วิธีพิจารณาคดีควรเอามาเขียนเป็นกฏ ^{ในมาตราใด} สारมีผู้ยุติหรือไม่

หลวงจ่ารัฐ ๑ - ถ้าจะถือเช่นนั้นทำไมไม่ตัดคำว่า "อาจแลเห็นผล" ออก,

ม.จ.สกล ๑ - ถ้าจะให้ตรงกับภาษาอังกฤษ ต้องใช้คำว่า "มีเหตุผลที่ตนเชื่อว่า " ไม่ต้องมีคำว่า "ควร"

- นายพิชาญ ๑ -

31. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 6

๖.

นายพิชาต ๑ - ร่างประมวลกฎหมายอาญาต่างประเทศให้มีผู้ไปในทางอ้อม
 อล่วย ไขคำว่า "รู้ว่าใครกระทำความผิดหรือรู้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด"
 หลวงจางกูร ๑ - ถ้าเขียนไปในทางแคบเช่นนั้นข้าพเจ้าก็ยอม
 พระยาอรรถการีย์ ๑ - ที่ข้าพเจ้าเขียนก็ไปในทางแคบเหมือนกัน
 หลวงจางกูร ๑ - ควรไขคำว่า "ผู้ใด ให้สำนัก ซ่อน หรือกระทำความผิดประการใด ๆ ให้ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือมีเหตุผลที่ตนเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้พ้นจากการจับกุม หรือให้พยานหลักฐาน มีความผิด ฯลฯ"

พระยาอรรถการีย์ ๑ - ไขคำว่า "ให้พ้นจากการจับกุม" ไม่ได้ เพราะจะเข้าใจว่าเป็นกรณีที่จับแล้ว

พระยาสุรศักดิ์ ๑ - อย่างในเรื่องรับของโจรจะเอาอย่างไร มีต้องเขียนว่า "มีเหตุผลที่เชื่อว่า" คุ้มหรือ

พระยาเลขาวิจิตร ๑ - ค่างกับในเรื่องรับของโจรที่จริง ๆ ก็ต้องเป็นเรื่องชาวที่เดียว แต่ในเรื่องนี้เพียงแต่รูปร่าง ๆ ก็เอาผิด

พระยาอรรถการีย์ ๑ - ศักคำว่า "รู้" ออกได้เพราะจำแนก ๆ ก็ต้องรู้กฎหมาย
 ภัย

หลวงประสาธ ๑ - ไขคำว่า "ให้ผู้ซึ่งตนมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดไม่ให้ออกจับกุม" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า has reasons to believe. ไม่มีคำว่า "ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด"

ม.จ. สกต ๑ - ต้องไขคำว่า "มีเหตุผลที่เชื่อว่า" ตรงกับ to believe

พระยาอรรถการีย์ ๑ - มีผู้คัดค้านเพราะ "มีเหตุผลเชื่อว่า" คือ อย่างนั้นจะชุลนสะกักรับของโจร

หลวงประสาธ ๑ - ขอคัดคำว่า "ผล" ออก ไขคำว่า "เหตุ"

พระยาอรรถการีย์ ๑ - คำว่า "เหตุ" ตรงกับ cause

หลวงจางกูร ๑ - คำว่า เหตุผล (reason) ไม่จำเป็นต้องมี cause

ม.จ. สกต ๑ - cause ต้องมีเหตุผลเหมือนกัน

หลวงประสาธ ๑ - ควรไขคำว่า "เชื่อได้ว่า"

พระยาอรรถการีย์ ๑ - ไขคำว่า "เชื่อว่า" ก็ถือว่า ไม่อย่างนั้นถ้าเพียง "เชื่อได้ว่า" "จะเป็นผิด

พระยาสุรศักดิ์ ๑ - ที่ไขคำว่า "เชื่อ" นั้น ศาลจะลำบาก

หลวงประสาธ ๑ - ตามธรรมดาคนที่ช่วยมักจะไม่เห็นการกระทำความผิด คือ

ไม่รู้

32. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 7

๗.

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "รู้" ต้อง "รู้" ว่าใครกระทำความผิด
 หลวงประสาธ ฯ - อย่างภาคก็เหมือนกัน คือเมื่อศาลว่าใครกระทำความผิดก็
 ลงโทษ และคำว่ากระทำความผิด ๆ ควรแก้เป็น "ช่วยเหลือประการใด ๆ"
 ที่ประชุมตกลงให้ใช้คำในมาตรา ๑๕๕ ทวิ ดังนี้ "ผู้ใดให้ผู้อื่นซ่อนหน้หรือช่วย
 ภัยประการใด ๆ ให้ผู้ซึ่งคนมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดไม่ว่าผู้จับกุมหรือที่หนีอาญา
 มีความผิด"

หลวงจ่ารัฐ ฯ - โทษจะควรเอาที่ปี เห็นควรเอาสองปี
 พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ปีเดียวก็พอ
 ที่ประชุมตกลงให้มีกำหนดโทษจากคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท
 หลวงประสาธ ฯ - ควรจะแก้เหตุเต็มโทษขึ้นให้ชดชวยถึงความผิดที่ศาล
 หลวงจ่ารัฐ ฯ - การเพิ่มโทษนี้จะใช้โทษเหมือนกันหรือไม่ ถ้าไม่ มี
 ก็นักควรยกเอาไปเป็นวรรค ๒ ของมาตรา ๑๕๔ และมาตรา ๑๕๕ ทวิ อย่าง "แดงประสาธ
 เสนอ

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - มาตรา ๑๕๔ เป็นกรณีที่มีผู้กระทำความผิดจริง แต่มาตรา
 ๑๕๕ ทวิ เป็นผู้ที่เชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด โทษจึงควรหนักกัน

หลวงประสาธ ฯ - ในเรื่องทำลายหลักฐานไม่น่าจะแยก เพราะคดีสำคัญหรือ
 ไม่ก็เป็นเรื่องทำลายหลักฐานนั่นเอง

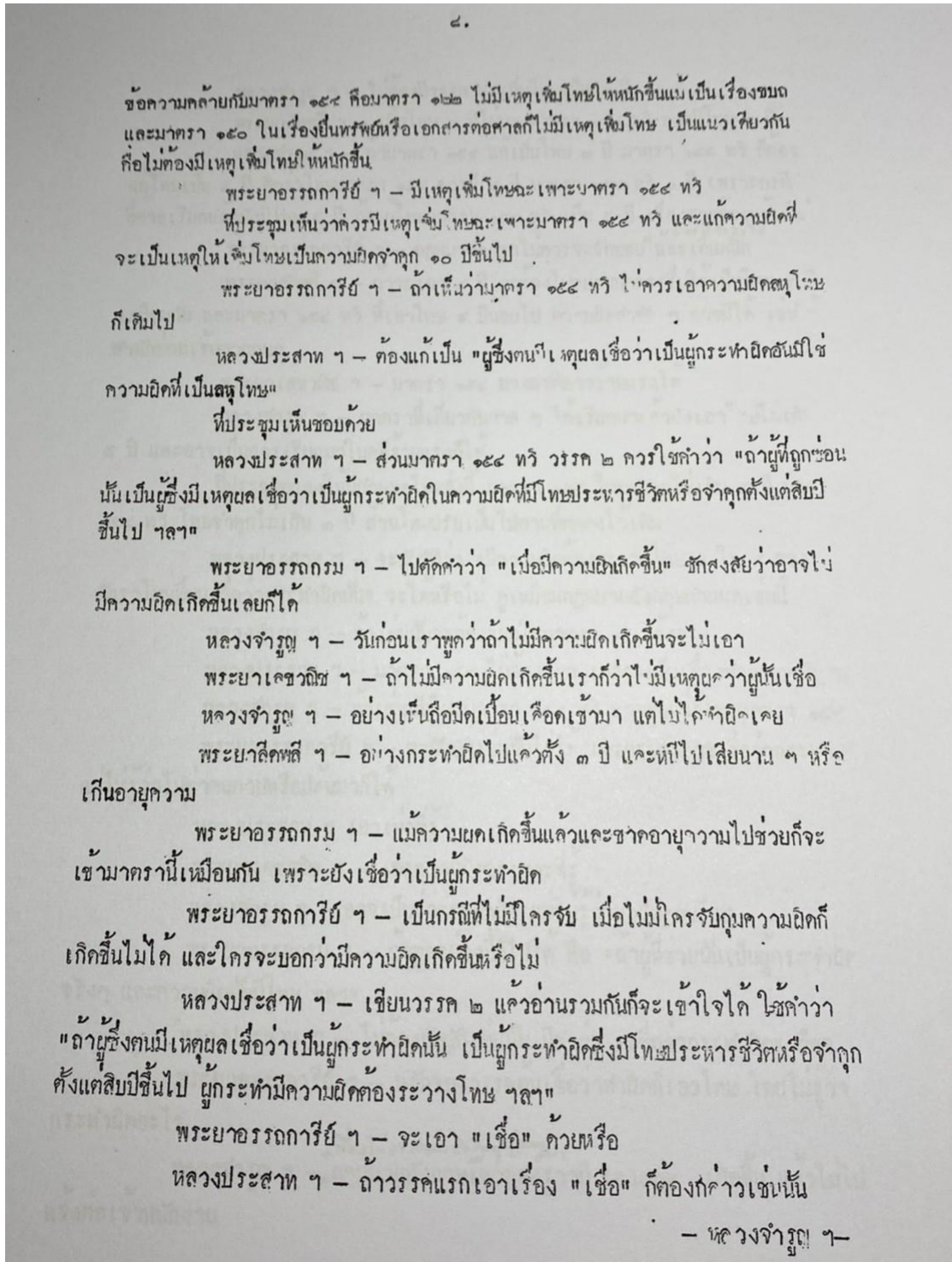
หลวงจ่ารัฐ ฯ - ทำลายหลักฐานความผิดบางอย่างควรเอาโทษแรง
 หลวงประสาธ ฯ - อย่างเอาคอบไปตั้งน้ำ แต่แรกเป็นเรื่องทำร้ายร่างกาย
 ภายหลังเกิดมาตายขึ้น กลับมีโทษหนักไปอีก หรือไปตีเขาแล้วเอาไม้เท้าไปตั้ง ภายหลัง
 ผู้ถูกตีตาย

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - การตีผู้ถูกตีอาจไม่มีบาดแผล แต่ภายหลังอาจตายได้
 พระยาเชษฐาวิชัย ฯ - เป็นเหตุเค็มที่กำกวมคำเน้นไป
 หลวงประสาธ ฯ - ผู้ทำนั้นอย่างหนึ่ง แต่เป็นผู้ซ่อนเท่านั้น และโทษทำลาย
 หลักฐานก็มีโทษ ๓ ปีแล้ว

นายศิชาญ ฯ - ในเรื่องนี้มีสองระบบ ประมวลกฎหมายบางฉบับจะได้แยก
 เช่นจีน ประมวลกฎหมายบางฉบับได้ทำเสกไว้ คือถ้าช่วยในความผิดที่มีโทษมากก็ต้องรับ
 โทษมาก และมีระบบว่าต้องเป็นการช่วยในความผิดที่เป็น crime (เช่นประมวลกฎหมาย
 ฝรั่งเศส)

หลวงประสาธ ฯ - มีเหตุผลอีกอย่างที่ไม่ควรมีเหตุเต็มโทษให้หนักขึ้น คือมี
 +
 + มาตรา ๑๕๕
 - ๓๐ -

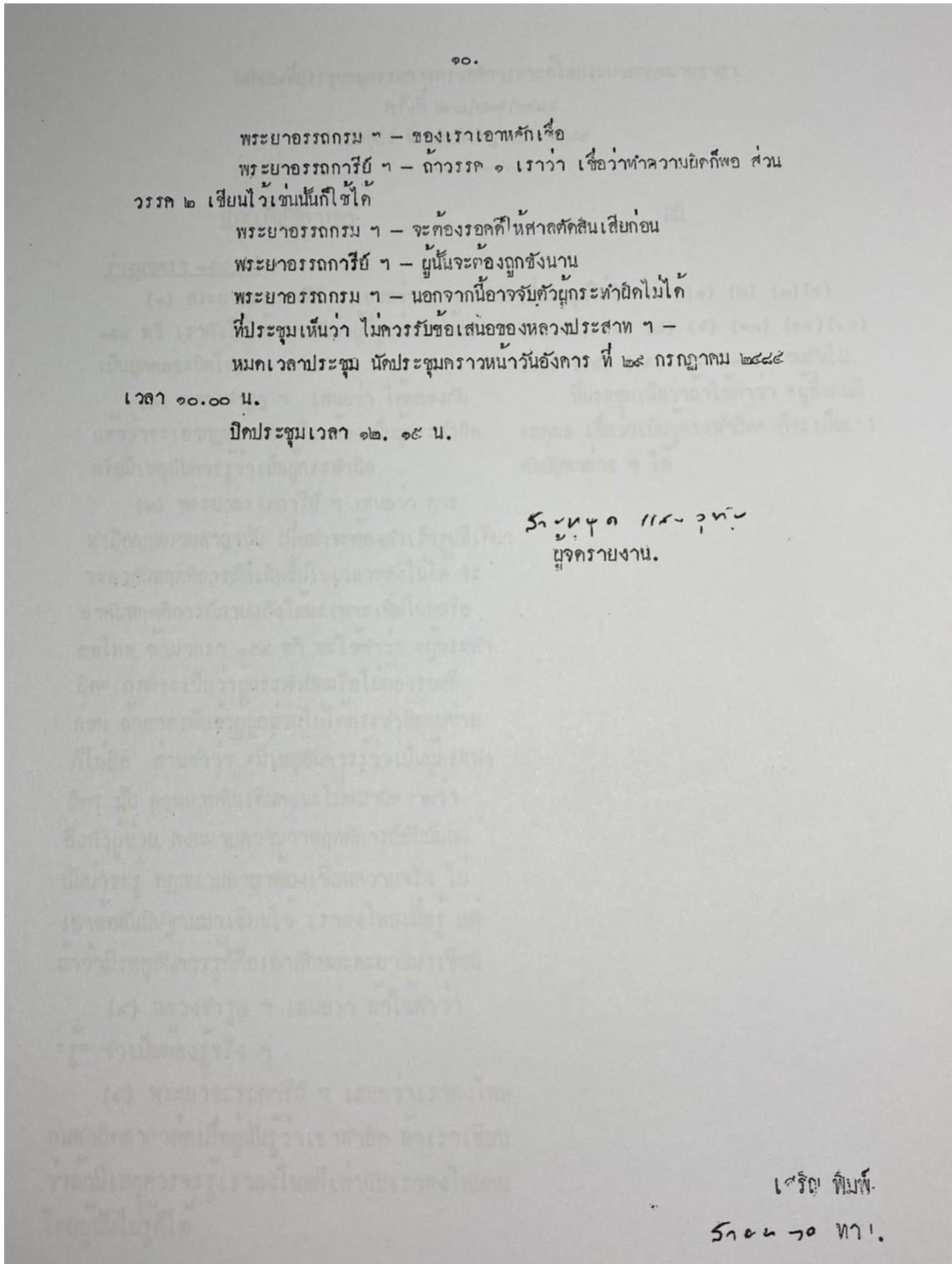
33. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 8

34. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 9

หลวงจ่ารัฐ ๑ - ไม่ต้องมีวรรค ๒ เพิ่มโทษเป็น ๒ ปี
 พระยาสิทธิ ๑ - เพิ่มโทษ ๒ ปีไม่พอ มาตรา ๑๕๔ ทวิ ควรมีโทษ ๕ ปี
 หลวงจ่ารัฐ ๑ - ถ้ามาตรา ๑๕๔ แก้เป็นโทษ ๓ ปี มาตรา ๑๕๔ ทวิ ก็ต้อง
 แก้โทษเป็น ๕ ปี คิดว่าโทษมาตรา ๑๕๔ ควรมี ๔ ปี มาตรา ๑๕๔ ทวิ ๓ ปี เพราะกรณี
 ที่ศาลเรียกแล้วยังมีโทษ ๕ ปี ถ้าแก้โทษมาตรา ๑๕๔ ทวิ เป็น ๕ ปี เรื่องศาลต้องแก้เป็น
 พระยาอรธการีย์ ๑ - กฎหมายอาญาไม่ควรจะรักษาโทษละเอียดนัก
 พระยาสิทธิ ๑ - ถ้าจะเอา ๔ ปี จะต้องไปขยายมาตราอื่นให้โทษ ๕ ปี
 เหมือนกัน และมาตรา ๑๕๔ ทวิ ที่เอาโทษ ๔ ปีน้อยไป ความผิดสำคัญ ๆ อาจมีได้ เช่น
 สำนึกซ่อนเร้นพวกกบด
 พระยาเลขาภิบาล ๑ - มาตรา ๑๕๔ บางกรณีอาจร้ายแรงได้
 หลวงจ่ารัฐ ๑ - มาตราที่เกี่ยวกับศาล ๆ ได้เรียกมา ด้วยยังเอา ๕ ปีไม่แก้
 ๕ ปี และอาจเป็นการเรียกมาในคดีร้ายแรงก็ได้
 ที่ประชุมตกลงให้มีกำหนดโทษดังนี้ มาตรา ๑๕๔ โทษจำคุกไม่เกิน ๔ ปี มาตรา
 ๑๕๔ ทวิ โทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ส่วนโทษปรับเป็นไปตามที่ตกลงไว้เดิม
 หลวงประสาธ ๑ - จะมีผู้คิดว่า "มีความผิดต้องระวางโทษ ๑ ใน ๔ ของ
 อัตราโทษที่ตนเชื่อว่ากระทำผิดนั้น" จะใคร่หรือไม่ ดูเหมือนกฎหมายอังกฤษกำหนดเช่นนี้
 หลวงจ่ารัฐ ๑ - ถ้าเช่นนั้นจะต้องแก้ในมาตรา ๑๕๔ ด้วย
 หลวงประสาธ ๑ - มาตรา ๑๕๔ ไม่ต้องแก้ เพราะเป็นเรื่องทำลายหลักฐาน
 หลวงจ่ารัฐ ๑ - ถ้าเช่นนั้นโทษมาตรา ๑๕๔ ทวิ อาจสูงกว่าโทษมาตรา ๑๕๔
 พระยาอรธการีย์ ๑ - จะมีผู้คิดเช่นนั้นไม่ได้ เพราะเขาอาจเชื่อว่ากระทำผิด
 แต่ไม่รู้ว่าจะไปฆ่าคนตายหรือปล้นมากก็ได้
 หลวงประสาธ ๑ - เอาเท่าที่รู้
 พระยาเลขาภิบาล ๑ - เอาความผิดเฉพาะที่รู้
 หลวงจ่ารัฐ ๑ - อาจเป็นว่ากระทำผิด แต่ไม่รู้ว่าจะทำผิดคนไหน
 พระยาอรธการีย์ ๑ - ถ้าพูดอย่างนี้ไปได้ คือ "ถ้าผู้ช่วยนั้นเป็นผู้กระทำผิด
 จริงๆ และความผิดนั้นมีโทษ ฯลฯ"
 หลวงประสาธ ๑ - ไม่ต้องมีผู้คิดเช่นนั้น มีคำว่า "เชื่อว่ากระทำผิด" ก็พอ
 พระยาอรธการีย์ ๑ - หักของวรรคต้นเชื่อว่าทำผิดก็เอาโทษ โดยไม่รู้ว่าจะ
 กระทำผิดอะไร
 หลวงจ่ารัฐ ๑ - ^{เรื่องไม่จริงคนอังกฤษ} กฎหมายอังกฤษเขาถือว่า guilty by reason of insanity เกิดขึ้น แล้วไม่ไป
 แจงต่อเจ้าพนักงาน
 - พระยาอรธการีย์ ๑ -

35. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 10

36. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 11

มติของที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๒๐๓/๒๒๙/๒๔๘๔
วันศุกร์ ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๔๘๔

<u>ประเด็นที่พิจารณา</u>	<u>มติ</u>
<p><u>ร่างมาตรา ๑๕๔ ทวิ.</u></p> <p>(๑) พระยาอรรถการวิรัช ฯ เสนอว่า มาตรา ๑๕๔ ทวิ เรายังไม่ไต่ตกลงกันว่าผู้ที่ถูกช่วยจะต้องเป็นบุคคลชนิดไหน</p> <p>(๒) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ไต่ตกลงกันแล้วว่าเราจะเอากฎหมายอินเดีย ต้องเป็นผู้กระทำผิด หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าเป็นผู้กระทำผิด</p> <p>(๓) พระยาอรรถการวิรัช ฯ เสนอว่า การทำผิดกฎหมายอาญานั้น เมื่อทำจะต้องสำเร็จรูปทีเดียว จะอาศัยพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาหลังไม่ได้ จะอาศัยพฤติการณ์ภายหลังไต่เฉพาะเพิ่มโทษหรือลดโทษ ถ้ามาตรา ๑๕๔ ทวิ จะใช้คำว่า "ผู้กระทำผิด" กรณีจะเป็นว่าผู้กระทำผิดหรือไม่ต้องรอคดีก่อน ถ้าศาลเห็นว่าผู้ถูกช่วยไม่ได้กระทำผิดคนช่วยก็ไม่ผิด ส่วนคำว่า "มีเหตุอันควรรู้ว่าเป็นผู้กระทำผิด" นั้น กฎหมายอินเดียคงจะไม่หมายความว่าถึงตัวผู้ช่วย คงหมายความว่าพฤติการณ์นั้นคนนั้นน่าจะรู้ กฎหมายอาญาต้องเขียนความจริง ไม่เอาข้อสันนิษฐานมาเขียนไว้ เราลงโทษเมื่อรู้แต่ถ้าว่ามีเหตุอันควรรู้ก็คือเอาลักษณะพยายามมาเขียน</p> <p>(๔) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ถ้าใช้คำว่า "รู้" จำเป็นต้องรู้จริง ๆ</p> <p>(๕) พระยาอรรถการวิรัช ฯ เสนอว่า เราลงโทษคนทำผิดอาญาต่อเมื่อผู้นั้นรู้ว่าเขาทำผิด ถ้าเราเขียนว่าถ้ามีเหตุควรจะรู้เราลงโทษก็เท่ากับเราลงโทษคนโดยผู้นั้นไม่รู้ก็ได้</p>	<p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) และ (๑๖) รวมกันไม่, ที่ประชุมเห็นว่าถ้าใช้คำว่า "ผู้ซึ่งตนมีเหตุผล เชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด" ก็จะเป็นการตัดปัญหาต่าง ๆ ไปได้</p>

- (๖) -

37. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484
ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 12

(๖) พระยาเสวติชน ๑ เสนอว่า ถ้าใช้
คำว่า "รู้ว่าเป็นผู้กระทำผิด" ในบางกรณีที่ไม่
ชัดว่ารู้แต่มีเหตุผลที่ควรรู้ ศาลอาจยกฟ้อง เป็น
ข้อประกอบเจตนาไม่ใช่เรื่องวิธีพิจารณา

(๗) พระยาสิทธิ ๑ เสนอว่า รู้หรือไม่รู้นั้น
ถ้ามีเหตุผลควรรู้จะต้องถือว่าคนนั้นรู้ ในมาตรา
๔๓ ก็มีคำว่า "อาจแลเห็นผล"

(๘) หลวงจำรูญ ๑ เสนอว่า ถ้าไม่มีคำว่า
"อาจแลเห็นผล" จำเลยก็แก้ตัวได้ว่า เขาไปได้
ประสงค์ต่อผล แต่ถ้าใช้คำว่า "มีเหตุผลควรรู้"
ถ้ามีเหตุผลว่าจำเลยควรรู้ว่าเป็นผู้กระทำผิด จำเลย
จะสู้ว่าไม่รู้ไม่ได้ เช่นเดียวกับเรื่องเจตนา

(๙) พระยาอรรถการวิชัย ๑ เสนอว่า ถ้าลง
โทษคนที่ไม่รู้ แต่มีเหตุการณแสดงว่ารู้ จะเป็นการ
ผิดหลัก ควรใช้คำว่า "ช่วยผู้กระทำผิดหรือซึ่งตน
เชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด" ใช้คำว่า "มีเหตุผล" ไม่ได้

(๑๐) หลวงประสาธ ๑ เสนอว่า จำเลยอาจ
บอกว่าคนที่ตนช่วยเป็นคนดี แต่ถ้ามีเหตุผลที่คน
ธรรมดาเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดก็ต้องเอาผิด

(๑๑) พระยาอรรถการวิชัย ๑ เสนอว่า จะ
เท่ากับบัญญัติว่า ถ้าใคร ๆ เขาเชื่อแล้วก็เอาผิด
แม้จะไม่เชื่อ เป็นการชักกันหลักและเรื่องวิธีพิจารณา
เราไม่ต้องเขียนไว้

(๑๒) หลวงจำรูญ ๑ เสนอว่า ถ้าจะถือเช่นนั้น
ทำไมไม่ตัดคำว่า "อาจแลเห็นผล" ในมาตรา ๔๓
ออก

(๑๓) ม.จ. สกล ๑ เสนอว่า ถ้าจะให้ตรง
กับภาษาอังกฤษ ต้องใช้คำว่า "มีเหตุผลที่ตนเชื่อว่า"
ไม่ต้องมีคำว่า "ควร"

(๑๔) หลวงจำรูญ ๑ เสนอว่า ควรใช้คำว่า
"ผู้ใดให้สำนักช้อน หรือกระทำด้วยประการใด ๆ
ใหญ่ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำผิด หรือมีเหตุผลเชื่อว่า
เป็นผู้กระทำผิดให้พ้นจากการจับกุม หรือให้พ้นอาญา
มีความผิด ฯลฯ"

38. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 13

(๑๕) พระยาอรธการกรม ฯ เสนอว่า ใช้คำว่า "พ้นจากการจับกุม" ไม่ได้ เพราะจะเข้าใจว่าเป็นกรณีที่ยังจับแล้ว และคำว่า "รู้" สักออกได้ เพราะถ้ารู้แน่ ๆ ก็ต้องรู้กฎหมายด้วย

(๑๖) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ให้ผู้อื่นซึ่งตนมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด" ไม่ใช่ถูกจับกุม

(๑๗) พระยาอรธการกรรณ ฯ เสนอว่า ถ้าเห็นว่ามาตรา ๑๕๔ ทวิ ไม่ควรเอาความผิดสูญโทษก็เติมไป

(๑๘) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ควรแก้เป็นว่า "ผู้ซึ่งตนมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่เป็นสูญโทษ"

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๗) และ (๑๘) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่า การให้สำนัก ศาล ความที่มีอยู่แต่ในมาตรา ๑๕๔ ทวิ ไม่ควรเอาถ้าถ้าผู้ที่ถูกช่วยนั้นได้กระทำความผิดที่เป็นสูญโทษ จึงให้ใช้ข้อความดังที่หลวงประสาธ ฯ เสนอร่างมาตรา ๑๕๔ ทวิ เมื่อแก้แล้วจึงมีข้อความดังนี้ "ผู้ใดให้สำนักซ่อนเร้นช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้อื่นซึ่งตนมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่เป็นสูญโทษ ไม่ให้ถูกจับกุมหรือให้พ้นอาญา มีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

เหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น

(๑) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า เหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้นจะเอามาต่อท้ายมาตรา ๑๕๔ และ ๑๕๕ ทวิ ก็ได้ หรือจะเขียนเป็นอีกมาตราหนึ่งก็ได้

(๒) หลวงจางกูร ฯ เสนอว่า ถ้าโทษไม่เหมือนกัน จะควรยกเอาไปเป็นวรรค ๒ ของมาตรา ๑๕๔ และ ๑๕๕ ทวิ หรือไม่

(๓) พระยาอรธการกรรณ ฯ เสนอว่า มาตรา ๑๕๔ เป็นกรณีที่มีผู้กระทำความผิด แต่มาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นผู้ที่เชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด โทษจึงควรผิดกัน

(๔) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า เรื่องทำลายหลักฐานไม่น่าจะแยก เพราะคดีสำคัญหรือไม่ก็เป็นเรื่องทำลายหลักฐานนั่นเอง

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่า ไม่ควรมีเหตุเพิ่มโทษ ทั้งในมาตรา ๑๕๔ และ ๑๕๕ ทวิ ควรจะขยายโทษขั้นสูงให้สูงขึ้น เพื่อให้ศาลมีโอกาสใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมกับความผิด ที่ประชุมจึงให้แก้โทษดังนี้ มาตรา ๑๕๔ โทษจำคุก ๔ ปี มาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นจำคุก ๓ ปี ส่วนโทษปรับคงเดิม

39. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 203/629/2484 วันศุกร์ที่ 25 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 14

(๕) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ทำลายหลัก
ฐานความผิดบางอย่าง ควรเอาโทษแรง

(๖) นายพิชาญ ฯ เสนอว่า ในเรื่องนี้มี
ระบบสองระบบ ประมวลกฎหมายบางฉบับเช่น
จีนไม่ไต่แยกความผิดไว้ ประมวลกฎหมายบาง
ฉบับไต่ทำเสกสไว้ คือถ้าช่วยในความผิดที่มีโทษ
มากก็ต้องรับโทษมาก และมีระบบว่าต้องเป็นการ
ช่วยในความผิดที่เป็น crime (เช่นประมวลกฎหมาย
ฝรั่งเศส)

(๗) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า มีเหตุสงสัย
อย่างที่ไม่ควรมีเหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น คือมีมาตรา
ที่มีข้อความคล้ายกับมาตรา ๑๕๔ คือมาตรา ๑๒๐
ไม่มีเหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้นแม้เป็นเรื่องกบฏ และ
มีมาตรา ๑๕๔ ในเรื่องยื่นทรัพย์สินหรือเอกสารต่อ
ศาลก็ไม่เพิ่มโทษ เป็นแนวเดียวกัน คือไม่
ต้องมีเหตุเพิ่มโทษ

(๘) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ไม่ควรมีวรรค
๒ เลย เพิ่มโทษวรรคแรกให้สูงขึ้น คือแก้โทษมาตรา
๑๕๔ เป็น ๒ ปี มาตรา ๑๕๔ ทวิ เป็น ๕ ปี

(๙) พระยาสุโขทัย ฯ เสนอว่า ถ้าจะเอา
โทษ ๔ ปี จะต้องไปขยายมาตราอื่นให้เป็นโทษ
๔ ปีเหมือนกัน และมาตรา ๑๕๔ ทวิ ที่เอาโทษ ๓
ปีน้อยไป ความผิดสำคัญอาจมีได้ เช่นให้สำนัก
ชอนเร้นพวกกบฏ

(๑๐) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า จะใช้คำว่า
"มีความผิดต่อระหว่างโทษ ๑ ใน ๔ ของอัตราโทษ
ที่ตนเชื่อว่ากระทำผิดนั้น" จะได้หรือไม่

นัดประชุมคราวหน้าวันอังคาร ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๔๘๔ เวลา ๑๐.๐๐ น.

เสรี งาม

๕๖๓๓๓๓๓

40. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484
ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 1

คณะกรรมการกฤษฎีกา รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ ๒๐๔/๒๓๓/๒๔๘๔ วันอังคาร ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๘๔	
ผู้ที่มาประชุม คือ	
(๑) หลวงชำนาญนิติเกษตร	แทนประธานอนุกรรมการ ฯ
(๒) หลวงจรัญญูเนติศาสตร์	กรรมการ
(๓) หลวงประสาธศุภนิติ	กรรมการ
(๔) นายพิชาญ บุคยง	กรรมการ
(๕) พระยาเลขาภิธรรมวิทักษ์	กรรมการ
(๖) หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรณ	กรรมการ
(๗) พระยารถกรมมุนต์คี	กรรมการ
นายเสริม วิจิตรยกุล	ผู้ช่วยกรรมการร่างกฎหมาย
นายสายหยุด แสงอุทัย	ผู้ตรวจรายงาน
นายวิเชียร นุ่มนงค์	ผู้ตรวจรายงาน
พระยาศักดิ์สิทธิ์ธรรมประคัลภ์	ศึกษาราชการที่อื่น
พระยารถการวิชัยพันธ์	ศึกษาราชการที่อื่น
นายเคื่อน มุนนาค	ศึกษาราชการที่อื่น
เปิดประชุมเวลา ๑๐.๐๐ น.	
หลวงชำนาญนิติเกษตร แทนประธานอนุกรรมการ ฯ นั่งเป็นประธาน	
ประธาน ฯ กล่าวเปิดประชุม และขอให้ประชุมพิจารณารายงานการประชุม และมติของที่ประชุมครั้งที่ ๒๐๑/๒๓๐/๒๔๘๔ และครั้งที่ ๒๐๒/๒๓๑/๒๔๘๔ ที่ประชุมได้ลงมติ รับรองรายงานการประชุมและมติของที่ประชุมทั้งสองคราวนั้น	
ประธาน ฯ ขอให้ประชุมพิจารณา <u>ร่างมาตรา ๑๕๔</u> ของนายพิชาญ ฯ ซึ่ง เสนอมาสองอย่าง ร่างตามความเห็นของกรรมการ ฯ อย่างหนึ่ง ซึ่งมีความว่า "เมื่อความ ยึดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ ได้กระทำโดยบุคคลซึ่งความสัมพันธ์ กับผู้ซึ่งมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้นสนิทสนม จนทำให้การกระทำของผู้นั้นควรวิให้อภัย จะยกโทษให้ก็ได้" และร่างตามความเห็นของนายพิชาญ ฯ ซึ่งมีความว่า "เมื่อความยึดตาม ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๔ หรือ ๑๕๕ ทวิ ได้กระทำโดยสามีหรือภรรยา หรือโดยบุตรหรือ - หรือ -	

41. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้า 2

๒.

หรือผู้สืบสันดานของผู้ซึ่งมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด ห้ามไม่ให้ลงอาญา

"ถ้าในกรณีที่บุคคลผู้กระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๔ หรือ ๑๕๕ หรือ ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน แต่ความสัมพันธ์เมื่ออยู่ระหว่างผู้นั้นกับผู้อื่น มีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้นสันนิษฐานจนทำให้การกระทำของผู้นั้นควรให้อภัย ศาลจะพิจารณาว่าไม่ต้องลงอาญาก็ได้" พร้อมกับยืนยันที่ประกอบร่าง

นายวิชาญ ฯ - ถ้าท่านตรวจดูการ เปรียบเทียบกฎหมายในบันทึกของข้าพเจ้า ท่านจะพบความคิดที่มีอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ ข้าพเจ้าได้ร่างเสนอมาสองอย่าง คือ ได้ร่าง เสนอมาตามมติของกรรมการ และร่างตามความเห็นของข้าพเจ้าเอง ทั้งนี้เพราะข้าพเจ้า ไม่พอใจร่างที่ข้าพเจ้าได้ยกขึ้นตามมติของกรรมการ ในบันทึกนี้ท่านจะเห็นว่ากฎหมายต่าง ประเทศได้ขยายไปถึงญาติอื่น ๆ ด้วย ซึ่งข้าพเจ้าไม่ได้มีความขัดข้องแต่ประการใด เพราะ เป็นการวางหลักอย่างมนุษยธรรม ในการประชุมคราวก่อนเราได้เห็นกันว่าแบบของกฎหมาย สวีตส์ แต่ถ้าจะร่างตามกฎหมายสวีตส์แล้วก็มีทางคัดค้านได้ดังนี้ คือเราได้ใช้กฎหมายอาญา มา ๓๐ ปีแล้ว ยกโทษให้สามีภรรยาเลยทีเดียว แต่ถ้าเราจะกลับมาบัญญัติใหม่ ให้ศาลมี อำนาจยกโทษให้แล้ว ถ้าเราไม่มีเหตุผลที่แน่นอนแน่นอนหนาพอ ก็จะเป็นการยากที่จะอธิบายว่า ทำไมเราจึงแก้ไขเช่นนั้น โดยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้เสนอร่างของข้าพเจ้าขึ้นมา คือให้ยกโทษ ให้สามีและภรรยาเลยทีเดียว และบางทีอาจเพิ่มบุพพการีและผู้สืบสันดานลงไปได้ ส่วนในวรรค สองแห่งร่างของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าได้เก็บความตามกฎหมายสวีตส์ และท่านจะเห็นว่าร่างที่ ข้าพเจ้าเสนอมานี้ตรงกับเจตนารมณ์ที่มีอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - เมื่อคราวที่แล้วมา เราได้ตกลงว่าจะยกเว้นแต่สามีภรรยา ไม่เที่ยงธรรม (fair) ควรขยายถึงบิดามารดา แต่เราตกลงว่าจะไม่ขยายไปกว่านั้น

ประธาน ฯ - เราได้พูดกันว่าให้ศาลพิจารณาว่าจะยกโทษให้หรือไม่

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ที่นายวิชาญ ฯ เสนอมามีเหตุผล วิธีร่างของนายวิชาญ ฯ ก็ คือ ยกโทษให้สามีภรรยาและบิดามารดา ส่วนในเรื่องอื่นให้ศาลมีอำนาจยกโทษให้ได้

นายวิชาญ ฯ - วรรคแรกจะเอาเฉพาะสามีภรรยาก็ได้ ส่วนวรรค ๒ ก็จะ คำนึงถึงบุพพการีด้วย ถ้าหากท่านไม่ต้องการจะให้วรรค ๑ คำนึงถึงบุพพการี

หลวงจ่ารัฐ ฯ - คิดว่าควรเอาบุพพการีไว้ในวรรค ๑ ที่เดียว เพราะเป็น การไม่เที่ยงธรรมที่จะยกโทษให้เฉพาะสามีภรรยา และนอกจากนี้จะต้องเอาบุพพการีมา บัญญัติอยู่ข้างหน้า

พระยาอรุณกรม ฯ - บุพพการีนั้นควรเอาเฉพาะบิดามารดา

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ควรเอาเพียงปู่ แค่นี้เอาแต่บิดามารดาข้าพเจ้าก็ไม่ขัดข้อง

- เห็นควร -

42. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 3

๓.

เห็นควรพิจารณาเรื่องที่ยกขึ้นตามความเห็นของนายวิชาญ ฯ
พระยาอรุณกรม ฯ - ว่าจะให้ยกโทษให้ละเพาะบิดามารดา อยู่นี้หรืออาจ
ห่างไป

ที่ประชุมตกลงให้พิจารณาเรื่องนายวิชาญ ฯ และเห็นว่าสำหรับวรรคแรก
นอกจากสามภรรยาแล้ว ควรบัญญัติยกโทษให้ละเพาะบิดามารดาเท่านั้น
ประธาน ฯ - ขอให้พิจารณา วรรคแรก ของร่างที่นายวิชาญ ฯ ยกขึ้นตามความ
เห็นของนายวิชาญ ฯ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ควรแก้เป็นว่า "ผู้ใดกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ใน
มาตรา ๑๕๔ หรือ ๑๕๕ ทวิ เพื่อช่วยบิดา มารดา บุตรสามี หรือภริยาของตน
ผู้นี้ไม่ต้องรับอาญา"

ม.จ.สกล ฯ - ทำไมไม่ใช่คำว่า "ตัวเมีย"

หลวงประสพ ฯ - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สักกะระบอบครัว ไม่ใช่
คำนั้น ใช้คำว่า "สามีภริยา" ที่หลวงจ่ารัฐ ฯ เสนอนั้น เอาคำว่า "ผู้ใด" ไปไว้ข้างหน้า
คล้ายกับว่าเป็นเรื่องใหม่ ควรใช้คำว่า "ถ้าความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๔ หรือ
๑๕๕ ทวิ โ้กระทำให้โดย บิดามารดา บุตร สามี หรือภริยา ผู้กระทำไม่ต้องรับอาญา เพราะ
เราเื่ออาจถึงมาตราอื่น ๆ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ไม่ใช่ใช้คำว่า "ความผิด" ขึ้นหน้า

ม.จ.สกล ฯ - ใช้คำว่า "ความผิดตามมาตรา ๑๕๔ หรือ มาตรา ๑๕๕ ทวิ

ฯลฯ"

หลวงประสพ ฯ - ควรใช้คำว่า "ถ้าความผิด ดังกล่าวในมาตรา ๑๕๔ หรือ
มาตรา ๑๕๕ ทวิ โ้กระทำให้ช่วยบิดา ฯลฯ" เพราะเราได้เคยใช้คำว่า "ความผิดดังกล่าว
มา ฯลฯ" ในมาตราอื่น ๆ มาแล้ว

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ควรแก้เป็น " ถ้าความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๕๔ หรือ
มาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วย บิดา ฯลฯ" และ ข้อความต่อไปนี้ควรแก้เป็น
"เป็นการกระทำ ฯลฯ" ทั้งหมด

ประธาน ฯ - เอาไว้ก่อน แล้วมาแก้กันภายหลัง

หลวงประสพ ฯ - แก่คำว่า "ความผิด ฯลฯ เป็นการกระทำ ฯลฯ" ยัง

ไม่เหมาะ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ข้าเจ้าเห็นว่าใช้คำว่า "ผู้ใด" ก็ได้ เพราะเป็นมาตรา
ใหม่ ใช้คำว่า ผู้ใด กระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เพื่อ
ช่วยบิดามารดา ฯลฯ"

- ม.จ.สกล ฯ -

43. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 4

๔.

ม.จ.สกล ๑ - ถ้าพูดเช่นนั้นจะง่ายดี
 หลวงประสาธ ๑ - เขียนเช่นนั้น ตามรูปจะไม่เป็นช้อยกเว้น ถ้าจะให้ เป็น
 ช้อยกเว้น ต้องมีคำว่า "ถ้า" หรือ "แต่ถ้า" ไว้ด้วย
 ประธาน ๑ - ตามที่เราร่างใหม่ เราเขียนสั้น ๆ
 หลวงประสาธ ๑ - กฎหมายบัญญัติว่า การกระทำนั้น ๆ เป็นความผิด จึงต้อง
 บอกว่า แต่ถ้ากระทำเช่นนั้น ๆ แล้วไม่ผิด
 ม.จ.สกล ๑ - ถ้าเช่นนั้นใช้คำว่า "ถ้าผู้ใด"
 พระยาเลขาวิธาน ๑ - เอาคำว่า "ผู้ใด" ขึ้นหน้าไม่ดี เพราะฟังว่าเป็นบุคคล
 ทั่ว ๆ ไป ที่จริงเราจะเอาเฉพาะบิดามารดา บุตร ฯลฯ
 หลวงจรัญญู ๑ - เรายกเว้นบุคคลทั่ว ๆ ไปนั่นเอง ในเมื่อเขาเป็นบิดามารดา
 ฯลฯ ของผู้ที่มีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด
 ม.จ.สกล ๑ - จะใช้คำกึ่งนี้จะได้หรือไม่ "ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา
 ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เพื่อช่วยบิดามารดา ฯลฯ"
 หลวงประสาธ ๑ - คิดว่า คำว่า "ถ้าความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๕๔
 หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ ได้กระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา ฯลฯ" คิดว่า
 หลวงจรัญญู ๑ - ถ้าเช่นนั้นต้องแก้เป็นว่า "ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าว
 มาในมาตรา ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วย บิดา มารดา บุตร
 สามี หรือภรรยาของผู้กระทำ ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"
 ที่ประชุมเห็นด้วยกับข้อเสนอลของหลวงจรัญญู ๑
 ประธาน ๑ ขอให้พิจารณาวรรค ๒ ต่อไป
 นายสีหาญ ๑ - ววรรค ๒ เอามาจากกฎหมายสวีตซึ่งบัญญัติว่า ศาลจะพิพากษา
 ยกโทษให้ก็ได้ ทั้งนี้แปลว่าศาลจะลดโทษให้ไม่ได้ ในกฎหมายต่างประเทศ ผู้พิพากษา
 อำนาจมาก ในการที่จะลดโทษให้แก่ผู้กระทำผิด
 หลวงประสาธ ๑ - มาตรา ๑๕๔ และมาตรา ๑๕๕ ทวิ ไม่มีโทษขั้นต่ำ ศาล
 ไม่ต้องบอกว่าลดโทษให้เพราะอะไร ศาลลดโทษน้อยได้ทันที ศาลจะลดโทษจำคุกเพียงวัน
 เดียวก็ได้
 พระยาอรรถกรกรม ๑ - ชัดกับหัดสักก็อยู่บ่อย เพราะเรามีการลดโทษในภาค ๑
 หลวงประสาธ ๑ - การลดโทษมีประโยชน์เพราะในกรณีที่ให้มีอัตราโทษขั้นต่ำ
 ไว้ คิดว่าวรรคสองนี้เราใช้ถ้อยคำอย่างวรรคแรก คือใช้คำว่า "ถ้าการกระทำความผิด
 ดังกล่าวมาในมาตรา ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบุคคลผู้มีความ"

- สิ้นสุด -

44. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 5

๕.

สัมพันธไมตรีกับผู้อื่นซึ่งมีเหตุผล เชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด ศาลจะพิจารณาว่าไม่ต้องลงอาญาก็ได้"

พระยาอรรถกรกรม ๑ - "ความสัมพันธ์" ในที่นี้หมายถึงลูกจ้างค้าขายหรือใ
 นายศิลา ๑ - หมายถึงความสัมพันธ์ทุก ๆ อย่าง รวมถึงคนใช้เก่า ๆ ค่วย
 ม.จ.สกล ๑ - ควรใช้คำว่า "ความเกี่ยวข้อง" แทนคำว่า "ความสัมพันธ์"
 และวรรค ๒ เขายกเว้นความในวรรค ๑ ไว้ จะต้องใช้คำว่า "แม้จะไม่ใช้บิดา มารดา
 บุตร สามี หรือ ภริยาของตน" หรือถ้อยคำทำนองนี้

หลวงจ่ารัฐ ๑ - ควรยกแรก - มาเป็นวรรคสอง วรรคสองมาเป็นวรรคแรก
 คือ ถ้ามีความสัมพันธ์ไมตรีกับเรา ให้ศาลมีอำนาจยกโทษให้ได้ แต่ถ้าเป็นบิดา มารดา ฯลฯ
 ไม่ต้องรับอาญาเลยทีเดียว

พระยาอรรถกรกรม ๑ - ถ้าร่างเป็นวรรคเดียวกันอย่างหลวงจ่ารัฐ ๑ เสนอ
 จะงาม ใช้คำว่า "แต่ถ้าเป็นการช่วยบิดา มารดา ฯลฯ ไม่ต้องรับอาญา"

หลวงจ่ารัฐ ๑ - ควรใช้คำว่า "แต่ถ้าผู้ผู้ช่วยเป็น บิดา ฯลฯ ของผู้นั้น
 ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"

ประธาน ๑ - ดีเหมือนกัน ขอให้หลวงจ่ารัฐ ๑ ลองว่ามาเถ่า ๆ

หลวงจ่ารัฐ ๑ - ใช้คำว่า ถ้าการกระทำความผิดนั้น เป็นการกระทำเพื่อ
 ช่วยบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ไมตรีกับผู้กระทำผิด การกระทำของผู้ที่ช่วยให้อภัย ศาล
 จะพิจารณาว่าไม่ต้องลงอาญาก็ได้ แต่ถ้าผู้ผู้ช่วยเป็นบิดามารดา บุตร สามี หรือภริยา
 ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"

พระยาอรรถกรกรม ๑ - เอาไว้ด้วยกันได้ เพราะเป็นหลักการความสนิท คือหมายความว่าความสัมพันธ์เป็นข้อสำคัญ อาจทำให้ไม่ไ้รับโทษได้ แต่ถ้าเป็นความสัมพันธ์อย่าง
 บิดามารดาก็ยกโทษให้ทีเดียว

ที่ประชุมเห็นว่า ควรรวมวรรค ๑ กับวรรค ๒ เป็นวรรคเดียวกัน และให้
 มีข้อความตามที่หลวงจ่ารัฐ ๑ เสนอ

พระยาอรรถกรกรม ๑ - จะเอากำว่า "ใกล้ชิด" หรือ "สนิทสนม"

ประธาน ๑ - ศัพท์กฎหมาย "ใกล้ชิด" ดีกว่า

พระยาเลขาภิบาล ๑ - "สนิทสนม" เป็นคำสำนวน แต่ "ใกล้ชิด" เป็นคำ
 ธรรมดา

หลวงประสพ ๑ - ใช้คำว่า "ใกล้ชิดถึงขนาด" ดีกว่า

ม.จ.สกล ๑ - คำว่า "สนิท" ดีกว่า

- ประธาน ๑ -

45. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 6

๖.

ประธาน ฯ - ใช้คำว่า "ความสัมพันธ์ถึงขนาด" ที่แล้ว ไม่ต้องพูดว่า "ใกล้ชิด" หรือ "สนิทสนม"

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับประธาน ฯ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ถ้าเช่นนั้น มาตรา ๑๕๔ ทวิ มีถ้อยคำดังนี้ "ถ้าการกระทำ ความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๑๕๔ หรือ มาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดถึงขนาดที่ควร ให้อภัย ศาลจะไม่ลงอาญาแก่ผู้นั้นก็ได้ และถ้า การกระทำนั้นเป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา มารดา บุตร สามี หรือภรรยาของผู้กระทำ ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"

ที่ประชุมให้ใช้คำอย่างหลวงจ่ารัฐ ฯ เสนอใหม่นี้

ม.จ.สกล ฯ - ควรใช้คำว่า "สนิทกันจนถึงกับควรให้อภัย"

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับ ม.จ.สกล ฯ และให้แก้ร่างที่หลวงจ่ารัฐ ฯ เสนอ ข้างบนนี้ โดยให้แก้คำว่า "ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดถึงขนาดที่ควรให้อภัย" เป็น "ซึ่งมีความสนิทกันจนถึงกับควรให้อภัย"

พระยาเลขาภิบาล ฯ - ถ้าผู้ร้ายช่วยกัน และมีความสัมพันธ์สนิทสนมกันจะยก โทษให้หรือไม่ เราหมายความว่า จะรักษาความสัมพันธ์อันดี คือความสัมพันธ์นั้นเอง ต้อง ควรให้อภัยด้วย

ม.จ.สกล ฯ - คำว่า "ควร" ประกอบกับความสัมพันธ์อยู่แล้ว

พระยาเลขาภิบาล ฯ - ควรใช้คำว่า "สนิทกันและควรให้อภัย"

หลวงจ่ารัฐ ฯ - หมายถึงสนิทกันจนถึงขั้นที่ควรให้อภัย

ม.จ.สกล ฯ - อย่างโจ่งช่วยกันไม่ "ควร" ให้อภัย

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ข้าพเจ้าเข้าใจความหมายของพระยาเลขาภิบาล ฯ แล้ว คือ ไม่ควรถือแต่ความสนิทอย่างเดียว ต้องพิจารณาว่าความสัมพันธ์นั้น ๆ ควรให้อภัยด้วย

พระยาเลขาภิบาล ฯ - ต้องเป็นอย่างนั้น คือต้องสนิทด้วย และความสัมพันธ์ นั้นควรให้อภัยด้วย

หลวงประสพ ฯ - ไปอีกเรื่องหนึ่ง แต่ก็เสียอีกทางหนึ่ง คือจะสักว่าสนิท กันศาลก็ให้อภัยได้ เรามุ่งหมายว่าจะต้องสนิทกันมากจนควรให้อภัยด้วย

พระยาอรรถกรม ฯ - ฟังไว้เช่นนั้นไม่มีอันตราย เพราะศาลจะไม่ลดโทษให้ ก็ได้

พระยาเลขาภิบาล ฯ - เราระวังอีกว่าจะทำให้เข้าใจไปได้อย่างไร ถึงจะสนิทกันมาก แต่ไม่ควรให้อภัยก็ไม่ต้องให้อภัย

- พระยาอรรถกรม ฯ -

46. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 7

๗.

พระยาอรุณกรรณ ฯ - ความประสงค์มีว่า เอาความสนทนนั้นเองเป็นเหตุให้
 อภัยหรือไม่ อย่าเอาเหตุภายนอก

หลวงประสาธ ฯ - ศาลอาจรับว่าสนิ แต่ไม่ควรให้อภัย

หลวงจำรูญ ฯ - ในเรื่องความสนิทควรวินิจฉัย แต่ดำเป็นใจไม่ควรวินิจฉัย

พระยาอรุณกรรณ ฯ - ไม่ต่างกัน คือศาลพิพากษาคดีโทษก็ได้หรือไม่คดีก็
 ก็ได้อยู่แล้ว

หลวงประสาธ ฯ - ว่า คำว่า "สนิทกันจะถึงกับควรวิน- อภัย" ที่แล้ว
 คือต้องมากพอที่จะควรวินิจฉัย และความสนิทนั้นควรวินิจฉัยด้วย

พระยาอรุณกรรณ ฯ - เมียสับช่วยจะให้อภัย แต่ถ้าน้องคนร้ายช่วยจะไม่
 อภัย

หลวงประสาธ ฯ - เราตั้งใจให้ถึงเมียสับช่วย

พระยาอรุณกรรณ ฯ - กฎหมายอย่างนี้จะจักขอยออกไปไม่ได้
 ที่ประชุมเห็นว่า ร่างตามที่ตกลงไปแล้ว การจะยกโทษให้หรือไม่ก็อยู่ในดุลย
 พินิจของศาลอยู่แล้ว

พระยาเลขาวิชัย ฯ - คำว่า "ศาลจะไม่ลงอาญาได้" ควรแก้ไขเป็น "ศาล
 อาจยกโทษให้ก็ได้"

ที่ประชุมเห็นว่า ที่ตกลงมาแล้วนั้นก็แล้ว

พระยาอรุณกรรณ ฯ - วรรคแรกต้องเป็นบิดา-มารดา-โดยชอบด้วยกฎหมาย
 หรือไม

นายพิชชาฎ ฯ - ข้อนี้แล้วแต่ระบบของกฎหมายต่าง ๆ อย่างอังกฤษไม่ยอม
 ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรกับบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สำหรับประเทศไทยต้องเป็นบิดา มาร
 ที่ชอบด้วยกฎหมาย

ที่ประชุมให้ผ่านไป

หมกเวลาประชุม นัดประชุมคราวหน้าวันศุกร์ ที่ ๑ สิงหาคม ๒๔๘๔ เวลา
 ๑๐.๐๐ น.

ปิดประชุมเวลา ๑๒.๑๕ น.

๕๖.๑๕๓ ๑๑๕๖๖๖
 ผู้จกรายงาน.

เสริญ พิมพ์
 ๕๖.๑๕๓

47. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 8

มติของที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๒๐๔/๒๓๓/๒๔๘๔
วันอังคาร ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๘๔

<u>ประเด็นที่พิจารณา</u>	<u>มติ</u>
<p><u>ร่างมาตรา ๑๕๔ ทวิ ของนายพิชาฎ ๗</u></p> <p>(๑) นายพิชาฎ ๗ เสนอว่า ใ้ร่างเสนอมาสองแบบ คือร่างตามมติของที่ประชุมแบบหนึ่ง และร่างตามความเห็นของข้าพเจ้าอีกฉบับหนึ่ง ร่างตามมติของที่ประชุมซึ่งเพิ่มความกฎหมายสี่สัปดาห์มีทางคัดค้านดังนี้ คือได้ไขกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งโดยปกติให้บิดา มารดา เลยที่เคียวมาสามสิบปีแล้ว ถ้าจะกลับมาบัญญัติใหม่ให้ศาลมีอำนาจยกโทษให้ ก็เป็นการยากที่จะอธิบายว่า ทำไมจึงแก้ไขเช่นนั้น โดยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงได้เสนอร่างของข้าพเจ้าขึ้นมา คือให้ยกโทษให้สามีภริยาเลยที่เคียว และบางที่จะเพิ่มบุพพการีและผู้สืบสันดานลงไปได้ และมีวรรคสองเพิ่มความกฎหมายสี่สัปดาห์</p> <p>(๒) หลวงจ่ารัฐ ๗ เสนอว่า ในการประชุมคราวที่แล้วมา ตกลงกันว่าจะยกเว้นแต่สามีภริยาไม่เพียงธรรมดา ควรขยายถึงบิดามารดา แต่จะไม่ขยายไปกว่านั้น ที่นายพิชาฎ ๗ เสนอมามีเหตุผล คือยกโทษให้สามีภริยาและบิดามารดา ส่วนในเรื่องอื่นให้ศาลมีอำนาจยกโทษได้</p> <p>(๓) พระยาอรุณกรม ๗ เสนอว่า บุพพการีนั้นควรเอาเฉพาะบิดามารดา ปู่เวลานี้หายไป</p> <p><u>วรรคแรก</u></p> <p>(๔) หลวงจ่ารัฐ ๗ เสนอว่า สำหรับถ้อยคำควรใช้คำว่า "ผู้ใดกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๔ หรือ ๑๕๕ ทวิ เพื่อช่วย บิดามารดา บุตร สามี หรือภริยาของตน ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"</p> <p>(๕) ม.จ.สกล ๗ เสนอว่า ทำไมไม่ใช้คำว่า "ผู้เป็น"</p> <p>(๖) หลวงประสาธ ๗ เสนอว่า ประมวล</p>	<p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) และ (๓) รวมกันไป)</p> <p>ที่ประชุมเห็นว่า ควรรับร่างที่นายพิชาฎ ๗ เสนอตามความเห็นของนายพิชาฎ ๗ กว้าง คือสำหรับสามีภริยา บุพพการีหรือผู้สืบสันดานให้ยกโทษให้เลยที่เคียว กรณีอื่นนอกจากนี้ ถ้ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอันควรให้อภัย ก็ให้ศาลมีอำนาจยกโทษให้ได้ แต่เห็นว่าสำหรับบุพพการีและผู้สืบสันดานนั้นควรยกโทษให้เฉพาะบิดามารดาและบุตร เท่านั้น</p> <p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) รวมกันไป)</p> <p>ที่ประชุมให้ใช้คำว่า "สามี ภริยา" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเห็นว่าไม่ควรใช้คำว่า "ผู้ใด" ขึ้นหน้า ควรจะใช้คำว่า "ความผิด" ขึ้นหน้า เพราะเป็นการอ้างถึงการกระทำตามมาตรา ๑๕๔ และ๑๕๕ทวิ</p>

- กฎหมาย -

48. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 9

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะครอบครัว ไม่ใช่ คำนี้ใช้คำว่า "สามีภริยา" ส่วนที่หลวงจ่ารัฐฯ เสนอว่า ควรเอาคำว่า "ผู้ใด" ไว้ข้างหน้านั้น คล้ายกับว่าเป็นเรื่องใหม่ ควรใช้คำว่า "ถ้าความผิด ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๔ หรือ ๑๕๕ ทวิ ได้กระทำโดยมิคามาตรา ฯลฯ"

(๗) หลวงจ่ารัฐฯ เสนอว่า เห็นว่าใช้คำว่า "ผู้ใด" ก็ได้ เพราะเป็นมาตราใหม่

(๘) พระยาเลขาวิชัยฯ เสนอว่า เอาคำว่า "ผู้ใด" ขึ้นหน้าไม่ดี เพราะถือว่าเป็นบุคคลทั่วไป ที่จริงเราจะเอาเฉพาะมิคามาตราและ บุตร ฯลฯ"

(๙) หลวงจ่ารัฐฯ เสนอว่า เรยกเว้น บุคคลทั่วไป ไปนั่นเอง ในเมื่อเขาเป็นมิคามาตรา ฯลฯ ของผู้ใดในศาลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด

(๑๐) หลวงประสาธน์ฯ เสนอว่า ควรใช้ คำว่า "ถ้าความผิดดังกล่าวในมาตรา ๑๕๔ หรือ มาตรา ๑๕๕ ทวิ ได้กระทำเพื่อช่วยบิดา ฯลฯ"

(๑๑) หลวงจ่ารัฐฯ เสนอว่า ควรใช้ คำว่า "ถ้าความผิดดังกล่าวในมาตรา ๑๕๔ หรือ มาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบิดา ฯลฯ"

(๑๒) ม.จ.สกลฯ เสนอว่า จะใช้คำดังนี้ จะดีหรือไม่ "ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๕๔ หรือ มาตรา ๑๕๕ ทวิ เพื่อช่วยมิคามาตรา"

(๑๓) หลวงจ่ารัฐฯ เสนอว่า ควรแก้เป็น ว่า "ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วยมิคา มาตรา บุตร สามี หรือภริยาของผู้กระทำ ผู้นั้นไม่ ต้องรับอาญา ฯลฯ"

วรรคสอง

(๑) นายพิชานนท์ฯ เสนอว่า วรรค ๒ เอา มาจากกฎหมายวิธีสบัญญัติว่า ศาลจะพิพากษายก โทษให้ก็ได้ ทั้งนี้แปลว่าศาลจะลดโทษให้ก็ได้

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๐) (๑๑) (๑๒) และ (๑๓) รวมกันไป)

ที่ประชุมให้ใช้คำในวรรคแรกว่า "ถ้า การกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วย บิดา มารดา บุตร สามี หรือภริยาของผู้กระทำ ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) และ (๔) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่า ไม่จำเป็นต้องบัญญัติให้ศาล

49. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้า ที่ 10

ในกฎหมายต่างประเทศ ผู้ศึกษาขามีอำนาจมาก ในการที่จะลดยกโทษให้แก่ผู้กระทำผิด

(๒) หลวงประสาธ ๓ เสนอว่า มาตรา ๑๕๕ และมาตรา ๑๕๕ ทวิ ไม่มีโทษขั้นต่ำ ศาลไม่ต้องบอกว่าลดยกโทษให้เพราะอะไร ศาลลดยกโทษน้อยได้ทันที ศาลจะลดยกโทษจำคุกเพียงวันเดียวก็ได้

(๓) พระยาอรรถกรกรม ๓ เสนอว่า ชัดกับหลักกฎหมาย เพราะเรามีการลดยกโทษในภาค ๑

(๔) หลวงประสาธ ๓ เสนอว่า การลดยกโทษมีประโยชน์เฉพาะในกรณีที่มีอัตราโทษขั้นต่ำไว้

(๕) หลวงประสาธ ๓ เสนอว่า ควรใช้คำอย่างวรรคแรก คือ ถ้าการกระทำผิดดังกล่าวมาใน มาตรา ๑๕๕ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำ เพื่อช่วยบุคคล ผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ซึ่งมีเหตุสงสัย เชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิด ศาลจะศึกษาหาว่าไม่ต้องลงอาญาได้"

(๖) ม.จ.สกล ๓ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ความเกี่ยวข้อง" แทนคำว่า "ความสัมพันธ์" และวรรค ๒ เรยกเว้นความในวรรค ๑ ไว้ จะต้องใช้คำว่า "แม้จะไม่สัมพันธ์กัน มารดา บุตร สามี หรือ ภริยาของตน"

(๗) หลวงจำรูญ ๓ เสนอว่า ควรยกวรรคแรกมาเป็นวรรคสอง วรรคสองมาเป็นวรรคแรก คือถ้ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เราให้ศาลมีอำนาจ ยกโทษให้ได้ แต่ถ้าผู้ผู้นั้นช่วยเป็นพยานมารดา ฯลฯ ไม่ต้องรับอาญาเลยก็เกี่ยว

(๘) พระยาอรรถกรกรม ๓ เสนอว่า ถ้าร่าง เป็นวรรคเดียวกันอย่างหลวงจำรูญ ๓ เสนอจะงาม ใช้คำว่า "แต่ถ้าเป็นการช่วยบิดามารดา ฯลฯ ไม่ต้องรับอาญา"

(๙) พระยาอรรถกรกรม ๓ เสนอว่า จะเอาคำว่า "ใกล้ชิด" หรือ "สนิทสนม"

ลดยกโทษให้น้อยลงได้ เพราะมาตรา ๑๕๕ และ ๑๕๕ ทวิ ไม่มีอัตราโทษขั้นต่ำ ศาลลดยกโทษได้อยู่แล้ว

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๕) (๖) (๗) และ (๘) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่า ที่ใช้คำว่า "ความสัมพันธ์" ก็แล้ว และควรรวมวรรคแรกกับวรรคสองไว้ด้วยกันทำนองที่หลวงจำรูญ ๓ เสนอ

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) และ (๑๓) รวมกันไป)

50. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 204/233/2484 วันอังคารที่ 29 กรกฎาคม 2484 หน้าที่ 11

๔.

(๑๐) หลวงชำนาญ ๑ เสนอว่า ศัพท์กฎหมาย "ไกลซิก" ที่ว่า

(๑๑) พระยาเลขาภิบาล ๑ เสนอว่า "สนิทสนม" เป็นคำสำนวน แต่ "ไกลซิก" เป็นคำธรรมชา

(๑๒) หลวงประสาธ ๑ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ไกลซิกถึงขนาด"

(๑๓) หลวงชำนาญ ๑ เสนอว่า ใช้คำว่า "ความสัมพันธ์ถึงขนาด" ก็แล้ว ไม่ต้องพูดว่า "ไกลซิก" หรือ "สนิทสนม"

(๑๔) หลวงจำรูญ ๑ เสนอว่า ร่างมาตรา ๑๕๕ ทวิ มีถ้อยคำดังนี้ "ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๑๕๕ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์กับผู้กระทำถึงขนาดที่ควรให้อภัย ศาลจะไม่ลงอาญาแก่ผู้นั้นก็ได้ และถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำเพื่อช่วยมิดา มารดา บุตร สามี หรือภรรยา ของผู้กระทำ ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"

(๑๕) ม.จ.สกล ๑ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "สนิทกันจนถึงกับควรให้อภัย"

(๑๖) พระยาเลขาภิบาล ๑ เสนอว่า ถ้าผู้ร้ายช่วยกัน และมีความสัมพันธ์สนิทสนมกันจะยกโทษให้หรือไม่ เราหมายความว่า จะรักษาความสัมพันธ์อันดี คือความสัมพันธ์นั้นเองต้องควรให้อภัยด้วย ควรใช้คำว่า "สนิทกันและควรให้อภัย"

(๑๗) ม.จ.สกล ๑ เสนอว่า คำว่า "ควร" ประกอบ "ความสัมพันธ์" อยู่แล้ว อย่างโจรช่วยกันไม่ "ควร" ให้อภัย

(๑๘) หลวงจำรูญ ๑ เสนอว่า เข้าใจความหมายของพระยาเลขาภิบาล ๑ แล้ว คือไม่ควรถือแต่ความสัมพันธ์อย่างเดียว ต้องพิจารณาว่าความสัมพันธ์นั้น ๆ ควรให้อภัยด้วย

ที่ประชุมเห็นว่าควรใช้คำว่า "ความสัมพันธ์ถึงขนาด"

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๔) และ (๑๕) รวมกันไป)

ที่ประชุมให้ใช้คำในร่างมาตรา ๑๕๕ ทวิ ดังต่อไปนี้ "ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรา ๑๕๕ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์สนิทสนมจนถึงกับควรให้อภัย ศาลจะไม่ลงอาญาแก่ผู้นั้นก็ได้ และถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำเพื่อช่วยมิดา มารดา บุตร สามี หรือภรรยา ของผู้กระทำ ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) และ (๒๐) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่า ร่างมาตรา ๑๕๕ ทวิ ที่ตกลงไปแล้วนั้นดีแล้ว เพราะศาลไม่จำเป็นต้องยกโทษให้ก็ได้

51. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484
ครั้งที่ 217/292/2484 วันอังคารที่ 12 กันยายน 2484 หน้าที่ 1

๓

ที่ประชุมให้ใช้คำว่า "พะยานหลักฐาน"

หลวงจ่ารัฐ ๑ - คำว่า "ให้รับอาญาน้อย" คำว่า "ให้" เกินไป
ที่ประชุมในครั้งคำว่า "ให้" ออก

ประธาน ๑ - ขอให้ที่ประชุมพิจารณา ร่างมาตรา ๔ ทวิ ซึ่งมีความว่า
"ผู้ใดให้สำนึก ร้อน หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซึ่งตนมีเหตุผลเชื่อ
ว่าเป็นผู้กระทำความผิดมิใช่ความผิดที่เป็นสนธิโทษ ไม่ให้ถูกจับกุมหรือให้พ้นอาญา มีความ
ผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

ม.จ.สกล ๑ - ร่างมาตรา ๔ ทวินี้ คำว่า "ให้สำนึก" ไปไม่ได้ ควร
จะเป็น "พำนึก"

พระยาเจษมนิช ๑ - คำว่า "พำนึก" คือกว่า

ม.จ.สกล ๑ - คำว่า "สำนึก" เราใช้กับคำว่า "สำนึกนายกรัฐมนตรี

พระยาอรุณกรม ๑ - คำว่า "สำนึก" ตรงกับ office

พระยาสิทธิพล ๑ - ภาษาอังกฤษใช้คำว่า to harbour

ม.จ.สกล ๑ - คำว่า harbour ตรงกับ "สำนึก"

ประธาน ๑ - คำว่า "ให้สำนึก" ใช้เป็นกริยา ไม่ใช่หรือ เพราะคำ
ต่อ ๆ มามีคำว่า "ร้อน"

พระยาอรุณกรม ๑ - ความประสงค์ของประมวลกฎหมาย ให้อยู่ประ
เด็นเกี่ยวข้องก็ผิด

ม.จ.สกล ๑ - คำว่า "สำนึก" แปลว่า "หลักแหล่ง"

ประธาน ๑ - จะใช้คำว่า "ให้ที่อาศัย" จะได้หรือไม่

หลวงประสพ ๑ - คำว่า harbour ยิ่งกว่า "อาศัย" อีก

ม.จ.สกล ๑ - harbour เช่นให้ที่กำบังลม

หลวงประสพ ๑ - คำว่า harbour จะต้องมีคนตามจับไปให้ที่อาศัย

จึงมีผิด

หลวงจ่ารัฐ ๑ - คำว่า harbour เพื่อไม่ให้คนอื่นเห็น ไม่ต้องมีคน
ตามจับก็ได้

พระยาอรุณกรม ๑ - เป็นเรื่องให้หลบอยู่

หลวงจ่ารัฐ ๑ - ไม่ใช่ให้อยู่เฉย ๆ ต้องให้หลบอยู่

52. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 217/292/2484 วันอังคารที่ 12 กันยายน 2484 หน้า 2

๔

ม.จ.สกล ฯ - ไม่ต้องใช้คำว่า "หลบ" คำว่า "ให้อาศัย" เข้าใจได้
แล้ว หมายถึงให้พึ่งพา

พระยาสิทธิ ฯ - จะกินถึงสมภารวัด คนร้ายมาที่ให้อาศัย คำว่า
"อาศัย" เป็นคำกว้าง

ม.จ.สกล ฯ - ถ้าจะใช้คำว่า "หลบ" ต้องใช้คำว่า "ให้ที่หลบ"
หลวงประสพ ฯ - หมายถึง to give shelter

หลวงจรัส ฯ - ให้อยู่เฉย ๆ ไม่ควรเอาผิด

ม.จ.สกล ฯ - ถ้าที่เรือเข้าไปในอ่าวไม่ใช่ไม่ให้ใครเห็น คำว่า
"หลบ" กับคำว่า "ซ่อน" ใกล้กันเหลือเกิน

หลวงจรัส ฯ - คำว่า "หลบ" น้อยกว่า "ซ่อน"

ม.จ.สกล ฯ - "หลบ" แปลว่า conceal

พระยาวรรณกร ฯ - "หลบ" แปลได้ทั้ง "ซ่อน" ทั้ง "หลีกเลี่ยง"

พระยาเลขา ฯ - คำว่า "ให้พำนัก" ก็คือ

หลวงจรัส ฯ - คำว่า "ให้พำนัก" ตรงกับ "to harbour"

พระยาวรรณกร ฯ - ต้องรู้เป็นเรื่อง ๆ ไปว่าเขาตามจับเรื่องนั้น ๆ
ไม่ใช่ว่าถ้าเป็นคนร้ายแล้วจะให้อาศัยไม่ได้

พระยาเลขา ฯ - เป็นเรื่องให้พำนักเพื่อไม่ให้จับกุม

หลวงประสพ ฯ - ใช้คำว่า "ให้พำนัก ซ่อน ฯลฯ" พอไปได้ และ
ใส่คำว่า "เพื่อ" หน้าคำว่า "ไม่ให้ถูกจับกุม"

พระยาเลขา ฯ - คำว่า "ให้พำนัก" ประกอบกับคำว่า "เพื่อไม่
ให้ถูกจับกุม" ก็เป็นเรื่อง "หลบ"

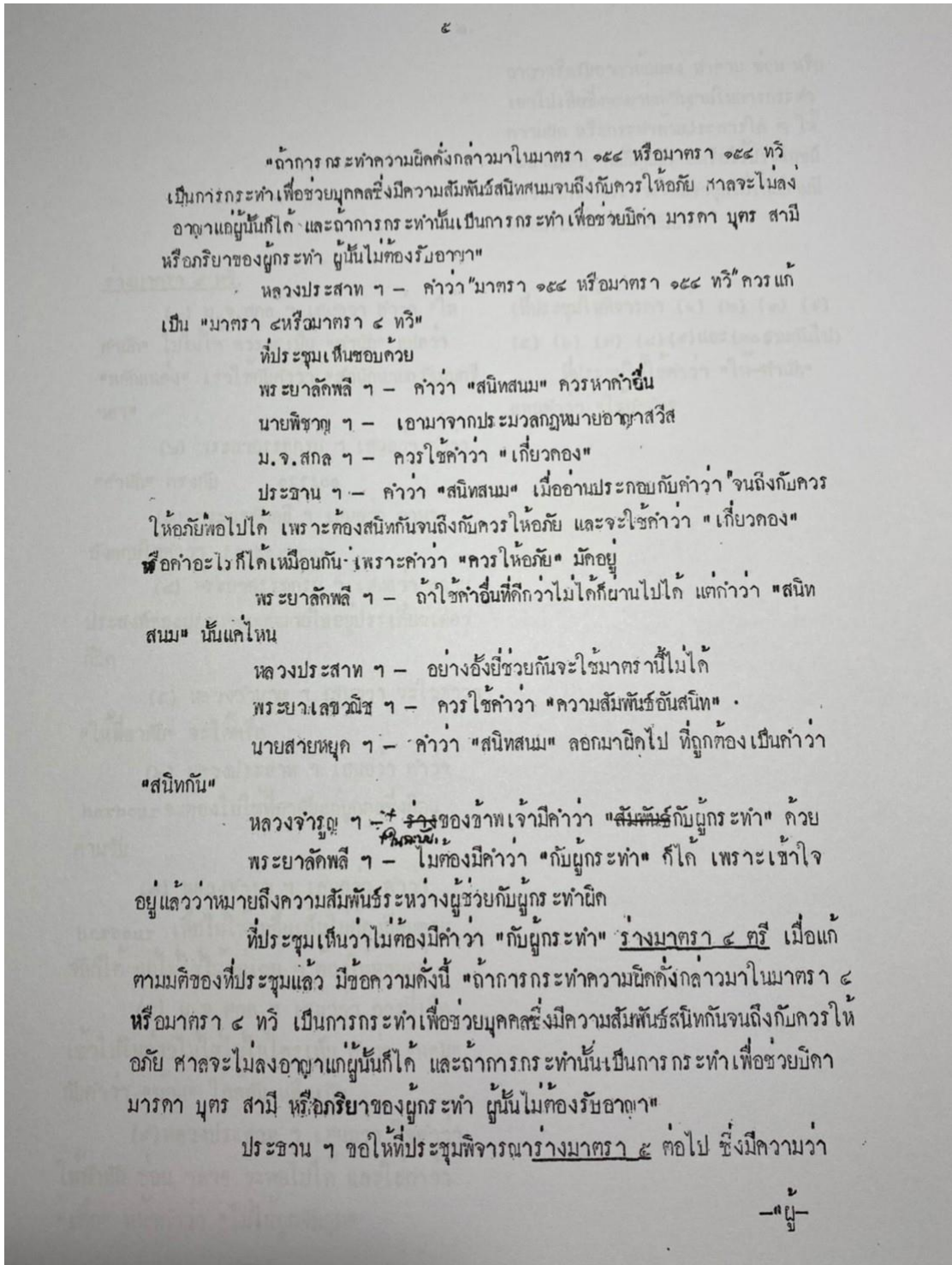
ที่ประชุมตกลงให้ใช้คำว่า "ให้พำนัก" แทนคำว่า "ให้สำนั"

หลวงประสพ ฯ - ภาษาไทยที่ดี ควรใช้คำว่า "เพื่อให้พ้นอาญาหรือ
ไม่ให้ถูกจับกุม"

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยร่างมาตรา ๔ ทวิ เมื่อแก้ตามมติที่ประชุมแล้วจึงมีข้อ
ความดังนี้ "ผู้ใดให้พำนัก ซ่อน หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซึ่งคนมีเหตุผลเชื่อว่า
เป็นผู้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม มีความ
ผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

ประธาน ฯ ขอให้ที่ประชุมพิจารณา ร่างมาตรา ๔ ทวิ ต่อไปซึ่งมีความว่า

53. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 217/292/2484 วันอังคารที่ 12 กันยายน 2484 หน้าที่ 3

54. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 217/292/2484 วันอังคารที่ 12 กันยายน 2484 หน้าที่ 4

๒.

อาญาหรือมีอาญาน้อยลง ทำลาย ช้อน หรือเอาไปเสียซึ่งพะยานหลักฐานในการกระทำ ความผิด หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ พะยานหลักฐานนั้นสูญหายหรือไร้ประโยชน์ มีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ร่างมาตรา ๔ ทวิ.

(๑) ม.จ.สกล ฯ เสนอว่า คำว่า "ให้ สำนึก" ไปไม่ได้ ควรจะเป็น "พำนัก" แปลว่า "หนักแน่น" เราใช้กับคำว่า "สำนึกนัยกรรมนตรี าลา"

(๒) พระยาอรุณกรรณ ฯ เสนอว่า คำว่า "สำนึก" ตรงกับ office

(๓) พระยาสิทธิ ฯ เสนอว่า ภาษา อังกฤษใช้คำว่า to harbour

(๔) พระยาอรุณกรรณ ฯ เสนอว่า ความ ประสงค์ของประมวลกฎหมายให้อยู่เกี่ยวเนื่อง ก็นึก

(๕) หลวงชำนาญ ฯ เสนอว่า จะใช้คำว่า "ให้ที่อาศัย" จะไต่หรือ

(๖) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า คำว่า harbour จะต้องไปให้ที่อาศัยแก่บุคคลซึ่งมีคน ตามจับ

(๗) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า คำว่า harbour เพื่อให้คนอื่นเห็นไม่ต้องมีคนตาม จับก็ได้ แต่ไปใช้ให้อยู่เฉย ๆ ต้องให้หลบอยู่

(๘) ม.จ.สกล ฯ เสนอว่า การที่เรือ เข้าไปในอ่าวไม่ใช่ไม่ให้ใครเห็น คำว่า "หลบ" กับคำว่า "ซ่อน" ใกล้กันเหลือเกิน

(๙) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ใช้คำว่า ให้พำนัก ช้อน าลา" จะพอไปได้ และใส่คำว่า "เพื่อ" หน้าคำว่า "ไม่ให้ถูกจับกุม"

(๑๐)-

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐) ตามที่ไป) ที่ประชุมให้ใช้คำว่า "ให้พำนัก" แทนคำว่า "ให้สำนึก"

55. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 217/292/2484 วันอังคารที่ 12 กันยายน 2484 หน้าที่ 5

๓.

(๑๐) พระยาเลขาวิชัย ฯ เสนอว่า คำว่า "ให้พำนัก" ประกอบกับคำว่า "เพื่อไม่ให้ถูกจับกุม" ก็เป็นเรื่องหลวม

(๑๑) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ภาษาไทยที่ดีควรให้ใช้คำว่า "เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม"

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย ร่างมาตรา ๔ ทวิ เมื่อแก้ตามมติของที่ประชุมแล้ว จึงมีข้อความดังนี้ "ผู้ใดให้พำนัก ซอน หรือช่วยกบฏ ประการใด ๆ ให้ผู้อื่นซึ่งตนมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

ร่างมาตรา ๔ ทวี.

(๑) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า คำว่า "มาตรา ๑๕๔ หรือมาตรา ๑๕๕ ทวิ" ควรแก้เป็น "มาตรา ๔ หรือมาตรา ๔ ทวิ"

(๒) พระยาลัดพลี ฯ เสนอว่า คำว่า "สนธิสนม" ควรหาคำอื่น

(๓) ม.จ.สกล ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "เกี่ยวคอง"

(๔) หลวงชำนาญ ฯ เสนอว่า คำว่า "สนธิสนม" เมื่ออ่านประกอบกับคำว่า "จนถึงกับควรให้โทษ" พอไปได้ เพราะต้องสนธิสนมกันจนถึงกับควรให้โทษ และจะใช้คำว่า "เกี่ยวคอง" หรือคำอะไรก็ได้เหมือนกัน เพราะคำว่า "ควรให้โทษ" มีค้อยู่

(๕) พระยาเลขาวิชัย ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ความสัมพันธ์อันสนิท"

(๖) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ^{รัฐข้าพเจ้า} ^{จะจึงจง} มีคำว่า "สัมพันธ์กับผู้กระทำ" ค่วย

(๗) พระยาลัดพลี ฯ เสนอว่า ไม่ต้องมีคำว่า "กับผู้กระทำ" ก็ได้ เพราะเข้าใจอยู่แล้วว่า หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ช่วยกับผู้กระทำผิด

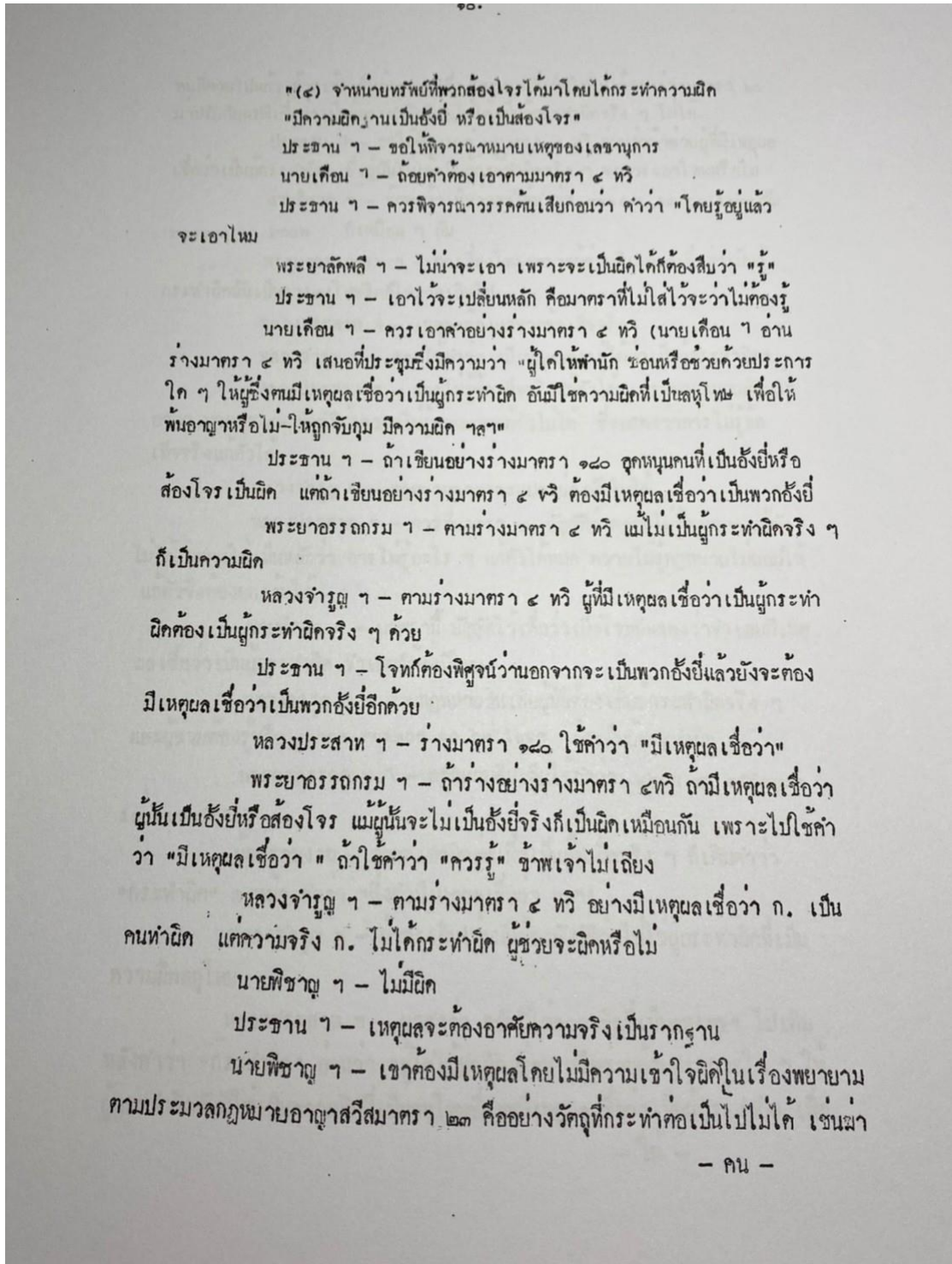
ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่า ควรใช้คำว่า "ความสัมพันธ์สนิทกัน" ไม่ต้องมีคำว่า "กับผู้กระทำ" ร่างมาตรา ๔ ทวี. เมื่อแก้ตามมติของที่ประชุมแล้วมีถ้อยคำดังนี้ "ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวมาในมาตรา ๔ หรือมาตรา ๔ ทวิ เป็นการกระทำเพื่อช่วยบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์สนิทกันจนถึงกับควรให้โทษ ศาลจะไม่ลงอาญาแก่ผู้นั้นก็ได้ แต่การกระทำนั้นเป็นการเพื่อช่วยบิดามารดา บุตร สามีหรือภริยาของผู้กระทำ ผู้นั้นไม่ต้องรับอาญา"

- ร่าง -

56. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 233/346/2484 วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 1

57. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 233/346/2484 วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484 หน้า ที่ 2

๑๑.

คนที่ตายไปแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าจะยกเรื่องพยายามที่เป็นไปไม่ได้ตามร่างมาตรา ๒๐ มาเปรียบกับกรณีเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ ไม่ได้

ประธาน ฯ - ขอให้พิจารณา มาตรา ๔ ทวิ ก่อนว่าถ้าช่วยผู้ที่มีเหตุผล เชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้นั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ จะควรเอาโทษหรือไม่

นายพิชานู ฯ - ข้าพเจ้าเห็นว่าจะใช้คำว่า reason to believe กับ reason to know ก็เหมือน ๆ กัน

พระยาอรรถกรกรม ฯ - การที่ลงโทษเพราะผู้ช่วยมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดนั้นเป็นการลงโทษจืดจางเกินไป

หลวงประสพ ฯ - เหตุผลต้องมาจากข้อเท็จจริง

หลวงจำรูญ ฯ - ควรใช้คำว่า "มีเหตุผลควรรู้ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด"

หลวงประสพ ฯ - การไม่รู้ข้อเท็จจริงแก่ตัวได้ เพราะกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๔๒ บัญญัติว่าความไม่รู้กฎหมายแก่ตัวไม่ได้ ซึ่งแสดงว่าการไม่รู้ข้อเท็จจริงแก่ตัวได้

หลวงจำรูญ ฯ - กฎหมายอาญาจะแปลอย่างนั้นไม่ได้

หลวงประสพ ฯ - การที่มาตรา ๔๒ บัญญัติว่าความไม่รู้กฎหมายแก่ตัวไม่ได้ แสดงให้เห็นหลักว่า การไม่รู้อะไร ๆ แก่ตัวได้หมด ความไม่รู้กฎหมายไม่ยอมให้แก่ตัวจริงต้องยกเว้นไว้

นายพิชานู ฯ - มาตรา นี้ บัญญัติไว้เพื่อว่าเมื่อโจทก์แสดงว่าจำเลยมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด จำเลยก็ต้องมีโทษ

หลวงจำรูญ ฯ - ตามกฎหมายอื่นเกี่ยวนั้นต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ และผู้ช่วยต้องรู้หรือ has reason to believe ว่าเป็นผู้กระทำความผิด

พระยาอรรถกรกรม ฯ - กฎหมายอื่นเคยใช้คำว่า when an offence is committed

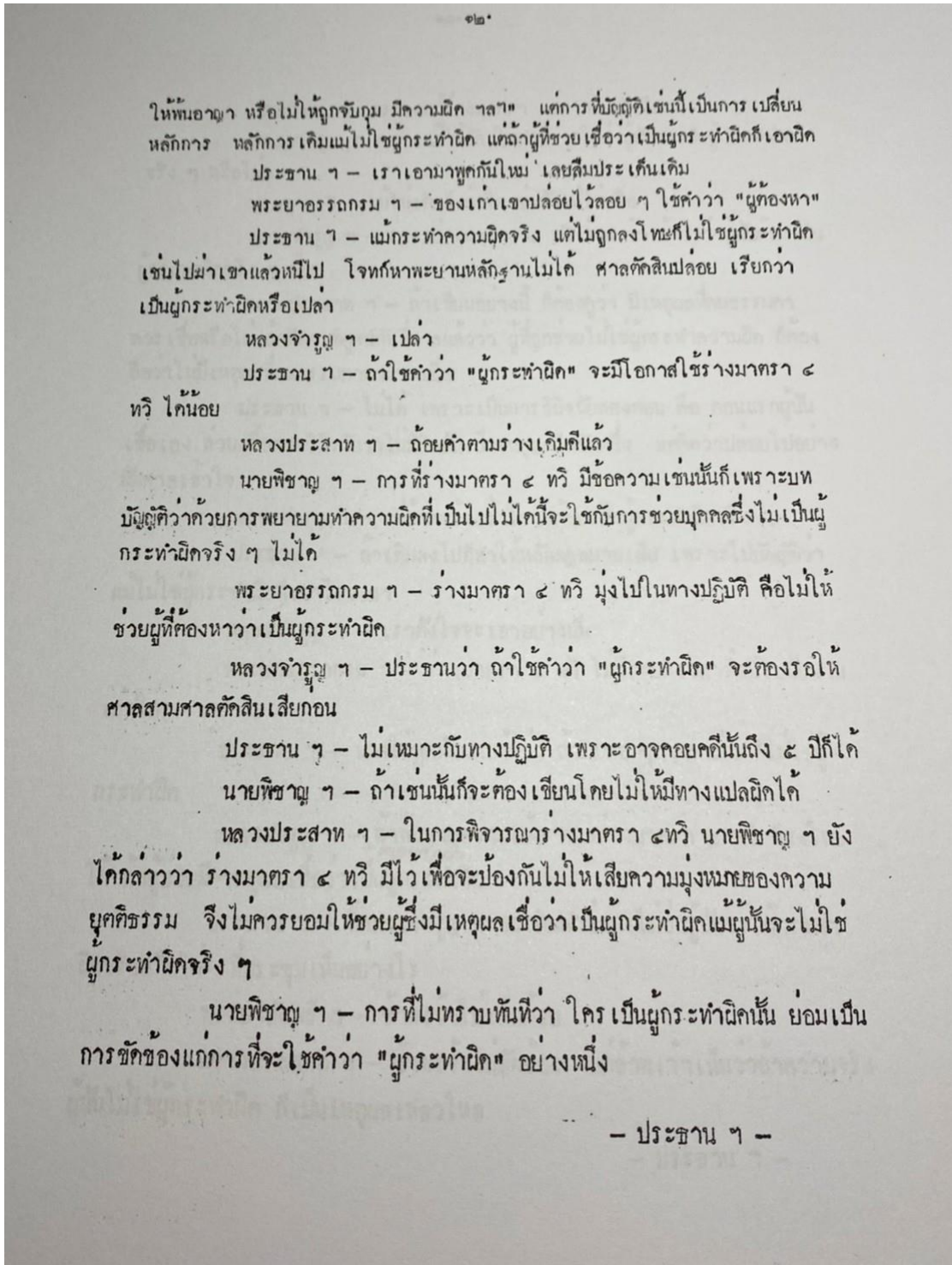
ผู้จกรายงาน - ถ้าจะเอาผิดก็เมื่อเป็นผู้ทำผิดจริง ๆ ก็เติมคำว่า "กระทำความผิด" ลงหน้า คำว่า "ซึ่งตัวมีเหตุผลเชื่อว่า ฯลฯ"

หลวงจำรูญ ฯ - ถ้าจะเติมเช่นนั้นต้องบัญญัติว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่เป็นความผิดกฎหมายโทษ

หลวงประสพ ฯ - ยกคำว่า "อันมิใช่ความผิดที่เป็นกฎหมายโทษ" ไปเติมหลังคำว่า "กระทำความผิด" อ่านว่า "ผู้ใดให้พยาน orton หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้กระทำความผิดอันมิใช่เป็นความผิดที่เป็นกฎหมายซึ่งตัวมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด เพื่อ

- ให้ -

58. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 233/346/2484 วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 3

59. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 233/346/2484 วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 4

๑๓๐

ประธาน ฯ - เราจะแก้ร่างมาตรา ๑๕๔ ทวิ หรือไม่
หลวงจำรัฐ ฯ - ต้องแก้ไขให้ชัด ใช้คำว่า "ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ หรือไม่"

ประธาน ฯ - แม้ไม่แก้ก็เข้าใจ เช่นนั้นไม่ใช่หรือ
หลวงจำรัฐ ฯ - ร่างอย่างมาตรา ๔ ทวิ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าผู้นั้นต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ ค้วย

หลวงประสพ ฯ - ถ้าเขียนอย่างนี้ ก็คงดูว่า มีเหตุผลที่คนธรรมดาควรเชื่อหรือไม่ ถ้ามีการพิสูจน์กันที่ศาลแล้วว่า ผู้ที่ถูกช่วยไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ก็คงถือว่าไม่มีเหตุผลที่คนธรรมดาควรเชื่อ

ประธาน ฯ - ไม่ใช่ เพราะเป็นการวินิจฉัยสองตอน คือ ตอนแรกผู้นั้นเชื่อเอง ส่วนเมื่อศาลวินิจฉัยว่าไม่มีผิดนั้น เป็นเหตุผลอีกอันหนึ่ง แต่คิดว่าปล่อยไปอย่างนั้นศาลเข้าใจ

หลวงจำรัฐ ฯ - แต่ข้าพเจ้าเข้าใจว่าต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ
ประธาน ฯ - ถ้าเติมลงไปก็ทำให้หลักกฎหมายเสีย เพราะไปบัญญัติว่า แม้ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็เอาโทษเขา

หลวงจำรัฐ ฯ - เราตั้งใจจะเอาอย่างนั้น
พระยาอรุณกรม ฯ - ร่างมาตรา ๔ ทวิ ไม่มีระยะเวลาที่หนีไปนั้นนานเท่าใด

ประธาน ฯ - เราได้พูดกันมาแล้วว่า ถ้าหมกอำพรางแล้ว ก็ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด

หลวงจำรัฐ ฯ - ถ้าพ้นอายุความแล้ว ตามร่างมาตรา ๔ ทวิ ก็ลงโทษได้ ถ้าผู้ช่วยมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด

ประธาน ฯ - ที่หลวงจำรัฐ ฯ ขอเติมคำว่า "ไม่ว่าผู้นั้นจะไต่กระทำความผิดจริงหรือไม่" ที่ประชุมเห็นอย่างไร

พระยาลักษณ์ ฯ - ข้าพเจ้าไม่เห็นค้วย
หลวงประสพ ฯ - ข้าพเจ้าไม่ขัดข้อง แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าความจริงผู้นั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ก็เป็นเหตุผลเหลวไหล

- ประธาน ฯ -

60. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 233/346/2484 วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 5

๑๔

ประธาน ฯ - จะทราบได้เมื่อใด เห็นว่าต้อง - คุณพันเสียก่อน
หลวงประสพ ฯ - เป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะสืบ
ประธาน ฯ - เติมอย่างหลวงจำรัฐ ฯ เสนอข้อข้องใจมีน้อย เพราะว่ามี
ร่างมาตรา ๒๐ เอาผิดการพัวพันกระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้
หลวงประสพ ฯ - ไม่ได้ เพราะคำว่า "มีเหตุผลเชื่อว่า " จะเห็นว่า
เป็นเหตุผลของตำรวจไป
ประธาน ฯ - ก็เหมือนกับความผิดที่เป็นไปไม่ได้ ผู้กระทำเชื่อว่าเป็นไป
ได้ อย่างเผาห้องที่ท้าววยเหล็ก หรือฆ่าคนที่ตายแล้ว
พระยาอรุณกรม ฯ - ร่างมาตรา ๒๐ นี้ ถึงแม้ว่าเราก็เขียนกฎหมายเล็ง
ได้เสมอ เพราะอะไรเป็นความผิดคงแล้วแต่ภาค ๒ ซึ่งเราเล็งได้ ร่างมาตรา ๔
ทวี เราไม่ได้เอาผิดเพราะคน ๆ นั้นช่วยผู้ร้าย แต่เพราะคน ๆ นั้นช่วยบุคคลซึ่งเขา
มีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้ร้าย
ประธาน ฯ - ร่างมาตรา ๒๐ เป็นเรื่องลงโทษบุคคลที่มีเจตนาไม่คิด ซึ่ง
กระทำความผิดที่เป็นไปไม่ได้ และร่างมาตรา ๔ ทวี ลงโทษบุคคลซึ่งเจตนาไม่คิด
เหมือนกัน
หลวงจำรัฐ ฯ - ข้าพเจ้าไม่ว่าว่าจะเอาหลักการอย่างไร ก็ต้องเขียน
ให้ชัด
นายเคื่อน ฯ - กรมอัยการได้เสนอให้เอา ๔ อย่าง คือ "ผู้กระทำความ
ผิดในคดีอาญา ผู้ต้องหาในความผิด หรือผู้ซึ่งมีเหตุเห็นได้ว่าน่าจะเป็นผู้ต้องหาใน
ความผิด" เราไปเขียนรวมเป็นคำเดียวใช้คำว่า "ผู้ซึ่งมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความ
ผิด" จึงลำบาก
หลวงประสพ ฯ - จะเขียนเติมลงไปว่า แม้ผู้ที่ถูกช่วยเป็นผู้บริสุทธิ์
ก็เอาผิดนั้นไม่ได้
ประธาน ฯ - ถ้ามองในแง่เจตนาคน ๆ นั้นช่วยคนโดยเจตนาจะช่วยคน
ร้าย การเอาผิดพอไปได้
นายเคื่อน ฯ - เขียนอย่างที่ดินกรมอัยการ เสนอดีกว่า
พระยาสิทธิ ฯ - ของเก่าเขาชัด และมีมาตรา ๔๓ บัญญัติเรื่องเจตนา
และเรื่องอาจแลเห็นผลอยู่แล้ว
ประธาน ฯ - เขียนอย่างเจาะจงลงไปว่าผู้ใดบ้างจะเอาหรือไม่ แต่
เกรงว่า หลวงจำรัฐ ฯ จะเถียงว่าต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง ๆ
- หลวงจำรัฐ ฯ -

61. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484
ครั้งที่ 233/346/2484 วันอังคารที่ 28 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 6

๑๕.

หลวงจ่ารัฐ ๖ - คำว่า "ผู้ซึ่งมีเหตุเห็นได้ว่าน่าจะเป็นผู้ต้องหา" ใกล้เคียงกับ "ผู้ซึ่งมีเหตุผลเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด" มีข้อสงสัยอยู่ว่าใครก็คงมีอยู่อย่างนั้น

นายเคื่อน ๖ - คำว่า "ผู้กระทำความผิด" นั้น แน่แล้ว สำหรับจำเลยไม่มีมโนคติ ส่วนคำว่า "ผู้ต้องหา" ก็เข้าใจได้ และมีคำว่า "ผู้ซึ่งมีเหตุที่เห็นได้ว่าน่าจะเป็นผู้กระทำความผิด"

หลวงประสพ ๖ - ใช้คำว่า "ผู้มีเหตุผลเห็นได้ว่าจะเป็นผู้ต้องหา" เพราะถ้าใช้คำว่า "น่า" จะต้องเป็นผู้ต้องหามาแล้ว

พระยาสิทธิ ๖ - ที่ใช้คำว่า "เชื่อ" นั้นหมิ่นเหม่อยู่

ประธาน ๖ การเขียนระบุว่า "ผู้ที่ถูกช่วยบริสุทธิ" ไม่น่าถูก

พระยาอรชรกรม ๖ - คนนั้นอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิด แต่คนที่ช่วยไม่ควรทำ และไม่ควร เอาคำของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามาใช้

ประธาน ๖ - จะทำให้รู้สึกกันว่า เมื่อคนสำคัญกลับไม่ผิด กลับมาเอาโทษคนช่วย ควรเขียนร่างมาตรา ๔ ทวิ ใหม่ ใช้คำว่า "ผู้ใดให้พยาน orton หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้กระทำความผิดจำเลยในคดีอาญา ผู้ต้องหาในความผิด หรือผู้ที่มีเหตุผลเห็นได้ว่าน่าจะเป็นผู้ต้องหาในความผิด อันมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

หลวงจ่ารัฐ ๖ - ความผิดที่เป็นลหุโทษก็ควรเอา
ที่ประชุมเห็นว่า ความผิดที่เป็นลหุโทษไม่ควรเอาโทษ

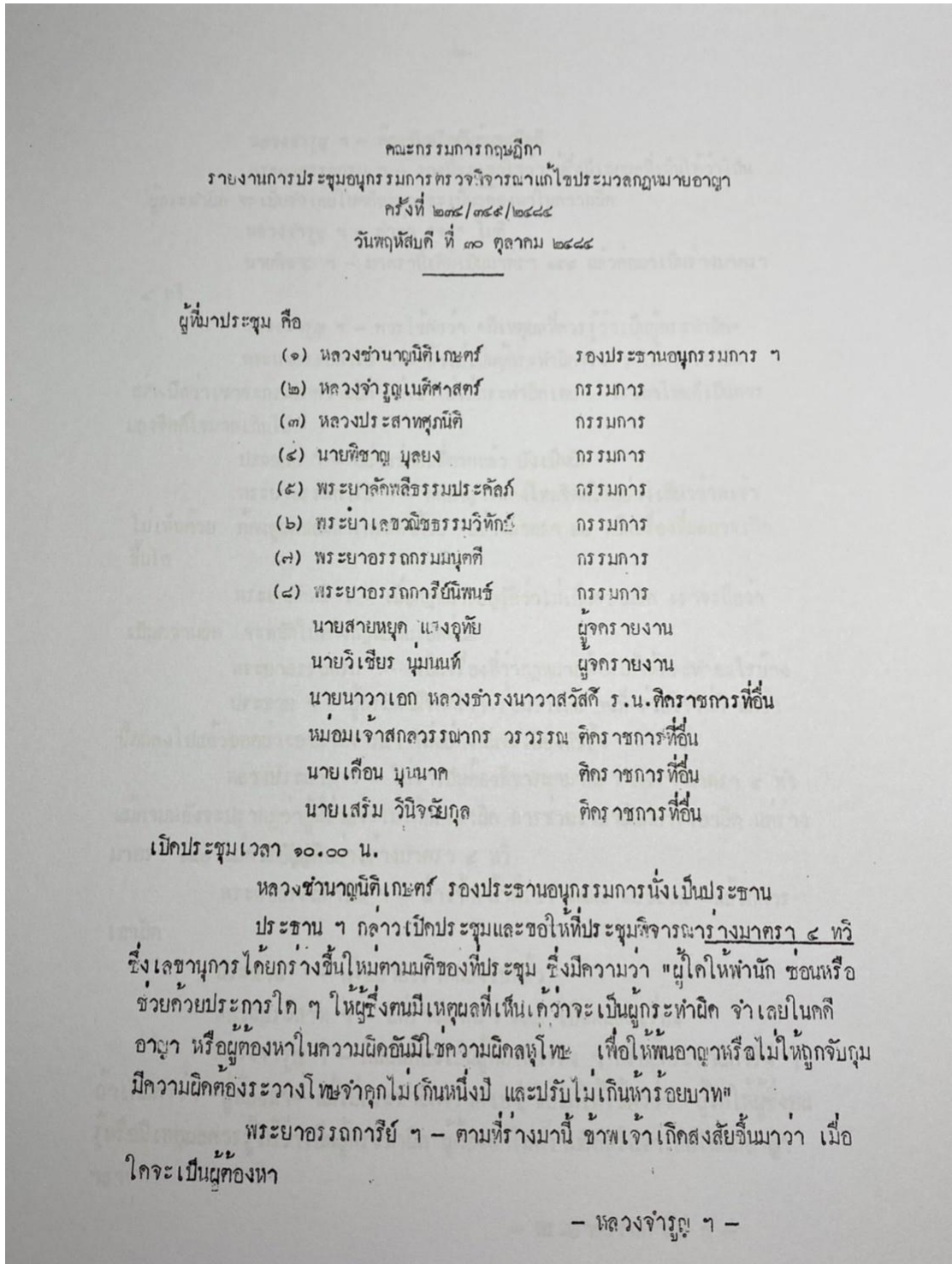
หลวงประสพ ๖ - ขอคัดคำว่า "น่า" ออก ใช้คำว่า "ผู้ที่มีเหตุผลเห็นได้ว่าจะเป็นผู้ต้องหาในความผิด"

พระยาเลขาวิชัย ๖ - ใช้คำว่า "จะ" จะยืนยันไป

ประธาน ๖ - ควรมอบให้นายเคื่อน ๖ ไปร่างมาตรา ๔ ทวิ และร่าง
มาตรา ๑๘๐ เสนอที่ประชุม
ที่ประชุมเห็นชอบด้วย
หมดเวลาประชุมนัดประชุมคราวหน้าวันพฤหัสบดี ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๘๔
เวลา ๑๔.๐๐ น.
ปิดประชุมเวลา ๑๒.๓๐ น.

รับเหตุ ๑๑/๑๐/๒๕
ผู้จกรายงาน.
เสริญ พิมพ์
รับเหตุ ๑๑/๑๐/๒๕

62. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 1

63. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 2

๒.

หลวงจำรูญ ฯ - ต้องจับหรือตีมันจะมีคดี
 พระยาอรรณกรม ฯ - ร่างนี้จะเข้าใจว่า ผู้ซึ่งมีเหตุผลที่เห็นได้ว่าเป็น
 ผู้กระทำผิด จะเป็นจำเลยในคดีอาญา จะเป็นผู้ต้องหาในความผิด
 หลวงจำรูญ ฯ - คำว่า "จะ" ไม่ใช่
 นายพิชิต ฯ - มาตรานี้เดิมเป็นมาตรา ๑๔๔ แล้วต่อมาเป็นร่างมาตรา

๔ ทวิ

หลวงจำรูญ ฯ - ควรใช้คำว่า "มีเหตุผลที่ควรรู้ว่าเป็นผู้กระทำผิด"
 พระยาอรรณกรม ฯ - ถ้าไม่เป็นผู้กระทำผิดจริง ๆ ไม่ควรเอาผิด
 อย่างนี้กันว่าเขาจะกระทำความผิด แต่เขาไม่ได้กระทำความผิดเลย จะเอาโทษก็เป็นการ
 มองจิตก็ใจมากเกินไป

ประธาน ฯ - อย่างว่าคนที่ตายแล้ว ยังเป็นผิด
 พระยาอรรณกรม ฯ - คดีอาญาจะลงโทษจิตก็ใจอย่างเดียวกับเจ้า
 ไม่เห็นด้วย ต้องคุ้มครองการกระทำด้วย อย่างมาตรา ๒๐ เป็นเรื่องที่มีผลอาจเกิด
 ขึ้นได้

พระยาลัทธลี ฯ - เมื่อกฎหมายบัญญัติว่าไม่เป็นความผิด เราจะต้อง
 เป็นความผิด จะหนักในทางกฎหมายไปหน่อย

พระยาอรรณกรม ฯ - เป็นเรื่องที่ว่ากฎหมายห้ามไม่ให้ทำอะไรบ้าง
 ประธาน ฯ - ผู้กระทำผิดก็ใจจะร้อนจำเลย คนที่ช่วยใจไม่ก็ แต่ข้อ
 นี้ตกลงไปแล้วขออย่าเอามาพิจารณา ไม่อย่างนั้นจะเฉียดกันซ้ำ

หลวงประสาธ ฯ - ไม่จำเป็นต้องพิจารณามาตรา ๒๐ ๓๖ มาตรา ๔ ทวิ
 แม้ภายหลังจะปรากฏว่าผู้ช่วยจะไม่ไต่กระทำความผิด การช่วยเวลานั้นก็ควร เอาผิด แต่ร่าง
 มาตรา ๑๔๐ ไม่ควรบัญญัติอย่างร่างมาตรา ๔ ทวิ

พระยาอรรณกรม ฯ - ถ้าเห็นหน้าที่เขา take action แล้วก็ควร
 เอาผิด

ประธาน ฯ - นโยบายเราตกลงไปแล้ว

หลวงประสาธ ฯ - แต่ร่างมาตรา ๑๔๐ เป็นคนละเรื่อง

หลวงจำรูญ ฯ - คนนั้นต้องเป็นผู้ต้องหาจริง ๆ หรือผู้กระทำผิดจริง ๆ
 ถ้าเติมคำว่า "ผู้ต้องหา" แม้ไม่กระทำความผิดจริงก็เอา ขอแก้ไขให้ใช้คำว่า "ผู้ใดให้ผู้ซึ่งตน
 รู้หรือมีเหตุผลควรรู้ได้ว่าเป็นผู้กระทำผิด ผู้ต้องหาในความผิดหรือจำเลยในคดีอาญา
 ฯลฯ"

- พระยาอรรณกรม ฯ -

64. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 3

๓.

พระยาอรธการีย์ ๑ - ถ้าข้าพเจ้าเป็นศาล ข้าพเจ้าจะแปลว่าต้องเป็นผู้กระทำผิดจริง ๆ และคำว่า "ให้พำนัก" ไปได้ แต่ "ซ่อน" จะใช้คำอะไร
หลวงจำรัฐ ๑ - คิดคำว่า "ให้" ซึ่งย่อหน้าคำว่า "ผู้ซึ่งกั้นเหตุผลที่เห็นได้ว่าจะเป็นผู้กระทำผิด"

หลวงประสาธ ๑ - การ "ให้พำนัก" "ซ่อน" เป็นแต่ตัวอย่าง คือ "ซ่อน" ให้พ้นอาญา จะคิดคำว่า "เพื่อ" ออกจะเกินหรือไม่

หลวงจำรัฐ ๑ - คิดออกไม่ได้ เพราะไม่จำเป็นต้องพ้นจากการจับกุมจริง ๆ ภาวนาไม่คิด แต่พอไปได้ ใช้คำว่า "ผู้ซึ่งคนรู้หรือมีเหตุผลควรรู้ว่า เป็นผู้กระทำผิด ผู้ต้องหาในความผิดหรือจำเลยในคดีอาญา อันมิใช่เป็นความผิดที่เป็นลหุโทษ"

พระยาอรธการีย์ ๑ - เมื่อโจทก์พิสูจน์ว่ามีเหตุที่จำเลยควรรู้ ศาลถือว่ารู้ที่เดียว

หลวงจำรัฐ ๑ - ร่างมาตรา ๔ ทวิ ก็ควรเป็นเช่นนั้น

พระยาอรธการีย์ ๑ - ที่ว่า "มีเหตุผลควรรู้" นั้น ไม่ใช่สำหรับคนอื่น ต้องสำหรับตัวมันเอง ควรใช้คำว่า "รู้" ส่วนจะฟังว่า "รู้" หรือไม่นั้นต้องดูเหตุผลว่าคนธรรมดาเชื่อหรือไม่ และจำเลยเป็นคนธรรมดา ถ้าคนธรรมดาจะรู้ได้ก็ถือว่าจำเลยรู้

พระยาอรธการีย์ ๑ - ควรใช้คำว่า "รู้หรือมีเหตุผลว่าควรรู้"

พระยาอรธการีย์ ๑ - ใช้คำว่า "รู้" คำเดียวก็พอ

หลวงจำรัฐ ๑ - ถ้าใช้คำว่า "มีเหตุผลควรรู้" ถ้ามีเหตุผลที่ควรรู้จำเลยจะแก้ตัวว่าไม่รู้ไม่ได้ ใกล้เคียงว่าไม่มีเหตุผล

หลวงประสาธ ๑ - ใช้คำว่า "รู้" คำเดียวก็ อยากริมของโจทก์ จะใช้คำว่า "รู้" เฉย ๆ และยังมีคำอีกคำหนึ่งคือ "ผู้ที่จะเป็นต้องหา" จะควรเอาหรือไม่

พระยาอรธการีย์ ๑ - มีคำว่า "ผู้กระทำผิด" อยู่แล้ว

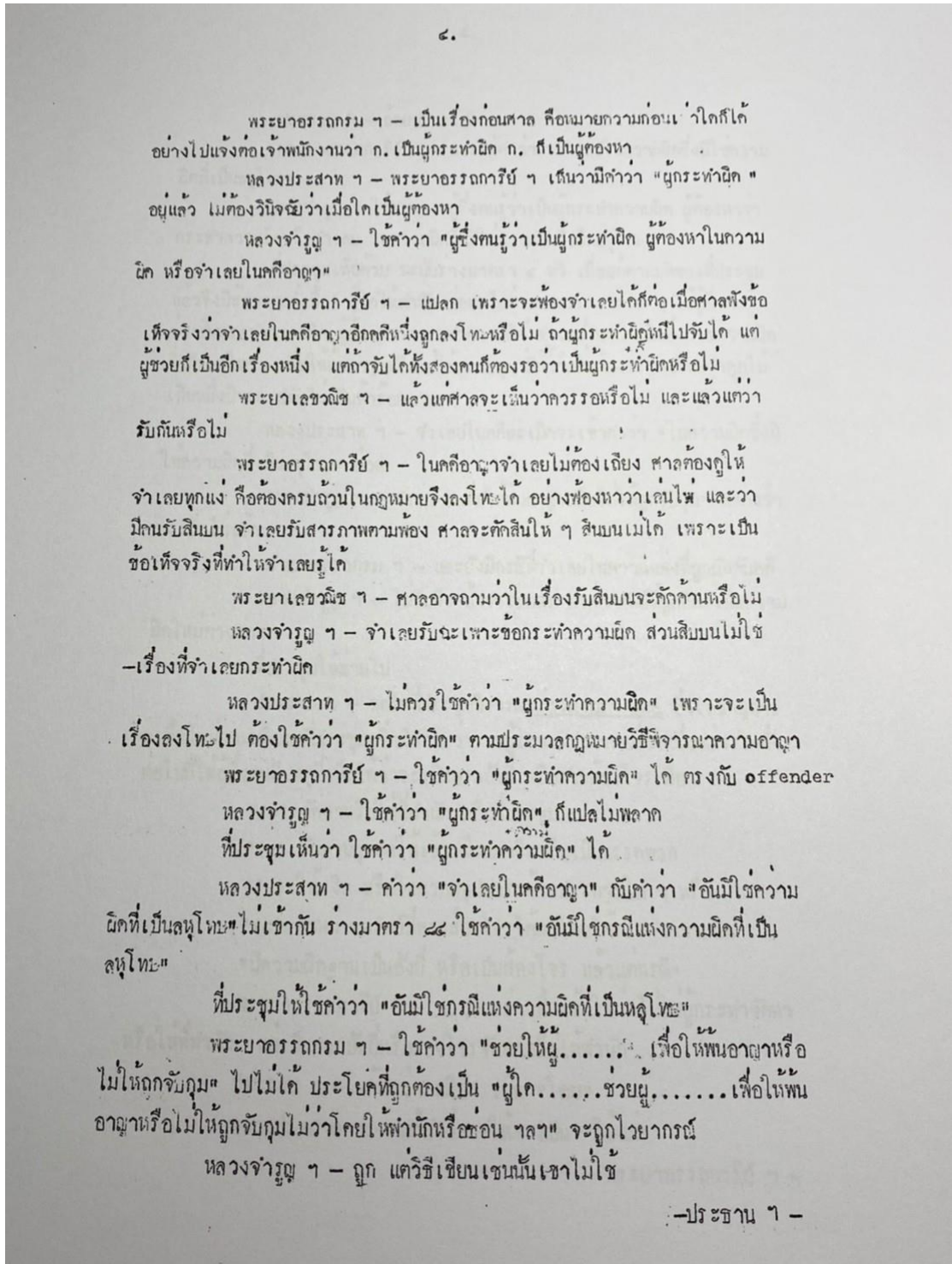
พระยาอรธการีย์ ๑ - อย่างคำรวจากกำลังตามหานายเขียว ไปช่วยนายเขียว เข้าควรเอาผิดแล้ว ถ้าไปแจ้งความต่อตำรวจว่าส่งสัยนาย ก. นาย ก. เป็นผู้ต้องหาหรือยัง

หลวงประสาธ ๑ - ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้คำว่า "สอบสวนเพื่อให้รู้ตัวผู้ต้องหา" ถ้ารู้ตัวว่าเป็นนาย ก. นาย ก. ก็เป็นผู้ต้องหา

หลวงจำรัฐ ๑ - "ผู้ต้องหา" ต้องเป็นขั้นสอบสวนแล้ว และต้องแจ้งข้อหาให้ทราบ"

- พระยาอรธการีย์ ๑ -

65. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 4

66. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 5

๕.

ประธาน ฯ - ถ้อยคำต่อไปนี้

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ควรใช้คำว่า "จำเลยในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ"

หลวงจ่ารัฐ ฯ ใช้คำว่า "ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดหรือจำเลย ในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ"

ที่ประชุมเห็นด้วย ฉะนั้นร่างมาตรา ๔ ทวิ เมื่อแก้ตามมติของที่ประชุมแล้วจึงมีข้อความดังนี้ "ผู้ใดให้พยาน ช้อนหรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด จำเลยในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

หลวงประสาธ ฯ - จำเลยในคดีละเมิดจะเข้าคำว่า "ในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ" ด้วย

หลวงจ่ารัฐ ฯ - คำว่า "เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม" แสดงว่าละเมิดไม่เข้า

พระยาอรรถการีย์ ฯ - และยังมีกรณีจำเลยในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ไม่ถึงถึง ถ้าจำเลยกระทำต่อทรัพย์ที่ถูกต้องก็เป็นความผิดใหม่ต่างหาก

ที่ประชุมเห็นด้วย

ประธาน ฯ - ขอให้ที่ประชุมพิจารณา ร่างมาตรา ๑๔๐ ซึ่งเลขานุการยกขึ้นใหม่ตามมติของที่ประชุม ซึ่งมีความว่า "ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ให้ผู้ซึ่งตนมีเหตุที่เห็นได้ว่าจะเป็นผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด" คือ

"(๑) จักหาหรือให้ที่พยาน หรือที่ประชุม

"(๒) ชักชวนบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกหรือเป็นพรรคพวก

"(๓) ให้เงิน หรือให้ความอุปการะด้วยประการใด ๆ หรือ

"(๔) จำหน่ายทรัพย์ที่พวกสองโจรได้มาโดยได้กระทำความผิด

"มีความผิดฐานเป็นอั้งยี่ หรือเป็นสองโจร แล้วแต่กรณี"

พระยาอรรถการีย์ ฯ - อ่านตามร่างนี้ เข้าใจว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิดหรือให้ที่พยาน แต่เป็นผู้ซึ่งตนมีเหตุที่เห็นได้ว่าจะเป็นผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด

ประธาน ฯ - แก้วคำว่า "คือ" เป็น "โดย"

หลวงประสาธ ฯ - แก้วคำว่า "ให้" เป็น "ให้แก่"

- พระยาอรรถการีย์ ฯ -

67. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้า ที่ 6

มติของที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๒๓๔/๓๔๙/๒๔๘๔
วันพฤหัสบดี ที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๘๔

<u>ประเด็นที่พิจารณา</u>	<u>มติ</u>
<p><u>ร่างมาตรา ๔ ทวิ</u></p> <p>(๑) พระยาอรุณการีย์ ฯ เสนอว่า ถ้าไม่เป็นผู้กระทำผิดจริง ๆ ไม่ควรเอาผิด อย่างนี้ถือว่าเขาจะกระทำผิดความผิด แต่เขาไม่ได้กระทำผิดเลย จะเอาโทษก็เป็นการมองจิตศรัทธามากเกินไป</p> <p>(๒) หลวงชำนาญ ฯ เสนอว่า อย่างฆ่าคนที่ตายแล้ว ยังเป็นผิด ผู้กระทำตามมาตรานี้มีจิตศรัทธาใจร้อนใจเฉย คนที่ช่วยใจไม่คิด</p> <p>(๓) หลวงจำรัฐ ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ผู้ซึ่งตนรู้หรือมีเหตุสมควรรู้ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาในความผิด หรือจำเลยในคดีอาญา ฯลฯ"</p> <p>(๔) พระยาอรุณการีย์ ฯ เสนอว่า ที่ว่า "มีเหตุสมควรรู้นั้น ไม่ใช่สำหรับคนอื่นต้องสำหรับตัวผู้หนึ่งเอง ควรใช้คำว่า "รู้" คำเดียวกัน-พอส่วนจะฟังว่า "รู้" หรือไม่นั้นต้องดูเหตุสมควรว่าคนธรรมดาเชื่อหรือไม่ และจำเลยเป็นคนธรรมดา ถ้าคนธรรมดาจะรู้ได้ก็ถือว่าจำเลยรู้</p> <p>(๕) หลวงประสพ ฯ เสนอว่า ใช้คำว่า "รู้" คำเดียวกัน อย่างรับของโจร จะได้ใช้คำว่า "รู้" เฉย ๆ</p> <p>(๖) พระยาอรุณการีย์ ฯ เสนอว่า สงสัยว่าเมื่อเป็นผู้ต้องหา</p> <p>(๗) หลวงจำรัฐ ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาในความผิด หรือจำเลยในคดีอาญา"</p> <p>(๘) หลวงประสพ ฯ เสนอว่า คำว่า "จำเลยในคดีอาญา" กับคำว่า "อันไม่ใช่ความผิดที่เป็นลหุโทษ" ไม่เข้ากัน ร่างมาตรา ๔๔ ใช้คำว่า "อันมีโทษกรณีแห่งความผิดที่เป็นลหุโทษ"</p>	<p>(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) รวมกันไป)</p> <p>ที่ประชุมเห็นว่าควรใช้คำว่า "ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด" และถ้าใช้คำเช่นนี้แล้ว ถ้าโจทก์สืบได้ว่ามีเหตุสมควรจะรู้อาจจะรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด และจำเลยเป็นคนธรรมดาที่ตั้งใจว่าจำเลย "รู้"</p> <p>ที่ประชุมเห็นว่าข้อสงสัยนี้ไม่สำคัญ เพราะยังมีคำว่า "ผู้กระทำความผิด" อีกคำหนึ่ง (ที่ประชุมให้พิจารณา (๓) (๔) (๕) และ (๖) รวมกันไป)</p> <p>ที่ประชุมให้ใช้ถ้อยคำทั้งที่หลวงจำรัฐ ฯ เสนอ (ข้อเสนอนี้ ๖๐)</p>

68. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้า ที่ 7

๒.

(๘) พระยาอรรถการีย์ ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "จำเลยในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นสนุโทษ"

(๑๐) หลวงจ่ารัฐ ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด หรือจำเลยในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นสนุโทษ"

(๑๑) หลวงประสัท ฯ เสนอว่า ไม่ควรใช้คำว่า "ผู้กระทำความผิด" เพราะจะเป็นเรื่องลงโทษไป ต้องใช้คำว่า "ผู้กระทำผิด" ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความผิดอาญา

(๑๒) พระยาอรรถการีย์ ฯ เสนอว่า ใช้คำว่า "ช่วยให้... เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม" หรือไม่ก็ได้ ประโยคที่ถูกต้องเป็น "ผู้ใด... ช่วยผู้... เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุมไม่ว่าโดยให้พยานหรืออื่น ๆ" จะถูกไวยากรณ์

(๑๓) หลวงประสัท ฯ เสนอว่า จำเลยในคดีละเมิดจะเข้าคำว่า "ในความผิดซึ่งมิใช่ความผิดที่เป็นสนุโทษ" ด้วย

ร่างมาตรา ๑๔๐

(๑) พระยาอรรถการีย์ ฯ เสนอว่า อานคาม้างนี้เข้าใจว่าไม่ใช่ผู้กระทำความผิดหรือให้พยาน แต่เป็นพวกอั้งยี่หรือพวกส้องโจรจัดหา

(๒) หลวงชำนานู ฯ เสนอว่า แก่คำว่า "คือ" เป็น "โดย"

(๓) หลวงจ่ารัฐ ฯ เสนอว่า คำว่า "ถูกหนุ" อย่างเก่าดีกว่า ใช้คำว่า "ผู้ใดถูกหนุผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นพวกอั้งยี่หรือส้องโจร"

ที่ประชุมเห็นว่าใช้คำว่า "ผู้กระทำความผิด" ได้

ที่ประชุมเห็นว่าข้อความกว้างของเลขานุการ เป็นที่เข้าใจได้ ร่างมาตรา ๔๓ หรือเมื่อแยกตามมติของที่ประชุมแล้วจึงมีข้อความดังนี้ "ผู้ใด ให้พยาน ชุอหรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซึ่งตนรู้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด จำเลยในความผิดที่เป็นสนุโทษ เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม มีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ที่ประชุมเห็นว่าร่างมาตรานี้แสดงอยู่ในตัวว่าต้องเป็นจำเลยในคดีอาญา เพราะมีคำว่า " เพื่อให้พ้นอาญาหรือไม่ให้ถูกจับกุม"

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่าไม่ต้องบัญญัติว่าต้องรู้ว่าเป็นพวกอั้งยี่หรือส้องโจร เพราะหลักเจตนาเป็นเช่นนั้นอยู่แล้ว และควรเอาคำว่า "อั้งยี่หรือส้องโจร" มาใส่ในข้อ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ที่เดียว

69. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้าที่ 8

๓.

(๔) พระยาเดชาวิชัย ฯ เสนอว่า คำว่า "รู้" มีอยู่ในมาตรา ๔๓ เรื่องเจตนาแล้ว ไม่ต้องมีคำว่า "รู้"

(๕) พระยาอรุณการวิชัย ฯ เสนอว่า รัถที่ จะเอากำว่า "อั้งยี่หรือสองโจร" มาใส่ไว้ในข้อ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ใช้คำว่า "ผู้ใดกระทำการกึ่งต่อไปนี้"

"(๑) จักหาหรือให้พยานหรือที่ประชุมแก่ พวกอั้งยี่หรือพวกสองโจร"

"(๒)"

(๖) พระยาอรุณการวิชัย ฯ เสนอว่า จำหน่าย ทรัพย์สินไม่ควร เราจะเอาทรัพย์สินของพวกสองโจร แม้จำหน่ายทรัพย์สินของพวกอั้งยี่ที่เข้ามาได้ก็ควร เอาผิดในฐานะเป็นอั้งยี่

(๗) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ทรัพย์สินที่ได้ มาไม่ต้องได้มาโดยการกระทำความผิด อย่างจำหน่าย ทรัพย์สินที่เขาอุทธรณ์พวกอั้งยี่ก็ควร เอา

(๘) พระยาอรุณการวิชัย ฯ เสนอว่า อย่า ใช้คำว่า "พวก" ใช้คำว่า "ผู้ใดกระทำการอุทธรณ์ อั้งยี่หรือสองโจร"

(๙) พระยาอรุณการวิชัย ฯ เสนอว่า ชื่อ หมวดกับคำในตัวของไม่ตรงกัน หัวหมวดใช้คำว่า "ความผิดฐาน...กันเป็นอั้งยี่และเป็นสองโจรผู้ร้าย" ส่วนตัวที่ใช้คำว่า "พวกอั้งยี่"

(๑๐) หลวงจำรูญ ฯ เสนอว่า ควรเอา อย่างฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า "ผู้ใดจักหาที่ประชุม สำหรับอั้งยี่หรือสองโจร ชักชวนให้เป็นสมาชิกอั้งยี่ หรือสองโจร อุปการะอั้งยี่หรือสองโจรโดยให้เงิน หรือโดยประการอื่น หรือจำหน่ายทรัพย์สินอั้งยี่หรือ สองโจรได้มาโดยกระทำความผิด"

(๑๑) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ควรเขียน อ่างหลวงจำรูญ ฯ เสนอ แต่เอาอย่างที่พระยา อรุณการวิชัย ฯ เสนอ คือมีข้อ (๑) (๒) ฯลฯ ใช้คำว่า

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

ที่ประชุมเห็นว่าควรต้องเป็นทรัพย์สินที่ ได้มาโดยการกระทำความผิด

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๘) และ (๙) รวม กันไป)

ที่ประชุมให้ตัดคำว่า "พวก" หน้าคำ ว่า "พวกอั้งยี่" ออก

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๐) (๑๑) (๑๒) และ (๑๓) รวมกันไป)

ที่ประชุมรับร่างของหลวงประสาธ ฯ (ข้อเสนอนี้ ๑๑)

70. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมาย พุทธศักราช 2484 ครั้งที่ 234/349/2484 วันพฤหัสบดีที่ 30 ตุลาคม 2484 หน้า ที่ 9

๔.

"ผู้ใด
 "(๑) จักหาที่ประชุมหรือที่สำนักให้แก่ชังยี่หรือสองโจร
 "(๒) ชักชวนบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกชังยี่หรือเป็นพรรคพวกสองโจร
 "(๓) อุปการะชังยี่หรือสองโจรโดยให้ทรัพย์สินหรือโดยประการอื่น
 "(๔) ช่วยจำหน่ายทรัพย์สินที่ชังยี่หรือสองโจรได้มาโดยกระทำความผิด
 "มีความผิดกระหว่างโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานเป็นชังยี่หรือสองโจร แล้วแต่กรณี"
 (๑๒) พระยาอรรถกรกรม ฯ เสนอว่า ข้อ (๔) จะมีภาษาอังกฤษไม่ใช่ช่วย association เป็นการช่วยบุคคล
 (๑๓) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า จะช่วยใครก็ตาม ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ชังยี่หรือสองโจรได้มาโดยผิดกฎหมายก็ผิด แต่ต้องไม่ใช่ของบุคคล ถ้าชังยี่แบ่งทรัพย์สินมาแล้วไม่เข้า

ร่างมาตรา ๑๙๕
 (๑) หลวงประสาธ ฯ เสนอว่า ควรใช้คำว่า "ผู้ใดเข้าประชุมกับชังยี่หรือสองโจร ให้ถือว่ามีความผิดฐานเป็นชังยี่หรือสองโจร แล้วแต่กรณี เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่าได้ประชุมโดยไม่รู้ว่าเป็นการประชุมของชังยี่หรือสองโจร
 (๒) พระยาอรรถกรกรม ฯ เสนอว่า ศัพท์เดิมต้องมีช้อยกเว้น ๒ อย่างคือ รู้เมื่อไปและรู้เมื่อประชุม ร่างใหม่ตอนต้นมีคำว่า "เข้า" ด้วย
 (๓) พระยาอรรถกรกรวิชัย ฯ เสนอว่า คำว่า "ให้ถือว่ากระทำความผิด" ไม่ใช่ เพราะถ้าถือว่ากระทำความผิดศาลลงโทษไม่ได้ เพราะตามมาตรา ๘ บุคคลจะต้องรับอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ต้องใช้คำว่า "ผู้นั้นมีความผิด"

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) และ (๓) รวมกันไป)
 ที่ประชุมให้ใช้คำในร่างมาตรา ๑๙๕ ดังนี้ "ผู้ใดประชุมในที่ประชุมชังยี่หรือสองโจร แล้วแต่กรณี เว้นแต่ผู้นั้นจะแสดงได้ว่าได้ประชุมโดยรู้ว่าเป็นการประชุมของพวกชังยี่หรือสองโจร"

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ชวณิตี บุตรดี
วัน เดือน ปี เกิด	7 มกราคม 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ระดับชั้นปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2560 สอบผ่านการทดสอบความรู้ขั้นเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 71 ปีการศึกษา 2561 สอบผ่านหลักสูตรวิชาว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ สภา ทนายความแห่งประเทศไทย รุ่นที่ 51